บุหลันลำน้ำ

คุณตาช่างไม้ กับ คุณยายชาวสวน

ชีวาพร เพ็งเลีย

ต้นฉบับ
วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2567

คุณตาช่างไม้กับคุณยายชาวสวน

ชีวาพร เพ็งเลีย
เขียน

คุณตาช่างไม้กับคุณยายชาวสวน

เรื่องและภาพ : ชีวาพร เพ็งเลีย

วรรณกรรมเยาวชน แนวสมจริง วิถีชีวิตและครอบครัว สำหรับเด็ก ๑๒ ปีขึ้นไป

ต้นฉบับวรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๗

ผลงานสร้างสรรค์ในรายวิชา วด ๔๕๑ วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ศูนย์การศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักพิมพ์ บุหลันลำนำ

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง มิถุนายน ๒๕๖๘

จำนวนหน้า ๒๐๘ หน้า

อาจารย์ที่ปรึกษา : อ. อัจฉรา ประดิษฐ์

ขอขอบคุณ : ผศ. รพินทร (ณ ถลาง) คงสมบูรณ์

อ. ดร. ธันยา พิทธยาพิทักษ์

อ. อนุสรา ดีไหว้

อ. ดร. พิชญา นิลรุ่งรัตนา

พิมพ์ที่ : บริษัท อิมเพรส จำกัด ๕๑/๘๘ ซอยวิภาวดีรังสิต ๖๖ แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

ติดต่อผู้เขียน ๐๘๔-๒๐๙-๙๕๖๔

Email: numcheewaporn@gmail.com

FB: Look-Num Cheewaporn Penglia

IG: look_num_ln

คำนำ

อาชีพช่างไม้และชาวสวนเป็นสองอาชีพที่อยู่คู่สังคมไทยมาโดยตลอด เป็นสองอาชีพที่ถูกกล่าวถึงมากในด้านของเศรษฐกิจการนำเข้าและส่งออกผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และเฟอร์นิเจอร์ไม้ จากอิทธิพลความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก อาชีพช่างไม้และชาวสวนจึงถูกกล่าวถึงและให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ลดลงตามยุคสมัย

“เครื่องใช้” จึงเป็นหนึ่งในอุปกรณ์ดำรงชีพที่สลักสำคัญสำหรับช่างไม้และชาวสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้ปลูกสร้างชิ้นงานและเก็บเกี่ยวผลผลิต จนสามารถหารายได้มาประทังชีวิตของตนเอง ชีวิตครอบครัว รวมไปถึงชีวิตลูกหลานที่อาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านหลังเล็ก ๆ แต่อบอุ่น

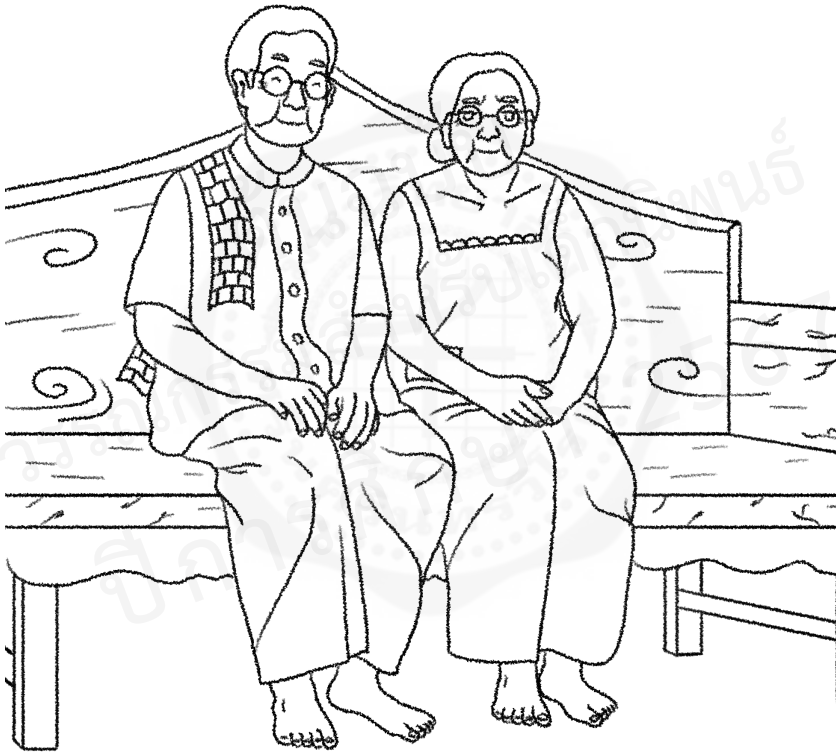
คุณตาช่างไม้กับคุณยายชาวสวน เป็นเรื่องราวของลูกน้ำ เด็กหญิงชาวไทย เชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่กับคุณตา คุณยาย และครอบครัวในบ้านสวนย่านชานเมือง จังหวัดนนทบุรี ช่วงปิดภาคเรียนเด็กหญิงเที่ยวเล่นในสวนหลังบ้าน หวนคำนึงถึงภาพบรรยากาศร่องสวนที่เต็มไปด้วยผลไม้และท้องร่องที่มีน้ำสีใสไหลผ่าน ซึ่งยายคอยดูแลตั้งแต่เช้าจรดเย็นด้วยเครื่องใช้ทำสวน เพราะยายเป็นชาวสวน นอกจากนี้ยังมีเครื่องใช้ทำอาหารคาวหวานของยาย และเครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ของตาผู้เป็นช่างไม้เคยใช้งานและเก็บงำไว้ในตัวบ้าน รอคอยให้หลานสาวคนนี้มาค้นหาและค้นพบเรื่องราวชีวิตของครอบครัวจากเครื่องใช้อย่างเรียบง่ายตามวิถีของลูกหลานชาวสวน

เรื่องราวในหนังสือที่เกิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาปิดภาคเรียนของเด็กหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม จะทำให้เด็กหญิงรื้อฟื้นองค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องใช้ของตากับยาย และรู้จักเรื่องราวความเป็นมาของครอบครัวที่อาศัยอยู่ ณ บ้านสวนหลังเล็ก ๆ ในชุมชนเก่าแก่ย่านชานเมืองมากขึ้นหรือไม่ ขอเชิญนักอ่านเดินทางเข้าสู่บ้านสวนแวดล้อมด้วยธรรมชาติที่เรียบง่าย ทว่าอบอุ่นอยู่ในทีไปกับลูกน้ำ ณ บัดนี้

สารบัญ

บทที่ ๑	บ้านสวน	๗
บทที่ ๒	ตากับยาย	๒๒
บทที่ ๓	คุณตาช่างไม้	๓๘
บทที่ ๔	คุณยายชาวสวน	๕๑
บทที่ ๕	เก้าอี้ของตา	๖๒
บทที่ ๖	กระต่ายขูดมะพร้าว	๗๔
บทที่ ๗	วันสงกรานต์	๘๖
บทที่ ๘	เรื่องเล่าบนพื้นครัว	๙๙
บทที่ ๙	จับเข่าคุยกัน เล่าเรื่องขนหัวลุก	๑๑๑
บทที่ ๑๐	ความสูญเสีย	๑๒๖
บทที่ ๑๑	เข้าสวนกับยาย	๑๔๑
บทที่ ๑๒	แบล็ก บราวน์ โบ้	๑๕๕
บทที่ ๑๓	ทำขนมกับยาย	๑๖๙
บทที่ ๑๔	ม. ม้าคึกคัก ย. ยักษ์คือยาย	๑๘๔
บทที่ ๑๕	ลูกหลานในบ้านสวน	๑๙๕

ต้นฉบับ
วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2567

บทที่ ๑
บ้านสวน

ลูกน้ำ เด็กหญิงชาวไทย เชื้อสายไทย มีใบหน้ากลมรีรูปไข่ ปากนิด จมูกหน่อย รูปร่างอ้วนท้วนสมบูรณ์ เป็นลูกสาวคนเล็กของพ่อมิตรกับแม่ปราง มีพี่ชายคนโตหนึ่งคน คือ พี่โนช เกิดห่างกันสิบปี

ลูกน้ำเกิดและเติบโตในบ้านสวนหลังเล็ก ๆ ละแวกชุมชนชาวสวนเก่าแก่ คือ ชุมชนวัดฝาง เป็นชุมชนเก่าแก่ตามการปลูกสร้างวัดวาอาราม ตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรี ชาวบ้านนิยมปลูกบ้าน ด้วยไม้อย่างง่าย สร้างเป็นหลังเล็ก ๆ อยู่ใกล้พื้นที่วัด

เมื่อชาวบ้านกลุ่มเดิมและชาวบ้านที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยใหม่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ชาวบ้านตัดสินใจซื้อที่ดินจากวัดและปลูกบ้านเพิ่มตามไปด้วย พื้นที่วัดจึงขยับขยายเป็นวงกว้างออกไปกลายมาเป็นชุมชนบ้านสวนในชุมชนวัดฝางเป็นบ้านสำหรับอยู่อาศัยปลูกใกล้บริเวณสวนหรือในสวน รายล้อมด้วยท่าน้ำวัดฝางและธรรมชาติมากมาย บ้านทุกหลังจะมีพื้นที่สวนหลังบ้านสำหรับปลูกต้นไม้ ผลไม้ยืนต้น ดอกไม้และพืชผักสวนครัวชนิดต่าง ๆ บริเวณหน้าบ้านมีคลองสายหนึ่งคั่นกลางระหว่างถนนกับบ้านสวนอีกฝั่งของชุมชนวัดฝาง หนึ่งในบรรดาบ้านสวนที่ตั้งเรียงรายใกล้กันตั้งแต่บริเวณวัดไปสิ้นสุดที่ชุมชนบ้านทอฝัน จะมีบ้านสวนหลังเล็กที่ตากับยายเป็นคนสร้างให้ลูกหกคนและหลานสาวอย่าง ลูกน้ำ อยู่อาศัยมาจวบจนอายุสิบห้าปีในปัจจุบัน

เด็กหญิงตัวน้อยเกิดที่โรงพยาบาลใจกลางกรุงเทพฯ แห่งหนึ่ง ในวันพฤหัสบดีที่ยี่สิบสองสิงหาคม เพราะแม่ปรางครรภ์เป็นพิษ หลังจากประสบอุบัติเหตุทางรถจักรยานยนต์ในคืนหนึ่ง ลูกน้ำจึงเป็นเด็กคลอดก่อนกำหนด ตัวเล็กจนน่ากลัวว่าจะมีชีวิตรอดอยู่ได้หรือไม่ เพราะเมื่อแพทย์และพยาบาลชั่งน้ำหนัก น้ำหนักของเด็กหญิงหนักเพียงหนึ่งพันสี่ร้อยห้าสิบกรัม ถือเป็นเด็กทารกเพศหญิงน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์

คนหนึ่งก็ว่าได้ ลุงหมอและพยาบาลจึงให้นอนในตู้อบเป็นเวลายี่สิบสองวันหลังคลอด

ลูกน้ำอาศัยอยู่กับครอบครัวห้าคน ประกอบไปด้วยยายริน ป้ากล้วย แม่ปราง พี่โนชและพี่ดื้อ ลูกพี่ลูกน้องของหนูเป็นลูกของลุงล้อกับป้าลี พอหนูเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พี่โนชก็ทำงานและอยู่หอใกล้ที่ทำงานในกรุงเทพฯ ส่วนพี่ดื้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยในพิษณุโลกได้ จึงย้ายไปอยู่พิษณุโลกชั่วคราว กว่าพี่ชายทั้งสองคนจะกลับมาเยี่ยมบ้านก็ต้องรอช่วงเทศกาลและวันปิดเทอมของมหาวิทยาลัย

ในบ้านสวนที่รองรับสมาชิกทั้งหกคนให้พออยู่อาศัย มีลักษณะเป็นบ้านปูนทาสีขาวทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส สร้างตามแนวยาวลึกเข้าไปตามขนัดสวน หลังคามุงสังกะสีและคอนกรีตสีส้มอิฐ มีสองชั้น ห้องนอนมีห้าห้อง ชั้นบนมีสามห้องอยู่ใกล้ห้องพระ ชั้นล่างมีสองห้องอยู่ส่วนกลางบ้าน ห้องนั่งเล่นตั้งอยู่หน้าบ้าน ส่วนกลางบ้านเชื่อมกับห้องครัว ในห้องครัวมีห้องน้ำสองห้อง มีบันไดขึ้นไปดาดฟ้า

บริเวณหน้าบ้านเคยเป็นลานดินโล่งกว้าง แบ่งช่องว่างตรงกลางเป็นทางเดินลานดิน ปลูกต้นไม้ในแปลงดินฝั่งซ้ายและขวา มีโต๊ะม้าหินอ่อนสีขาวกับต้นชมพู่ต้นใหญ่ตั้งอยู่หน้าบ้าน ปัจจุบันหน้าบ้านเปลี่ยนเป็นเทปูนทั้งหมด ต้นไม้ที่เคยปลูกไว้ในแปลงดินก็ย้ายมาใส่กระถาง จัดเรียงสองฝั่งซ้ายและขวาเหมือนเดิม มีชั้นวางของใกล้ประตูหน้าบ้านฝั่งซ้าย สร้างบ่อเลี้ยงปลาสวยงามเขยิบมาด้านหน้าชั้นวางของเล็กน้อย โอ่งลายมังกรสามใบใส่น้ำตั้งอยู่ใกล้ประตูหน้าบ้านฝั่งขวาพร้อมอ่างล้างเท้า สร้างศาลาไม้แทนพื้นที่ปลูกต้นชมพู่ ก่อประตูและรั้วเหล็กแบบลางเลื่อนทาสีส้ม กั้นบ้านสวนของตากับยายและเพื่อนบ้านออกจากกัน เว้นทางเดินตรงกลางสำหรับเดินข้ามสะพานข้ามคลองหน้าบ้านไปขึ้นถนน

บริเวณหลังบ้านจะเป็นทางเดินเชื่อมไปสวน ถ้าจะเดินทางเข้าสวนจะต้องเดินผ่านประตูครัว ทะลุออกประตูหลังบ้านที่ล้อมรอบด้วยสังกะสีทาสีเขียว เดินไปตามแผ่นคอนกรีตและหินกรวดทางขวามือจะสามารถเข้าสวนหรือส่วนท้ายสวนผลไม้ได้เลย

แต่เดิมชุมชนวัดฝางไม่ใช่ชุมชนชาวสวนเก่าแก่ ทว่าพอมีพื้นที่ขยับขยายจากวัด ชาวบ้านจึงตัดสินใจปลูกต้นไม้และทำสวนผลไม้เชิงผสมผสาน บริเวณพื้นที่หลังบ้านและพื้นที่สวนของตนเองจะนิยมปลูกผลไม้ตามฤดูกาล รับขายส่งที่ตลาดนนทบุรีหรือตลาดนนท์เลี้ยงชีพ เลี้ยงครอบครัวไปในแต่ละวัน

เท่าที่เด็กหญิงตัวอ้วนจ้ำม่ำคนนี้จำได้ ยายเคยเล่าให้ฟังว่าชุมชนวัดฝางทำสวนกันมารุ่นต่อรุ่น จนมาถึงรุ่นของยายม้อย ญาติผู้ใหญ่ฝั่งตา ยายและลูกหกคนของตากับยาย ลูกน้ำไม่เคยเห็นสวนสวย ๆ แบ่งเป็นสามขนัด มีเจ็ดร่อง ปลูกต้นไม้ผลไม้ยืนต้นมากมายเหมือนที่ตากับยาย พวกลุง ๆ ป้า ๆ แม่และพี่ชายเล่าให้ฟัง

สักครั้ง เคยเห็นก็แต่ต้นกล้วย ต้นมะขาม ต้นมะเกลือที่อยู่ท้ายสวน มะพร้าวที่อยู่หัวสวนเท่านั้น ต้นทุเรียนที่อยู่ตามร่องสวนทั้งเจ็ดร่อง ไม่เคยเห็นเลยสักนิดเดียว

เวลานี้เป็นช่วงปิดภาคเรียนที่สองของโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายย่านนนทบุรี หนูไม่ต้องตื่นแต่เช้า เตรียมตัวไปโรงเรียน ทำการบ้านและคอยจดบันทึกประจำวันคนขาดลามาสายให้ครูที่ปรึกษา แถมมีเวลาให้นอนตีพุงกางแขนกางขาตามอำเภอใจอยู่บนแหย่งไม้สักสีน้ำตาลในห้องนั่งเล่นหน้าบ้านทั้งเดือน

เช้านี้อากาศดีและเป็นวันปิดเทอมวันแรก พร้อมกับการเปลี่ยนผ่านฤดูกาลจากหน้าหนาวเข้าสู่หน้าร้อนอย่างเป็นทางการ ถึงจะเป็นหน้าร้อนแต่อากาศไม่ได้ร้อนมาก ตอนนี้ดวงอาทิตย์ดวงกลม ๆ สีส้ม ๆ คงค่อย ๆ เคลื่อนตัวผ่านท้ายสวนยายม้อยและชายคาบ้านสวนหลังนี้แล้ว หนูคิดภาพตามพลางบิดขี้เกียจอยู่บนแหย่ง

“อากาศดีแบบนี้ ออกไปเดินเล่นในสวนสักหน่อยดีกว่าเราวันหนึ่ง ๆ ขลุกตัวอยู่แต่ในบ้านคงเฉาแย่ เสียชื่อเด็กบ้านสวนกันพอดี”

หนูพึมพำพลางหัวเราะคิก ๆ กับตัวเอง ถึงชื่อเรียกหรือฉายาที่ชาวบ้านชุมชนวัดฝางนิยมตั้งให้ลูกหลานละแวกนี้ว่า ‘เด็กบ้านสวน’ ลูกหลานในชุมชนวัดฝางจะได้รับฉายานี้กันแทบทุกบ้าน เป็นเพราะว่าชาวบ้านสืบทอดการทำสวนต่อกันมารุ่นสู่รุ่น บางบ้านเห็นว่าในปัจจุบันไม่ได้ทำสวนกันแล้วก็เลิกใช้ฉายานี้กันไปก็มี

นานเท่าไรแล้วที่ไม่ได้เข้าไปเดินเล่นในสวน คงตั้งแต่ยายอายุมากขึ้นจนเข้าสวนไม่ไหว ปีนี้อายุของยายก็ปาไปเก้าสิบเจ็ดปีแล้ว ความสนุกที่หนูเคยช่วยยายถือกระบุง หิ้วกระจาด หอบมีดพร้าสั้นและงอบคอยติดสอยห้อยตามยายเข้าสวนเมื่อตอนเด็ก ๆ ก็หายไปตามเวลาที่ดำเนินไป

“วันนี้แหละ ปิดเทอมทั้งทีเข้าไปเดินเล่นสักหน่อยละกัน เช้า ๆ อย่างนี้ยุงไม่เยอะดีด้วย” หนูพูดพลางชันตัวนั่งบนแหย่ง เตรียมตัวเดินเข้าสวนหลังบ้าน

“จะไปไหนแต่เช้าหรือลูก” แม่ชะโงกหน้ามาถามหลังบานประตูส่วนกลางบ้าน หนูเหลือบมองดูนาฬิกาพังงาวงเดือนเรือของตา ชี้บอกเวลาหกโมงเช้า เวลานี้แม่คงทำกับข้าวและใส่บาตรหลังบ้านเสร็จแล้ว ถึงเดินกลับมาหน้าบ้านพูดคุยกับหนูได้

“หนูอยากไปเดินเล่นในสวนจ้ะแม่” หนูตอบ แม่เดินเข้ามานั่งข้างหนูบนแหย่ง

“เข้าเกินไปไหมลูก ปิดเทอมวันแรกก็หาเรื่องเที่ยวเล่นเลยนะลูกสาวแม่จะไม่อยู่คุยกับแม่ก่อนรึ” แม่พูดเชิงหยอกเย้า

“โธ่แม่จ๋า นาน ๆ ทีหนูจะได้ออกไปเดินเล่นในสวนบ้าง เทอมที่ผ่านมาหนูอยู่แต่หน้าจอคอมพิวเตอร์ ทำการบ้าน นำเสนองาน ช่วยครูประจำชั้นทำโน่นนี่นั่นในโรงเรียน ไหนจะต้องเตรียมเรียนปรับพื้นฐานตอนขึ้น ม. ปลายอีก ให้ธรรมชาติบำบัดลูกบ้างนะจ๊ะ” หนูเผยยิ้มกว้างจนเกือบเห็นฟันครบทุกซี่ แม่ส่ายหน้าเบา ๆ ก่อนยิ้มตอบ

“แม่รู้แล้วล่ะลูก ก่อนที่หนูจะออกไปให้ธรรมชาติบำบัด อย่าลืมทายากันยุงก่อนเข้าสวนด้วยนะจ๊ะ ยุงลายมันชุมลูก” แม่กำชับ หนูตอบรับสั้น ๆ

“จ้า”

หนูทายากันยุงทั่วทั้งแขนและขา ยากันยุงตัวนี้มีเนื้อครีมเหลวสีขาว แห้งเร็ว ไม่เหนียวเหนอะหนะ มีกลิ่นตะไคร้แรงมาก ยุงคงไม่มาบินตอมข้างหูส่งเสียงดังหวี่ ๆ เกาะตามแขนหรือขากวนใจอย่างแน่นอน พอเตรียมตัวเสร็จสรรพ หนูออกเดินทางผ่านส่วนกลางของบ้าน ทะลุห้องครัวออกประตูครัว เดินออกหลังบ้านไปสวนยายม้อยที่อยู่ขวามือ

สวนยายม้อยยังคงสภาพสวนเหมือนสมัยเด็กที่หนูเคยเห็น มีขนัดสวนแบ่งเป็นสามขนัด ด้านซ้ายมือ ตรงกลางและขวามือ ขนัดสวนฝั่งซ้ายมือเป็นส่วนท้ายของสวน หากเข้าทางสวนยายม้อยจากด้านหน้าถนนชุมชนวัดฝาง ตรงกลางจะเป็นขนัดสวนขนาดใหญ่ที่สุด พื้นที่เยอะที่สุดเพราะยายม้อยและชาวบ้านชุมชนวัดฝางจะปลูกต้นไทรเอาไว้พักผ่อน หลังเสร็จงาน ปลูกผลไม้ยืนต้นจำพวกกล้วย มะขาม มะเกลือ มะละกอ มะเฟือง มะไฟ ทุเรียนและมะพร้าวไว้เก็งกำไร พอเหลือจากการขายที่ตลาดหรือผลผลิตบางส่วนไม่สมบูรณ์ก็จะเด็ดเก็บมาแบ่งกันกิน ส่วนขนัดสวนขวามือจะเป็นส่วนหน้าของสวน เป็นพื้นที่ที่ยายกับตาและลูก ๆ หกคน คือ ป้ากล้วย ลุงปราบ ป้าบุ๋ม ลุงล้อ ลุงเลื่อนและแม่ปรางช่วยกันดูแลในส่วนนี้ ทั้งสามขนัดจะแบ่งร่องสวนออกเป็นเจ็ดร่อง ท้ายร่องนิยมปลูกต้นกล้วย มะเกลือ มะขาม กลางร่องปลูกมะม่วง มะละกอ ทุเรียน และต้นร่องจะปลูกมะพร้าว

ระบบน้ำที่ใช้ในสวนยายม้อยจะปล่อยน้ำจากคลองวัดฝางเข้าร่องสวนเพื่อทำการเกษตร ยายจะชอบพกกระบุงและแครงที่ตาเป็นคนประกอบมาใช้ตักน้ำรดต้นไม้และผลไม้ทีละร่อง หนูเดินกวาดตามองไปรอบ ๆ เห็นร่องสวนที่อิเหละเขละขละเต็มไปด้วยใบไม้แห้ง กิ่งไม้แห้ง ไม่มีระเบียบตามร่องสวน ตั้งแต่ยายอายุมากขึ้นจนเดินเข้ามาดูแลสวนไม่ไหว ลูกหลานที่มีภาระหน้าที่อื่นก็ไม่ว่างเข้ามาดูแลเช่นกัน ทำให้สวนมีสภาพทรุดโทรม น้ำในท้องร่องที่เคยใสมีจอกแหนสีเขียวลอยคว้างอยู่บนแผ่นน้ำก็แห้งแล้ง

เพราะไม่มีการเปิดน้ำจากคลองเข้าร่องสวนอีก ตั้งแต่ทำถนนใหม่ในชุมชน คลองหน้าบ้านที่กว้างขวางก็แคบเล็กลงตามไปด้วย ทำให้การชักน้ำเข้าร่องสวนไม่มีความจำเป็นมากเท่าแต่ก่อน บางท้องร่องมีน้ำขังจากฝนที่ตกลงมาในฤดูฝน พอผ่านหน้าหนาวย่างเข้าสู่หน้าร้อน น้ำฝนก็ผสมกับเศษซากใบไม้ กิ่งไม้แห้งกรังทับถมกันจนน้ำเน่ากลายเป็นสีดำ ต้นกล้วย มะเกลือ มะขามยังคงมีให้เห็นอยู่บ้าง เพียงแต่ยืนต้น ไม่ออกผลเหมือนที่ผ่านมา

หนูเดินไปจนพบทางสามแยกหรือทางสามแพร่ง เป็นทางเดินทำจากแผ่นคอนกรีตให้คนเดินเท้าเข้าสวนทางด้านซ้าย ตรงกลางและขวามือ เมื่อเดินเลาะไปตามขนัดสวนที่ยายดูแลทางขวามือ ที่ต้นสวนจะเจอมะพร้าวยืนต้นตายเพราะฟ้าผ่าสองสามต้น และมะพร้าวไม่มีลูกหรือมีลูกแคระแกร็นไม่สมบูรณ์ ไม่มีน้ำตกลงมาเกลื่อนกลาดกองอยู่บนทางมะพร้าวที่หลุดร่วงจากต้นตกลงมากองตามพื้นสวน

หนูเห็นภาพตรงหน้าแล้วนึกสงสารยายขึ้นมาจับใจ หากยายมีกำลังและเข้าสวนได้เหมือนแต่ก่อนคงนึกเสียดายน่าดู เพราะผลไม้ในสวนที่ตนเองประคบประหงมเฝ้าฟูมฟักรักษา ตรากตรำดูแลมาด้วยความเหนื่อยยาก พูดจาเพราะ ๆ ตั้งนานสองนานก่อนกลับบ้าน ในตอนนี้กลับแห้งเหี่ยวและตายลงไปแทบหมดสวนแล้ว พอเดินเล่นในสวนที่เคยเดินกับยายไปเรื่อย ๆ ก็ชวนให้หนูรู้สึกคิดถึงและโหยหาอดีตสมัยตนเองอายุสิบปีขึ้นมา ยายของหนูเป็น ‘ชาวสวน’ มีเครื่องมือเครื่องใช้ทำสวนน่าสนใจหลายชิ้นที่ตาเป็นคนสร้างและซ่อมแซมให้ยายกับคนอื่น ๆ ใช้ เพราะตาของหนูเป็น ‘ช่างไม้’ ไหนจะมีเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานที่ยายเคยชวนหนูทำอีก นึกขึ้นมาได้จึงอยากกลับไปค้นหาของในบ้านสักหน่อย คงดีทีเดียวหากได้เห็น ได้สัมผัสกับเครื่องมือเครื่องใช้ของตากับยายอีกครั้ง

“ชักสนุกขึ้นมาแล้วสิ อดใจรอไม่ไหวแล้ว รีบกลับบ้านไปถามยาย ป้ากับแม่ดูดีกว่า” คิดได้ดังนั้น หนูหันหลังกลับเดินไปตามทางแยก แล้วตรงกลับบ้านทันที

ระหว่างทางเดินกลับเสียงของสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กหลายชนิดตั้งแต่นก หนู กระรอกและจิ้งเหลนก็เคลื่อนตัวหลบให้พ้นจากสายตาของหนู ซ่อนตัวไปตามสุมทุมพุ่มไม้ตั้งแต่หัวสวนยันท้ายสวน นกกาเหว่า ส่งเสียงตามชื่อเรียกของมันดังเป็นจังหวะแหลมสูง กาเหว่า กาเหว่า นกกางเขนตัวดำหน้าท้องขาวโผบินเล่นลมกับนกกระจิบ นกกระจาบบ้านตามกิ่งต้นมะเกลือ อีกาสีดำสองสามตัวบินตามหนูด้วยความสงสัยระคนระวังภัย

ก่อนพักปีก วางเท้าลงบนต้นมะม่วงไม่ไกลจากกัน พลางส่งเสียงร้องทุ้มต่ำดัง กา กา คล้ายพูดคุยกับเพื่อนกาที่เกาะกิ่งมะม่วงต้นถัดไปว่า *“มีใครที่ไหนไม่รู้ มาเยือนถิ่นของเรา”*

พอถึงประตูทางเข้าหลังบ้าน หนูเกิดกลัวขึ้นมาเสียดื้อ ๆ เพราะบรรยากาศในสวนยามเช้าที่มีแสงแดดรำไร ไม่มีผู้คนเดินสวนทางกัน มีเพียงตัวของหนูและสัตว์นานาชนิดอยู่ด้วยกันในระยะสั้น ๆ ทำให้รู้สึกเสียวสันหลังกลัวว่าจะมีสิ่งมีชีวิตแบบอื่นหรือภพภูมิอื่นตามกลับมาด้วย หนูพูดกับตัวเองสั้น ๆ เพื่อคลายความกังวลใจ

“หนูชื่อ ลูกน้ำ หนูออกไปเพียงคนเดียว กลับเพียงคนเดียวเท่านั้นนะคะ ไม่มีผู้อื่นหรือใครกลับมากับหนูด้วยนะ” หนูพูดกับตนเองไปพลางเดินก้มหน้ามองซ้ายมองขวาไปพลาง จนไม่ทันสังเกตว่าแม่มายืนรอรับอยู่แล้ว

“เที่ยวสวนเป็นอย่างไรบ้างจ๊ะลูกสาว สนุกไหมจ๊ะ” ทันทีที่แม่เอ่ยถาม หนูที่กำลังกลัวผีอย่างจับใจก็ตกใจขึ้นมาจนร้องเสียงหลง

“ว้าย แม่จ๋าตกใจหมดเลย” แม่ยิ้ม ก่อนใช้มือหยิกเข้าที่ไหล่ซ้ายของหนูเบา ๆ หนึ่งที

“กลัวผีขึ้นมาอีกแล้วสิเด็กคนนี้ ในสวนไม่มีอะไรหรอกลูก แม่กับพวกลุง ๆ ป้า ๆ ตากับยายก็ใช้ชีวิตอยู่กับสวนยายม้อยและบ้านสวนหลังนี้มาทั้งชีวิต ยังไม่เคยเจออะไรเลยลูก” หนูลูบไหล่ซ้ายของตัวเอง คล้ายเจ็บปวดจากการโดนแม่หยิกก่อนถามกลับ

“แม่เลยออกมารอรับหนูใช่ไหมคะ ขอบคุณนะจ๊ะแม่” หนูฉีกยิ้มกว้างก่อนเดินนำหน้าแม่กลับเข้าบ้านไป

ผ่านประตูหลังบ้านเข้าไป จะมีโต๊ะม้าหินอ่อนสีขาวที่เคยวางตั้งอยู่หน้าบ้านสมัยเป็นลานดิน ตอนนี้ย้ายมาตั้งวางอยู่ใกล้กับประตูครัวแทน โดยมีที่นั่งเสริมคือโต๊ะไม้สักตัวยาวสองตัวและเก้าอี้หัวโล้นสามสี่ตัววางอยู่ใกล้กัน เพราะ ‘ป้ากล้วย’ ป้าของหนูเปิดร้านขายอาหารตามสั่งในชุมชนวัดฝาง

ช่วงเช้ายังไม่ค่อยมีลูกค้าเดินทางมาสั่งอาหารจานโปรดของตนเองมากมาย พอพ้นช่วงเที่ยง บ่ายคล้อยจนค่ำมืดลูกค้าจึงทยอยกันมา ป้ากล้วย หญิงชราอายุห้าสิบเจ็ดปี สวมแว่นตานั่งอ่านข่าวในโทรศัพท์ของตนเองไปพลาง เปิดวิทยุฟังเพลงเก่า ๆ ทำนองฟังแล้วสนุกเป็นจังหวะดัง แท่ดแท๊ดแท่ดแท้ดแท่ดแท้ดแท๊ด ซ้ำไปซ้ำมาเก้ารอบก่อนร้องเนื้อเพลงออกมา

“วันนี้เป็นงานวันเกิดกินเลี้ยงกันเถิดสนุกกันดี น้องทำอาหารต้องการ

เลี้ยงพี่กับข้าววันนี้ อร่อยถึงใจ...”

หนูจำเพลงนี้ได้ทันทีที่ทำนองขึ้น เพราะตากับยายเคยเปิดฟังตอนหนูยังเป็นเด็กตัวเล็กกว่านี้ ‘กับข้าวเพชฌฆาต’ ของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ นอกจากทำนองจะสนุกแล้ว เนื้อร้องยังสนุกด้วย เพราะมีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร สำหรับคนสมัยก่อน ชื่ออาหารมีทั้งผัดเผ็ดแมวดำ ต้มยำช้าง ลามไปถึงตะพดหวานกรอบ จอบแซ่อิ่ม เป็นมื้ออาหารที่ไม่สามารถทำได้จริงแต่ฟังแล้วสนุก หนูจับจองที่นั่งบนเก้าอี้หัวโล้นฝั่งตรงข้ามกับป้ากล้วย แม่นั่งบนเก้าอี้หัวโล้นอีกตัวข้าง ๆ กัน

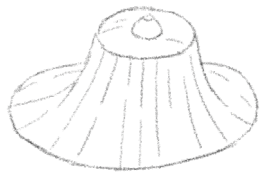
ป้ากล้วยละสายตาจากโทรศัพท์เงยหน้าขึ้นมองหลานสาวผิวขาวตัวอ้วนจ้ำม่ำและน้องสาวคนเล็กที่กำลังจับจองที่นั่งบนเก้าอี้หัวโล้นฝั่งตรงข้ามอยู่เงียบ ๆ ก่อนก้มหน้าอ่านข่าวในโทรศัพท์ต่อ

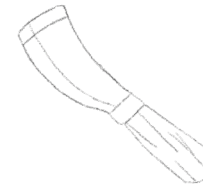
ทันทีที่หนูนั่งลง หนูเริ่มเปิดประเด็นถึงหัวข้อ ‘เครื่องใช้’ สำหรับทำสวนของยาย สำหรับสร้างและซ่อมแซมเฟอร์นิเจอร์ไม้ของตา และเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานกับป้าและแม่ทันที

“ป้ากล้วยจ๋า แม่จ๋า หนูอยากรู้ว่าเครื่องใช้ทำสวนของยาย เครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ของตา และเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานในบ้านเรายังมีอยู่บ้างไหมจ๊ะ” ป้ากล้วยถอดแว่นสายตาและวางโทรศัพท์ลงบนโต๊ะไม้สัก

“บ้านสวนของเราหรือแม้แต่บ้านของคนในละแวกชุมชนวัดฝาง มีเครื่องใช้ในบ้านครบครันกันทั้งนั้น ทั้งเครื่องใช้ทำสวน เครื่องใช้ทำและซ่อมแซมเฟอร์นิเจอร์ไม้ เครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวาน เครื่องใช้ในห้องนอน เครื่องใช้ในห้องน้ำ และเครื่องใช้อำนวยความสะดวก หนูถามถึงเครื่องใช้ทำสวน เฟอร์นิเจอร์ไม้และอาหารคาวหวานใช่ไหม มีอยู่เหมือนกัน แต่เก่าเก็บหน่อย เพราะมันใช้มาตั้งแต่รุ่นทวด รุ่นตายาย รุ่นป้ามาแล้ว”

“ถึงเก่าเก็บอย่างไรก็ไม่เป็นไรเลยจ้ะ หนูอยากเห็น พอจะบอกได้ไหมจ๊ะว่าเก็บอยู่ส่วนไหนในบ้านบ้าง” ป้ากล้วยนึกอยู่สักพักหนึ่ง ก่อนเดินไปหยิบเครื่องใช้ทำสวนด้านในร้านออกมาวางบนโต๊ะไม้สักจำนวนสองชิ้น ชิ้นหนึ่งคืองอบ ส่วนอีกชิ้นคือมีดพร้าสั้น

งอบ เป็นเครื่องสวมหัวสำหรับป้องกันแดดและฝน รูปร่างคล้ายจานคว่ำ มีสีเหลืองนวล โครงสานด้วยตอกไม้ไผ่เป็นลายเฉลวเป็นมุมหรือตาชะลอมตาห่าง ๆ กรุ (ปิดช่องโหว่) ด้านนอกด้วยใบลาน เย็บเรียงเกยแผ่ออกไปรอบ ๆ ตรงกลางมีรู ปิดด้วยใบลานกลม ๆ เรียกว่า กระหม่อมงอบ ภายในงอบมีรังงอบ (ส่วนสำหรับสวมหัว) สานด้วยตอกไม้ไผ่ทรงกระบอกเป็นตาโปร่ง ๆ เพื่อให้รังงอบสามารถขยายตามขนาดหัวของคนสวมได้ และขอบปีกงอบจะใช้ไม้ประกับ (ประกอบ) ขอบงอบไม่ให้ชำรุดได้ง่ายเมื่อใช้งานไปเป็นระยะเวลานาน ๆ

มีดพร้าสั้น เป็นมีดสำหรับฟัน ตัดและผ่าไม้เนื้อแข็ง รูปร่างใบมีดคล้ายรูปทรงสามเหลี่ยม สันมีดหนา ด้านคมบาง เพื่อตัดหรือผ่าไม้ได้เบาแรง มีด้ามจับทำจากไม้เนื้อแข็งสีน้ำตาลเข้มหรือเหล็กสีเงินรูปร่างกลมมน

หนูจับงอบมาสวมเล่นและจับมีดพร้าสั้นขึ้นมาพลิกดู สำรวจตัวมีดให้ถ้วนทั่วจนพอใจจึงวางลงบนโต๊ะตามเดิม ก่อนถามป้ากล้วยกับแม่เพิ่มเติมเรื่องเครื่องใช้ทำสวน ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้และอาหารคาวหวานที่เคยเห็นตอนยังเป็นเด็ก เพราะหนูจำได้ว่ายังมีเครื่องใช้ในบ้านของตากับยายอีกตั้งหลายชิ้นที่หนูเคยเห็นและเคยสัมผัส ซึ่งเป็นเครื่องใช้ที่ป้ากล้วยกับแม่ยังไม่ได้หยิบออกมาให้ดู

“เอ แต่หนูจำได้ว่าเครื่องใช้ในบ้านเรายังมีอีกตั้งหลายชิ้นเลยนี่จ๊ะ ทั้งกระบุง กระจาด ค้อนหงอน กระโปะลอดช่อง กระต่ายขูดมะพร้าว...”

หนูยังพูดไม่จบประโยคดี แม่ก็ขัดขึ้นมาก่อน

“แม่กับป้ารู้แล้วลูก ขืนให้หนูไล่ตั้งแต่ต้นจนจบว่าเครื่องใช้ในบ้านมีอะไรบ้างคงมืดค่ำก่อนพอดี”

หนูบุ้ยปากให้แม่รู้ว่าหนูสนใจเครื่องใช้ในบ้านมาก เพราะเครื่องใช้เหล่านี้มีส่วนร่วมในช่วงชีวิตของหนูกับตาและยายมาตั้งแต่เด็ก แม่พูดต่อ

“เอาไว้วันพรุ่งนี้ แม่จะพาหนูเดินดูพวกข้าวของเครื่องใช้ทำสวนของยายในบ้านเรานะลูก”

หนูพยักหน้าตกลง ฉีกยิ้มกว้างจนเห็นฟันเกือบทุกซี่ให้แม่กับป้ากล้วย ก่อนถามต่อ

“ขอดูพวกเครื่องใช้สำหรับทำงานไม้ ซ่อมแซมไม้ของตากับเครื่องครัวของยายด้วยได้ไหมคะ” แม่พยักหน้า แล้วตอบ

“ได้สิ”

ป้ากล้วยพูดเสริม “เออ เดี๋ยวพรุ่งนี้ป้าจะเอาเครื่องมือช่างของตาเท่าที่หาได้

กับเครื่องมือทำสวนให้หนูดูเพิ่มเติมนะ”

หนูยกมือทั้งสองข้างขึ้นพนมมือไหว้แม่กับป้าด้วยความขอบคุณและความตื่นเต้น พลางคิดถึงวันพรุ่งนี้ที่จะได้เห็นเครื่องใช้ของช่างไม้ ชาวสวนและทำอาหารคาวหวานเพิ่มเติม ป้ากล้วยเดินออกไปหลังบ้านเพราะต้องไปซื้อของที่ตลาดแถวบ้าน เนื่องจากเป็นเวลาสายโด่งแล้ว หนูกับแม่เดินกลับเข้าไปในตัวบ้านผ่านห้องครัว ผ่านยายที่นั่งอยู่บนเก้าอี้โยกไม้สักสีน้ำตาลเข้มของตาและกำลังดูละครจักรวงศ์ประจำวันเสาร์ หรือที่ยายเรียกจนหนูคุ้นชินว่า ‘ละครจักร ๆ วงศ์ ๆ’ ฉายบนโทรทัศน์จอแบนตั้งโต๊ะใกล้โต๊ะกินข้าว

ละครจักรวงศ์พักเข้าโฆษณาพอดี ยายเงยหน้าขึ้นมองหนู แล้วพูดต่อ

“เอ็งมีอะไรจะพูดกับข้าก็พูดมา เดี๋ยวละครมาแล้วข้าดูไม่รู้เรื่อง”

“จ้า ยายใครเนี่ยดุจัง” แม่ที่ยืนอยู่ข้างโต๊ะกินข้าว ฟังบทสนทนาของยายกับหลานสาวต่อปากต่อคำกันเนือง ๆ ก็หัวเราะอย่างขบขันขึ้นมา แม่ส่ายหัวก่อนเดินเข้าประตูครัวไปหน้าบ้าน

หนูลากเก้าอี้จากโต๊ะกินข้าวไม้สักมาตั้งข้างยาย เสียงลากดัง ครืด ๆ กระทบเข้าหูยายจนหันหน้ามามองค้อนยิ่งกว่าครั้งแรก หนูยิ้มกว้างก่อนยกเก้าอี้เดินไปข้างหน้าสองสามก้าวแล้ววางเก้าอี้ลง หนูมองทั่วห้องครัวแล้วนึกถึงเรื่องที่ยายเคยเล่าให้ฟังได้ว่า สมัยเริ่มปลูกบ้านบนที่ดินตรงนี้ บ้านหลังนี้เคยเป็นบ้านไม้กึ่งสังกะสีมาก่อน มีหนึ่งชั้น คือ ชั้นบน ไม่มีชั้นล่าง เพราะตีโปร่งเป็นใต้ถุนยกสูง ห้องครัวก็ไม่ได้อยู่ชั้นล่างเหมือนตอนนี้ แต่เคยอยู่ชั้นบนมาก่อน ด้วยความสนเท่ห์จึงถามยายถึงบ้านสวนหลังนี้ขึ้นมา

“ยายจ๋า หนูจำได้ว่ายายเคยเล่าให้ฟังว่าบ้านหลังนี้ สมัยก่อนเป็นบ้านไม้กึ่งสังกะสีใช่ไหมจ๊ะ ทำไมถึงเปลี่ยนมาเป็นบ้านปูนแบบตอนนี้ละจ๊ะ”

ยายตอบหนูกลับมาสั้น ๆ “ใช่ ยายเคยเล่าให้เอ็งฟัง” หนูรอฟังยายต่อ

“แต่เป็นช่วงหลัง ๆ ความจริงแล้วตาเอ็งเป็นคนเล่าให้เอ็งฟัง เอ็งนึกดูดี ๆ สิ”

หนูนึกตามคำยายบอก ก่อนเริ่มจำได้ทีละนิด ถึงความทรงจำสมัยตอนตัวเองอายุสิบปี ตอนนั้นตายังมีชีวิตอยู่และยายไม่ได้แก่ชราจนเข้าสวนเดินเหินไม่ค่อยไหวเหมือนทุกวันนี้เท่าที่จำความได้หนูเคยถามยายเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของบ้านสวนหลังนี้มาแล้ว

ยายชอบนั่งเล่นกับตาอยู่บนแคร่ไม้ไผ่หลังบ้าน ถัดจากประตูครัวเสมอ หนูกลับจากโรงเรียนในช่วงบ่ายคล้อยจะเดินตรงเข้าบ้านผ่านหน้าบ้านมาหลังบ้านทันที เพราะอยากกอดตากับยายให้หายเหนื่อย ยายสวมเสื้อคอกระเช้าสีสันสดใส นุ่งผ้าถุง

ผืนยาวคลุมข้อเท้าอยู่เสมอ ส่วนตาสวมเสื้อผ้าฝ้ายแขนสั้นสีขาว คาดผ้าขาวม้าไว้ช่วงเอวและนุ่งกางเกงผ้าแพรจีนสีสดมันวาวอยู่เสมอ ตากับยายนั่งจับเข่าคุยกันอยู่บนเก้าอี้นั่งยองไม้ที่ตาเป็นคนทำ ข้างโอ่งลายมังกรสองสามใบพ้นเขตประตูครัวออกไปทางสวนหลังบ้าน ด้วยความสงสัยระคนความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับอดีตหนูจึงถามตากับยาย

“ตาจ๋ายายจ๋า เล่าเรื่องบ้านหลังนี้ให้ฟังได้ไหมจ๊ะ” ตากับยายยิ้มเอ็นดู ตายื่นมือขวาออกมาลูบหัวของเด็กหญิงตัวน้อยเบา ๆ ก่อนลุกขึ้นยืน เดินไปหยิบเก้าอี้นั่งยองไม้ในครัวข้างเตาแก๊สทางขวามือ และเดินกลับมาวางให้หนูนั่งด้านหน้าของตากับยาย

“แต่ก่อนบ้านหลังนี้สร้างตอนยายเริ่มท้องลูกคนที่หนึ่ง คือ แม่กล้วย” ตาเริ่มเล่า

บ้านสวนหลังนี้ปลูกสร้างกึ่งไม้กึ่งสังกะสี หลังคาเป็นสังกะสีสีเทา ตัวบ้านสร้างด้วยไม้เนื้อแข็งสีน้ำตาลเข้ม ยกใต้ถุนสูง มีหนึ่งชั้น คือ ด้านบนบ้าน ต้องใช้พะองหรือบันไดพาดขึ้นไปบนบ้าน ไม่มีประตูเปิดหรือปิด ตากับยายและลูกหกคนสามารถปีนขึ้นพะองข้ามแผ่นไม้สูงเท่าเข่าเข้าบ้านได้เลย

บ้านชั้นบนไม่มีห้องกั้น เดินขึ้นไปทางด้านขวามือจะมีเก้าอี้ไม้ โต๊ะไม้ที่ตาเป็นคนทำวางไว้ให้ลูก ๆ นั่งเล่น นั่งทำการบ้าน ข้างเก้าอี้จะมีชั้นวางหนังสือที่ตาทำอีกตัววางไว้ข้างกัน ถัดจากชั้นวางหนังสือไปอีกหน่อย เป็นที่ว่าง ๆ สำหรับปูฟูกนอนของลูกสาวสามคน คือ แม่กล้วย แม่บุ๋ม แม่ปราง ตรงกลางบ้านจะมีตู้ไม้ โต๊ะกระจกและโทรทัศน์เครื่องหนาวางหันหน้าตรงกัน หันเข้าหาชั้นวางหนังสือทางขวามือ ถ้าหันหน้าไปทางซ้ายตอนเดินขึ้นมาชั้นบนของบ้าน จะมีจักรเย็บผ้าของยายวางหันหน้าไปทางเก้าอี้และโต๊ะไม้ทำการบ้าน หลังจักรเย็บผ้าเป็นหิ้งพระ ถัดจากหิ้งพระลึกเข้าไปด้านในฝั่งซ้ายของบ้านเป็นเตียงนอนของตากับยายอยู่ตรงกับตู้ไม้ โต๊ะกระจกวางโทรทัศน์ ถัดจากเตียงเป็นห้องครัว มีชั้นวางของ เตาถ่าน ตุ่มใส่น้ำและตู้เย็นวางอยู่ใกล้กัน เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา

“ห้องข้างบนมีของแค่นี้เหรอจ๊ะ” หนูถามอย่างสนใจ

“ใช่ลูก” ตาตอบ ก่อนเล่าต่อ

ส่วนข้างล่างตรงหน้าบ้านก่อนขึ้นพะองมาชั้นบนบ้าน จะมีอ่างล้างเท้าอยู่ทางขวามือ ใกล้โอ่งลายมังกร มีห้องน้ำอยู่ชั้นล่างเดินผ่านใต้ถุนโล่งไปไม่ไกลมาก ห้องน้ำสร้างด้วยปูนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส หลังคามุงสังกะสีสีเทา มีประตูไม้อยู่ตรงกลาง ด้านซ้ายมีถังรองน้ำทำจากหินเอาไว้วางขันและเปิดน้ำจากก๊อกน้ำหุ้มพลาสติกใส่เตรียมไว้ใช้งาน

ถัดจากถังหินรองน้ำจะเป็นโถส้วมนั่งยอง ทางฝั่งขวามือมีอ่างอาบน้ำปูนเปลือยใส่น้ำเตรียมไว้อาบ

บ้านที่ตากับยายช่วยกันสร้างด้วยน้ำพักน้ำแรงจากการตรากตรำทำงาน ดูคล้ายบ้านของคนที่ขัดสนในละครคล้ายกระต๊อบแต่ไม่ได้เล็กขนาดนั้น เพราะใต้ถุนบ้านตากับยายจะยกสูง ลูกชายของตากับยายอีกสามคนที่เหลือ คือ พ่อปราบ พ่อล้อ พ่อเลื่อนจะนอนข้างล่าง แต่ไม่ได้นอนบนเตียง พ่อปราบจะนอนบนกองไม้ที่ตาเก็บไว้ทำพวกเฟอร์นิเจอร์ไม้ หยิบจับแผ่นไฟเบอร์กลาสที่ตาเป็นคนหลอมมารองเอาแผ่นกระดาน ฟูกและหมอนมาวางทับอีกที แล้วค่อยกางมุ้งนอน พ่อล้อกับพ่อเลื่อนก็ทำคล้าย ๆ พ่อปราบ นอนด้วยกันอีกกองหนึ่ง พอโตขึ้นมาพ่อล้อกับพ่อเลื่อนจะได้นอนด้วยกันสองคนข้างล่าง เพราะพ่อปราบไปนอนบ้านป้าตาล ญาติของตาละแวกชุมชนวัดฝาง ปราบไปช่วยป้าตาลทำก๋วยเตี๋ยวขาย ระหว่างนั้นตาจะเอาแผ่นไฟเบอร์กลาสกับสังกะสีมาตีเป็นรั้ว เพื่อให้ดูออกว่าเป็นบ้านสำหรับอยู่อาศัย เอามาปูรองใต้ถุนให้เหยียบ เวลาฝนตกจะได้ไม่เฉอะแฉะ

“จะว่าลำบากก็ลำบาก แต่เดี๋ยวนี้ดีขึ้นมากแล้ว พอมาเป็นบ้านหลังนี้หลานจะได้ใช้อยู่ใช้กินได้ตามสบาย”

ตายิ้มให้หนู ก่อนหันหน้าไปคุยกับยายที่กำลังใช้มีดปาดหมากเหลาไม้ไผ่เป็นเส้นยาว เตรียมทำไม้จิ้มฟันสำหรับใช้ในบ้านดังฉึก ๆ

“เออ นี่แน่ะแม่ ฉันลืมเสียสนิทว่าจะไปซื้อน้ำดื่มเกลือแร่ที่ร้านลุงสักหน่อย อากาศร้อนเหลือเกิน แม่อยากได้อะไรเพิ่มหรือเปล่า” ตาลุกขึ้นยืนข้างยาย สองมือคลายผ้าขาวม้าคาดเอวออกมาซับเหงื่อแถวใบหน้า ก่อนพาดไว้บนไหล่ขวา หนูได้ยินตาบอกกับยายว่าจะออกไปซื้อของที่ร้านโชห่วยหรือที่ตากับยายชอบเรียก ‘ร้านลุง’ ในละแวกนี้

“ไปเถอะพ่อ ฉันยุ่งอยู่ไม่ว่างคิดอยากได้อะไรหรอก ว่าจะเหลาไม้ไผ่ทำไม้จิ้มฟันไว้ให้ใช้กัน ไปเถอะ” ยายหันมาตอบตา พลางก้มหน้าเหลาไม้ไผ่ต่อ ตาหันมาเห็นหนูนั่งตาแป๋วอยู่ ตายกมือขึ้นลูบหัวหนูเบา ๆ

“เดี๋ยวตามานะ อยู่กับยายไปก่อน” ตาบอกก่อนเดินออกหลังบ้านไปทางซ้ายมือเพื่อไปร้านลุงที่อยู่ใกล้ ๆ บ้าน หนูมองตามหลังตา พอพ้นสายตาของหนูไป หนูหันหน้ากลับมาป่วนยาย ชวนยายคุยแทนตา

“ยายจ๋า ตาเล่าให้หนูฟังว่าบ้านสมัยก่อนเป็นบ้านไม้กึ่งสังกะสี มีห้องน้ำอยู่นอกบ้าน แต่ตอนนี้บ้านหลังนี้เป็นบ้านปูน มีห้องน้ำในตัวแล้ว ทำไมถึงเปลี่ยนมาเป็นบ้านปูนแบบตอนนี้แทนละจ๊ะ” ยายเงยหน้ามองหน้ากลมแป้น

ของเด็กหญิงที่เล่นบทเป็นเจ้าหนูจำไม ก่อนคว่ำหน้าลงมือง่วนเหลาไม้ไผ่ต่อไป

“ก่อนเอ็งเกิดหลายสิบปีได้ บ้านกึ่งไม้กึ่งสังกะสีหลังก่อนหน้านี้ เปลี่ยนมาสร้างเป็นบ้านปูนเพราะว่ายายกับตามีลูกหลายคน แล้วลูกของยายกับตาก็พวกลุง ๆ ป้า ๆ เอ็งก็แต่งงาน มีทั้งแต่งเข้าและแต่งออก พอมีลูกก็กลายมาเป็นหลาน พามาให้ยายกับตาเล่น เลี้ยงดูและอยู่ด้วย เลยต้องสร้างบ้านให้แข็งแรงขึ้น ใหญ่ขึ้นตามไปด้วย” ยายเล่าต่อ

บ้านสวนหลังปัจจุบันนี้จึงก่อสร้างด้วยปูนทาสีขาว ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสแนวยาวลึกเข้าไปข้างในตามขนัดสวน หลังคามุงด้วยสังกะสีและคอนกรีตสีส้มอิฐ เป็นบ้านสองชั้น มีห้องน้ำสองห้องอยู่ในส่วนของห้องครัว ห้องน้ำห้องแรกเป็นแบบโถส้วมนั่งยอง ห้องน้ำห้องในสุดเป็นแบบโถส้วมชักโครก ห้องครัวจากเดิมอยู่บนบ้าน ย้ายลงมาอยู่ด้านล่าง ห้องนอนมีห้าห้อง ชั้นบนสามห้องและชั้นล่างสองห้อง

หน้าบ้านด้านในตัวบ้านขึ้นและลงด้วยบันไดไม้ ทางด้านซ้ายมือและขวามือมุมห้องชั้นบนเป็นห้องพระสองห้อง ลึกเข้าไปด้านซ้ายมือเป็นห้องนอนของตากับยาย มีตู้เสื้อผ้าหันหน้าออกไปผนังฝั่งขวากั้นเป็นเขตห้อง ถัดไปเป็นห้องนอนของแม่กล้วย ลูกคนที่หนึ่งของตากับยาย ถัดจากห้องแม่กล้วยเป็นห้องนอนแม่บุ๋ม ลูกคนที่สามของตากับยาย ทางด้านขวาของห้องแม่กล้วยและแม่บุ๋มเป็นตู้เสื้อผ้าไม้สีน้ำตาลอ่อนมีชั้นวางสำหรับชุดชั้นในและผ้าปูที่นอน ถัดจากห้องนอนแม่บุ๋มจะมีประตูไม้เชื่อมไปดาดฟ้าติดกับบันไดลงไปชั้นล่างเข้าห้องครัว มีกำแพงปูนเจาะรูกั้นถึงช่วงเอวรอบด้าน ปูพื้นด้วยกระเบื้องสีขาว มีราวตากผ้าอยู่ขวามือ ซ้ายมือใกล้กำแพงของดาดฟ้ามีศาลพระภูมิกับศาลตายายตั้งอยู่คู่กัน กระถางต้นโป๊ยเซียนออกดอกสีชมพูบานเย็นสี่ห้ากระถางและโอ่งลายมังกรวางเรียงติดกับศาลพระภูมิ ศาลตายายจนสิ้นสุดขอบกำแพงอีกฝั่ง

พอลงมาชั้นล่าง หากเดินเข้าทางหน้าบ้านจะมีประตูไม้ทั้งสองฝั่งซ้ายและขวาจะเป็นห้องนั่งเล่นและห้องนอนสำรอง เดินผ่านประตูเข้าส่วนกลางบ้าน มีห้องนอนสองห้องอยู่ติดกันด้านขวามือ เดินตรงไปจะเจอประตูเชื่อมส่วนกลางบ้านและห้องครัว ตากับยายให้ช่างก่อสร้างตีผนัง ทาสีขาว ใส่ประตูไม้เปิดปิดมิดชิดทุกห้องตั้งแต่หน้าบ้านถึงหลังบ้าน

หนูนั่งเท้าคางวางข้อศอกกับขาของตัวเองตั้งใจฟังยายเล่า พอเริ่มเมื่อยขาจึงลุกขึ้นยืน ปีนขึ้นไปนั่งบนแคร่ไม้ไผ่ข้างยายด้วยท่านั่งขัดสมาธิ ขาขวาทับขาซ้ายแทน

ยายอธิบายจบ ก้านไม้ไผ่ที่ถูกเหลาจนไร้เสี้ยนก็พร้อมใช้งานสำหรับตัดทำเป็นไม้จิ้มฟันแล้ว ตาที่ออกไปซื้อของที่ร้านลุงพักใหญ่แล้ว ก็เดินผ่าประตูหลังบ้านมาถึงแคร่ในเวลาต่อมา มือขวาของตานอกจากจะมีเครื่องดื่มสีเหลืองใสบรรจุอยู่ใน

ขวดแก้วทรงสูงใส่ถุงพลาสติกสีขาวขุ่น ยังมีขวดพลาสติกสีใส ปิดป้ายสีแดงรอบขวดมีรูปผู้ชายอยู่ตรงกลางป้าย ด้านในขวดบรรจุบางอย่างที่เป็นสีน้ำตาลอยู่ข้างกันกับเครื่องดื่มเกลือแร่สีเหลืองที่ตาซื้อติดมาด้วย ด้วยความสงสัยหนูจึงถามตาขึ้นมา

“ตาจ๋าอะไรอยู่ข้างเกลือแร่” หนูชี้มือไปที่ขวดพลาสติกปิดป้ายสีแดงในถุงพลาสติก ตาก้มดูของในมือ ก่อนตอบข้อสงสัยของหลานสาวตัวน้อย

“เขาเรียกกันว่า ยานัตถุ์ ข้างในขวดจะใส่สมุนไพรหลายชนิดเอาไว้ด้วยกันลูก”

“แล้วตาซื้อมาทำไมเหรอคะ” ตายิ้มก่อนตอบ

“ตาซื้อมาให้ยายลูก หลานสังเกตไหมว่ายายจะมีของชิ้นเล็ก สีเงิน รูปทรงคล้ายตัวยูเหมือนเกือกม้าทำจากเหล็กหรือสเตนเลสติดอยู่ในกระเป๋าเสื้อคอกระเช้าฝั่งขวามือตลอด เขาเรียกว่า กล้องสูบหรือกล้องยาสูบ เอาไว้สำหรับสูบยานัตถุ์เข้าทางจมูก ช่วยแก้หวัดคัดจมูกได้ดีเชียวลูก”

“ยายเป็นหวัดบ่อยเหรอคะ” หนูหันหน้าไปถามยายบ้าง ยายหัวเราะแล้วตอบ

“ฮ่า ๆ หลานเอ๊ย ยายไม่ได้เป็นหวัดบ่อยหรอกลูก แต่ใช้มานานจนชินแล้ว เลยใช้ต่อมาจนถึงตอนนี้”

ตาเดินเข้ามานั่งอยู่ข้างยายที่เก็บไม้ไผ่เหลาใส่ถุงพลาสติกที่เตรียมเอาไว้ก่อนยื่นยานัตถุ์ให้ยาย ยายใช้มือบิดฝาขวดยานัตถุ์สีแดงเสียงดังกริ๊ก หยิบกล้องยาสูบสีเงินขึ้นมาจากกระเป๋าเสื้อฝั่งขวา จุ่มลงไปในขวดยานัตถุ์ หยิบขึ้นมาก่อนสูดเข้ารูจมูกฝั่งขวาเสียงดึงฟืด ว่าแล้วจึงเคาะกล้องยาสูบที่แคร่ไม้ไผ่ เพื่อเตรียมจุ่มและหยิบขึ้นมาสูดเข้ารูจมูกฝั่งซ้ายต่อไป หนูอยากได้กลิ่นจึงเขยิบตัวเข้าไปใกล้ยาย กลิ่นยานัตถุ์เป็นกลิ่นสมุนไพรหลายตัวผสมกันโชยออกมาจาง ๆ มีทั้งกลิ่นฉุนและกลิ่นหอมปะปนกัน จนหนูทำหน้าเหยเก เพราะไม่รู้ว่าจะหอมหรือเหม็นดี ยายกับตาหัวเราะเบา ๆ กับท่าทีของหนู

หนูนึกถึงการบรรยายตัวบ้านจากความทรงจำในวัยเด็กตามที่ตากับยายเล่ามาจนถึงปัจจุบัน พบว่าสภาพบ้านเปลี่ยนแปลงไปมากมายเหลือเกิน หากได้มีโอกาสลองกลับไปใช้ชีวิตหรือดูวิถีชีวิตสมัยตากับยายอาจจะได้บรรยากาศอีกแบบหนึ่งก็ได้

“เอ็งนิ่งเงียบอยู่นานชั่วเคี้ยวหมากจืด จำได้หรือไม่ได้ก็ไม่รู้” ยายพูดโพล่งขึ้นมา ทำให้ความทรงจำที่หนูนึกถึงค่อย ๆ จางหายไปและอยู่กับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

“แหม จำได้สิจ๊ะยาย ยายบอกเองว่าเพราะยายมีลูกหลานเยอะเลยต้องสร้างบ้านให้แข็งแรงและใหญ่ขึ้น” หนูอวดองค์ความรู้จากการหวนนึกถึงเหตุการณ์

ที่คุยกับตาและยายตอนตนเองอายุสิบขวบ ยายบุ้ยปากทำท่าคล้ายจะบอกว่าหนูรู้ดี

“เอ้า ละครข้าเล่นไปถึงไหนต่อไหนแล้ว มัวรอเอ็งนึกอยู่นานสองนาน” ยายหันหน้าไปดูละครต่อ

“แหม สนใจหลานมากกว่าละครก็ไม่บอก ไหนว่าติดละคร เป็นห่วงหลานจนลืมดูละครไปเลย”

หนูหัวเราะคิก ๆ กับความเป็นห่วงของยาย ยายหันหน้ามายกมือทำท่าจะตี หนูจึงลุกขึ้นหลบ ก้มลงยกเก้าอี้กลับเข้าที่เดิม ก่อนจะบอกลายายไปนั่งเล่นหน้าบ้าน

“หนูไปหน้าบ้านก่อนนะยาย ไว้จะมาคุยเล่นด้วยใหม่”

หนูเดินผ่าประตูครัวเข้าส่วนกลางบ้าน พร้อมความรู้สึกง่วงนอนเล็กน้อย เพราะตอนนี้เป็นช่วงเวลาเที่ยงใกล้บ่าย บรรยากาศครึ้ม ๆ ไม่ค่อยมีแดดส่องเข้ามาในตัวบ้าน อากาศก็ไม่ร้อน เชื้อเชิญให้นอนหลับพักผ่อนตอนกลางวันได้ดีทีเดียว หนูนั่งเล่นบนแหย่งไม้สักที่ยืดเป็นเตียงนอนของตนเอง ตั้งอยู่ฝั่งซ้ายมือบริเวณห้องนั่งเล่น ก่อนเอนหลังนอนมองเพดานเหมือนช่วงเช้า ได้ยินเสียงโทรศัพท์ของแม่ดังถี่ขึ้น เวลานี้พ่อคงโทรมาหา หนูได้ยินแม่นั่งคุยกับพ่อทางโทรศัพท์สักพัก ด้วยความง่วงและอากาศช่วงเที่ยงวันจวนบ่ายคล้อยชวนให้พักสายตาเหมือนตอนเป็นเด็ก หนูจึงผล็อยหลับไปในที่สุด

ความคิดของหนูแล่นไปภายใต้เปลือกตาที่หนักอึ้ง ความเปลี่ยนแปลงของบ้านเหมือนกับอายุคนล้วนเปลี่ยนแปลงไปมากในแต่ละปี ทว่าความรู้สึกและความทรงจำที่หนูอยู่บ้านสวนหลังนี้มาตั้งแต่เด็กกลับไม่เคยเปลี่ยนไปเลย คงเป็นเพราะความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวยังคงเดิม คือ แน่นแฟ้นและอบอุ่นเสมอมา หนูอยากให้วันพรุ่งนี้มาถึงสักที เพราะหนูจะได้เห็นและได้สัมผัสเครื่องใช้ทำสวนของยาย เครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์-ไม้ของตาและเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานในบ้านสวนหลังนี้เพิ่มขึ้นด้วย

บทที่ ๒
ตากับยาย

เช้าวันต่อมาอากาศแจ่มใส สายลมพัดผ่านหน้าต่างประตูบ้านที่เปิดรับลมเข้ามา บนท้องฟ้าสีครามมีปุยเมฆสีขาวลอยคว้างเกาะเป็นกลุ่มเป็นก้อน แสงแดดรำไรจากดวงตะวันตกกระทบเหนือผืนน้ำในบ่อปลาคาร์ฟ แสงแดดต้องกระทบน้ำสะท้อนแสงสีเหลืองนวลกลับไปยังปากบ่อปลา เด็กหญิงตัวอ้วนจ้ำม่ำคนหนึ่งสวมเสื้อยืดสีขาวกับกางเกงขาสั้นสีดำตัวโปรด กำลังยืนให้อาหารปลาหลากสีอยู่หน้าบ่อ เด็กหญิงโยนอาหารปลาหนึ่งกำมือลงในบ่อ ปลาคาร์ฟสีส้มคาดดำก็ผุดขึ้นมาอ้าปากฮุบอาหารเม็ดเข้าปาก ปลาคาร์ฟตัวสีขาวสลับทอง ส้มล้วนและปลาหลากสีอีกหลายตัวดำผุดดำว่ายแวะเวียนกันมาฮุบอาหารเข้าปาก

หนูสูดอากาศเข้าปอดด้วยความสดชื่น วันนี้หนูตื่นเช้ากว่าวันไหน ๆ เพราะตื่นเต้นดีใจที่แม่กับป้ากล้วยจะพาเดินดูเครื่องใช้ทำสวน เครื่องมือช่างไม้และเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานของตากับยาย หลังจากให้อาหารปลาเสร็จ จึงเดินไปนั่งเล่นรับลมเย็น ๆ ในศาลาไม้หน้าบ้าน แต่นั่งได้ไม่นานเสียงแตรรถมอเตอร์ไซค์ของใครบางคนก็พรากความสงบและดึงความสนใจของหนูไปยังต้นตอที่มาของเสียง

แป๊น แป๊น แป๊น แป๊น

พอชะโงกหน้าสอดส่องสายตาผ่านกิ่งก้านของต้นกระท้อนริมคลองไปเห็นหน้าของบุคคลที่คุ้นเคยกำลังฉีกยิ้มกว้างทักทายลอดผ่านกิ่งต้นกระท้อนพอดี

“น้องเลื่อนประตูรั้วเปิดให้พี่โนชหน่อย” ไม่ใช่คนอื่นคนไกลพี่ชายคนโตของหนูนั่นเอง

พี่ชายรูปร่างอ้วนท้วน ตัวสูงใหญ่สวมเสื้อคุลมสีดำกับกางเกงยีนส์

ขายาวสีน้ำเงินขับรถมอเตอร์ไซค์สีแดงคันเก่าของพ่อแล่นเข้ามาจอดบริเวณลานปูน พี่โนชดับเครื่องยนต์ ถอดหมวกกันน็อคแล้วก้าวลงจากรถมอเตอร์ไซค์

“เฮ้อ ร้อน ๆ ร้อน ๆ วันนี้อากาศร้อนน่าดูเลยนะ น้องว่าไหม” หนูเลื่อนประตูรั้วปิดก่อนกวาดสายตามองพี่ชายตนเองแล้วส่ายหัว

“ก็พี่โนชเล่นสวมเสื้อคลุมสีดำกับกางเกงยีนส์ขายาวแบบนี้ ไม่ร้อนก็ให้มันรู้ไป”

“อ้าว กว่าจะขี่รถกลับจากกรุงเทพฯ มาจังหวัดนนท์ ถ้าไม่ใส่กันแดดมาเห็นทีตัวจะดำปี๊ดปี๋เหมือนถ่าน หรือบางทีพี่อาจจะตัวดำเหมือนตอตะโกเลยก็ได้” พี่ชายใช้ต้นแขนดุนแขนของหนูไปมา หนูเขยิบตัวหนีเพราะเริ่มรู้สึกร้อนระคนรำคาญใจ

“รู้แล้วจ้าว่าร้อน เข้าบ้านไปรายงานตัวกับแม่ก่อนไป” พี่โนชยืนตัวตรงทำท่าวันทยหัตถ์เหมือนตำรวจและทหาร ก่อนเดินนำหน้าหนูเข้าบ้านไปด้วยรอยยิ้ม

พี่โนชเป็นพี่ชายคนโตของพ่อมิตรและแม่ปราง อายุห่างกับหนูสิบปี ตั้งแต่ยังเล็กหนูกับพี่ชายอาศัยอยู่และเติบโตมาในบ้านสวนหลังนี้ด้วยกัน พอหนูเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่สาม พี่ชายของหนูก็ทำงานและออกไปอยู่หอใกล้ที่ทำงานในกรุงเทพฯ วันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดเทศกาลถึงจะกลับมาเยี่ยมหนูกับแม่

หนูเดินตามพี่ชายเข้าไปในบ้าน แม่กำลังถือไม้ถูพื้นเดินผ่าส่วนกลางบ้านมายังห้องนั่งเล่น เห็นพี่โนชเข้าก็วางไม้ถูพื้น ทิ้งตัวนั่งบนแหย่งหน้าบ้านพูดคุยสารทุกข์สุกดิบกับลูกชายคนโต พี่โนชยกมือไหว้แม่ก่อนถอดเสื้อคลุมพาดเอาไว้บนแหย่งและนั่งคุยกับแม่ เป็นภาพที่น่าชื่นใจเพราะเราสามคนแม่ลูกได้อยู่พร้อมกัน

หนูคาดเดาว่าพี่ชายกับแม่คงพูดคุยกันอีกสักพักใหญ่ หนูเปิดประตูมุ้งลวดหน้าบ้าน เดินออกไปคว้าสายยางเสียบเข้ากับหัวก๊อกใกล้โอ่งลายมังกร บิดหัวก๊อกเปิดน้ำเมื่อเห็นว่าน้ำไหลผ่านสายยางเรียบร้อยจึงเดินลากสายยางรดต้นไม้ในกระถางที่วางเรียงรายอยู่หน้าบ้านและริมรั้ว เมื่อหยาดน้ำรดลงดิน กิ่ง ก้าน ใบ ต้นไม้และดอกไม้ก็เบ่งบานขยับดอกใบราวกับได้ต่อชีวิตด้วยน้ำวันต่อวัน ดอกม่วงพวงครามที่แม่ปลูกในรั้วใกล้ริมคลองออกดอกบานสะพรั่งเป็นสีม่วงสด ต้นกระบองเพชรใหญ่และเล็กในกระถางที่วางอยู่ข้างกันก็ออกดอกสีขาวและสีแดงโผล่พ้นหนามแหลมที่รายล้อมลำต้นของมัน หลังจากรดน้ำครบทุกต้นแล้ว หนูคว้าสายยางเข้ามาใกล้ตนเองก่อนใช้นิ้วมือปิดรูกั้นน้ำไม่ให้ไหลออก เดินไปปิดก๊อกน้ำและพาดสายยางไว้ข้างโอ่ง ขณะกำลังจะเข้าบ้าน พี่ชายก็เปิดประตูมุ้งลวดสวนกลับมาพอดี

“ว่าจะมาเรียกน้องพอดีเลย แม่ถามหาน้องแน่ะ เห็นว่าจะพา

ไปดูเครื่องมือเครื่องใช้ของตากับยายนะ” หนูพยักหน้าแสดงท่าทีว่าเข้าใจก่อนเดินสวนเข้าไปในบ้าน เกิดเอะใจบางอย่างจึงถามพี่ชายกลับ

“แล้วพี่โนชจะไปไหน กลับแล้วเหรอ” พี่ชายตัวโตคว้าสายยางที่วางพาดอยู่ข้างโอ่งขึ้นมา ก่อนหันมาตอบ

“เปล่า พี่ว่าจะล้างรถหน่อย อยู่ใจกลางกรุงเทพฯ ขับรถไปทำงานวันละหนึ่งถึงสองชั่วโมง เจอทั้งน้ำขัง เศษหิน เศษปูนบนท้องถนน สงสารรถมันเดี๋ยวเจ้าของรถเขาว่าเอาว่าใช้แล้วไม่รู้จักดูแลรักษา” พี่โนชพูดถึงพ่อที่เป็นเจ้าของรถคันนี้อย่างประชดประชัน พ่อกับพี่ชายของหนูไม่ค่อยถูกกัน เรียกได้ว่าเป็นไม้เบื่อไม้เมากันมาหลายปีตั้งแต่พ่อกับแม่หย่าร้างกันตอนหนูอายุเจ็ดปี พ่อจึงแยกตัวไปอยู่บ้านตนเองกับพี่น้องที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ส่วนหนูก็อยู่กับแม่กับพี่โนชและคนอื่น ๆ ที่บ้านของตากับยาย

“อย่างน้อยพ่อก็ยังโทรมาหา เวลามาเยี่ยมก็ซื้อของมาให้ ใจดีกับพ่อหน่อยนะ”

พี่ชายฟังแล้วไม่ตอบอะไร มือสองข้างก็ง่วนอยู่กับสายยางและรถมอเตอร์ไซค์ ระหว่างพี่ชายกำลังฉีดน้ำไล่ความสกปรกบนล้อรถ หนูเกิดสงสัยขึ้นมาในตอนหนูยังเล็กอยู่ในวัยเตาะแตะ พี่ชายโตกว่าหนูตั้งสิบปี คงเคยเห็นตากับยายประกอบอาชีพช่างไม้และชาวสวนมาก่อน พี่ต้องเคยเห็นตาสร้างเฟอร์นิเจอร์ไม้และเห็นวิธีซ่อมแซมมาบ้าง หรือเห็นยายเดินทางไปขายผลไม้ที่ตลาด ด้วยความสงสัยระคนสนใจจึงเอ่ยถามพี่ขึ้นมา

“พี่เคยเห็นตาทำงานไม้ ซ่อมแซมไม้ไหม”

“พี่เคยเห็นนะ ส่วนใหญ่ตาเราจะซ่อมแซมพวกประตูห้องน้ำประตูรั้วที่มีรอยรั่ว” พี่โนชบอก

“แล้วแกซ่อมอย่างไรละ เอาไม้มาปะบนแผ่นไม้ที่มีรอยรั่ว เหมือนเอาเศษผ้ามาปะชุนผ้าที่ขาดหรือเปล่า” หนูยกตัวอย่างให้พี่ชายเห็นภาพ

“เก่งนะเนี่ย งานช่างไม้ก็เหมือนกับช่างเย็บผ้านั่นแหละ เป็นไปตามที่น้องว่าตาจะทำงานตรงแคร่ไม้ไผ่หลังบ้านใกล้กับประตูทางออกครัว ตาจะวัดขนาดและความยาวของรอยรั่ว รอยขาด รอยผุพังของประตูห้องน้ำและประตูรั้วด้วยตลับเมตร เอาเศษไม้ไปหลอมรวมกับไฟเบอร์กลาส (เส้นใยแก้ว) ในเตาหลอมทรงสี่เหลี่ยมคางหมูหลังบ้าน พอหลอมได้ที่ค่อยเอามาใส่ถาดรองพิมพ์ขนาดเท่าที่ตาวัดเอาไว้ในคราวแรก เจาะรูตามมุม ใส่ลวดผูกกับประตูห้องน้ำหรือประตูรั้ว บางครั้งใช้ตะปูยึด แล้วใช้ค้อนหงอนตอกตะปูตามมุมไปเลย” หนูฟังแล้วคิดภาพตาม

เตาหลอมไฟเบอร์กลาส

“รู้ไหมทำไมตาถึงใช้ไฟเบอร์กลาส” พี่ชายถาม หนูส่ายหน้า

“เพราะว่าไฟเบอร์กลาสน้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายง่าย ติดตั้งง่าย ไม่เป็นสนิม เหมาะใช้งานกับพื้นที่ที่มีความชื้นมาก เหมือนห้องน้ำและด้านนอกบ้าน ฝนตกก็จะไม่เปียก ใช้ได้นานด้วย” หนูพยักหน้าเข้าใจ เดินไปนั่งยอง ๆ ข้างพี่ชาย

“มีอะไรอีกไหมที่ตาทำและซ่อมแซม” พี่ชายเงยหน้ามองท้องฟ้าที่อยู่เหนือแผ่นหลังคาลอนโปร่งแสงอีกทีหนึ่งเพื่อคิดทบทวน

“เท่าที่พี่เคยเห็น คงเป็นพวกเก้าอี้และโต๊ะไม้นั่นแหละ น้องน่าจะเคยได้ยินที่ลุง ๆ ป้า ๆ กับแม่เล่าให้ฟัง มีโต๊ะและเก้าอี้หลายตัวในบ้านเราที่ตาเป็นคนทำ เห็นว่าแม่จะพาน้องเดินดูอยู่พอดีไม่ใช่เหรอ ลองถามแม่เอาก็ได้” พี่ชายมองหน้าหนู ก่อนก้มหน้าก้มตาฉีดน้ำจากสายยางใส่ล้อรถมอเตอร์ไซค์ต่อเสียงดังซ่า

หนูถามพี่โนชอีกสองสามอย่างเกี่ยวกับตาและยายตอนทั้งสองประกอบอาชีพช่างไม้และชาวสวน พี่ชายที่กำลังง่วนอยู่กับการล้างรถมอเตอร์ไซค์เริ่มจริงจังขึ้น เพราะต้องคอยควบคุมน้ำจากสายยางไม่ให้โดนเครื่องยนต์ จึงแนะนำให้หนูไปถามแม่กับป้ากล้วยโดยตรงแทน

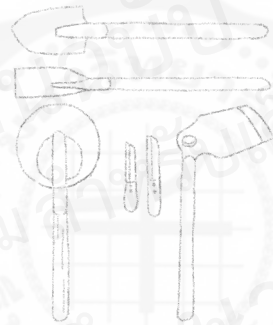
หนูเดินเข้าบ้านกวาดสายตามองหาแม่ เมื่อเห็นว่าแม่ไม่ได้อยู่หน้าบ้านจึงเดินผ่าส่วนกลางบ้านไปในครัว พอหนูก้าวพ้นประตูครัว หนูเห็นแม่ลากเก้าอี้ไม้สักที่สอดอยู่ใต้โต๊ะกินข้าวมานั่งดูโทรทัศน์กับยาย ช่วงเช้า ๆ แบบนี้หนีไม่พ้นละครจักรวงศ์ที่ยายชื่นชอบ ทันทีที่แม่ได้ยินเสียงประตูครัวปิดก็หันหน้ามายิ้มให้หนู ก่อนกวักมือเรียกให้เดินไปหา

“เดี๋ยววันนี้แม่พาหนูไปดูเครื่องมือเครื่องใช้ของยายนะ แม่เตรียมเอาไว้ให้ดูบางส่วนแล้ว ส่วนเครื่องมือช่างของตา ป้ากล้วยกำลังหาให้อยู่ แกเป็นคนเก็บรวบรวมเอาไว้ แต่จำไม่ได้ว่าเอาไปวางไว้ที่ไหน ต้องค่อย ๆ นึก” หนูพยักหน้าก่อนตอบรับ

“จ้ะแม่”

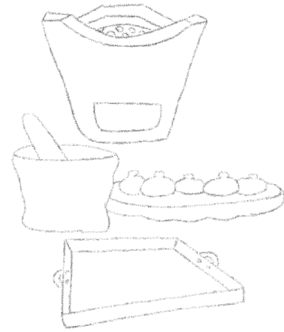
แม่ยืดตัวขึ้นลุกจากเก้าอี้ ยกเก้าอี้สอดเข้าใต้โต๊ะกินข้าวเหมือนเดิม ก่อนเดินนำหน้าหนูออกประตูครัวไป

บนแคร่ไม้ไผ่หลังบ้านทางฝั่งซ้ายตรงกันข้ามกับโอ่งลายมังกรสามใบที่อยู่ทางฝั่งขวา มีเครื่องใช้ทำสวนและเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานของยายวางเรียงรายอยู่หลายชิ้นด้วยกัน ทุกชิ้นล้วนเป็นเครื่องใช้ทำสวนและเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานที่หนูรู้จัก เคยเห็นและเคยสัมผัสแม่หย่อนก้นนั่งบนแคร่ก่อนตบมือเข้าที่ว่างบนแคร่ให้หนูเข้ามานั่งดูเครื่องใช้ใกล้ ๆ

เครื่องใช้ทำสวน

หนูนั่งลงข้าง ๆ แม่ ก่อนพิจารณาดูเครื่องใช้ของยายแต่ละชิ้น แม่เรียงเครื่องใช้ของยายไว้สามแถว แถวที่หนึ่งเป็นเครื่องใช้ทำสวน แถวที่สองเป็นเครื่องครัวประกอบอาหารคาวและแถวที่สามเป็นเครื่องครัวประกอบอาหารหวาน เครื่องมือทำสวนที่วางอยู่บนแคร่แถวที่หนึ่งจะมีงอบสวมหัว แครงรดน้ำ ตะกร้อสอยผลไม้ พลั่ว จอบเสียมสำหรับพรวนดิน กระบุง กระจาดกระเดียดขนของ มีดพร้าสั้นหลายขนาดและมีดปาดหมาก ถัดจากแถวที่หนึ่งมาแถวที่สองเป็นเครื่องครัวประกอบอาหารคาวจะมีครกกับสากตำเครื่องพริกแกง กระด้งฝัดข้าวหรือตากของแห้ง หวดนึ่งอาหารและเตาถ่าน แถวที่สามเป็นเครื่องครัวประกอบอาหารหวานที่เห็นประกอบไปด้วยถาดรองขนม กระโปะลอดช่อง กระต่ายขูดมะพร้าว เครื่องขูดน้ำแข็งไส เตาแคะขนมครกและไม้พายกวนขนม

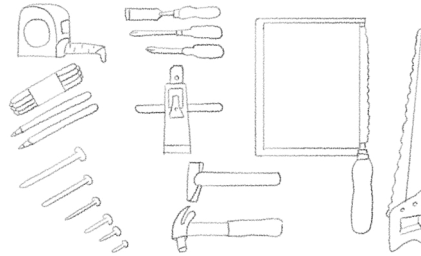
เครื่องใช้ประกอบอาหารคาวหวาน

เครื่องใช้ประกอบอาหารคาวหวานส่วนมากทำมาจากเนื้อดินเผา ยกเว้นครกกับสากทำมาจากหิน กระด้งฝัดข้าวทำมาจากไม้ไผ่หรือตอกสาน ถาดรองขนมกับกระโปะลอดช่องทำมาจากสเตนเลส ส่วนกระต่ายขูดมะพร้าว เครื่องขูดน้ำแข็งไสและไม้พายกวนขนมทำมาจากไม้

“โอ้โฮ เครื่องใช้ทำสวนกับเครื่องครัวทำอาหารคาวหวานของยายมีเยอะขนาดนี้เลยเหรอจ๊ะแม่” หนูถาม

“จริง ๆ แล้วเครื่องใช้ทำสวนของยายยังมีเยอะกว่านี้ลูก แต่ป้าบุ๋ม ลุงล้อ ลุงเลื่อนเอาไปไว้ที่บ้านแกบางส่วน ในบ้านหลังนี้เท่าที่พอหาได้ก็มีเท่านี้ ส่วนเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานที่เหลืออยู่ในบ้าน ก็ต้องแยกประเภทไปอีกว่าจะเป็นเครื่องใช้สำหรับถนอมอาหารหรือบรรจุอาหาร อย่างในครัวเราถัดเข้าไปจากเตาแก๊สและชั้นวางของฝั่งซ้ายมือจะมีตู้กับข้าวสเตนเลสตั้งอยู่ เอาไว้สำหรับเก็บถนอมอาหารแห้งกับพวกถ้วย จานและชาม ในตู้กับข้าวจะมีปิ่นโตอยู่เถาหนึ่งสำหรับบรรจุอาหาร นอกจากนี้ในบ้านก็ไม่มีเครื่องครัวสมัยตากับยายมากกว่านี้แล้วลูก” หนูพยักหน้าเข้าใจ

ขณะที่แม่กำลังอธิบายให้หนูฟัง เสียงฮัมเพลงของป้ากล้วยจากร้านอาหารหลังบ้านก็ใกล้เข้ามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งป้ากล้วยปรากฏตัวพร้อมมือสองข้างที่โอบอุ้มอุปกรณ์ทำจากเหล็กหลายชิ้น คาดเดาว่าเป็นเครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ของตาที่ป้ากล้วยหาเจอ ป้าเดินแบกเครื่องใช้หลายชิ้นมาวางกองไว้บนแคร่ที่หนูกับแม่นั่งอยู่ ก่อนยืนหอบหายใจ ปาดเหงื่อที่ไหลอาบตามใบหน้า ลำคอและแขนออกจากลำตัว

เครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้

“ป้าทำได้แล้วน้ำ ป้าหาเครื่องใช้ของตาเจอสักที เล่นเอาเหงื่อแตกเหงื่อแตน”ป้ากล้วยยืนเท้าสะเอว เชิดหน้ารับลมที่พัดผ่านมาด้วยความภาคภูมิใจ

“ป้าเอาไปเก็บไว้ที่ไหนเหรอคะ ถึงได้กลับมาเหงื่อซกขนาดนี้”

“อ่อ ป้าเก็บเอาไว้ในตู้เย็นเก่าของบ้านเราที่มันเสียไปหลายสิบปีแล้ว ป้ามัวแต่หาตามชั้นวางของอยู่เลยไม่เจอ พอนึกเข้าดี ๆ ป้าเก็บเอาไว้ในตู้เย็นนี่เอง” ป้ากล้วยว่า พร้อมทำไม้ทำมือบอกให้หนูเขยิบออกห่างจากแม่ เพื่อขอนั่งตรงกลาง จากนั้นจึงชี้นิ้วบอกเครื่องใช้ของตาที่หนูคุ้นหน้า คุ้นตาและไม่เคยเห็นให้หนูฟังทีละชิ้น

“อันนี้เขาเรียกว่าค้อนหงอนเอาไว้ตอกตะปู อันนี้เรียกว่าเลื่อยลันดา อันนี้เรียกว่าเลื่อยฉลุเอาไว้ตัดแต่งไม้ อันนี้เรียกว่ากบไสไม้เอาไว้ตกแต่งไม้และตัดส่วนที่เราไม่ต้องการ อันนี้เรียกสิ่วปากบางสำหรับแซะเนื้อไม้ อันนี้เรียกว่าไขควงกับประแจเอาไว้ขันตะปู อันนี้เรียกว่าคีมเอาไว้ดัดเหล็ก ส่วนอันนี้เรียกว่าตะปู”

ป้ากล้วยอธิบายเครื่องใช้ของตาแต่ละชิ้นยาวเหยียด ไม่เว้นว่างจังหวะให้หลานสาวได้หายใจ จนหนูรู้สึกเวียนหัว ทว่าด้วยความสนใจอันแรงกล้าที่มีแต่แรกจึงตั้งใจฟังจนป้ากล้วยอธิบายจบ

“จริง ๆ แล้วป้าอาจจะอธิบายสั้นไปหน่อย ป้ามีเวลาว่างจะมาอธิบายให้หนูฟังอีกนะ หรือหนูอยากฟังเลยไหม” หนูเผลอส่ายหน้าทันที ป้ากล้วยอ้าปากค้างเพราะตกใจกับอาการปฏิกิริยาของหนู แม่ที่เห็นเหตุการณ์ทุกอย่างถึงกับยกมือขึ้นป้องปากกลั้นเสียงหัวเราะไม่ให้ออกมา ก่อนพูดบางอย่างที่ช่วยชีวิตหนูเอาไว้

“หลานส่ายหน้าเพราะฟังเรื่องเครื่องใช้พอแล้ว คงอยากจะฟังเรื่องตากับยายมากกว่า ใช่ไหมลูก”

“ใช่ค่ะ” หนูไม่รีรอกระตือรือร้นตอบป้ากล้วยเร็วไว ป้ากำลังจะเล่าเรื่องตากับยาย แต่ลูกค้าเดินเข้าร้านก็ตะโกนสั่งกับข้าวเสียก่อน ป้ากล้วยจึงจำใจเดินกลับไปทำกับข้าวให้ลูกค้า หนูจึงถือโอกาสพูดขอบคุณแม่ที่ช่วยชีวิตและถามเรื่องตากับยายต่อ

“ขอบคุณนะจ๊ะแม่ ถ้าไม่ได้แม่ช่วยพูดให้หนูคงหูชาแน่ ” แม่ส่ายหน้า หนูถามต่อ

“หนูไม่อยากฟังป้าเล่าเรื่องตากับยาย แม่ช่วยเล่าให้หนูฟังแทนได้ไหมคะ”

“ได้สิลูก” แม่ตอบสั้น ๆ ก่อนเล่าเรื่องตากับยายให้ฟัง

ตากับยายของแม่มีนิสัยและลักษณะการใช้ชีวิตแตกต่างกันสิ้นเชิง ตามีชื่อจริงว่า นายเพ็ชร์ เสมพูล ชื่อเล่นคือเพ็ชร์เกิดวันอาทิตย์ที่สิบสี่มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ แรมสิบสามค่ำ เดือนยี่หรือเดือนสอง ปีจอ (ปีสุนัข) เป็นลูกชายคนที่สามของปู่เพิ่มกับย่าพลอย เสมพูล มีพี่สาวสองคนและน้องสาวหนึ่งคน

ยายมีชื่อจริงว่า นางสาวสุรินทร์ คงสอน ชื่อเล่นคือริน เกิดวันพฤหัสบดีที่แปดเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๓ แรมห้าค่ำ เดือนห้า ปีวอก (ปีลิง) เป็นลูกคนที่หนึ่งของตาเชยกับยายสัมฤทธิ์ คงสอน มีน้องสาวหนึ่งคนและน้องชายห้าคน พอแต่งงานย้ายเข้ามาอยู่บ้านสวนที่ชุมชนวัดฝาง จังหวัดนนทบุรีกับตา จึงเปลี่ยนนามสกุล ‘คงสอน’ เป็น ‘เสมพูล’

ตาในวัยหนุ่มเป็นหนุ่มชานเมือง เป็นชาวเมืองนนทบุรีตั้งแต่กำเนิด ผิวขาวเปล่งปลั่ง รูปร่างสูงโปร่ง ผมตรงดกดำ หน้าตาหล่อเหลา ชอบสวมเสื้อผ้าฝ้าย ม่อฮ่อมสีขาว ครีมไข่ไก่ น้ำตาลและน้ำเงิน บางครั้งสวมเสื้อคอปกลายทางสีฟ้ามอครามสลับขาวนวลแขนสั้น นุ่งกางเกงผ้าแพร ผ้าไหมขายาวสีส้มทอง เหลืองนวล เขียวดิน ม่วงเปลือกมังคุดและแดงชาดยาวถึงตาตุ่ม นิยมผูกเอวด้วยผ้าขาวม้า บางครั้งก็พาดไว้บนบ่า

ตาเป็นหนุ่มคารมดี พูดจาไพเราะ อารมณ์เย็น มีเหตุผล ละเอียดลออ รอบคอบ รู้จักให้เกียรติและคิดถึงผู้อื่นก่อนตนเองอยู่เสมอ ในช่วงชีวิตของแม่อยู่กับตามาตั้งแต่เด็กจนแกเสีย แม่เห็นตาใจดีและอารมณ์เย็นเสมอมา ไม่เคยเห็นตาด่าทอหรือโกรธเคืองใครสักคนหนึ่ง หากเป็นยายก็ไม่แน่เพราะเห็นอยู่ร่ำไป เท่าที่จำความได้เนื้อแท้ของตาเป็นคนขี้หึงเพราะยายเป็นคนสวย ตาเคยดื่มน้ำเมาและสูบบุหรี่มาก่อน พอคบหากับยายจึงเลิกร่ำสุราและสูบบุหรี่อย่างเด็ดขาด เปลี่ยนมาคัดลายมือและคัดบทสวดมนต์แทน ตาเป็นคนอารมณ์เย็นมาแต่ไหนแต่ไร ถึงเวลาขุ่นเคืองใจและโมโหจนควันออกหูจริง ๆ ตาจะมีประโยค ติดปากอยู่ประโยคหนึ่งที่แม่ ป้า ๆ กับลุง ๆ ได้ยินอยู่บ่อย ๆ

“ตัดหัวเสียบ”

ตาจะพูดด้วยเสียงที่ดังกว่าปกติเรียกว่า ‘เสียงขรม’ ตาจะกระแอมเสียงในลำคอดังฮึ่ม ก่อนเปล่งออกมาเป็นประโยค เมื่อจบประโยคจะกัดฟันจนฟันล่างกระทบฟันบนเสียงดังกรอด

สมัยก่อนตาเรียนจบ ม.ศ. ห้า (มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ) เป็นการเรียนจบชั้นสูงสุดในสมัยของตาและละแวกชุมชนวัดฝาง ตาเป็นคนเรียนเก่ง มีความรู้ เขียนหนังสือเก่ง ลายมือสวย ตอนทำงานจึงสมัครเข้าไปทำงานในกรมชลประทาน อยู่ในหมวดงานของช่างฝีมือ ทำงานเป็นช่างไม้ ก่อนออกจากกรมชลประทานเพื่อสอบเข้าที่กรมอู่ทหารเรือ ทำงานตำแหน่งลูกจ้างประจำ ตาเป็นคนมีฝีมือ ทำงานละเอียดรอบคอบ ขยันและน่าสงสาร เช้ามืดขึ้นมาต้องออกจากบ้านมีรถจากกรมอู่มหารเรือขับมารับมาส่ง เงินเดือนที่ได้รับประมาณสี่ร้อยถึงห้าร้อยบาท ตาเคยเล่าให้แม่ฟังว่าการทำงานในกรมอู่ทหารเรือมีหลายแผนก ด้วยทักษะกับฝีมือการทำงานเกี่ยวกับไม้ทุกอย่างที่มี ตาจึงได้ทำงานเกี่ยวกับการต่อเรือไม้ ได้ต่อเรือไม้หลายแบบ รวมไปถึงได้มีโอกาสต่อเรือพระที่นั่งด้วย ครั้งหนึ่งกรมอู่ทหารเรือถามลูกจ้างในอู่ขึ้น

“มีใครอยากเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศไหม”

ตาตอบรับโอกาส เตรียมพร้อมเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ เดินทางครั้งหนึ่งไปทีสองถึงสามเดือน ออกเดินทางพร้อมกับเรือรบหลวง นาน ๆ ครั้งจะเดินทางกลับมาประเทศไทย ระหว่างเดินทาง ทำงานและได้รับเงินเดือนมา ตาจะฝากฝังเพื่อนสนิทที่ไว้ใจให้นำเงินเดือนที่ได้รับมาไปให้ยายกับลูกที่บ้านสวน ตากับยายมีลูกหกคน ลูกชายสามคนและลูกสาวสามคน คือ ป้ากล้วย ลุงปราบ ป้าบุ่ม ลุงล้อ ลุงเลื่อนและแม่ ลูกทุกคนจึงได้เรียนหนังสือเพราะตารับราชการจึงเบิกเงินเดือนได้

ตาทำงานไปกลับระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศแบบนี้เรื่อย ๆ พออาสาไปทำงานที่ต่างประเทศก็จะได้รับรายได้พิเศษเพิ่มด้วย ตาไปอินเดียจะซื้อผ้ามาฝากยาย หม้อหุงข้าวใบหนา ๆ ตาก็ซื้อหาเอากลับมาด้วย ใช้กันมาเรื่อย ๆ จนถึงทุกวันนี้

ตาไปทำงานต่างประเทศอยู่บ่อยครั้งจึงต้องคอยบอกยายเอาไว้ เพราะยายต้องรับหน้าที่เลี้ยงลูก ดูแลลูกคนเดียว จากนั้นไม่นานตาก็ไปอยู่ นรข. (หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง) เพราะเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทหารเรือคอยกำกับดูแล

อยู่ แกทำงานมาตั้งแต่หนุ่มจนแก่เฒ่า เป็นเวลายี่สิบสี่ปีกับสี่เดือนเศษ ตอนหลังจึงผันตัวมาทำไฟเบอร์กลาส ทำสวน ช่วยยายขายผลไม้และขายขนมที่ตลาดนนท์แทนอาชีพช่างไม้

ยายในวัยสาวเป็นหญิงเมืองกรุงหรือบางกอกสมัยอดีต เป็นชาวมีนบุรีตั้งแต่กำเนิด ผิวสีน้ำผึ้ง รูปร่างเตี้ยแต่สมส่วน มีน้ำมีนวล ไม่ผอมแห้ง ผมหยักศกดกดำ หน้าตาสะสวย ชอบสวมเสื้อลายลูกไม้ เสื้อคอกระเช้าสีสันสดใส สีเหลืองนวล ชมพูอ่อน ชมพูบานเย็น ขาวและฟ้าคราม นุ่งโจงกระเบนสีพื้น กางเกงขาสามส่วนและผ้าถุงลายไทยสีน้ำตาล แดงชาด ม่วงลูกหว้าและเขียวก้ามปู

ยายเป็นสาวปากหวาน แต่พูดตรง เสียงดัง มั่นใจในตัวเอง อารมณ์ร้อน เด็ดเดี่ยว ไม่กลัวใคร ไม่พึ่งพาใคร มีเหตุผล มีความอดทนสูง รู้จักบุญคุณคนและรู้จักทวงบุญคุณคนเช่นกัน เนื้อแท้ของยายเป็นคนใจดี ใจกว้าง แต่คงความเด็ดเดี่ยวมาตั้งแต่เด็ก เพราะเป็นพี่สาวคนโตของบ้านที่ต้องเลี้ยงดูน้องสาวและน้องชายอีกหกคน ทำให้ยายต้องเข้มงวดกวดขัน เจ้าระเบียบ ทำสิ่งต่าง ๆ ตามกำหนดการ พิธีการ ในขณะที่ยายต้องรับหน้าที่เป็นคนเข้มแข็ง ยายก็รู้จักใจดีและโอนอ่อนตามกาลเทศะเช่นกัน ยายเป็นคนเขียนหนังสือลายมือหวัด ไม่สวยเหมือนตาและเรียบเรียงคำสลับที่เพราะเรียนจบแค่ช่วงชั้นประถมศึกษา จึงเน้นการใช้คำพูดมากกว่าการเขียนสั่งหรือเขียนบอกลูกหลานให้ทำสิ่งต่าง ๆ แทนเสมอ

ยายเรียนจบแค่ชั้น ป. สี่ แต่แกเป็นคนขยัน ฝึกปรือทักษะต่าง ๆ จนเชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้านงานฝีมือ เย็บปักถักร้อย ตัดเย็บเสื้อผ้าเก่ง รับจ้างตัดเสื้อและเย็บเสื้อผ้าอยู่ในซอยแขกข้างโรงเรียนสตรีนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ก่อนแกรับจ้างเย็บผ้าตัดผ้าที่ซอยแขก ตอนยังไม่ได้ตบแต่งมาสร้างบ้านอยู่กินกับตาที่จังหวัดนนทบุรี ยายเคยช่วยยายสัมฤทธิ์ (แม่ของยาย) ปลูกข้าว ทำนา เลี้ยงควายมาก่อน ก่อนจะมาอยู่กรุงเทพฯ เพราะยายหนอมหรือยายถนอม (น้องสาวของยายสัมฤทธิ์) พาไปอยู่กับแกและยายพวง (ญาติของยาย)

ต่อมายายพวงจึงพายายเข้าไปเรียนในพระราชวัง (ยายเคยบอกว่าเรียนบริเวณวัดราชบุรณราชวรวิหารหรือวัดเลียบ) ยายเป็นหลาน จึงสนใจเรื่องงานช่างฝ่ายในของผู้หญิง สนใจเรื่องงานเย็บปักถักร้อย จึงเข้าเรียนโรงเรียนเสาวภา

โรงเรียนเสาวภาเป็นโรงเรียนสอนรายวิชาคหกรรมและศิลปกรรมของผู้หญิง ก่อนเปลี่ยนชื่อมาเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภาในปัจจุบัน

ตอนยายอยู่กับยายถนอม บ้านของยายถนอมตั้งอยู่ใกล้กับโรงเรียนเสาวภา

พอดี การเดินทางไปและกลับเพื่อเรียนรู้วิชาคหกรรมและศิลปกรรมจึงง่ายขึ้น ยายได้เรียนตัดผม ตัดเสื้อผ้า เย็บเสื้อผ้า ปรุงสำรับอาหารคาวหวาน แกะสลักผลไม้และร้อยมาลัย

พอเรียนจบออกมาก็มาทำงานรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าตัดผมชายและหญิงในซอยแขกข้างโรงเรียนสตรีนนทบุรี ใกล้มัสยิดรี่ยาดิ๊สสุนัน แกจึงมีทักษะงานฝีมือติดตัว ก่อนตบแต่งและย้ายมาอยู่กินกับตา ก่อร่างสร้างบ้านสวนหลังนี้ขึ้นมาด้วยน้ำพักน้ำแรงของทั้งสองคน เมื่อยายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนวัดฝาง จังหวัดนนทบุรี ยายจึงเริ่มทำสวนที่สวนของยายม้อย

ยายเป็นคนอดทนอดกลั้น ขยันทำงาน ตอนทำสวนจะแบกน้ำใส่กระบุงรดน้ำในสวนแต่ละขนัดคนเดียว ลูกหกคนของตากับยายจะช่วยยายรดน้ำต้นไม้บริเวณหน้าบ้านก่อนไปโรงเรียน หลังกลับจากโรงเรียนยายต้องดูแลลูกตามลำพัง เพราะตาเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ ยายจะชวนลูก ๆ ขุดหัวเผือก หัวมัน หัวกลอยกินประทังชีวิตเพราะมีเงินติดตัวอยู่ไม่มาก

หนูฟังแม่เล่าเรื่องชีวิตของตากับยายมาสักพักหนึ่ง เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับแม่ลุง ๆ และป้า ๆ ขึ้นในใจว่าการใช้ชีวิตในบ้านสวน ซึ่งไม่ใช่บ้านสวนลักษณะคล้ายหลังปัจจุบัน แต่เป็นบ้านสวนหลังแรกที่ตากับยายเริ่มปลูกสร้าง ลูก ๆ ของตากับยายใช้ชีวิตอยู่กันอย่างไร

“แม่ช่วยเล่าเรื่องบ้านหลังนี้สมัยก่อนได้ไหมจ๊ะ หนูอยากรู้ว่าแม่ลุง ๆ ป้า ๆ ตากับยายอยู่กันอย่างไร” หนูถาม แม่จึงเล่าให้ฟัง

สภาพบ้านสมัยก่อนเหมือนที่ตากับยายเคยเล่าให้หนูฟังตอนหนูยังเด็ก บ้านไม่ค่อยแข็งแรง เล็กกะทัดรัด หลังคาเป็นสังกะสีใช้งานไปนานเข้าก็ผุกร่อน พอฝนตกน้ำก็หยดลงจากรูหลังคา แม่กับพวกลุง ๆ ป้า ๆ ต้องคอยเอากะละมังมารองน้ำเอาไว้ ตากับยายนอนข้างบนบ้าน ป้าสองคนกับแม่นอนฝั่งตรงกันข้าม ลักษณะหันเท้าชนกันกับตายายลุงสามคนลงไปนอนข้างล่าง เพราะเป็นผู้ชาย เวลาเก็บเสื้อผ้าตากับยายจะเก็บใส่กระป๋องปี๊บขนมสีเงินมีฝาและรูกลม ๆ อยู่ด้านบน เก็บเอาไว้ใต้เตียง แม่กับพวกลุง ๆ ป้า ๆ ก็จะทำเหมือนกัน

ตากับยายมีลูกหกคน ลูกแต่ละคนมีชุดนักเรียนใส่คนละสองชุด พอกลับบ้านมาซักมือเอา เพราะตากับยายมีเงินไม่มาก เวลายายขายผลไม้ขายขนมได้จะเอาเงินตรงนั้นไปซื้อเงาะ ซื้อส้มห้าหกกองมาวางเรียงไว้

ตรงโต๊ะทำการบ้าน ตอนเช้าแม่กับพวกพี่ ๆ ถึงหยิบไปกินที่โรงเรียนกัน กับข้าวส่วนใหญ่ที่แม่กับพวกลุง ๆ ป้า ๆ กินกันทุกวันจะเป็น ข้าวสวยกับทอดมัน ห่อไปกินที่โรงเรียน กลับมาจากโรงเรียนถึงค่อยทำไอศกรีมหวานเย็นกินกัน วิธีการทำหวานเย็นก็คือเอาน้ำผสมน้ำเชื่อมใส่สีผสมอาหารสีเขียวกับสีแดง เทใส่ถุงแกงพลาสติกใสมัดด้วยยางวงสีแดงและสีเขียว ก่อนเอาไปแช่แข็งไว้ในตู้เย็น เวลาผ่านไปพอไอศกรีมหวานเย็นแข็งตัวดีแล้ว จึงค่อยเปิดตู้เย็นเอาออกมาแบ่งกันกิน

ยายต้องทำงานเย็บผ้า ทำสวน ขายของอยู่ตลอด ป้ากล้วยที่เป็นพี่สาวคนโตที่สุดในบรรดาพี่น้องอีกห้าคน ต้องดูแลน้อง ๆ ทุกคน ทำกับข้าวให้กิน รีดเสื้อผ้าให้กับทุกคน กวาดบ้าน ถูบ้าน งานบ้านงานเรือนป้ากล้วยสามารถช่วยแบ่งเบาภาระยายได้มาก แต่งานสวนป้ากล้วยจะไม่ค่อยถนัดเพราะต้องรับหน้าที่ดูแลน้อง ๆ เป็นส่วนใหญ่

พอป้าบุ๋มเริ่มโตทันป้ากล้วยก็คอยมาช่วยแบ่งเบาภาระป้ากล้วย อีกแรงหนึ่ง ป้าบุ๋มอาสารับหน้าที่กวาดบ้าน ถูบ้านและซักผ้าแทนพี่สาวคนโต โดยใช้น้ำจากน้ำคลองที่ตักใส่ตุ่ม ใส่โอ่งหน้าบ้านรองไว้มาใช้และซักด้วยมือ พอถึงหน้าฝนค่อยเอาโอ่งเอาตุ่มไปรองน้ำฝนตุนไว้ใช้ดื่มใช้ประกอบอาหารกินกัน

“แล้วพวกลุง ๆ ละจ๊ะแม่ ทำอะไรกันตอนนั้น” หนูถามด้วยความสนใจ

“พวกลุง ๆ เหรอลูก” แม่ทวนคำถาม ก่อนเล่าต่อ

ลุงปราบ ลุงล้อ ลุงเลื่อนเป็นผู้ชายก็จะช่วยงานสวนและงานช่าง ส่วนใหญ่ลุงปราบจะช่วยขึ้นต้นไม้ คอยเก็บผลไม้ลงมาให้ยายเอาไปขายที่ตลาดนนท์ตั้งแต่เช้าถึงกลางวัน ลุงล้อกับลุงเลื่อนจะช่วยกันขนใส่กระจาดกระเดียดเอาไปให้ พอหาบผลไม้ให้ยายเสร็จ ลุงล้อจะกลับบ้านไปช่วยตาขนของ ซ่อมของ เรียนรู้เครื่องไม้เครื่องมือช่างไม้มากกว่าทำสวนเล็กน้อย ส่วนลุงเลื่อนจะคอยหยิบจับส่งให้ตา จึงรู้จักเครื่องใช้ของตาแบบผิวเผิน แม่จะช่วยยายรดน้ำผลไม้ ปลูกผัก ปลูกต้นไม้ ขายผลไม้ ขายขนมกับยายที่ตลาดตั้งแต่เช้าถึงกลางวัน กลับบ้านมาจึงช่วยยายทำสวนต่อไปถึงตอนเย็น พอแต่ละคนเริ่มมีงาน มีอาชีพเป็นของตัวเอง ยายจึงขายของคนเดียวไปจนถึงช่วงมืดค่ำ วันหยุดหรือเวลาว่างค่อยเข้าไปทำสวน

“ยายเคยเล่าให้หนูฟัง ชื่อของแต่ละคนมาจากประสบการณ์ที่พวกลุงกับป้าแต่ละคนเจอใช่ไหมจ๊ะแม่” หนูถามต่อ

“ก็ไม่เชิงหรอกลูก” แม่ตอบ

“แต่เห็นยายเขาว่าแบบนั้นนะ”

ป้ากล้วยเป็นลูกสาวของตากับยายคนแรก ตาจะรักและหวงมาก เพราะตาชอบเด็กผู้หญิง ตากับยายตั้งชื่อให้ว่า กล้วย เพราะว่าป้ากล้วยเป็นเด็กผู้หญิง ตาโต ตาหวาน หน้ารูปไข่ ผมดำหยักศกเลยชื่อว่ากล้วย

ลุงปราบชื่อปราบเป็นเพราะว่าเวลาใครไปไหนมาไหนหรือทำอะไร ตัวเองก็จะขอไปปราบไปช่วยทางโน้นทีไปช่วยทางนั้นที เลยชื่อว่าปราบ ป้าบุ๋มที่ชื่อบุ๋มเป็นเพราะว่าตอนเด็ก ๆ เข้าไปช่วยยายขุดท้องร่อง รดน้ำในร่องในสวน เกิดผลัดตกน้ำจนปอดบวม เลยชื่อว่าบุ๋ม

ลุงล้อเกิดกรณีเดียวกับลุงปราบ คือ เวลามีใครเรียกใช้หรือให้ช่วยเหลือจะรีบล้อไปล้อมา เสมือนล้อรถที่เคลื่อนไปมา ลุงเลื่อนติดลุงล้อมาก เวลาลุงปราบชวนลุงล้อไปเที่ยวที่ไหน ลุงเลื่อนจะตามติดพี่ชายทั้งสองคนไปด้วยทุกที่ในลักษณะเลื่อนตัวเองไปเรื่อย ๆ เลยชื่อว่าเลื่อน

ส่วนแม่หรือแม่ปรางมีที่มาจากตอนที่ยายตั้งท้องแม่อยู่ แกขยันเก็บผลไม้ไปขายที่ตลาด มีอยู่วันหนึ่งยายกำลังเก็บลูกมะปรางบนต้นอยู่ เกิดเกาะไม่อยู่ ลื่นตกจากต้นมะปรางลงมาในคูน้ำ ข้าง ๆ มีตอไม้ขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใกล้ต้นมะปรางด้วย โชคดีที่ยายกับแม่ในท้องของยายไม่เป็นอะไร ยายบอกว่าเป็นเพราะลูกช่วยชีวิตเอาไว้ หากยายกับแม่ตกลงมากระแทกตอไม้พร้อมกัน ทั้งยายและแม่อาจจะไม่รอดแล้ว แม่เลยมีที่มาของชื่อตามการตกต้นมะปรางของยาย

หนูนิ่งเงียบนึกภาพตามที่แม่เล่า จากเรื่องเล่าทำให้เห็นว่าป้ากล้วย ลุงปราบ ป้าบุ๋ม ลุงล้อ ลุงเลื่อนและแม่ดำเนินชีวิตกับบ้านสวนมาตั้งแต่เกิด จึงนึกสงสัยสภาพแวดล้อมของบ้านสวนสมัยก่อนขึ้นมา ตากับยายเคยเล่าว่ามีคลองขนาดใหญ่อยู่หน้าบ้าน ไม่ใช่คลองเล็กจิ๋วขนาดเท่าหนึ่งคนยืนตามแนวขวางเหมือนปัจจุบัน

“สมัยก่อนคลองหน้าบ้านเรายังไม่ได้เล็กเท่านี้ใช่ไหมจ๊ะ” หนูถาม

“ใช่แล้วลูก แต่ก่อนนี้เรือขายโอ่งอ่างสามารถพายเรือเข้ามาขายได้เลย แม่จำได้มีเจ้าหนึ่งเป็นแม่ค้าขายขนมไทย จะมีข้าวเหนียวมะม่วง ขนมไทยต่าง ๆ มาขาย พ่อค้าขายเต้าหู้ทอด พ่อค้าขายเฉาก๊วยที่เป็นคนจีนก็พายเรือผ่านหน้าบ้านเข้ามาขายเหมือนกัน พอคนย้ายมาอยู่แถวชุมชนวัดฝางเยอะเข้าทุกปี จึงสร้างท่าน้ำหรือพื้นที่ยื่นออกไปทางสองฝั่งคลอง จนเล็กแคบกลายเป็นถนนเหมือนอย่างทุกวันนี้

ที่คลองหน้าบ้านเราเหลืออยู่นิดเดียว ประตูที่เคยเปิดน้ำให้เข้าร่องเข้าสวนก็ถูกปิดลงไปด้วย เพราะไม่มีความจำเป็นในการเปิดใช้งาน แต่ละบ้านจึงเลิกทำสวนตามกันไป”

“แล้วปกติประตูน้ำที่เปิดให้แต่ละบ้านใช้งาน ทำสวน ชักน้ำเข้าร่องอยู่ตรงไหนเหรอจ๊ะแม่”

“เป็นประตูน้ำที่อยู่บริเวณโรงเรียนวัดปากน้ำเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านคลองกระเบื้องบริเวณวัดปากน้ำ ท่าน้ำวัดฝาง แล้วก็เข้ามาตรงบริเวณคลองหน้าบ้านเรามาเรื่อย ๆ จนไปบรรจบที่คลองแถววัดน้อยที่อยู่หลังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือในปัจจุบันนี้ สมัยก่อนชาวบ้านจะพายเรือมาทำบุญที่วัดน้อย วัดฝางกัน แต่พอประตูน้ำปิดให้บริการเหลือน้ำอยู่ไม่มากและน้ำในคลองก็เน่าเสีย ชาวบ้านจึงใช้วิธีการเดินทางด้วยการเดิน ปั่นจักรยาน ขี่รถมอเตอร์ไซค์และขับรถยนต์แทน”

ข้อสงสัยของหนูยังไม่หมด เพราะด้วยวิถีชีวิตสมัยก่อนของตากับยาย ลุงกับป้าและแม่ดำเนินอยู่ต้องมีความยากลำบากไม่มากก็น้อย เมื่อถามแม่ แม่ก็พูดถึงข้อดีและข้อเสียเรื่องการใช้ชีวิตในบ้านสวนของตากับยายให้ฟัง

ข้อดีของการใช้ชีวิตในบ้านสวนของตากับยายหลังนี้ คือ ได้อยู่กับธรรมชาติ ได้รู้จักพืชผักสวนครัว ผลไม้ยืนต้น ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ อยู่แบบเรียบง่าย ใช้ชีวิตแบบไม่เร่งรีบเหมือนทุกวันนี้ ผู้คนช่วยกันทำมาหากิน ทำสวน เก็บผลไม้ เก็บผัก พายเรือ ปีนขึ้นต้นไม้ จับปลา ทำอาหารแบ่งกันกินกับเพื่อนบ้าน จับกลุ่มสนทนาพาทีกัน บางครั้งก็คุยโวถามไถ่สารทุกข์สุกดิบเวลาชักชวนกันไปทำบุญที่วัด ชาวบ้านในชุมชนวัดฝางจะถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะรู้จักกันมาตั้งแต่เด็กเล่นการละเล่นไทยด้วยกัน เดินทางไปเรียนและกลับบ้านด้วยกัน

ข้อเสีย คือ ความไม่สะดวกสบายในการดำเนินชีวิตเท่าที่ควร ถึงจะใกล้ชิดธรรมชาติ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ทำให้รู้จักพึ่งพาตนเองได้ แต่การเดินทางออกจากบ้านไปหน้าปากซอยวัดฝางต้องใช้วิธีเดินเป็นหลัก เพราะยังไม่มีรถราพาเดินทางไปไหนมาไหน ไฟตามทางตั้งแต่หน้าวัดไปจนถึงหน้าปากซอยวัดฝาง ตรงข้ามฟากโรงเรียนสตรีนนทบุรีก็ไม่ค่อยมี เพิ่งจะมาติดตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา ข้าวปลาอาหารก็พอมีพอกิน บางครั้งก็ขาดแคลน ไม่ได้มีมากมาย เพราะตากับยายมีเงินน้อย ยายกับลูก ๆ ต้องนั่งเก็บตำลึง ข่า หัวมัน หัวเผือก หัวกลอย ผลไม้ที่แคระแกร็นขายไม่ได้มากินไม่ให้เสียของ

หลังจากแม่เล่าเรื่องตากับยาย ชีวิตลูกหกคนและข้อดีข้อเสียของบ้านสวนหลังนี้

ป้ากล้วยที่ทำกับข้าวให้ลูกค้าเรียบร้อยก็เดินกลับมาหาหนูกับแม่ ก่อนขอตัวพาหนูไปเดินดูเครื่องมือช่างไม้ของตาที่ป้านึกขึ้นมาได้ว่าอยู่บนบ้าน ป้ากล้วยพาหนูขึ้นบันไดเข้าส่วนกลางบ้าน บริเวณใกล้ตู้เสื้อผ้าของป้าบุ่มมีโต๊ะทำงานทำจากไม้สักอยู่ตัวหนึ่ง ป้ากล้วยบอกกับหนูว่าเป็นโต๊ะทำงานของตา เวลาวาดแบบและตัดแบบแค่เล็กน้อยตาจะนั่งทำงานอยู่ที่โต๊ะตัวนี้

ป้ากล้วยขอตัวไปหาเครื่องมือของตาในห้องนอนของแกที่อยู่ถัดจากโต๊ะทำงานตัวนี้ไปไม่ไกล หนูลองเลื่อนลิ้นชักชั้นบนออกมา เมื่อมองเข้าไปในลิ้นชักก็ต้องเผลอยิ้มออกมา

เพราะนอกจากกองเอกสาร กระดาษวาดแบบและซองจดหมายที่กองสุมกันอยู่ในลิ้นชัก ด้านบนกองกระดาษเหล่านั้นมีรูปภาพของตากับยายยืนถ่ายคู่กันอยู่ใบหนึ่ง

ต้นฉบับ วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์ ปีการศึกษา 2567

บทที่ ๓
คุณตาช่างไม้

กรมอู่ทหารเรือ
ขอประกาศว่า
นายเพ็ชร์ เสมพูล

ได้ประกอบคุณงามความดี และบำเพ็ญประโยชน์ ให้แก่กรมอู่ทหารเรือมาด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ซื่อสัตย์สุจริตและเอาใจใส่ต่อหน้าที่ ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน กรมอู่ทหารเรือสำนึกในคุณงามความดีของท่านจึงขอประกาศเกียรติคุณ ให้ทราบทั่วกัน

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์โปรดคุ้มครองท่านและครอบครัวชั่วนิรันดร

ให้ไว้ ณ วันที่สามสิบกันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖

พลเรือโท ลงนาม
เจ้ากรมอู่ทหารเรือ

นอกจากภาพถ่ายรูปคู่ของตากับยายจะมีให้เห็นแล้ว เมื่อค้นดูภายใต้กองเอกสาร กระดาษวาดแบบและซองจดหมายในลิ้นชักโต๊ะทำงานของตาแล้ว ยังมีใบประกาศแสดงความเคารพของเจ้ากรมอู่ทหารเรือที่มีต่อตาของหนูในฐานะลูกจ้างและช่างไม้ประจำกรมอู่ทหารเรืออีกด้วย

ตาของหนูเป็นช่างไม้ หนูได้ยินเรื่องเล่าที่ตาประกอบอาชีพช่างไม้ที่พวกลุงกับป้าและแม่บอกเล่าให้หนูฟังอยู่บ่อย ๆ เมื่อได้ยินบ่อยครั้งเข้า หนูเกิดความฉงนสนเท่ห์ขึ้นมาว่าอาชีพช่างไม้มีกี่ประเภทและลักษณะการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร ตามปกติที่หนูเคยเรียนมาตั้งแต่เด็กจนอายุสิบห้าปี ในรายวิชาการงานอาชีพและสังคมศึกษา ผู้ประกอบอาชีพช่างไม้ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการปลูก สร้าง และซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง

และสิ่งของที่เป็นไม้ชนิดต่าง ๆ ตามทักษะและความชำนาญที่มี โดยมีเครื่องมือช่างไม้ที่สลักสำคัญในการทำงานไม้หลายชิ้น ตั้งแต่ตลับเมตรสำหรับวัดขนาดงานไม้ เลื่อยลันดา เลื่อยฉลุสำหรับตัดไม้เป็นลวดลายต่าง ๆ สิ่วปากบางสำหรับเจาะและกะเทาะเนื้อไม้ กระดาษทรายสำหรับขัดชิ้นงานและเครื่องมือช่างไม้ชิ้นอื่น ๆ

ประเภทของช่างไม้มีสี่ประเภท คือ ช่างไม้ก่อสร้าง ช่างไม้ครุภัณฑ์ ช่างไม้ออกแบบและช่างไม้แกะสลัก ตาของหนูเป็นช่างไม้ครุภัณฑ์ตำแหน่งงานในกรมอู่ทหารเรือเรียกว่า ‘ช่างครุภัณฑ์เรือ’

ลักษณะของตาที่เป็นช่างไม้ครุภัณฑ์ จะเป็นผู้ใช้ทักษะงานไม้ในการสร้างเฟอร์นิเจอร์ไม้ในลักษณะต่าง ๆ รวมไปถึงเรียนรู้การใช้อุปกรณ์ช่างไม้และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ทั้งหมด เป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียด รอบคอบและประณีตในการผลิตชิ้นงานหรือซ่อมแซมชิ้นงาน

สถานที่ทำงานของตา คือ บ้านและกรมอู่ทหารเรือองค์กรอู่ทหารเรือธนบุรี ลูกจ้างในองค์กรต้องปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการสร้าง ซ่อมแซมและดัดแปลงเรือเครื่องจักรกล เครื่องไฟฟ้าและอุปกรณ์การปืน ที่อยู่อาศัยของตาคือบ้านสวนหลังนี้

อาหารการกินในชีวิตประจำวันของตาแต่ละมื้อ เป็นอาหารทั่วไปของชาวไทยภาคกลาง คือ ข้าวสวยกับแกงร้อน ๆ ประเภทต่าง ๆ อร่อยกว่าเดิมคือฝีมือของยาย การดำเนินชีวิตประจำวันของตาตามคำบอกเล่าของพวกลุง ป้าและแม่ ตาตื่นแต่เช้าตรู่แปรงฟัน กินข้าวเช้า ฟังข่าวสารรายงานผ่านวิทยุประจำวัน อาบน้ำแต่งตัวเตรียมไปทำงานที่กรมอู่ทหารเรือ รถของกรมอู่ทหารเรือจะมารับตาไปทำงานเวลาหกโมงเช้า ก่อนจอดหน้าท่าเรือวาสุกรีเพื่อให้ตาและลูกจ้างคนอื่น ๆ ขึ้นเรือไปทำงานที่กรมอู่ทหารเรือ พอไปถึงที่ทำงานตาก็สร้าง ซ่อมแซมและดัดแปลงเรือ พอถึงเวลาเลิกงานตาก็ขึ้นเรือเพื่อมาขึ้นรถที่กรมอู่ทหารเรือจัดเตรียมเอาไว้กลับบ้านตามเวลาราชการ ก่อนกลับไม่ลืมเอาท่อนไม้ห่อกระดาษหนังสือพิมพ์จากที่ทำงานกลับมาทำงานต่อที่บ้านหลังจากทำงานเสร็จจึงนอนหลับพักผ่อน รอดำเนินกิจวัตรประจำวันแบบเดิมในวันต่อไป หมุนเวียนแบบนี้จนกระทั่งเกษียณ

ช่างไม้อีกสามประเภทจะมีลักษณะแตกต่างจากช่างไม้ครุภัณฑ์ที่ตาหนูประกอบอาชีพตามชื่อเรียก ผู้ประกอบอาชีพช่างไม้ก่อสร้างจะทำงานก่อสร้างอาคารและบ้านเรือนเป็นหลัก ต้องอาศัยความอดทนและความแข็งแรงของร่างกาย เพราะต้องทำงานตากแดด ตากลมและต้องป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอ ผู้ประกอบอาชีพช่างไม้ออกแบบจะทำงานออกแบบจากเนื้อไม้ เนื้อโลหะ หล่อโลหะ

เป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบไม่ต่างจากช่างไม้ครุภัณฑ์แบบตา ส่วนผู้ประกอบอาชีพช่างไม้แกะสลักจะทำงานเกี่ยวกับการแกะสลัก ออกแบบตกแต่งเนื้อไม้ให้เป็นลวดลายหรือรูปร่างต่าง ๆ เพื่อความสวยงาม

ตอนที่ตาเป็นลูกจ้างทำงานไม้อยู่ในกรมอู่ทหารเรือกระทั่งเกษียณ หนูยังไม่เกิด จึงไม่เคยพบเห็นว่าการทำงานภายในกรมอู่ทหารเรือเป็นอย่างไร เคยได้ยินเพียงลักษณะการทำงานและการเดินทางของตาผ่านคำบอกเล่าของยาย พวกลุง ป้าและแม่เท่านั้น จวบจนหนูอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนต้น ตากับยายที่คอยเลี้ยงดูและจูงมือหนูให้เดินตามไปด้วยทุกที่ ทำให้หนูเห็นตาเลื่อยไม้ เหลาไม้นำมาซ่อมแซมประตูและหน้าต่างที่พุพังอยู่บ้าง

ตอนเด็ก ๆ ตาชี้ให้หนูดูอยู่บ่อย ๆ ว่าเฟอร์นิเจอร์ชิ้นไหนตาสร้างและซ่อมแซมเวลาชำรุดบ้าง ตาอุ้มหนูเดินเข้าครัวชี้นิ้วให้ดูเก้าอี้นั่งยองสีน้ำตาลอมเทาตัวหนึ่ง เก้าอี้นั่งยองตัวนี้ตั้งวางอยู่ข้างหน้าชั้นวางของใกล้ตู้กับข้าวและเตาแก๊ส ตาหันหลังชี้นิ้วไปทางเสาบ้าน มีเก้าอี้ทรงสูงฐานรองนั่งเป็นทรงกลมตั้งอยู่ บนฐานรองนั่งทรงกลมมีกาต้มน้ำร้อนวางอยู่ด้านบน ตาจึงเรียกเก้าอี้ตัวนี้ว่าเก้าอี้กลมวางกา

ตาวางหนูลงบนพื้นครัวก่อนจูงมือหนูเดินขึ้นบันไดบ้านเชื่อมครัวขึ้นไปดาดฟ้า ใกล้ราวบันไดมีเก้าอี้พนักพิงยาวตั้งวางอยู่ ข้าง ๆ กันมีโต๊ะทำการบ้านปูทับด้วยกระจกและเก้าอี้มีที่วางแขนมน ๆ สองตัวตั้งอยู่คู่กัน เก้าอี้สองชนิดตาก็เป็นคนทำ

โต๊ะและเก้าอี้ทำการบ้าน

ตาเดินจูงมือหนูเดินผ่าส่วนกลางบ้านชั้นบนไปลงบันไดหน้าบ้านเชื่อมห้องนั่งเล่น ตาชี้นิ้วให้หนูดูชั้นวางหนังสือทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสทาสีเขียว พาเดินทะลุส่วนกลางบ้านเข้าห้องครัว ก่อนหยุดยืนอยู่ที่จักรเย็บผ้า ตัวหนึ่งที่ตั้งอยู่ข้าง ๆ ถังใส่ข้าวและชั้นวางหม้อหุงข้าว ชั้นวางหนังสือและจักรเย็บผ้าตาก็เป็นฝีมือช่างไม้อย่างตาอีก เพียงแต่

จักรเย็บผ้าตาซ่อมแซมให้ยายแค่ส่วนช่องเก็บของและฝาปิดเท่านั้น ส่วนตัวจักรเย็บผ้าโลหะสีดำตัวใหญ่ตั้งตระหง่านอยู่ใกล้ถังข้าวตาเป็นคนซื้อให้ยาย เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ รวมไปถึงช่องเก็บของและฝาปิดของจักรเย็บผ้าล้วนทำมาจากไม้สักและใช้งานได้ดีเพราะได้ช่างไม้มือดีอย่างตาเป็นคนสร้าง

โครม

เสียงล้มโครมใหญ่จากด้านหลัง ส่งผลให้ห้วงความคิดของหนูที่นึกถึงเรื่องของตาหลุดไปชั่วขณะ เมื่อหันไปมองตามที่มาของเสียง เห็นป้ากล้วยทำกระป๋องแป้งและเครื่องสำอางหน้าโต๊ะเครื่องแป้งในห้องนอนหล่น ป้าหันหน้ามายิ้มแก้ขวยใส่หนู ก่อนก้มลงเก็บของที่หล่นกระจัดกระจายบนพื้นห้องนอน

หนูวางรูปและใบประกาศของตาใส่ลงลิ้นชักและปิดเอาไว้อย่างเดิม เดินเข้าไปช่วยป้ากล้วยที่กำลังเก็บของอย่างขมีขมัน เก็บของเสร็จป้าจึงพูดขอโทษหนูเพราะหาเครื่องมือช่างไม้ของตาให้หนูได้เท่าที่มี

“ป้าขอโทษนะลูก ป้าหาให้หนูดูได้เท่านี้ สงสัย...”

“ป้าบุ๋ม ลุงล้อ ลุงเลื่อนจะแบ่งเอาไปเก็บไว้ที่บ้านใช่ไหมจ๊ะ” หนูพูดขัดขึ้นมาอย่างอวดรู้ ป้ากล้วยพยักหน้า

“หนูรู้ได้อย่างไรว่าป้าจะพูดแบบนี้” ป้ากล้วยถาม

“ก่อนขึ้นมาแม่ก็พูดแบบนี้เหมือนกันจ้ะ” ป้ากล้วยหัวเราะคิก ๆ พร้อมอ้าแขนโอบกอดหนูอย่างแรง ตามประสาป้าหมั่นเขี้ยวหลาน

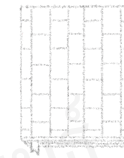
ระหว่างที่ป้าเขย่าแขนและลำตัวของหนูเรื่อย ๆ หนูก็รู้สึกถึงแรงสั่นของวัตถุในกระเป๋าผ้ากันเปื้อนของป้ากล้วย ไม่นานวัตถุเจ้าของแรงสั่นก็ส่งเสียงตามหลังมาดังตื๊ด

ป้ากล้วยหยิบโทรศัพท์ในกระเป๋าผ้ากันเปื้อนขึ้นมารับสาย หนูได้ยินปลายสายพูดถึงเรื่องอาหารจึงอนุมานได้ว่าลูกค้าโทรมาสั่งอาหาร ป้าตัดปลายสายเก็บโทรศัพท์ลงกระเป๋าก่อนขอตัวลงไปทำอาหาตามสั่งให้ลูกค้า

ด้านบนบ้านเหลือหนูอยู่ตามลำพัง หนูลากเก้าอี้เข้าชุดกับโต๊ะไม้สักสีน้ำตาลเข้มของตาออกมานั่ง เปิดลิ้นชักหยิบรูปตากับยายขึ้นมาดู ภาพของตากับยายยืนอยู่ข้างกันใบหน้าแต่งแต้มด้วยรอยยิ้ม ยายสวมเสื้อลายลูกไม้ นุ่งผ้าถุงสีแดงชาด สะพายกระเป๋าหนังใบเล็กสีเดียวกับผ้าถุง ส่วนตาสวมเสื้อคอปกสีเทา นุ่งกางเกงทรงกระบอกสีดำดูเป็นทางการ

ในภาพถ่าย ตากับยายน่าจะไปงานบุญงานบวชของใครสักคนหนึ่งจึงต้องแต่งกายให้ดูภูมิฐาน

หนูหยิบเอกสาร กระดาษวาดแบบและซองเอกสารแต่ละฉบับในลิ้นชักขึ้นมาดู ขณะกำลังหยิบเพิ่มนิ้วมือสัมผัสเข้ากับบางสิ่ง หนูใช้มือพลิกกองกระดาษและหยิบของที่สัมผัสถูกนิ้วมือหนูขึ้นมา มันเป็นสมุดจดห่อหุ้มด้วยผ้าขาวม้าเป็นปกสมุด หนูเก็บกองกระดาษที่วางเกลื่อนกลาดอยู่บนโต๊ะทำงานของตาลงลิ้นชัก หันมาสนใจสมุดผ้าขาวม้าที่อยู่ตรงหน้า

หนูปัดฝุ่นที่เกาะอยู่บนปกสมุดผ้าขาวม้าสีแดงสลับขาว ก่อนพลิกหน้ากระดาษเปิดดู ในสมุดจดเป็นกระดาษมีเส้นตามปกติคล้ายสมุดบันทึกทั่วไป เพียงแต่ผ่านกาลเวลามาเนิ่นนาน เนื้อกระดาษสีขาวจึงเปลี่ยนเป็นสีเหลือง แต่เนื้อสมุดยังดีอยู่ ไม่กรอบจนหลุดลุ่ยเหมือนกับสมุดบันทึกบางเล่มที่หนูเคยเห็น

หน้าแรกไม่มีร่องรอยของการขีดเขียนสิ่งใดในสมุด เมื่อพลิกดูกระดาษหน้าต่อไปจึงพบเนื้อหาในหน้ากระดาษ แต่ละบรรทัดบรรจงเขียนด้วยลายมือสวยงาม ไม่แตกแถว ไม่โอนไปเอนมา ทำให้คนอ่านสมุดบันทึกอ่านง่ายสบายตา เนื้อความในกระดาษเป็นการเขียนบันทึกของตาถึงใครสักคนหนึ่ง

“วันนี้ฉันกลับบ้านมาหิวไส้กิ่ว แม่ไม่ยอมให้ฉันกินเนื้อแดดเดียวและแกงกระท้อนกุ้งของโปรด แม่ใครหนอใจร้ายจริง แต่ความผิดเป็นของฉันเอง ฉันกลับบ้านเย็นกว่าปกติ พ่อแม่พี่น้องต่างล้อมวงกินข้าวไปก่อน เพราะคอยฉันไม่ไหว หากรู้ว่าวันนี้แม่จะทำเนื้อแดดเดียวกับแกงกระท้อนใส่กุ้ง ฉันจะว่ายน้ำจากกรมอู่ทหารเรือมาขึ้นท่าวาสุกรี แล้ววิ่งตรงกลับบ้านเทียว”

ทันทีที่หนูอ่านจบก็นึกถึงลักษณะท่าทางและนิสัยของตา สามารถพลิกเรื่องโมโหหิวของตนเองให้กลายเป็นเรื่องขบขันขึ้นมาได้ ด้วยเพราะนิสัยที่ใจเย็นและคารมดีอยู่เสมอ หนูพลิกหน้าต่อไปแล้วอ่านต่อ

“วันนี้ฉันขอที่ทำงานกลับบ้านเร็วกว่าปกติ เผื่อแม่จะใจอ่อนยอมทำเนื้อแดดเดียวและแกงกระท้อนกุ้งให้ฉันกิน ฉันลงจากรถรับส่งลูกจ้างของที่ทำงานหน้าบ้านยายม้อย ตอนที่ฉันเดินผ่านบ้านยายม้อยที่อยู่ก่อนบ้านของครอบครัวฉัน หูของฉันได้ยินเสียงพูดคุยโต้ตอบกันไปมา ยายม้อยอยู่กับใคร มีใครมาหายายม้อย ฉันตกข่าวหรือนี่”

“วันนี้เป็นวันหยุด ฉันลงมานั่งเล่นอยู่ที่ศาลาท่าน้ำริมคลอง ฉันเก็บงำความสงสัยเอาไว้ในใจ คิดไปก็ชวนให้เวียนหัว ฉันไม่ได้อยากรู้ขนาดนั้น เสียสักหน่อย นั่นไง นั่นไง เห็นหลังไว ๆ ก็นึกว่าใคร พุทโธ่ยายม้อย”

“หลายวันผ่านไป ฉันเฝ้าสังเกตบ้านยายม้อยอยู่เนือง ๆ ขณะกำลังนั่งเล่นที่ลานดินหน้าบ้านและเขียนบันทึกไปด้วย หูยังคงได้ยินเสียงยายม้อยพูดคุยโต้ตอบกับใครบางคนอยู่ตลอด พอจับใจความและน้ำเสียงได้จึงรู้ว่าเป็นผู้หญิง พูดจาฉะฉาน ความคิดความอ่านที่แสดงออกมาผ่านคำพูดชัดเจน เห็นได้ชัดว่าเป็นคนมั่นใจในตนเอง นอกจากนี้ยังเก่งงานบ้านงานเรือนไม่หยอก เพราะฉันได้ยินยายม้อยชมไม่หยุดปาก คงเป็นเพื่อนยายม้อยมาเยี่ยมมาหาจากต่างจังหวัด แต่ยายม้อยเป็นคนนนท์นี่หว่า เออแปลกพิกล”

“วันนี้เป็นวันน่าเบื่ออีกหนึ่งวันที่ฉันต้องเจอ แม่กับพ่อ พี่สาวสองคนกับน้องสาวอีกหนึ่งคนของฉัน พี่หลับ พี่วงและยายนิลเห็นดีเห็นงามคอยจับคู่ฉัน พาฉันไปพบหญิงสาวคนนี้อีกแล้ว ครั้งนี้เป็นครั้งที่เท่าไร ฉันเองก็จำไม่ได้ แต่ฉันไม่ได้ชอบพอกับแม่คุณเขาเห็นทีฉันต้องหัวเด็ดตีนขาดเถียงแม่กับพ่อหรือไม่ก็หาเมียแต่งก่อนแม่คุณเขาให้ได้”

หนูอ่านบันทึกเรื่องล่าสุดที่ตาเขียนจบ ถึงนึกออกว่ายายกับแม่เคยเล่าให้ฟังเมื่อนานมาแล้ว ตามีคู่หมั้นมาก่อน ก่อนที่จะมาแต่งงานอยู่กินกับยาย เพราะปู่เพิ่มกับย่าพลอย ยายหลับ ยายวงและยายนิลกลัวว่าตาจะไม่ยอมแต่งงาน เพราะตาขยันทำงาน งก ๆ คลุกตัวอยู่กับเพื่อนฝูงและเครื่องมือช่างไม้ของตนเองเท่านั้น หนูพลิกหน้าถัดไป

“วันนี้ฉันนั่งเล่นที่ศาลาท่าน้ำใกล้ริมคลองหน้าบ้าน คืนนี้แสงจันทร์สวยมากกว่าครั้งไหน ๆ ฉันรู้ใจตนเองดีว่า เมื่อตนเองเศร้าใจหรืออ่อนใจเรื่องบางเรื่องอย่างเรื่องคลุมถุงชนจับคู่แต่งงานของฉันกับหญิงสาวคนนั้น ถึงแม้แม่คุณเขาจะรูปร่างหน้าตาสะสวย เก่งงานบ้านงานเรือนเพียงใด แต่ฉันไม่ได้รักหล่อน พ่อกับแม่จะรู้บ้างหรือไม่ จะว่าไปผู้หญิงที่อยู่ร่วมบ้านกับยายม้อยเป็นใคร ป่านนี้แล้วยังไม่เคยเห็นหน้า

ฉันนั่งร่ำสุราอยู่ชั่วครู่หนึ่ง หูได้ยินเสียงหน้าต่างบ้านยายม้อยเปิดแง้มออก หลังพระอาทิตย์ตกยายม้อยมักปิดหน้าต่างเสียสนิททุกครั้งไปเพราะแกกลัวขโมยขโจรขึ้นบ้าน ทำไมวันนี้ถึงเปิดหน้าต่างออกมาได้ ฉันเฝ้าสงสัยอยู่เหมือนกัน จึงก้มหน้ามองลอดผ่านศาลา เห็นผู้หญิงตัดผมทรงดอกกระทุ่มหน้าตาสะสวยคนหนึ่งยืนอยู่ริมหน้าต่างแสงจันทร์คืนนี้ต้องดวงหน้าของหล่อนชวนมอง ใจฉันเต้นระส่ำดั่งกลองเพล

หากไม่ใช่เพราะฤทธิ์ของน้ำเมา ก็คงเป็นเพราะความสวยของหล่อน ต้องใจฉัน อยากรู้เสียเต็มประดาว่าหล่อนเป็นใคร”

“หลังจากเห็นหน้าผู้หญิงคนนั้น วันพรุ่งฉันหมายมั่นปั้นมือ จะทำความรู้จักกับหล่อนให้จงได้”

“วันนี้ฉันสวมเสื้อผ้าฝ้ายสีขาว นุ่งกางเกงผ้าไหมสีเขียวดิน คลายเชือกผูกรั้วบ้านยายม้อย เดินเข้าไปนั่งเล่นที่ศาลาท่าน้ำริมคลองของบ้านยายม้อย ยายม้อยเดินลงมาจากตัวบ้านถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกับฉันตามปกติ แกถามคำถามอยู่หลายข้อ เพราะฉันหายหน้าไปหลายวัน หลังพ่อกับแม่พาไปพบหน้าคู่หมั้น ยายม้อยแกถามอะไรฉันไม่รู้เพราะหัวใจและสายตาจับจ้อง ขึ้นไปด้านบนบ้านของแก แกรู้ทันตามประสาผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน จึงเดินขึ้นบ้านพาหล่อนมาแนะนำให้ฉันรู้จัก

ฉันถามไถ่ชื่อจึงรู้ว่าหล่อนชื่อริน มาจากมีนบุรี พ่อกับแม่พามาฝากยายม้อยเอาไว้ให้ช่วยดูแลงานบ้านงานเรือน ช่วยเก็บผลไม้ที่สวนยายม้อยไปขายที่ตลาดนนท์กับแกแต่เช้าตรู่ ฉันจึงเข้าใจว่าเวลาฉันลอบมองหาหล่อนตอนเช้าก่อนไปทำงานแล้วไม่พบหน้า หล่อนไปขายของกับยายม้อยที่ตลาดนี่เอง ฉันคุยกับยายม้อยและแม่คุณเขาอยู่นานสองนาน จึงขอตัวกลับเข้าบ้าน”

“ใกล้วันสงกรานต์เข้ามา ฉันรวบรวมความกล้าชวนแม่คุณข้างบ้านไปเที่ยวเล่นที่วัดฝาง ฉันสวมเสื้อผ้าฝ้ายสีขาว นุ่งกางเกงผ้าไหมสีแดงชาด พาดผ้าขาวม้าสีแดงสลับขาวไว้บนบ่าเดินลงพะองบ้านไปชวนแม่คุณเขาไปงาน แต่หล่อนปฏิเสธเพราะต้องร้อยมาลัยให้ยายม้อยนำไปถวายพระ ฉันนึกเสียดาย แต่ไม่อยากรบเร้าหล่อน จึงไปเล่นก่อพระเจดีย์ทราย สรงน้ำพระและเล่นน้ำกับชาวบ้านในชุมชนแทน

ช่วงบ่ายคล้อยอากาศเริ่มร้อน ฉันเล่นน้ำจนหนำใจจึงมุ่งหน้าเดินกลับบ้าน ระหว่างเดินกลับมีคนขับจักรยานมาเฉียดฉันเข้าอย่างจัง จนชายกางเกงผ้าไหมขาดหลุดลุ่ย ฉันนึกได้ทันทีว่าสบโอกาสสานสัมพันธ์กับแม่คุณข้างบ้านจนได้ เพราะได้ยินยายม้อยคุยกับแม่วดสรรพคุณว่านอกจากหล่อนจะทำงานบ้านเป็นเลิศ หล่อนยังตัดผม ตัดเสื้อผ้าเย็บเสื้อผ้าเก่งอีกด้วย คิดได้ดังนั้นฉันปรี่กลับบ้านด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม หลังอาบน้ำอาบท่าปะแป้งให้ตัวหอม หวีผมให้เรียบแปล้ ฉันเดินลงจากบ้านรุดไปหาแม่คุณข้างบ้านทันที

ฉันตะโกนเรียกอยู่สองสามครั้ง แม่คุณก็เดินลงมาจากบ้านยื่นมือมารับกางเกงผ้าแพรที่ฉันทำขาดไปซ่อมให้ฉัน หล่อนจะรู้หรือไม่ว่าในกางเกงมีจดหมายที่ฉันเขียนถึงหล่อนอยู่”

ทันทีที่หนูอ่านจบ ใบหน้าของหนูก็ร้อนผ่าวคิดตลกขบขันระคนขวยเขินกับวิธีการจีบ การเกี้ยวของตากับยาย หนูปิดสมุดบันทึกของตา เลื่อนตัวออกจากโต๊ะทำงานและเดินลงไปด้านล่างตัวบ้าน เห็นแม่เดินกลับมานั่งดูโทรทัศน์กับยายอยู่ในครัว แม่ได้ยินเสียงหนูเดินลงบันไดจึงหันมาตามต้นตอของเสียงและถามไถ่

“หนูทำอะไรอยู่ด้านบนหรือลูก เห็นหายขึ้นไปนาน จนป้ากล้วยไปส่งกับข้าวให้คนในชุมชนได้สองรอบแล้ว”

หนูยื่นสมุดบันทึกของตาให้แม่ดู แม่ยื่นมือมารับไปพิจารณา พอเปิดดูเพียงหน้าสองหน้าก็เข้าใจว่าเป็นสมุดบันทึกของใคร แม่ยื่นสมุดบันทึกกลับมาคืนหนู

“แม่เคยขอตาเปิดอ่าน แม่ว่าหนูน่าจะชอบเพราะเป็นเรื่องของตากับยาย” หนูฉีกยิ้มกว้างจนเกือบเห็นฟันครบทุกซี่ ขอตัวไปอ่านบันทึกต่อที่ห้องนั่งเล่น หนูเดินถือสมุดบันทึกของตาผ่าส่วนกลางบ้านไปนั่งบนแหย่งไม้สัก ก่อนเอนตัวลงนอนคว่ำหน้ากางสมุดบันทึกไว้บนหมอนแล้วเปิดอ่านหน้าต่อไป

“วันต่อมาหล่อนส่งกางเกงผ้าไหมที่ซ่อมแซมเรียบร้อยคืนฉัน ฉันรับมาคลี่ผ้าดู พบว่าจดหมายที่ฉันเขียนหายไป เดาว่าหล่อนคงได้รับแล้วแต่ไม่มีจดหมายเขียนตอบฉันกลับมา ฉันคิดว่าหล่อนคงไม่รับไมตรีของฉันตอบ จึงเดินขึ้นบ้านตัดสินใจเก็บกางเกงผ้าไหมที่หล่อนเย็บให้ฉันอย่างดีเก็บใส่ลิ้นชักตู้เสื้อผ้า ฉันก้มมองดูรอยเย็บที่ประณีต เป็นระเบียบ ไม่โย้เย้ของหล่อนแล้วถอนหายใจ ขณะที่ฉันกำลังจะเก็บกางเกงตัวนี้ลงลิ้นชัก หางตาของฉันเห็นผู้หญิงคนหนึ่งมองฉันผ่านหน้าต่างบ้านที่ตรงกัน ฉันเงยหน้าขึ้นเห็นแม่คุณในชุดเสื้อคอกระเช้าสีชมพู่อ่อนเข้าคู่กับผ้าถุงสีแดงชาดยืนยิ้มให้ ฉันยิ้มตอบและรู้สึกใจชื้นขึ้นมาบ้าง”

“หลายเดือนผ่านไปที่เราสองคนทำความรู้จักกัน เวลาฉันว่าง ไม่มีงานจากกรมอู่ทหารเรือกลับมาทำที่บ้าน ฉันก็จะชวนหล่อนมาพายเรือเล่นแถวท่าน้ำ พอเริ่มสนิทกันมากขึ้นจึงพายเรือไปนั่งเล่น นอนเล่นกันที่ท้องร่องสวนยายม้อย นอกจากชวนหล่อนไปพายเรือเล่น ฉันยังชวนหล่อนมานั่งหน้าบ้านตรงลานดินดูหิ่งห้อยบินคว้างกลางอากาศและแสงจันทร์ยามค่ำคืน”

“วันหยุดมาถึงฉันไม่รอช้า ตารีตาเหลือกวิ่งลงบันไดบ้านไปรอหล่อน

ที่หน้าบ้านยายม้อยแทบทุกเช้าเพื่อช่วยขนผลไม้ลงเข่ง ก่อนแบกเข่งขึ้นรถกระบะญาติยายม้อยเอาผลไม้ไปขายที่ตลาดนนท์อีกทีหนึ่ง ทุกวันหยุดฉันติดสอยห้อยตามแม่รินไปทุกครั้ง เพื่อช่วยหล่อนขายผลไม้ที่ตลาดและขนของกลับ”

“จากวันเป็นเดือน จากเดือนเป็นปี จากหนึ่งปีกลายเป็นสิบปีที่ฉันรู้จักกับแม่คุณมา ฉันจึงตัดสินใจขอหล่อนแต่งงาน เมื่อพ่อแม่ของหล่อนและพ่อแม่ของฉันเห็นพ้องต้องกันว่าลูก ๆ รักกันดีแล้ว ฉันจึงได้ตบแต่งกับแม่คุณที่ฉันหมายปอง ส่วนผู้หญิงที่เคยเป็นคู่หมั้นของฉัน แม่กับพ่อพาฉันไปขอขมาและยกเลิกความสัมพันธ์ในฐานะคู่หมั้นคู่หมายอย่างเป็นทางการ”

ขณะหนูพลิกกระดาษหน้าถัดไปเพื่ออ่านบันทึกของตาต่อ กระดาษแผ่นหนึ่งถูกพับครึ่งสอดไว้ในสมุดก็หลุดร่วงลงบนที่นอนของหนู หนูคว่ำสมุดหยิบกระดาษที่ถูกพับครึ่งขึ้นมาเปิดดู

ใบสำคัญการสมรส
แสดงว่า
นายเพ็ชร์ เสมพูล กับ
น.ส. สุรินทร์ คงสอน
ได้จดทะเบียนสมรส
ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองนนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี
เมื่อวันที่สิบแปดเมษายน พ.ศ. ๒๔๙๖
ลงนาม
นายทะเบียน

หนูอมยิ้มจนแก้มหนูพองโตขึ้นคล้ายกระรอกเก็บสะสมผลไม้ไว้ด้านในกระพุ้งแก้ม เห็นถึงความน่ารักและความใส่ใจในการแสดงความรักของตาที่มีต่อยาย ก็รู้สึกชื่นใจและภาคภูมิใจในตัวของตาอย่างบอกไม่ถูก

หนูเก็บใบมงคลสมรสของตาพับครึ่งและสอดไว้ในสมุดบันทึกตามเดิมก่อนพลิกหน้ากระดาษหน้าถัดไป เมื่อไม่เห็นบันทึกจึงเข้าใจได้ว่าเป็นเพราะตาเจอคู่ครองที่เหมาะสมจะใช้ชีวิตร่วมกันไปจนแก่เฒ่าแล้ว จึงให้ความสำคัญ

กับสิ่งที่อยู่ตรงหน้ามากกว่าหน้ากระดาษ พลางปล่อยให้สมุดบันทึกเล่มนี้เป็นความทรงจำครั้งวันวานที่มีคุณค่าให้ผู้ที่พบเจอ อ่านแล้วชุ่มชื่นหัวใจ

หนูพลิกตัวขึ้นมาในท่านอนหงาย หยิบสมุดบันทึกของตาขึ้นดูอีกครั้ง ก่อนตัดสินใจชันตัวลุกขึ้นจากแหย่งไม้สักเดินขึ้นบันไดหน้าบ้านผ่าส่วนกลางของชั้นบน เปิดลิ้นชักโต๊ะทำงานของตา เก็บสมุดบันทึกผ้าขาวม้าลงในลิ้นชักและจัดวางให้เหมือนครั้งแรกที่พบเห็น

หนูเดินออกไปนั่งเล่นที่เก้าอี้พนักพิงยาวใกล้ทางลงบันไดเชื่อมห้องครัว สายตามองผ่านแผ่นฟ้าที่ทอดยาวไกลสุดลูกหูลูกตา นึกถึงเรื่องราวในสมุดบันทึกของตาที่เขียนถึงใครสักคนมาโดยตลอด แรกเริ่มเดิมทีเห็นว่าเขียนถึงแม่พี่สาวน้องสาว คู่หมั้น จนสุดท้ายเรื่องราวทั้งหมดมาบรรจงลงที่ตาได้เจอกับยายทั้งสองคนตกหลุมรัก ได้ใช้เวลาทำความรู้จักและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในแบบวิธีของตนเอง ในสายตาและความคิดของหนูถือว่าความรักของตาที่มีต่อยายชัดเจน มั่นคงและบริสุทธิ์ ระหว่างทางคงมีเรื่องให้ขบให้คิดและต่อล้อต่อเถียงกันไม่มากก็น้อย

เหมือนคำที่ยายเคยบอกสามีภรรยาไม่ถูกกันมากเท่าไร ลูกก็จะยิ่งดก เพราะในช่วงชีวิตแต่งงานของคู่สามีภรรยาที่ตกล่องปล่องชิ้นอาศัยอยู่คู่กันแล้วต้องคอยประคับประคองและพยุงความสัมพันธ์อยู่เสมอ ดั่งคำอวยพรในงานแต่งของคู่บ่าวสาวที่หนูเคยได้ยินผ่านละครหลังข่าว

“ถือไม่เท้ายอดทอง กระบองยอดเพชร มีลูกเต็มบ้าน มีหลานเต็มเมือง หนักนิดเบาหน่อยก็อภัยให้กันเพราะแต่งงานกันแล้ว ถือว่าใช้ชีวิตร่วมกัน”

ห้วงความคิดที่ล่องลอยถูกดึงกลับมา เมื่อได้ยินเสียงฝีเท้าเดินขึ้นบันไดของแม่ขึ้นมาบนดาดฟ้า แม่ก้มตัวลงนั่งข้างหนูบนเก้าอี้พนักพิงยาว สายตามองไกลออกไปที่สุดขอบฟ้า จากนั้นจึงหันหน้ามาพูดคุยกับลูกสาว

“กำลังคิดอะไรอยู่เหรอลูก”

“หนูกำลังคิดว่าคนสมัยก่อนรุ่นตากับยาย เขาแสดงความรักกันน่ารักน่าเอ็นดูจังเลย” หนูว่า

“แม่คิดเหมือนหนูนะ เพราะสมัยก่อนสังคมและโลกยังไม่เปลี่ยนแปลงเร็วแบบนี้ เดี๋ยวนี้พอไฟฟ้าเข้าถึง มนุษย์เราเริ่มมีเทคโนโลยี เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต มุมมองและวิถีชีวิตแบบคนสมัยก่อนก็ลดลงตามไปด้วย”

“ตาเขียนจดหมายจีบยายด้วยนะ”

“แม่ก็เคยได้ยินที่ตากับยายเล่าให้ฟังเหมือนกัน พอตานึกถึงเรื่องนี้ทีไร หูแกจะแดงเพราะขวยเขินขึ้นมาแทบทุกครั้ง คนสมัยก่อนนะลูก ยังดำเนินวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน เวลาอยากถามไถ่สารทุกข์สุกดิบหรืออยากบอกรัก บอกคิดถึงกัน ต้องเขียนบอกผ่านจดหมายส่งไปรษณีย์ กว่าจะได้รับใช้เวลาล่วงเป็นเดือน ๆ บ้านไหนที่รู้จักกัน เป็นญาติกันก็ดีหน่อย ไม่ต้องเขียนจดหมายส่งไปรษณีย์ แค่เดินออกมาหน้าบ้านหรือเปิดหน้าต่างพูดคุยกันก็ได้แล้ว”

หนูพงกหัวแสดงออกว่าเห็นด้วยในสิ่งที่แม่พูด การเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีในปัจจุบันล้วนเป็นเรื่องที่ดีสำหรับเด็กวัยเรียนและผู้ใหญ่วัยทำงาน เทคโนโลยีจะมอบข่าวสาร ความรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านโทรคมนาคมเป็นอย่างดี ทว่าความรู้สึก มุมมองและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมตั้งแต่สมัยตากับยายก็ค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลาเช่นกัน

เวลาในแต่ละวันล้วนทำงานขยันขันแข็ง ไม่มีทีท่าว่าจะหยุดเดินเลยสักวันหนึ่ง จากช่วงเช้าล่วงเข้าช่วงสาย จากช่วงสายย้ายไปช่วงบ่าย จากช่วงบ่ายเข้าสู่ช่วงเย็น จากช่วงเย็นกลายเป็นค่ำคืน

วันนี้เกือบทั้งวันหนูกับแม่และป้ากล้วยขลุกตัวอยู่แต่กับเครื่องใช้ทำสวน เครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานของยายและเครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ของตา หนูกับแม่และป้ากล้วยช่วยกันชะล้าง ทำความสะอาด เช็ดด้วยผ้าแห้ง จากนั้นจึงค่อยเรียงเครื่องใช้ทั้งสามประเภทให้เป็นแถวดูสวยงาม มีระเบียบ หากคนในบ้านที่เดินผ่านมาเห็นก็สามารถหยิบกลับไปใช้งานได้อีกครั้งหนึ่ง

พอถึงเวลาค่ำเราสามคนก็แยกย้ายอาบน้ำ เตรียมเข้านอน ป้ากล้วยอาบน้ำเสร็จจึงเดินขึ้นบนบ้านเข้าห้องนอน แม่อาบน้ำแต่งตัวออกมาจากห้องน้ำก็เดินไปหน้าบ้านปูเสื่อเตรียมเข้านอน เหลือเพียงหนูคนเดียวที่ยังนั่งดูโทรทัศน์กับยายอยู่ในครัว หลังจากพูดคุยกับยายสักพัก จึงอยากหยิบยกเรื่องสมุดบันทึกของตาขึ้นมาเป็นหัวข้อสนทนากับยาย

พอเห็นยายอ้าปากหาวหวอด หนูจึงแหงนหน้าขึ้นไปมองนาฬิกาข้างโต๊ะกินข้าว พบว่าเป็นเวลาสองทุ่มกว่าแล้ว ยายจึงหาวบอกเวลาใกล้เข้านอนของแก หนูไม่อยากรบกวนยายจึงเก็บงำความสนใจปนความอยากเล่าเรื่องของตนเองเก็บเอาไว้ รอเวลาให้ถึงเช้าของอีกวัน ค่อยมาพูดคุยกับยาย

เมื่อหนูเห็นว่ายายหลับตาพริ้ม จึงลุกขึ้นจากเก้าอี้ที่แม่ลากเอามาตั้งเพื่อนั่งข้างยายช่วงสาย ๆ กลับเข้าที่ ก่อนเดินไปหรี่เสียงโทรทัศน์ เข้าห้องน้ำอาบน้ำอาบท่า กลับมาห่มผ้าห่มกำมะหยี่ผืนสีฟ้าให้ยายที่นั่งหลับปุ๋ยบนเก้าอี้โยกของตา ปิดไฟในห้องครัว และเดินไปห้องนั่งเล่นขึ้นแหย่งไม้พร้อมเอนตัวลงนอน

ต้นฉบับ
วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2567

บทที่ ๔
คุณยายชาวสวน

ยายของหนูเป็นชาวสวน ชาวสวนเป็นผู้ประกอบอาชีพปลูกผัก ผลไม้ยืนต้น และไม้ดอกตามการทำสวนของแต่ละภูมิประเทศ ประเภทของชาวสวนมีสี่ประเภท เหมือนช่างไม้ คือ ชาวสวนดั้งเดิม ชาวสวนผสมชาวนา ชาวสวนใหม่และชาวสวนคนจีน

ลักษณะของยายที่เป็นชาวสวนดั้งเดิม คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพทำสวนปลูกผักสวนครัวและผลไม้ยืนต้น ทำสวนสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น มีทายาทสืบสกุลจำนวนมาก ในตระกูลหนึ่งหากทายาทคนใดคนหนึ่งปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพข้าราชการ ทายาทที่ไม่ได้เป็นข้าราชการต้องดูแลสวนต่อจากพ่อแม่ที่เป็นชาวสวนรุ่นก่อนหน้า พวกลุง ป้าและแม่ของหนูประกอบอาชีพข้าราชการเหมือนกันทั้งหมด ยายจึงตัดสินใจทำสวนด้วยตัวคนเดียวจนถึงวันที่แกแก่ชราทำสวนไม่ไหว

สถานที่ทำงานของยาย คือ ในสวน ท้องร่องและตลาด ยายอยู่บ้านหลังเดียวกันกับตา อาหารการกินของยายเหมือนกับของตาคือข้าวสวยร้อน ๆ กับแกงประเภทต่าง ๆ แต่ยายจะชอบแนมด้วยพืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้บริเวณแปลงผักสวนครัวหน้าบ้าน

การดำเนินชีวิตประจำวันของยายเริ่มต้นด้วยยายตื่นแต่เช้าตรู่ เตรียมทำอาหารคาวหวานให้ตากับลูกและหลานกิน พอฟ้าสว่างค่อยเดินทางเข้าสวน รดน้ำต้นไม้ ผักสวนครัวและผลไม้ยืนต้น เช่น ทุเรียนหมอนทอง ทุเรียนก้านยาว มะม่วงยายกล่ำ ก่อนพรวนดินปรับหน้าดินเป็นครั้งคราว ถางหญ้าเมื่อหญ้าขึ้นรกนำมากลบไว้ที่โคนต้นไม้ทำเป็นปุ๋ย

พ้นช่วงสายไปช่วงบ่ายคล้อย จึงลอกท้องร่อง ขุดขี้เลนท้องร่องมาเก็บไว้ พอตกเย็นก็กลับเข้าบ้านมาทำอาหาร นอนหลับพักผ่อน วันถัดไปก็ทำแบบเดิม หากวันใดได้เวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตในสวน ยายจะเตรียมเก็บเกี่ยวและนำผลผลิตใส่กระจาดกระเดียดและเข่งไปขายที่ตลาดนนท์

ปัจจุบันตลาดนนท์หรือตลาดนนทบุรี เป็นตลาดสดที่พ่อค้าแม่ค้านิยมตั้งแผงขาย

ผลไม้ยืนต้น ผลไม้ตามฤดูกาล เนื้อสัตว์และขนมไทยอยู่ในพื้นที่ตลาดและริมถนนทางเดิน พ่อค้าแม่ค้าที่ขายของในตลาดนนท์จะตั้งแผงขายตั้งแต่ริมท่าน้ำและท่าเรือจังหวัดนนทบุรี หอนาฬิกาทาสีเหลืองนวล ศาลากลางจังหวัดนนทบุรีหลังเก่าบนถนนเส้นประชาราษฎร์ยาวมาจนถึงหน้าธนาคารกสิกรไทยเยื้องทางแยกไปถนนติวานนท์ พื้นที่ของตลาดนนท์มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า รอบข้างของตลาดนนท์ฝั่งซ้ายและขวาเป็นตึกแถวพาณิชย์ มีป้ายรถโดยสารประจำทางตั้งประจำจุดเป็นระยะให้ผู้คนเดินทางได้สะดวก

ตามคำบอกเล่าของยาย ตลาดนนท์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่เดิมยายเคยอยู่บ้านยายม้อย รับจ้างตัดผมชายและหญิงในบ้าน รับจ้างตัดเสื้อผ้าและเย็บเสื้อผ้าข้างซอยแขก เมื่อแต่งบ้านปลูกบ้านหลังใหม่กับตาข้างบ้านยายม้อย ยายจังหันมาประกอบอาชีพชาวสวน ทำสวนและขนผลไม้จากสวนยายม้อยไปขายที่ตลาด

ตลาดนนท์สมัยก่อนยังไม่มีการปลูกสร้างบ้านเรือนและตึกแถวพาณิชย์ ตลาดเป็นพื้นที่โล่ง ถนนปูด้วยคอนกรีตเหมือนปัจจุบันนี้ ฝุ่นดินแดงฟุ้งตลบเข้าหน้าเข้าตาอยู่ตลอด เพราะเริ่มมีการขับรถมอเตอร์ไซค์แทนการปั่นจักรยานแล้ว ป้ายรถโดยสารประจำทางตั้งประจำจุดเหมือนเดิม หอนาฬิกาตั้งอยู่แบบเดิม แต่หอนาฬิกาทาด้วยสีขาว ไม่ใช่สีเหลืองนวลเหมือนตอนนี้

ยายจะวานญาติยายม้อยที่มีรถจักรยานยนต์หรือรถกระบะขนผลไม้ใส่เข่งพลาสติกสีน้ำเงินและสีแดงหิ้วไปวางที่ด้านหน้าแผงขายของยาย ยายจะวางแผงขายทำจากไม้เนื้อแข็งขึ้นโครงเหมือนโต๊ะวางของทั่วไป ตีโต้โต๊ะให้โล่ง แล้วใส่แผ่นกระดานสอดเป็นฐานระหว่างคานขาโต๊ะทั้งสี่ด้าน เพื่อวางตะกร้าและเข่งใส่ผลไม้ชนิดอื่น ก่อนตั้งแผงขายบริเวณหน้าธนาคารกสิกรไทย ขายตั้งแต่ตีห้าจนถึงหกโมงเย็นของทุกวัน เป็นเวลายี่สิบเจ็ดปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๓๐

แต่เดิมยายเคยประกอบอาชีพชาวนามาก่อนตอนอยู่กับยายสัมฤทธิ์ที่มีนบุรี ตั้งแต่แต่งงานและย้ายมาอยู่กับตา ยายจึงเลิกทำนาและหันมาทำสวนแทน อาชีพชาวสวนอีกสามประเภทจะต่างจากอาชีพชาวสวนดั้งเดิมของยาย โดยเฉพาะอาชีพชาวสวนผสมชาวนา ยายของหนูถือเป็นชาวสวนดั้งเดิม ไม่ใช่ชาวสวนผสมชาวนา แม้จะเคยทำนามาก่อนก็ตาม เพราะผู้ประกอบอาชีพชาวสวนผสมชาวนาจะทำสวนและดำนาในฤดูทำนา ปลูกเรือนเล็กหรือกระต๊อบตั้งเอาไว้ตรงพื้นที่ทำนาแยกออกจากเรือนอยู่อาศัยและสวนต่างหาก

ชาวสวนดั้งเดิมแบบยายจะทำสวนเพียงอย่างเดียว ไม่ทำนาผสม ไม่มีพื้นที่สำหรับเพาะปลูกข้าว มีเพียงพื้นที่สวนหลังบ้าน พื้นที่สวนข้างบ้านสำหรับปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตเท่านั้น ผู้ประกอบอาชีพชาวสวนใหม่เป็นผู้ที่เคยทำสวนเดิม แต่ปลูกผลผลิตไม่ขึ้น จึงต้องเดินทางหาพื้นที่ทำสวนและตั้งรกรากใหม่ตามแต่ละพื้นที่ไปเรื่อย ๆ

ส่วนผู้ประกอบอาชีพชาวสวนคนจีนเป็นชาวสวนคนจีนที่ย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากในประเทศไทย ไม่มีอาชีพค้าขายหรือทักษะงานช่างติดตัวมา ต้องมาเช่าพื้นที่ทำเกษตรของคนไทยและปลูกผักผลไม้นำไปขายที่ตลาด

เช้านี้เป็นอีกหนึ่งวันที่หนูตื่นแต่เช้า หนูลุกจากแหย่งไม้สัก เปิดประตูมุ้งลวดหน้าบ้านออกไปเพื่อให้อาหารปลาคาร์ฟ เห็นแม่รดน้ำต้นไม้ผ่านสายยางอยู่หน้าบ้าน หนูหวนนึกถึงสมุดบันทึกของตาที่เขียนเกี้ยวยาย จำได้ว่ามีอยู่หน้าหนึ่ง ตาเขียนเนื้อหาตอนได้คบหาดูใจกับยายและช่วยขนผลไม้เข่งไปขายที่ตลาดนนท์ ทันทีที่หนูเห็นหน้าแม่และจำได้ว่าแม่เคยเดินทางไปขายของกับยายที่ตลาดนนท์มาก่อน จึงถามด้วยความสนใจ

“แม่จ๋า ยายกับแม่ขายผลไม้อย่างไรเหรอคะ”

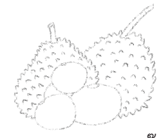
“สมัยก่อนยายจะขายทุเรียนหมอนทอง ทุเรียนก้านยาว ส้มจี๊ด ส้มเขียวหวานเป็นส่วนใหญ่ แม่ไม่ค่อยได้พูดหรอกลูก จะเป็นคนหยิบผลไม้ใส่ถุงพลาสติกหูหิ้ว ปอกผลไม้ ชั่งผลไม้ให้ลูกค้ามากกว่า แต่ยายจะเป็นคนขาย เสียงยายจะหวาน หวานกว่าตอนอยู่กับตา ป้า ๆ ลุง ๆ และแม่ที่บ้านอีก” แม่บอก

“แล้วยายขายอย่างไรจ๊ะแม่ แกพูดว่าอย่างไร” หนูถามขณะยืนอยู่ข้างแม่

“ถ้ายายขายพวกส้มจี๊ด ส้มเขียวหวานก็จะบอกว่า ส้มไหมจ๊ะ ส้มจ้า ส้มจี๊ด ส้มเขียวหวาน ลูกสวย ๆ น่ารับประทานทั้งนั้นเลยนะจ๊ะ ลองหยิบมาชิมลิ้มลองจับจองกันได้เลยนะจ๊ะ ส้มจี๊ด ส้มเขียวหวานราคาไม่แพงจ้า” แม่ดัดเสียงให้เล็กแหลมขึ้นเล็กน้อยด้วยการบีบจมูก จนหนูหัวเราะคิก ๆ จินตนาการภาพยายขายส้มตาม

“ถ้ายายขายทุเรียนก็จะบอกว่า ทุเรียนไหมจ๊ะ ทุเรียนหอม ๆ หวาน ๆ มีก้านยาว มีหมอนทอง ขอเชิญลิ้มลอง หวาน ๆ หอม ๆ จับจองได้ทุกลูกนะจ๊ะ ประมาณนี้ลูก” แม่พูดต่อ ก่อนลากสายยางพาดไว้ข้างโอ่งลายมังกร ปิดก๊อกน้ำจนสนิท

“จ้ะ” หนูตอบสั้น ๆ

ทุเรียนหมอนทอง ก้านยาว ส้มจี๊ดและเขียวหวาน

จากนั้นแม่ก็ขอตัวไปอาบน้ำเตรียมตัวไปทำงาน พี่ชายตัวโตที่อาบน้ำเตรียมตัวเดินทางไปทำงาน หลังยืนฟังแม่เลียนเสียงยายขายผลไม้อยู่หน้าประตูมุ้งลวดหน้าบ้าน ก็แสดงสีหน้าสงสัยระคนแปลกใจขึ้นมา เพราะพี่โนชไม่เคยเห็นแม่เลียนเสียงคนอื่นมาก่อน

หนูยืนมองแล้วขำคิก ๆ กับตัวเอง พร้อมลองเลียนเสียงการขายผลไม้คล้ายยาย รวมไปถึงสมมติบทบาทเป็นแม่ค้าที่ตลาดดูบ้าง พอลองเล่นบทบาทที่ไม่เหมือนตนเองดูบ้าง ก็สนุกไม่หยอกเหมือนกัน คล้ายการเล่นละครเด็กเล่นตอนเป็นเด็กเลยทีเดียว

พี่ชายส่ายหัวก่อนยกมือขึ้นลูบหัวหนู พี่หยิบหมวกกันน็อคขึ้นมาสวม วาดขาขึ้นคร่อมรถมอเตอร์ไซค์สีแดงคันเก่าของพ่อ ไขกุญแจรถและบิดคันเร่งขับรถมอเตอร์ไซค์ผ่านรั้วบ้านที่หนูเดินไปเปิดเอาไว้ให้

แม่อาบน้ำล้างหน้า แต่งตัว แต่งหน้าเสร็จเรียบร้อยก็คว้ากระเป๋าสะพายข้างสีเทาใบเล็ก เดินออกจากบ้านข้ามสะพานข้ามคลองขึ้นไปบนถนนคอนกรีตเพื่อรอเรียกรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างให้ไปส่งหน้าปากซอยวัดฝาง ในบ้านจึงเหลือหนูป้ากล้วยและยายอยู่กันสามคน

หนูปิดประตูรั้ว เดินตรงไปที่บ่อปลา คว้าขวดพลาสติกใส่อาหารเม็ดสำหรับปลาคาร์ฟโปรยลงไปในบ่อ ปลาคาร์ฟทั้งตัวเล็กและตัวใหญ่ดำผุดดำว่ายขึ้นมาฮุบอาหารเม็ดเข้าปาก หลังจากให้อาหารปลาเสร็จ หนูเปิดประตูมุ้งลวดหน้าบ้านเดินผ่าส่วนกลางบ้านเพื่อเข้าครัวไปหายาย

ทันทีที่หนูก้าวเท้าเข้าห้องครัว ก็เจอป้ากล้วยเดินถือถ้วยข้าวต้มหมูใส่ไข่ลวกเดินตรงมาหายายที่กำลังนอนหลับปุ๋ยอยู่บนเก้าอี้โยกของตา ป้ากล้วยต้องตื่นแต่เช้าเพื่อทำมื้อเช้าให้ยาย เพราะแบ่งหน้าที่งานครัวและงานบ้านกับแม่เรียบร้อย ส่วนแม่จะรับหน้าที่ทำมื้อเช้าและมื้อเย็นให้หนู เพราะแม่ออกไปทำงานแต่เช้ากว่าจะกลับบ้านก็เย็นมากแล้ว ป้ากล้วยจึงรับหน้าที่เพิ่มเติม นอกจากจะขายอาหารตามสั่ง ทำอาหารสามมื้อให้ยายแล้ว ป้าต้องทำมื้อเที่ยงให้หนูเพิ่มเติมด้วย

ลูกสาวคนโตปลุกคนเป็นแม่ให้ลุกมากินข้าว ยายร่างกายอ่อนแรงลงทุกวันเพราะอายุที่เพิ่มมากขึ้นทุกขณะ กว่าจะยื่นมือมารับถ้วยข้าวต้มตักช้อนโต๊ะที่มีข้าวต้มหมูใส่ไข่ลวกในถ้วยเข้าปากคงใช้เวลานานกว่าครึ่งค่อนชั่วโมง ลูกสาวคนโตจึงอาสานั่งป้อนมื้อเช้าบนที่วางแขนเก้าอี้โยกของตา

หนูเห็นยายกินข้าวต้มหมูใส่ไข่จนหมดชามจึงแซวว่ายายกินเก่ง ยายไม่ตอบอะไรนอกจากหันหน้ามายิ้มให้ ก่อนหันหน้ากลับไปสนใจรายการที่ฉายผ่าน

โทรทัศน์ต่อ หนูลากเก้าอี้ตัวเดิมที่แม่และหนูชอบดึงมานั่งข้างยาย จ้องมองยายและย้อนนึกถึงตอนยายยังแข็งแรงและโต้ตอบหนูกับคนในครอบครัวได้เยอะกว่านี้

แต่ก่อนตอนหนูยังเล็กกว่าตอนนี้ พี่โนชยังไม่ได้ย้ายไปอยู่หอและทำงานที่กรุงเทพฯ พี่ตี๊อยังไม่ได้เตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่พิษณุโลก ยายชอบเล่าเรื่องราวในอดีตให้พวกเราสามคนพี่น้องฟังเสมอ ยายเป็นคนเอาการเอางาน ไม่ขี้คร้านตัวเป็นขน พูดคำไหนเป็นคำนั้น สัญญาสิ่งใดไว้ก็จะไม่คืนคำ ยายมีคำสอนที่เรียบง่ายแต่แฝงไว้ด้วยความดุดันและเด็ดเดี่ยวในคำพูดทุกครั้ง

“เจอผู้ใหญ่ให้ยกมือสิบนิ้วทิ่มก้นหมา”

“ทำสิ่งใดจงเรียนรู้จากเขาไป อย่าทำตัวเป็นทองไม่รู้ร้อน
ไปไหนมาไหนคนจะได้เอ็นดู”

“พูดไปสองไพเบี้ยนิ่งเสียตำลึงทอง”

“อย่ายอมให้คนอื่นดูถูกดูแคลนเรา”

“สนใจคำพูดคนให้น้อย ลงมือทำให้มาก”

“มีน้อยกินน้อยค่อยบรรจง อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน
ตั้งแต่ปู่คบย่า ตาคบยาย เขาทำกันมาแบบนี้”

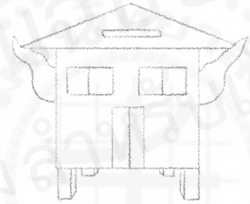
“เป็นเด็กเป็นเล็ก อย่าโกหกพกลม”

ยายมองว่าลูกหลานทุกคนต้องเติบโตด้วยลำแข้งของตนเองให้ได้และให้ดีในสักวันหนึ่ง ยายสอนให้ใจดี มีเมตตา ใจกว้างเมื่อพบคนที่เผชิญความยากลำบากกว่าเรา เพราะยายเคยผ่านความยากลำบากในชีวิตมาก่อน

นอกจากสอนให้ใจดี ยายยังสอนให้ไม่ยอมคนหากเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเมื่อเขาดูถูกดูแคลน นินทาว่าร้าย ยายจะสอนให้ลูกหลานทำให้ได้ ทำให้ดีและทำให้เห็นว่าเราสามารถ

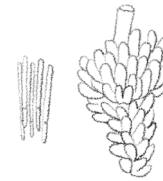
ก้าวผ่านคำสบประมาทเหล่านั้นได้ ยายคอยสนับสนุนอยู่ข้างหลังและยอมรับคมกระสุนคำพูดจากคนอื่นอยู่เสมอเพราะแกเคยผ่านเรื่องเหล่านี้มาก่อน จึงรู้วิธีการแก้ไขให้ตรงจุด ยายไม่ได้สอนให้พวกเราสามคนพี่น้องคิดให้รอบคอบ ถี่ถ้วนและละเอียดลออ แต่ยายสอนให้คิดตรงจุดจึงเห็นว่าควรแก้ไขอะไรและแก้ไขอย่างไรในแต่ละสถานการณ์

คำสอนของยายที่สอนให้หนูและพี่ชายทั้งสองคนจำได้ขึ้นใจมากที่สุด โดยเฉพาะพี่ดื้อที่จำคำสอนนี้ได้แม่นยำกว่าใคร คือ เป็นเด็กเป็นเล็ก อย่าโกหก พกลม เป็นคำสอนที่สอนให้เราสามคนพี่น้องเป็นเด็กไม่โกหก ทำผิดต้องรู้จักยอมรับผิด พูดตามตรง จะทำให้เป็นคนซื่อสัตย์ ตอนเด็ก ๆ พี่ดื้อแอบหยิบเงินในกระปุกออมสินรูปศาลาไม้ของยายไปซื้อขนมที่ร้านโชห่วยหลังบ้าน

กระปุกออมสินรูปศาลาไม้

วันหนึ่งยายเปิดกระปุกออมสินดูพบว่าเงินหายเกลี้ยงกระปุก จึงตามหาคนผิดภายในบ้านพร้อมก้านมะยม ยายไล่ถามทุกคนในบ้านจนไล่มาถึงตัวพี่ดื้อ หนแรกลูกพี่ลูกน้องปฏิเสธเพราะกลัวถูกตีหลายที จนยายต้องใช้กลอุบายพิเศษ คือทำพิธีเผาพริกเผาเกลือสาปแช่งและบนบานตาขุนตาหลวงหาคนทำผิด ทำให้พี่ชายตัวดีคนนี้ยอมสารภาพผิดเพราะกลัวคำสาปแช่งตาขุนตาหลวงของยาย เป็นเจ้าที่เจ้าทางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยดูแลปกป้องรักษาบ้านและตามหาสิ่งของที่สูญหายในบ้านให้กลับคืนมา ตามปกติเวลายายหรือคนในบ้านทำของหาย ยายจะบนบานตาขุนตาหลวงด้วยกล้วยหนึ่งเครือ พร้อมจุดธูปห้าดอก ปักลงในกระถางธูปบริเวณศาลพระภูมิ หลังจากนั้นไม่กี่ชั่วโมงหรือชั่วข้ามคืน ของที่คนในบ้านทำหายจะได้กลับคืนมาแบบปริศนา

ยายของหนูเป็นคนเคร่งครัดในกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีและมีนิสัยเด็ดเดี่ยว ด้วยอุปนิสัยขั้นพื้นฐานที่เข้มงวด ทำให้ยายดูเป็นคนดุดัน เข้มแข็งและน่าเกรงขามเวลาอยู่ใกล้ แต่ภาพเหล่านี้จะถูกลดทอนลงไปเมื่อยายได้อยู่กับต้นไม้ ผลไม้และพืชผักสวนครัวทั้งบริเวณหน้าบ้านและในสวน เพราะยายเคยบอกเอาไว้

“ธรรมชาติให้ชีวิตกับเรา เราควรให้ชีวิตเขาเหมือนที่เขาให้ชีวิตเรา”

เวลาที่ยายเข้าไปรดน้ำพืชผลในสวนและตอนกิ่งพืชผักสวนครัวบริเวณรั้วกับแปลงผักเล็ก ๆ หน้าบ้าน ยายจะพูดกับพืชผักเหล่านั้นอย่างอ่อนโยนทุกครั้ง ต่างกับตอนสอนลูกหลานโดยสิ้นเชิง

“ตำลึง พริก ขิง ข่า มะกรูด มะนาว ใบมะกรูด ขอให้ผลผลิตงอกงามนะลูก” ยายว่า พอเข้าสวนก็พูดคล้าย ๆ กันอีก

“มะพร้าว มะละกอ ทุเรียนหมอนทอง ทุเรียนก้านยาว กล้วยน้ำว้า มะขาม มะเดื่อโตวันโตคืนทำกำไรงาม ๆ นะลูก”

ยายว่า ก่อนรดน้ำให้ชุ่มผืนดินที่เพาะปลูกผลผลิต หนูเองก็ติดคุยเล่นกับทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกัน โดยเฉพาะสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ พลางคิดไปว่านิสัยคุยกับต้นไม้ ใบไม้ ต้นหญ้า นก หนู แมวและปลาในปัจจุบันนี้ คงได้รับสืบทอดมาจากยายอย่างไม่ต้องสงสัย

พืชผักสวนครัว

หนูนั่งดูรายการตลกที่ฉายผ่านโทรทัศน์กับยายอยู่สักพัก ก่อนชวนยายสนทนาพาทีถึงเรื่องสมุดบันทึกของตาที่หนูเจอในลิ้นชักโต๊ะทำงานของตาเมื่อวานนี้

“ยายจ๋า” หนูเรียก

“ว่าอย่างไร เอ็งมีอะไรก็พูดเถอะ ข้าฟังอยู่” ยายว่า

“เมื่อวานนี้หนูไปเจอสมุดบันทึกของตา หน้าปกสมุดหุ้มด้วยผ้าขาวม้าถูกเก็บอย่างดีอยู่ในลิ้นชักโต๊ะทำงานของตา”

ยายไม่ตอบ แต่ขยับไม้ขยับมือที่วางอยู่บนที่วางแขนขึ้นลง คล้ายบอกให้หนูเล่าต่อ

“หนูขอเล่าให้ยายฟัง แล้วยายตอบหนูได้ไหมจ๊ะว่าตาเขาจีบยายเหมือนที่เขียนลงสมุดบันทึกหรือเปล่า”

“เออ เอาสิ ข้าเองก็ไม่เคยเห็นสมุดบันทึกเล่มนั้นเหมือนกัน ไม่รู้ว่าพ่อเขาเขียนอะไรลงไปบ้าง”

ทันทีที่หนูได้ยินยายบอกว่าไม่เคยเห็นสมุดบันทึกของตาเล่มนี้มาก่อน จึงนึกสนุกและเล่าให้ยายฟังเท่าที่จำความได้จากการอ่านบันทึกของตามาหมาด ๆ

“ตาเขียนบันทึกว่าตนเองต้องเดินทางไปพบคู่หมั้นที่ปู่เพิ่ม ย่าพลอย ยายหลับ ยายวงและยายนิลเห็นดีเห็นงามว่าเหมาะสมกับตา แต่ตาไม่ได้ชอบพอในตัวของคู่หมั้นแก เรื่องนี้จริงไหมจ๊ะยาย”

“จริงเพราะตาเอ็งรักกับข้าเสียก่อน พอใกล้ถึงวันพบปะของญาติผู้ใหญ่ระหว่างตากับแม่คุณคู่หมั้นของตาเพื่อตกลงหาฤกษ์ตบแต่ง ตาชิงพายายไปดูตัวกับพ่อแม่ของตาและตบแต่งกับยายก่อน วันต่อมาพ่อกับแม่ของตาต้องไปถอนหมั้นกับอีกฝ่ายในทันที”

“ตาบอกว่าเจอยายครั้งแรกตอนแกนั่งร่ำสุราที่ศาลาท่าน้ำ พอเงยหน้ามองขึ้นไปที่บ้านยายม้อย เห็นยายเปิดหน้าต่างออกมาพอดี ตาเจอหน้ายายครั้งแรกก็ตกหลุมรักเลย หนูสงสัยว่ายายมองเห็นตาไหมจ๊ะตอนนั้น” ยายหัวเราะคิก ๆ

“เห็นสิวะ แต่ข้าไม่ได้สนใจพ่อหนุ่มที่เมาหัวราน้ำที่ศาลาหรอก รังแต่จะเพิ่มความไม่ชอบหน้าเปล่า ๆ ข้าเกลียดที่สุดคือคนร่ำน้ำเมา อีกอย่างหนึ่งข้ารู้สึกว่าคืนนั้นอากาศร้อนอบอ้าว เลยเปิดหน้าต่างระบายอากาศก็เท่านั้น”

หนูหยุดพูด เพราะไม่คาดคิดว่าจะได้ฟังคำตอบคนละอย่างกับที่ตาเขียน เหมือนหนังคนละม้วนอย่างไรอย่างนั้น หลังจากอึ้งกับคำตอบของยาย จึงเล่าให้ยายฟังต่อพร้อมถามคำถามไปด้วย

“ที่ตาบอกว่าตาเข้าไปสอดส่องสายตามองหายายในบ้านยายม้อย จนยายม้อยพายายมาทำความรู้จักกับตา ยายคิดอย่างไรกับตาจ๊ะ ในเมื่อยายเห็นว่าตาดื่มน้ำเมาในคืนก่อน แต่กลับเขียนบอกความในใจถึงยายว่ายายเป็นรักแรกพบของตา”

“จะคิดอย่างไรได้ในเมื่อปักใจไม่ชอบขี้หน้าไปแล้ว ตาเอ็งแนะนำตัวให้ข้ารู้จักแล้ว หากข้าไม่แนะนำตัวกลับก็คงดูเป็นคนเสียมารยาทไม่น้อยละว้า”

“วันสงกรานต์ตาโดนรถจักรยานเฉี่ยวชายกางเกงผ้าไหมจนขาดวิ่นเลยเอาผ้าไปให้ยายเย็บซ่อมแซมให้ใช่ไหมจ๊ะ”

“ใช่ แต่ข้าไม่รู้หรอกว่าพ่อคุณเขาไปทำอีท่าไหน กางเกงจึงขาดเป็นรูโหว่ขนาดนั้น ข้ายังคิดอยู่คงไปเมาแอ๋ในงานวัด เกิดล้มลุกคลุกคลานซมซานกลับบ้าน จนกางเกงไปเกี่ยวเข้ากับอะไรจนขาด”

“แล้วยายรู้ไหมจ๊ะว่าตาเสียบจดหมายบอกรักยายใส่เอาไว้ในกางเกงตอนส่งซ่อม” หนูถามต่อ

“ข้ารู้ตอนคลี่กางเกงดูว่าตรงไหนที่เป็นรอยโหว่เหมือนที่พ่อคุณเขาว่าก็เจอจดหมายฉบับหนึ่งเขียนด้วยดินสอ ลายมือสวยเชียวละ ยายเก็บจดหมายฉบับนั้นเอาไว้นะ แต่ไม่ตอบกลับหรอก” หนูฟังมาถึงตรงนี้ เริ่มแอบคิดเข้าข้างตนเองว่ายายเล่นตัวและตั้งแง่กับตามากเกินไป

“ทำไมไม่ตอบกลับละจ๊ะยาย ตาเขาดูทุ่มเท ต้องการสานสัมพันธ์กับยายมากกว่าเพื่อนบ้านนะ”

“ข้าไม่ได้เขียนตอบกลับไม่ได้หมายความว่าข้าเล่นตัวจนเกินงามหรอกนะ”

“แสดงว่ายายเริ่มเปิดใจแล้วหรือจ๊ะ” หนูลุ้นคำตอบยายจนตัวโก่ง ก้นนั่งไม่ติดพื้น

“เออ พ่อคุณเขาทุ่มเทมาตลอด ข้าเห็นความมุมานะ อุตสาหะ ไม่ย่อท้อของเขาก็ใจอ่อน แต่ข้าเรียนจบแค่ชั้น ป. สี่ เขียนหนังสือหนังหา ผิด ๆ ถูก ๆ แล้วพ่อคุณดันเขียนเป็นกลอนมาให้ข้า ข้าจะตอบกลับก็ตอบไม่ได้ แต่ก็ยังดีที่พ่อคุณเขาตอบรับรอยยิ้มของยาย”

หนูฉีกยิ้มกว้างให้ยาย ยายยิ้มตอบก่อนยกมือขึ้นมาลูบหัวหนู เบา ๆ แล้วถามต่อถึงเรื่องราวต่อจากนั้นที่ตาเขียนลงสมุดบันทึก หนูจึงเล่าต่อเป็นเรื่องสุดท้าย

“ตาบอกว่าหลังจากคบหาดูใจกับยายแล้วก็ชวนยายไปทำนู่นทำนี่แต่ละวัน พอถึงวันหยุดตาจะรีบลงบันไดบ้านมารอยายที่ตีนบันไดบ้านยายม้อยคอยช่วยยายขนผลไม้ใส่เข่ง แบกเข่งขึ้นรถกระบะ แล้วก็ขึ้นรถญาติยายม้อยไปขายผลไม้ที่ตลาดกับยาย พอขายหมดก็ช่วยยกของกลับบ้าน”

“ใช่ ตาจะช่วยยายขนข้าวขนของใส่รถกระบะแล้วก็ไปนั่งขายกับยายจนขายหมด ตาเอ็งก็ช่วยขนข้าวขนของกลับ บางวันเดินขึ้นบ้านยายม้อยไปขนข้าวขนของตั้งแต่ข้ายังไม่ได้ลงถึงตีนบันไดก็มี”

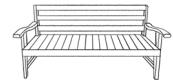
หนูเล่าให้ยายฟังจนครบทุกเรื่องที่ตาเขียนลงสมุดบันทึกผ้าขาวม้าของแกยายกับหนูพูดคุยเรื่องตากันอีกพักหนึ่ง ยายรู้สึกง่วงนอนเล็กน้อยจากการถูกปลุกให้ตื่นมา

กินมื้อเช้า หนูจึงปล่อยให้ยายนอนหลับพักผ่อนบนเก้าอี้โยก ส่วนตัวของหนูเดินพ้นประตูครัวไปหาป้ากล้วยที่กำลังผัดวัตถุดิบและเนื้อสัตว์กับตะหลิวลงกระทะอย่างชำนิชำนาญ

หนูเดินมาในร้านอาหารของป้ากล้วย ก่อนหย่อนก้นนั่งลงบนเก้าอี้หัวโล้นมองดูแม่ครัวมือฉมังผัดข้าวผัดไข่ในกระทะสีดำที่ผ่านการใช้งานมานาน เสียงตะหลิวกระทบกับกระทะดังโฉ่งฉ่าง หนูนั่งเท้าคางบนโต๊ะพักสายตาเหม่อมองทอดยาวไปไกล สายตาเหลือบไปเห็นโต๊ะวางเครื่องปรุงและเครื่องทำครัวของป้ากล้วยทำให้นึกถึงเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ตาเคยทำ ความจริงแล้วเก้าอี้หัวโล้นที่หนูกำลังนั่งอยู่ก็เป็นเก้าอี้ที่ตาเป็นคนทำให้คนในบ้านใช้งาน

ต้นฉบับ วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์ ปีการศึกษา 2567

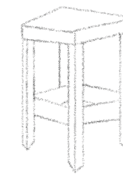

บทที่ ๕
เก้าอี้ของตา

ตาของหนูเป็นช่างไม้ ตอนที่ตายังมีชีวิตอยู่ ตาเริ่มปลูกสร้างบ้านสวนหลังนี้กับยาย ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนลูก ๆ ทั้งหกคนและหลานอีกสามคนสามารถอยู่อย่างสุขสบายในปัจจุบัน นอกจากยายจะเป็นกำลังสำคัญในการดูแลและสอนงานบ้าน งานสวนให้กับลูกหลานในบ้านแล้ว ตาเป็นอีกหนึ่งคนที่เป็นกำลังสำคัญไม่แพ้ยาย เพราะตาคอยซ่อมแซมเฟอร์นิเจอร์ไม้ในบ้านให้ไม่ชำรุด ดูเหมือนใหม่ ส่งเสริมให้บ้านน่าอยู่ตลอดเวลา

เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ตาสร้างคงทนต่อการใช้งานจากรุ่นตายายสู่รุ่นหลานอย่างหนู มีเฟอร์นิเจอร์หลายชิ้นด้วยกัน แต่เฟอร์นิเจอร์ส่วนมากที่ตาสร้างจะเป็นเก้าอี้ทำจากไม้สักทุกชิ้น มีตั้งแต่เก้าอี้หัวโล้นที่ตั้งวางเป็นที่นั่งรองรับลูกค้าในร้านอาหารของป้ากล้วย เก้าอี้นั่งยองใกล้ชั้นวางของ ตู้กับข้าวและเตาแก๊ส เก้าอี้กลมวางกาใกล้เสาค้ำบ้าน เก้าอี้พนักพิงยาวอยู่บนดาดฟ้าใกล้ราวบันไดทางเชื่อมจากดาดฟ้าลงไปในครัว เก้าอี้ทำการบ้านที่วางแขนมนเข้าชุดกับโต๊ะกระจกตั้งอยู่ข้างเก้าอี้พนักพิงยาว

นอกจากนี้ยังมีชั้นวางหนังสือทาสีเขียวตั้งวางอยู่ในห้องนั่งเล่น กล่องใส่เข็มกับด้ายและปิดจักรเย็บผ้าที่ตั้งอยู่ข้างถังข้าวใกล้กับชั้นวางหม้อหุงข้าวและประตูห้องน้ำ ใช้ไม้เสริมช่วงล่างที่รังสรรค์เพิ่มเติมด้วยฝีมือและน้ำพักน้ำแรงของตา นอกจากผลงานการสร้างเฟอร์นิเจอร์ของตาจะประณีต สะอาด ปราศจากเสี้ยนไม้แล้ว ยังมีเรื่องราวเบื้องหลังของเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นอีกด้วย

เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่หนึ่งที่ตาทำคือเก้าอี้หัวโล้น เป็นเก้าอี้ขนาดกลางสีน้ำตาลเข้ม ตัวฐานรองนั่งเป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีขาสี่ขา แต่ละขามีคานเชื่อมต่อถึงกันเป็นฐานสำหรับวางเท้า

เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่สองที่ตาเป็นคนทำคือเก้าอี้นั่งยอง เป็นเก้าอี้ขนาดเล็กสีน้ำตาลอมเทา ตัวฐานรองนั่งเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขาสี่ขา ขาเก้าอี้เป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

เก้าอี้นั่งยอง

เก้าอี้นั่งยองเป็นเก้าอี้ที่ทุกคนในบ้านเคยนั่งกันครบทุกคนแล้ว ยาย ป้ากล้วย และแม่จะใช้นั่งเด็ดพริกขี้หนู พริกชี้ฟ้า พริกแดงจินดา กระเทียมนำมาโขลกในครกเพื่อทำเครื่องแกง พี่โนชจะใช้นั่งปอกมะพร้าวให้ยายเวลายายเก็บมะพร้าวหัวสวนเข้ามาเตรียมแยกหัวกะทิกับหางกะทิ พี่ดื้อกับหนูจะใช้นั่งเล่นเรื่อยเปื่อย บางครั้งก็นั่งเล่นดีดยางวงกัน บางครั้งก็นั่งวาดรูปด้วยการหากิ่งไม้รอบบ้านมาวาดข้าวสารในถังข้าวให้เป็นรูปเป็นร่าง พี่ดื้อกับหนูจะสลับกันขึ้นไปยืนบนเก้าอี้นั่งยองเพื่อก้มตัวลงไปวาดรูปในถังข้าวสาร

“พี่ดื้อหนูขอวาดบ้างสิ พี่วาดอยู่คนเดียวไม่เผื่อแผ่น้อง” หนูว่าพี่ชายตัวโตที่ยืนบังถังข้าวมิด ไม่ยอมให้หนูวาดด้วย

“แป๊บเดียวนะ พี่วาดใกล้เสร็จแล้วจะได้ให้น้องทายว่าพี่วาดตัวอะไร”

“ไหน ๆ เสร็จหรือยัง” หนูเร่ง

“เสร็จแล้ว ดูได้เลย” พี่ดื้อเปิดทางให้หนูยืนเขย่งก้มหน้ามองลงไปในถังข้าวสาร เห็นร่องรอยการลากกิ่งไม้เป็นใบหน้ากลม ๆ มีหูกลม ๆ จมูกมน ๆ

“พี่วาดอะไรเหรอ หนูดูไม่ออก” พี่ดื้อปิดปาก ส่งเสียงหัวเราะคิก ๆ

“ดูไม่ออกเหรอ พี่วาดหมูน้ำไง หมูน้ำ หมูน้ำ หมูน้ำ” หนูทำหน้านิ่วคิ้วขมวดแสดงอารมณ์โมโหพี่ชายนักแกล้ง

หนูจึงยืนเขย่ง แลบลิ้นออกมาลุ้นกับฝีมือการใช้กิ่งไม้วาดรูปในถังข้าวดูบ้าง พอวาดรูปเสร็จหนูยืนเท้าสะเอวด้วยความภาคภูมิใจ ก่อนชี้ให้พี่ชายขี้แกล้งคนนี้ดู

“พี่ดื้อดูสิ” หนูบอก

“น้องวาดอะไรเหรอ พี่ดูไม่ออก” คราวนี้ถึงทีหนูบ้าง

“ดูไม่ออกเหรอ หนูวาดช้างดื้อไง ช้างดื้อ ช้างดื้อ ช้างดื้อ ช้างตัวใหญ่กว่าหมู เพราะพี่ตัวโตกว่าหนู”

พอยายมาเห็นเราสองคนยืนยงโย่ยงหยกแข่งกันวาดรูปก็ตะโกนร้องทักขึ้นมา พวกเราก็จะละทิ้งเก้าอี้นั่งยองที่เคยเป็นหนึ่งในผู้สมรู้ร่วมคิด

ในฐานะฐานรองเหยียบลอบทำภารกิจวาดรูปเสี่ยงตาย เราสองคนพี่น้องหนีตายออกวิ่งสลับกระจัดกระจายไปคนละทิศคนละทางเวลายายวิ่งไล่กวด

“เอ็งสองคนมาทำอะไรกัน ถังข้าวสารเขามีไว้ให้ตักข้าวสารกลับมานี่เดี๋ยวนี้ มาให้ตีทั้งคู่เลย”

เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่สามคือเก้าอี้กลมวางกา เป็นเก้าอี้ขนาดกลาง สีน้ำตาลอ่อน ตัวฐานรองนั่งเป็นทรงกลม มีขาสี่ขา ขาเก้าอี้เป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

เก้าอี้กลมวางกาเป็นเก้าอี้ที่ทุกคนในบ้านเคยใช้งานกันมาแล้วแทบทุกคน ส่วนมากตากับยายจะใช้วางกาต้มน้ำร้อนสำหรับชงชาหรือโอวัลตินกินช่วงเช้า เวลาตาชงซองหนึ่ง ซองที่สองสามสี่ก็ตามมาด้วย เพราะหลานอีกสามคนก็อยากกิน แต่จะมีอยู่หนึ่งคนที่ไม่อยากให้หลานกินโอวัลตินมากจนเกินไป คือ ยายริน

เวลายายเห็นตาทำท่าจะชงให้หลานสาวหรือหลานชายใส่แก้วไปนั่งกินกัน ยายจะเอ็ดทุกครั้ง เพราะแกไม่อยากให้หลานกินน้ำหวานและของหวานเยอะเกินไป ด้วยเกรงว่าหลานจะมีปัญหาสุขภาพตามมาทีหลัง

แต่ตาก็ใจดี เวลายายเดินไปนั่งที่ห้องนั่งเล่นหรือเดินออกไปนั่งบนแคร่หลังบ้านจวบจนหายจ้อยเข้าไปในสวนเป็นนานสองนาน ตาจะใช้โอกาสที่ยายไม่อยู่ชงน้ำหวานให้หลานกิน

ป้ากล้วยกับแม่ก็ใช้เก้าอี้กลมวางกาเหมือนกัน ป้ากล้วยจะใช้เวลาที่ต้องการเก้าอี้เสริมโดยด่วนเวลาเข้าห้องน้ำเตรียมตัวอาบน้ำ เพราะแกชอบถือชามสเตนเลสใส่ขมิ้นกับมะขามเปียกเดินเข้าไปขัดตัวในห้องน้ำ จึงมักจะหยิบเก้าอี้วางกาเข้าไปใช้ในห้องน้ำด้วย เพราะขนาดเล็กกะทัดรัด สามารถถือไปไหนมาไหนในระยะสั้น ๆ ได้ ส่วนแม่จะใช้เวลาต้องการเปลี่ยนถ่านนาฬิกาบนฝาผนังหรือปัดฝุ่นหยากไย่บนขื่อบ้าน

เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่สี่ที่ตาเป็นคนทำคือเก้าอี้พนักพิงยาว เป็นเก้าอี้ขนาดใหญ่และความยาวปานกลางสีน้ำตาลเข้ม ตัวฐานรองนั่งสร้างด้วยแผ่นไม้ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางเว้นช่องไฟห่างกันในแนวตั้ง ตัวพนักพิงสร้างด้วยแผ่นไม้ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางเว้นช่องไฟห่างกันในแนวนอน มีที่วางแขนประกอบเข้ากับตัวฐานและพนักพิงเก้าอี้ทั้งสองฝั่ง มีขาสี่ขา ขาเก้าอี้เป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

หนูไม่เคยเห็นวิธีการสร้างเก้าอี้แต่ละชนิดของตา ยกเว้นเก้าอี้พนักพิงยาว ตาเคยถอดออกมาซ่อมแซมอยู่ครั้งหนึ่ง ตอนที่ตาเริ่มถอดซ่อมแซมและประกอบใหม่

หนูจึงได้เห็นวิธีการซ่อมแซมเก้าอี้ไม้ตัวนี้ทุกขั้นตอน ถ้าหากตาอยู่ที่ไหน หนูก็จะเดินตามหลังตาคอยดูอยู่ตลอด

ตาจะประเมินด้วยสายเบื้องต้น ก่อนว่า เก้าอี้พนักพิงตัวยาวตัวนี้เสียหายตรงไหน เมื่อประเมินด้วยสายตาเสร็จ จึงประเมินด้วยการใช้มือลูบไล้ออกแรงกดเพื่อหาส่วนที่เสียหาย เมื่อเจอส่วนที่เสียหาย เช่น แผ่นฐานรองนั่ง ต่อมาตาจะใช้ตลับเมตรวัดขนาดแผ่นไม้ของฐานรองนั่งแผ่นที่สมบูรณ์ที่สุด ใช้ดินสอจดลงสมุดจดขนาดเล็กที่ตาพกติดตัวเพื่อเตรียมวัดขนาดแผ่นไม้ที่เคยเก็บรวบรวมมาจากกรมอู่ทหารเรือมาวัดขนาดให้พอดีกับแผ่นไม้ทำฐานรองนั่ง

ตลับเมตร เป็นเครื่องมือวัดชนิดหนึ่งมีสายวัดระบุตัวเลขเซนติเมตร นิ้วและเมตร อยู่บนสายวัดที่ม้วนเก็บอยู่ในตลับ ตัวเปลือกตลับทำด้วยเหล็กหรือพลาสติก สายวัดทำจากเหล็กมีสปริงม้วนอยู่ด้านใน ทำให้สามารถยืดหดความยาวและพกพาสะดวก ตรงปลายสายวัดจะเป็นตะขอสำหรับเกี่ยวชิ้นงาน มีตัวล็อกพลาสติกอยู่บนเปลือกตลับเมตร เมื่อกดใช้งานวัดความยาวที่ต้องการ จำเป็นต้องกดตัวล็อกเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนจากระยะที่เคยวัด และป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากการโดนสายวัดบาดเอาได้

หลังจากที่ตาใช้ตลับเมตรวัดขนาดแผ่นไม้เรียบร้อย ตาจะเดินลงจากดาดฟ้าไปชั้นล่างหยิบแผ่นไม้สักที่วางอยู่ข้างเตาหลอมไฟเบอร์กลาส มาวางบนแคร่ไม้ไผ่ ก่อนหยิบไม้บรรทัดและดินสอขีดไม้ที่พกตัวติดมาด้วยขีดวัดความยาวของแผ่นไม้ เมื่อวัดขนาดเสร็จ ก็คว้าเลื่อยลันดาที่เก็บไว้ใต้แคร่มาเลื่อยแผ่นไม้ให้เหมาะกับจำนวนส่วนฐานรองนั่ง

เลื่อยลันดา เป็นเครื่องมือสำหรับตัดหรือซอยไม้ตามแนวนอนและแนวขวาง เลื่อนลันดาประกอบไปด้วยใบเลื่อยและด้ามจับ ใบเลื่อยทำจากแผ่นเหล็กสปริงบาง ปลายเรียวและมีซี่ฟันเรียงกันเป็นระเบียบ ส่วนด้ามจับหรือมือจับจะทำด้วยไม้หรือพลาสติกยึดแน่นกับโครงของใบเลื่อย

หลังจากตาตัดแผ่นไม้ครบจำนวนสำหรับนำไปซ่อมแซม ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเลื่อยอยู่พักใหญ่ ตาจะเดินหอบแผ่นไม้ที่ตัดเตรียมไว้เดินขึ้นไปบนบ้าน ก่อนกำชับให้หนูถือค้อนหงอน ตะปูตามตาขึ้นไปด้านบน

หนูเก็บเลื่อยลันดาเข้าที่เก่าที่ตานำออกมา คว้าค้อนหงอนและตะปูเดินตามตาขึ้นไปบนบ้านด้วย หลังจากหนูกับตาเดินขึ้นมาชั้นดาดฟ้าเรียบร้อย ตาวางกองแผ่นไม้ไว้ข้าง ๆ ตัว ก่อนนั่งยอง ๆ ใช้ค้อนหงอนถอนตะปูที่ยึดเกี่ยวกับแผ่นไม้ส่วนฐานรองอันเก่าออกมาทั้งหมด วางแผ่นไม้ที่ตัดมาใหม่หมาด ๆ ลงไปแทนที่แผ่นไม้ส่วนฐานรองนั่งเก่าที่ยวบจนแผ่นไม้งอเต็มที ตอกตะปูบริเวณมุมทั้งสี่มุมของแผ่นไม้ให้ลงร่องเดิมที่เคยถอนตะปูไปจนครบทุกแผ่น เก้าอี้พนักพิงยาวจึงกลับมาสภาพดีเหมือนครั้งแรกที่เริ่มสร้าง

ค้อนหงอน เป็นเครื่องมือสำหรับตอกและถอนตะปู ค้อนหงอนประกอบด้วยหัวค้อนและด้ามจับ หัวค้อนมีลักษณะหน้าตัดทรงกลม ผิวหน้าเรียบหรือโค้งเล็กน้อย ส่วนหางหรือหงอนค้อน (ด้านหลังหัวค้อนที่มีปลายยื่นออกไป) มีลักษณะเป็นง่าม มีช่องว่างตรงกลางเล็กน้อยเพื่อใช้ถอนตะปู ด้ามค้อนทำด้วยไม้หรือพลาสติก

เก้าอี้พนักพิงยาวเป็นเก้าอี้พิเศษที่ตากับหนูชอบนั่งเล่นดูกลุ่มเมฆลอยเคลื่อนหายไปเหนือชายคาบ้านและเป็นเก้าอี้พิเศษที่เวลาหนูมีเรื่องไม่สบายใจหรือบาดเจ็บตรงไหน เวลาหนูนั่งบนเก้าอี้ตัวนี้ ตา แม่และพี่ชายอีกสองคนจะเข้ามาถามไถ่และนั่งเป็นเพื่อน

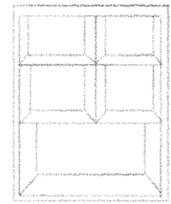
เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่ห้าคือเก้าอี้ทำการบ้านเข้าชุดกับโต๊ะกระจก เก้าอี้ทำการบ้านเป็นเก้าอี้ขนาดกลางสีน้ำตาลเข้ม ตัวฐานรองนั่งและพนักพิงเป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสลบเหลี่ยมคมด้วยกระดาษทรายให้ขอบมน มีที่วางแขนกลมมนประกอบเข้ากับตัวฐานรองนั่งและพนักพิงทั้งสองฝั่ง มีขาสี่ขา ขาเก้าอี้เป็นทรงกลม ส่วนโต๊ะกระจกเป็นโต๊ะขนาดกลาง ส่วนสูงของโต๊ะสูงกว่าเก้าอี้ทำการบ้านเล็กน้อย ตัวฐานรองกระจกเป็นทรงกลม มีขาสองขา ขาเก้าอี้เป็นทรงกลม ช่องว่างระหว่างตัวฐานกับขาเก้าอี้มีแผ่นไม้รองเป็นฐานให้วางของได้ทั้งด้านบนและด้านล่าง

เก้าอี้ทำการบ้านเข้าชุดกับโต๊ะกระจกเป็นเก้าอี้ที่พวกลุง ป้าและแม่เคยใช้ตั้งแต่สมัยยังเป็นเด็ก เพราะใช้ทำการบ้านหลังกลับมาจากโรงเรียน

ปัจจุบันเก้าอี้ทำการบ้านกับโต๊ะกระจกถูกวางอยู่บนดาดฟ้าใกล้กับเก้าอี้พนักพิงยาว นอกจากพวกลุง ป้าและแม่เคยใช้นั่งทำการบ้านมาจนครบแล้ว หนูกับพี่ดื้อก็มักจะมานั่งเล่นพูดคุยเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันและเรื่องเรียนเหมือนกัน

เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่หกคือชั้นวางหนังสือทาสีเขียว เป็นชั้นวาง

หนังสือขนาดใหญ่ทาสีทาบ้านสีเขียว ตัวชั้นวางหนังสือเป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีชั้นวางหนังสือสามชั้น ชั้นที่หนึ่งและชั้นที่สองแบ่งช่องเป็นสองช่องซ้ายและขวาเหมือนกัน ส่วนชั้นที่สามตีโปร่งเป็นชั้นโล่ง ๆ ไม่มีการแบ่งช่อง

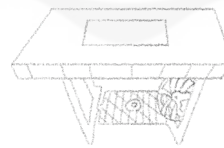

ชั้นวางหนังสือ

เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่เจ็ดคือกล่องเก็บเข็มกับด้ายและฝาปิดของจักรเย็บผ้า กล่องเก็บเข็มกับด้ายเป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าเล็ก ๆ สีน้ำตาลเข้ม มีห้าช่องวางเรียงใกล้กัน ฝาปิดสำหรับเปิดและปิดนำตัวจักรเย็บผ้าขึ้นมา ใช้งานและเก็บลงด้านล่างเป็นฝาไม้ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีน้ำตาลเข้ม

กล่องเก็บเข็มกับด้ายและฝาปิดของจักรเย็บผ้า ยายจะเป็นผู้ใช้งานเพียงหนึ่งเดียว เพราะยายเคยใช้จักรตัวนี้รับจ้างตัดเสื้อผ้า เย็บเสื้อผ้าขายที่ซอยแขกข้างโรงเรียนสตรีนนทบุรี

ปัจจุบันจักรเย็บผ้าตัวนี้ตั้งวางเอาไว้ข้างถังข้าวที่หนูกับพี่ดื้อเคยปีนวาดรูปเล่นใกล้กับชั้นวางหม้อหุงข้าวอีกทีหนึ่ง จักรเย็บผ้าตั้งอยู่เหมือนเดิมไม่มีการใช้งานจึงเสื่อมสภาพเหล็กอย่างดีเริ่มเก่าคร่ำคร่าด้วยสนิมที่เกิดจากความชื้นของฝาผนังบ้านเวลาฝนตกหนัก จักรที่เคลือบด้วยสีดำก็หลุดร่อนออกส่วนที่เป็นโลหะจากสีเงินวาววับกลายเป็นสีน้ำตาลแดง

จักรเย็บผ้าของยาย

จักรเย็บผ้าตัวนี้ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปไหนได้ เนื่องจากตัวจักรค่อนข้างใหญ่ ต้องใช้กำลังผู้ชายสองสามคนช่วยกันยกเคลื่อนไปไว้ที่อื่น เพื่อกันไม่ให้สนิมกัดกินเนื้อโลหะมากกว่าที่เป็นอยู่ ทว่าบ้านหลังนี้ในเวลานี้อาศัยอยู่เพียงสามคน คือ ยาย ป้ากล้วย และหนู ก็มีแรงไม่มากพอที่จะขยับเขยื้อนจักรตัวใหญ่ที่ตั้งใจจะเก็บรักษาเอาไว้ให้ยาย

“ช่างมันเถอะ มันช่วยงานข้ามานานมากแล้ว ถึงเวลาที่มันจะต้อง

หยุดพักบ้างแล้ว” ยายพูดด้วยน้ำเสียงราบเรียบ หนูกับป้ากล้วยที่เคยคิดจะยกจักรย้ายไปไว้ที่อื่นจึงปล่อยเลยตามเลย คงไว้เพียงความทรงจำตามที่ยายปรารถนา

เฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นที่แปดเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่ตาไม่ได้สร้างมาตั้งแต่กระบวนการที่หนึ่ง แต่ตานำไม้สักมาซ่อมแซมต่อเติมจนสมบูรณ์ คือ ประตูห้องน้ำ เป็นประตูห้องน้ำไม้อัดขนาดใหญ่ทาสีขาวทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางในแนวตั้ง ครึ่งบนของประตูสภาพดี แต่ครึ่งล่างของประตูเป็นรอยผุพังเกิดจากความชื้นและสุนัขในบ้านมาลับเล็บ ตาเคยเล่าให้หนูฟังถึงวิธีการซ่อมแซมประตูไม้อัดบานนี้ ตาจะใช้วัดขนาดด้วยตลับเมตร ขีดเส้นและกะระยะด้วยไม้บรรทัดกับดินสอขีดไม้ที่มีความเข้มสูง เพื่อวัดขนาดส่วนที่ต้องการซ่อมแซมบนประตู ก่อนนำเศษไม้สักไปผสมเข้ากับไฟเบอร์กลาสหลอมในเตาหลอมหลังบ้านใกล้กับแคร่ไม้ไผ่ เจาะมุมสี่มุมของแผ่นไม้ผสมไฟเบอร์กลาสและเนื้อประตูไม้อัดแผ่นเดิมที่เสียหายด้วยสว่านไฟฟ้า ก่อนร้อยเส้นลวดใช้คีมดัดลวดหมุนลวดที่ร้อยระหว่างรูประตูไม้อัดกับแผ่นไม้สักผสมไฟเบอร์กลาสเป็นเกลียว เพื่อปิดรอยผุพังและใช้เนื้อไม้แผ่นใหม่ที่ปกคลุมกันความชื้นแทน

สว่านไฟฟ้าที่ตาใช้เจาะมุมประตู เป็นสว่านไฟฟ้าแบบมือถือ ตัวเครื่องสว่านประกอบด้วยส่วนหัวจับ ตัวสว่านและดอกสว่าน หัวสว่านเป็นโลหะ ตัวสว่านเป็นพลาสติกหรืออะลูมิเนียม ดอกสว่านเป็นโลหะเหมือนกับหัวสว่าน แต่มีสามแบบ เหมาะสำหรับงานช่างสามประเภท คือ ดอกสว่านสำหรับเจาะไม้ ดอกสว่านสำหรับเจาะคอนกรีตและดอกสว่านสำหรับเจาะโลหะ

ประตูห้องน้ำที่ตาซ่อมแซมบานนี้ ทุกคนในบ้านล้วนคุ้นชินเพราะใช้ในชีวิตประจำวันตามปกติ จึงไม่มีสิ่งใดหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประตูบานนี้เป็นพิเศษ นอกจากทักษะและความสามารถด้านงานไม้ของตาที่ไม่มีที่ติในสายตาของหนูและทุกคนในบ้าน แม้แต่เพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงานที่กรมอู่ทหารเรือแวะมาเยี่ยมหาตา เห็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ตาสร้างและซ่อมแซมก็เอ่ยปากชมทุกครั้งไป ตาของหนูเป็นคนเก่ง หนูชื่นชมตาเสมอตั้งแต่เด็กจนแกเสีย

ติ๊ด ติ๊ด ติ๊ด ติ๊ด

เสียงโทรศัพท์ของป้ากล้วยเรียกให้ห้วงความคิดที่เหม่อลอยนึกถึง

ช่วงเวลาในอดีตกลับมาสู่ปัจจุบันอีกครั้ง หนูใช้มือทั้งสองข้างลูบหน้าตนเองเบา ๆ คลายความเบื่อหน่ายของวันเวลาที่ผ่านไปอย่างเชื่องช้าในวันนี้ ป้ากล้วยรับสายและพูดคุยกับปลายสายอยู่นาน ก่อนวางสาย หันหน้ามาพูดคุยกับหนู

“เป็นอะไรลูก เห็นนั่งเหม่ออยู่นานสองนาน เบื่อเหรอ” หนูพยักหน้า ป้ากล้วยลากเก้าอี้หัวโล้นออกจากใต้โต๊ะกินข้าวในร้านอาหาร หย่อนก้นนั่งบนเก้าอี้ สอดขาเข้าใต้โต๊ะ พูดชักชวนหนูไปเที่ยว

“ถ้าอยู่บ้านแล้วเบื่อไปตะลุยชุมชนวัดฝางของเรากันไหมลูก” หนูหูผึ่งขึ้นมาทันทีที่ได้ยินคำว่าตะลุย หนูตอบตนเองว่าดีเหมือนกันอยู่บ้านมาหลายวันได้ออกเที่ยวเล่นในสวนก็แค่ไม่กี่วันที่ผ่านมา จึงตอบตกลงพร้อมไปตะลุยชุมชนกับป้ากล้วย

“ถ้าอย่างนั้นป้าขอเวลาสักครู่ พอดีมีลูกค้าสั่งรายการอาหารยาวเหยียดมาให้ป้า ป้าจะเร่งทำให้ เราจะได้ไปส่ง จากนั้นเราสองคนก็ไปเดินเล่นกัน”

ใช้เวลาไม่นานป้ากล้วยก็ทำอาหารตามสั่งครบ พร้อมตักกับข้าวใส่ถุงพลาสติกอย่างละสามถุง ก่อนลงมือมัดด้วยยางวงสีแดงด้วยความรวดเร็ว หยิบโทรศัพท์ใส่กระเป๋าผ้ากันเปื้อน ก่อนจูงมือหนูเดินออกประตูหลังบ้านไปทางด้านซ้ายมือ

ทางออกหลังบ้านมีเส้นทางเดียว คือ เดินไปทางด้านซ้ายมือเพื่อเข้าสู่เขตชุมชนวัดฝาง ป้ากล้วยพาหนูเดินผ่านบ้านลูกค้าล้วนเป็นชาวบ้านในชุมชนวัดฝางด้วยกัน ทั้งนั้น หนูเดินตามหลังป้ากล้วย กวาดสายตามองสิ่งแวดล้อมรอบตัว จึงเห็นว่าบ้านทุกหลังดูเหมือนกันหมด แม้แต่ชาวบ้านที่เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่อาศัยใหม่ก็สร้างบ้านแบบเดียวกัน เพราะยึดรากฐานการสร้างแบบเดียวกันมาตั้งแต่สมัยเริ่มสร้างชุมชน คือ บ้านปูนทาสีขาว มุงด้วยหลังคาอิฐและกระเบื้องสีส้ม มีจุดที่แตกต่างกันแค่เพียงรั้วที่ล้อมรอบบ้านแต่ละหลังเท่านั้น บางบ้านก่อรั้วทึบกั้นเป็นแนวยาว บางบ้านก่อรั้วโปร่งมีช่องให้คนนอกและคนในบ้านมองเห็นรูปหน้าค่าตาอีกฝ่ายได้ บางบ้านก็ก่อกำแพงทึบปูด้วยเศษแก้วล้อมรอบกำแพงเพราะมีความเชื่อว่า ในชุมชนแม้จะเป็นชุมชนเล็กเพียงใดความเสี่ยงในการโจรกรรมงัดแงะขโมยทรัพย์สินของผู้ไม่หวังดีต่อเจ้าของบ้านก็มีแนวโน้มที่เป็นไปได้

ป้ากล้วยพาหนูเดินลัดเลาะเข้าซอยโน้นออกซอยนี้ ส่งอาหารที่ตรอกนู้นข้ามมาส่งที่ตรอกนี้ เดินสลับฟันปลาแวะทุกซอยที่เดินผ่าน ด้วยความที่ป้ากล้วยเป็นแม่ค้าขายอาหารตามสั่ง ฝีมือการทำครัวเป็นเลิศ ชาวบ้านจึงติดใจและแวะเวียนมานั่งลิ้มรสอาหารฝีมือของแกในร้านพร้อมสั่งกลับบ้านและกำชับให้แกไปส่งแทบทุกวัน

หนูเดินตามหลังป้ากล้วยอยู่สักพัก ก่อนแกขอตัวไปคุยกับป้าตาว หญิงชราที่ย้ายเข้ามาเปิดร้านโชห่วยร้านใหม่ในชุมชน หนูพยักหน้า มองป้าเดินตัวปลิวไปตามทาง

หนูไม่รู้ว่าตนเองจะทำอะไร เพราะวันนี้รู้สึกเบื่อหน่ายอย่างบอกไม่ถูก แม้ปรึกษาตนเองในใจก็ไร้คำตอบ

“หรือเป็นเพราะว่าเราได้เห็นเครื่องใช้ทำสวน เครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานของยาย กับเครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ของตาหมดแล้วกันแน่นะ ถึงได้ไม่รู้ว่าจะค้นหาอะไรต่อไปดี”

หนูเดินเตะฝุ่นที่อยู่ตามพื้นถนนไปพลาง ขบคิดกับตนเองไปพลางว่าสาเหตุของความเบื่อหน่ายมาจากอะไร จู่ ๆ ก็ได้ยินใครบางคนเรียกชื่อหนูขึ้นมา

“ลูกน้ำ” หนูหันหน้าไปตามที่มาของเสียงเรียก เห็นชายหนุ่มวัยกลางคน รูปร่างสูงใหญ่คนหนึ่งเดินเข้ามาหา

“ลุงอ่าง สวัสดีค่ะ” หนูยกมือไหว้ผู้ใหญ่ที่รู้จัก

ลุงอ่างเป็นชาวบ้านคนหนึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนวัดฝางมานาน ตอนเด็ก ๆ หนูเคยออกมาเล่นแถวหลังบ้าน ลุงอ่างที่รู้จักกับตาและยายเห็นหนูเดินเที่ยวเล่นกลางแดดร้อน ๆ จึงชวนหนูเข้าไปกินขนม กินน้ำหวานก่อนให้ตุ๊กตายีราฟกับตุ๊กตาจระเข้กลับบ้าน

“สวัสดีจ้ะ หนูมาเดินเล่นเหรอลูก พระอาทิตย์จะตรงหัวอยู่แล้วไม่ร้อนหรือ” หนูส่ายหน้า

“ไม่ค่อยร้อนค่ะ พอดีหนูมาส่งอาหารให้ลูกค้าเป็นเพื่อนป้ากล้วย รู้สึกเบื่อ ๆ เลยคิดว่าออกมานอกบ้านบ้างดีกว่าอุดอู้อยู่ในบ้าน”

“ดีแล้วลูก เออ พอดีลุงจะเดินไปบ้านตาคง จะไปคุยกับแกเรื่องเครื่องมือช่างเสียหน่อย เมื่อวานลุงเพิ่งแลกความรู้กับแกมา ได้รู้อะไรเยอะขึ้นมาก ลุงเห็นหนูเบื่อ ๆ เดินไปบ้านตาคงกับลุงไหมละ” หนูเอียงหัวคิดเล็กน้อย ก่อนตอบตกลง

ลุงอ่างพาหนูเดินผ่านบ้านสองหลังไปไม่ไกลจากจุดที่ยืนคุยกัน ก้าวเท้าไม่ถึงสิบห้าก้าวก็ถึงหน้าบ้านตาคงแล้ว ตาคงเป็นชายชราร่วงท้วม หน้าตาใจดี คอยขับรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างรับส่งผู้โดยสารละแวกชุมชน ลุงอ่างพาหนูเดินเข้าไปในบ้านของแกที่มีเครื่องมือช่างเต็มไปหมด แกคงกำลังซ่อมอะไหล่รถอยู่ เพราะนอกจากแกจะเป็นคนขับรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างแล้ว ยังเปิดบ้านให้เป็นร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซค์โดยเฉพาะด้วย

หนูยกมือขึ้นไหว้ตาคง ชายชราเงยหน้ามองหนูแล้วฉีกยิ้มกว้างเห็นฟันเกือบครบทุกซี่ ก่อนใช้ท่อนแขนปาดเหงื่อที่ไหลอาบแก้มและหน้าผาก

“สวัสดีครับตาคง เมื่อวานคุยกันถูกคอมากเลย ผมติดลมเลยอยากมาคุยแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องเครื่องมือช่างอีก”

“พอดีเลย ตอนนี้ตากำลังจะพักมือพอดี เปลี่ยนน้ำมันเครื่องทั้งวัน ปวดหลังนิดหน่อย” ตาคงพูดไปหัวเราะไป ก่อนเดินไปล้างมือกับสายยางที่พาดอยู่ข้างรั้วบ้าน

“หนูก็จะมาฟังด้วยเหรอลูก” ตาคงหันมาถาม หนูพยักหน้าแล้วตอบสั้น ๆ

“จ้ะ”

“พอดีผมเห็นหลานสาวยืนตากแดดอยู่กลางถนน เลยชวนมาหลบแดดมาฟังเรื่องสนุก ๆ จากคนแก่ด้วย” ลุงอ่างแซว

“ฮ่า ๆ ตาไม่ได้แก่ขนาดนั้น ถ้ายังหยิบจับเครื่องไม้เครื่องมือได้ถูกต้องอยู่ก็ไม่ถือว่าแก่หรอก” ชายชราที่ยืนยันว่าตนเองยังหนุ่มอยู่กลาย ๆ เช็ดมือเปียก ๆ เข้าที่ผ้ากำมะหยี่สีชมพูวางพาดบนเบาะรถมอเตอร์ไซค์ ลุงอ่างจึงเปิดประเด็น

“เมื่อวานผมรู้เรื่องเครื่องมือช่างยนต์เยอะแล้ว วันนี้ผมขอฟังเรื่องเครื่องมือช่างไม้ได้ไหมตาคง” หนูหูผึ่ง ลืมตาโพลง เกิดความสงสัยระคนสนใจว่าผู้ใหญ่สองคนจะคุยเรื่องเครื่องมือช่างไม้อย่างไรต่อ

ตาคงเดินกลับลงมานั่งบนเก้านั่งยองพลาสติกสีชมพู ขยับถาดรองน้ำมัน คว้ากล่องเครื่องมือพลาสติกสีน้ำเงินที่วางอยู่ด้านข้างตัวรถมอเตอร์ไซค์มาวางตรงหน้าของหนูกับลุงอ่างที่กำลังนั่งบนเก้าอี้นั่งยองพลาสติกสีชมพูเหมือนตาคง

ชายชราเปิดกล่องเครื่องมือช่างออก ด้านในเห็นเครื่องมือช่างไม้หลายชิ้นที่ดูคุ้นตา ทว่าหนูรู้จักวิธีใช้และส่วนประกอบเพียงผิวเผิน ตาคงหยิบเลื่อยขึ้นมาชนิดหนึ่งก่อนถามคำถาม

“หลานรู้ไหมว่าเครื่องมือนี้เขาเรียกว่าอะไร” ลุงอ่างยิ้มกรุ้มกริ่มคล้ายรู้คำตอบ หันหน้ามามองหนูลุ้นคำตอบของหนู

“เลื่อยฉลุค่ะ” ลุงอ่างพยักหน้าขึ้นลงช้า ๆ พลางหันหน้าไปยักคิ้วหลิ่วตาแสดงท่าทีภูมิใจในตัวหนูกับตาคง

“ถูกต้อง ตาจะแปลกใจมากกว่าถ้าหนูตอบไม่ได้ เพราะตาของหนูก็เป็นช่างไม้ จะให้เสียชื่อลูกหลานช่างไม้ได้อย่างไรจริงไหม” หนูยิ้มเก้อเขิน ตาคงอธิบายต่อ

“เลื่อยฉลุมีหน้าที่สำหรับตัดส่วนโค้ง ส่วนเว้าและลวดลายต่าง ๆ เป็นเพราะว่าตัวใบเลื่อยเป็นทรงโค้งคล้ายตัวยู จะซอกซอนและตัดไม้ในส่วนที่เลื่อยชนิดอื่นทำไม่ได้ เหมือนไหมขัดฟันนั่นละลูกมันทำหน้าที่กำจัดสิ่งสกปรกในฟันเราได้ดีกว่าแปรงสีฟันเสียอีก”

“เข้าใจแล้วค่ะ” หนูตั้งใจฟังตาคงอธิบายรู้สึกว่าสนุกดี แต่แล้วความสนุกก็มักจะจบลงอย่างรวดเร็ว

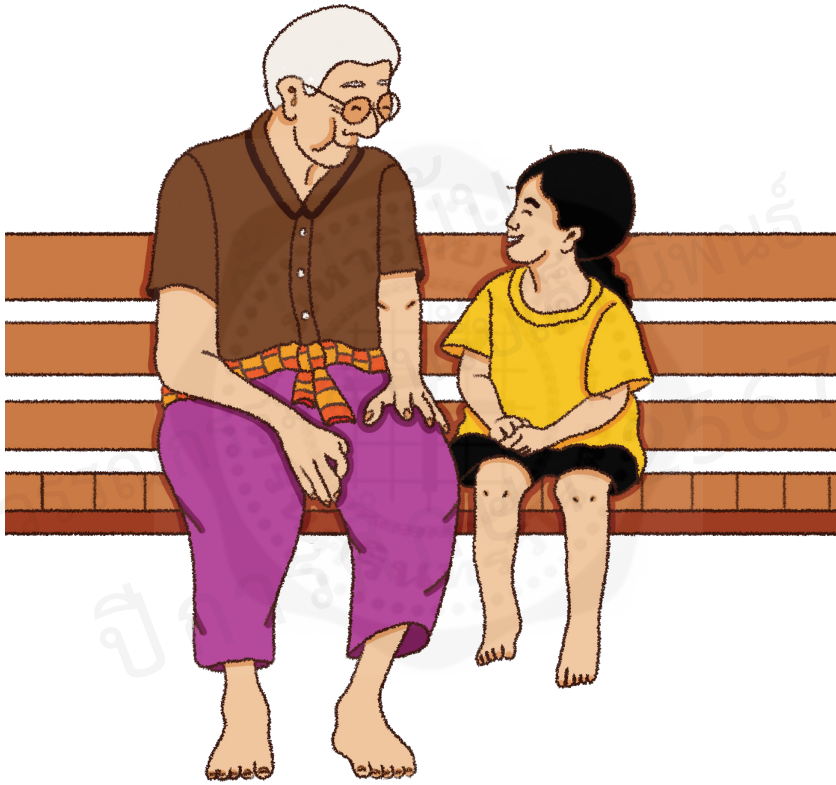
ป้ากล้วยที่เดินตามหาหนูอยู่สักพักก็เดินมาเจอหนู ก่อนพากลับบ้าน

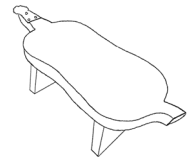
“มาอยู่นี่เองลูกน้ำ ป้าตามหาหนูจนทั่ว อ้าว สวัสดีลุงคง พี่อ่าง” ป้ากล้วยทักทาย

“หลานกล้วยไม่ได้ไปไหน พี่พาเขามาหลบร้อน ฟังตาคงเล่าเรื่องเท่านั้นเอง”

“ถ้าอย่างนั้นก็แล้วไป หนูไปส่งข้าวให้ลูกค้าเสร็จก็แวะไปคุยกับคนที่ย้ายมาตั้งร้านโชห่วยในชุมชนเราคนใหม่ ถึงค่อยมารับหลานเนี่ยแหละ” ป้ากล้วยอธิบายยืดยาวตามลักษณะการพูดของแก ก่อนพาหนูเดินกลับบ้าน

หนูยกมือไหว้ตาคงกับลุงอ่าง ก่อนเดินตามหลังป้ากล้วยกลับเข้าบ้านสวน ระหว่างเดินกลับความรู้สึกเบื่อหน่ายตอนอยู่ในบ้านลดลงไปมาก เมื่อได้ฟังเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับตาและอาชีพของแก หนูจึงรู้ว่าความจริงหนูไม่ได้เบื่อหน่ายที่ได้เห็นและสัมผัสกับเครื่องใช้ทำสวน เครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้และเครื่องครัวประกอบอาหาร คาวหวานของตากับยายทั้งหมดในคราวเดียว แต่หนูเบื่อที่ไม่ได้แลกเปลี่ยนความคิดต่อเรื่องที่ตนเองสนใจกับใครสักคนต่างหาก พอได้ออกจากบ้าน พบเจอคนอื่น ๆ ในชุมชน ก็เกิดความรู้สึกสนุกและสดชื่นขึ้นมาในใจอย่างบอกไม่ถูก วันต่อไปหนูคงต้องออกไปเที่ยวเล่นรอบบ้านสวนของตนเองให้คุ้มค่าจากวันหยุดปิดเทอมให้มากขึ้นแล้ว

บทที่ ๖
กระต่ายขูดมะพร้าว

โยกเยกเอย
น้ำท่วมเมฆ
กระต่ายลอยคอ
หมาหางงอ
กอดคอโยกเยก

โยกเยกเอยเป็นเพลงกล่อมเด็กที่หนูและพี่ชายอีกสองคนเคยได้ยินมาตั้งแต่แบเบาะ ยายกับแม่มักจะร้องให้ฟังเวลาพวกเราสามคนนอนไม่หลับหรือไม่ยอมนอนเหมือนตอนนี้ พวกเราสามคนพี่น้องนั่งกอดคอนั่งร้องเพลงขณะดูรายการสำหรับเด็กในโทรทัศน์บนพื้นห้องครัวช่วงเช้าวันหนึ่ง ตานั่งฟังพวกเราสามคนพี่น้องนั่งร้องเพลงกล่อมเด็กพลางขยับหัวตาม เอียงไปทางซ้ายที เอียงไปทางขวาที ทว่ายายอยู่บนพื้นครัว ไม่ไกลจากเราสามคนพูดโพล่งขึ้นมา

“เออ พวกเอ็งจะร้องกล่อมใคร ใครเขาจะนอนกลางวัน” ว่าพลางใช้มีดปาดหมากปาดมะม่วงยายกล่ำใส่ปาก

“น้องน้ำไงย่า เป็นทั้งน้องคนเล็ก หลานคนเล็กที่สุดในบ้านนี้แล้ว ร้องไปเรื่อย ๆ เดี๋ยวน้องมันก็หลับ”

หนูทำหน้ามุ่ย เพราะพี่ดื้อชอบใช้คำพูดว่าหนูต่าง ๆ นานา

“ดูท่าน้องมันคงจะหลับลงหรอก เสียงร้องเหมือนหมาโดนเหยียบหาง” หนูกับพี่โนช สุมหัวชนกันหัวเราะพี่ดื้อ

“เอ็งสองคนก็ด้วย” พอได้ยินยายพูดแบบนั้นหนูกับพี่โนชก็หยุดหัวเราะพี่ดื้อหัวเราะเสียงดังขึ้นมา ตอบยายกลับ

“ถ้าพวกเราสามคนร้องเสียงเหมือนหมาโดนเหยียบหาง เวลายายร้องกล่อมคงยิ่งกว่า”

“อย่างไรวะ” ยายหยิบมะม่วงขึ้นมาใส่เข้าปากอีกหนึ่งชิ้น รอฟังคำตอบ

“เสียงยายแหลมสูง เวลาร้องกล่อมคงเหมือนแมวกินปลาทู แล้วกางปลาติดคอ เสียชาติเกิดแมวหมด” พี่ดื้อว่า

เห็นได้ชัดว่ายายเลือดขึ้นหน้า เพราะยายตบเข่าดังฉาด เสียงหายใจเข้าและออกดังขึ้น ยายกำลังจะลุกมาตีพี่ชายตัวดีของหนูสักทีสองที แต่ตาก็พูดห้ามเอาไว้ก่อน

“เอาเถิดแม่ อย่าไปถือสาไอ้ดื้อมันเลย”

“ปากดีอย่างนี้ต้องโดนตีสักทีสองทีถึงจะเข็ด” ยายว่า ก่อนถลกผ้าถุงขึ้นจนเห็นต้นขา พร้อมเดินเข้ามาประชิดตัวเตรียมลงโทษหลานชายตัวดีด้วยฝ่ามือพิฆาต พี่ดื้อจึงกระโดดโยกตัวหลบ แล้ววิ่งหนีตายออกไปทางหน้าบ้าน

หนูลืมตาตื่นพบว่าเป็นเวลาสายโด่ง ความฝันที่เห็นตัวเอง ตอนเด็กนั่งเล่นกับพวกพี่ ๆ ตากับยายในบ้านสวนหลังนี้ จะว่าแปลกก็แปลก เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในฝันไม่เคยเกิดขึ้นในช่วงชีวิตของหนูกับพี่ชายมาก่อน หนูยักไหล่พลางคิดเสียว่ามันเป็นแค่ความฝัน แต่เสียงร้องประสานเพลงกล่อมเด็กอย่าง โยกเยกเอย ยังคงก้องดังอยู่ในห้วงความคิด

ตั้งแต่ป้ากล้วยชวนหนูออกไปเดินส่งอาหารให้ลูกค้าเป็นเพื่อน หนูเดินเล่นและยืนรอไปพลาง ลุงอ่างจึงชักชวนหนูไปเที่ยวเล่นฟังเรื่องราวสนุก ๆ จากการทายเครื่องมือช่างและแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มเติม พอหนูกลับมาด้วยการตากแดดแรง ๆ ช่วงใกล้เที่ยง ทำให้หนูรู้สึกอ่อนเพลีย เมื่อถึงบ้านจึงขอลาป้ากล้วยเพื่อกลับไปนอนบนแหย่งหน้าบ้าน รู้ตัวอีกทีก็นอนข้ามวัน เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา หนูปฏิญาณกับตนเองเอาไว้แล้วว่าเช้าวันต่อมาหนูจะออกไปเที่ยวเล่นรอบบ้าน เผื่อเจอเรื่องอะไรใหม่ ๆ ข่าวคราวหรือองค์ความรู้ที่น่าสนใจเพิ่มเติม ครั้งนี้หนูจะไปคนเดียวไม่ไปกับป้าหรือใครทั้งนั้น

เมื่อรุ่งเช้ามาเยือนหนูกระเด้งตัวลุกจากแหย่งไม้สัก เก็บผ้าห่มที่ยับยู่ยี่พับเป็นทบให้ดูมีระเบียบและสวยงาม จากนั้นจึงวางเอาไว้ที่ปลายเท้าเดินผ่าส่วนกลางบ้าน เข้าห้องครัว หยิบผ้าขนหนูผืนสีส้มบนราวตากผ้าหน้าห้องน้ำก่อนจัดการอาบน้ำล้างหน้าแปรงฟันเตรียมออกเดินทางตะลุยเดี่ยวรอบบ้าน

หนูใช้เวลาอาบน้ำไม่นานก็สวมเสื้อยืดสีขาวกับกางเกงขาสั้นสีดำตัวโปรดพร้อมออกเดินทาง ขณะกำลังจะเดินผ่านโต๊ะกินข้าวไปเปิดประตูมุ้งลวดของ

ส่วนกลางบ้านชั้นล่าง ยายที่หนูไม่ได้ทักทายตอนเดินผ่านไปก็กระแอมในลำคอขึ้นมา

“ฮึ่ม” หนูหยุดเดิน หันหลังไปหายายช้า ๆ

“สวัสดีค่ะยาย” ยายเหลือบตามองตั้งแต่หัวจรดเท้าผ่านแว่นตาทรงกลมของยาย แล้วพูดขึ้น

“ตื่นก็สายโด่ง แต่พอตื่นมาก็อาบน้ำอาบท่าเตรียมตัวจะออกไปข้างนอกเอ็งจะไปไหน” ยายเลิกคิ้วขึ้นอย่างสงสัย

“หนูจะไปเดินเล่นจ้า”

“ที่ไหน” ยายเค้นเสียงถาม

“ที่หัวสวนจ้า”

“ดี ข้าไปด้วย” แผนการตะลุยเดี่ยวรอบบ้านพังยับเยินไม่เป็นท่า

สุดท้ายหนูกับยายต้องเดินทางเข้าสวนไปพร้อมกัน ยายเดินนำหน้าหนู สวมเสื้อม่อฮ่อมสีน้ำเงินเข้มคลุมเสื้อคอกระเช้าสีเหลืองนวล นุ่งผ้าถุงสีเขียวดิน ถือไม้เท้าสีแดงสลับดำเคาะพื้นเสียงดังก๊อก ๆ ไปตามพื้นกระเบื้องส่วนกลางบ้านห้องนั่งเล่น เดินขึ้นลานปูน ปลดสายคล้องรั้วบ้านยายม้อย ใช้ไม้เท้าสเตนเลสเคาะประตูรั้วสีน้ำเงินของบ้านป้าตุ๊กติ๊กที่อยู่ถัดจากบ้านยายม้อยอีกทีหนึ่ง

กึง กึง กึง

เมื่อเห็นว่าไม่มีใครมาเปิดประตูรั้วให้ ยายจึงเคาะอีกรอบหนึ่งเพื่อตรวจดูว่ามีคนอยู่บ้านหรือไม่ ยายกับหนูยืนรอ

กึง กึง กึง

เมื่อเห็นว่ายังไม่มีใครมาเปิดให้เสียที ยายจึงตะโกนเรียกป้าตุ๊กติ๊กสุดเสียง เพื่อขอเดินผ่านหน้าบ้านเข้าหัวสวนส่วนที่ตนเองดูแล

“อีตุ๊กเอ๊ย เปิดประตูให้ข้าที ข้าจะเข้าไปเก็บมะพร้าว” ทันทีที่ยายตะโกนเรียกป้าตุ๊กติ๊กเสียงดังกังวาน หญิงชราผมหยิกประบ่า สวมชุดกระโปรงลายดอกสีม่วงก็เดินมาเปิดประตูให้

“โอ้โฮ ยายริน เสียงยายดังสะท้อนก้องไปทั่วบ้านหนูเลยนะ”

“ป้าตุ๊กติ๊กสวัสดีค่ะ” หนูยกมือไหว้ทำความเคารพญาติผู้ใหญ่ฝั่งตา แกยกมือรับไหว้ เชิญเราสองคนเข้าไปด้านในบ้านของแก

ตั้งแต่หนูเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หนูก็ไม่เคยแวะเวียนมาเยี่ยมเยียนบ้านป้าตุ๊กติ๊กอีกเลย บ้านของป้าตุ๊กติ๊กเป็นบ้านปูนสองชั้นเหมือนบ้านทุกหลังในชุมชนวัดฝาง เพียงตัวบ้านชั้นล่างจะมีเนื้อที่ลึกเข้าไป ส่วนบ้านชั้นสองจะมีพื้นที่ยื่นออกมา บ้านหลังนี้มีผู้อยู่อาศัยจำนวนหกคน คือ ป้าแม้น (พี่สาวของป้าตุ๊กติ๊ก) ป้าตุ๊กติ๊ก พี่ฝาย (ลูกสาวคนโตของป้าตุ๊กติ๊ก) กำลังตั้งครรภ์ ลูกสาวตัวน้อย พี่ฟาง (ลูกสาวคนเล็กของป้าตุ๊กติ๊ก) และพี่ชาติ (สามีของพี่ฝาย)

หนูเห็นว่าพี่ฝายกำลังตั้งครรภ์ พี่ชาติสามีของพี่ฝายต้องดูแลภรรยาทั้งสองคนจำเป็นต้องนอนหลับพักผ่อนให้เต็มอิ่มเพื่อรักษาสุขภาพ พี่ฟางและป้าตุ๊กติ๊กก็ต้องดูแลป้าแม้น เนื่องจากแกมีภาวะป่วยด้วยโรคชรา คนในครอบครัวต้องคอยดูแลซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด หนูจึงไม่อยากรบกวนขออนุญาตเดินผ่านหน้าบ้านเพื่อเข้าหัวสวนไปเดินเล่น แต่วันนี้หนูมากับยาย จึงได้อภิสิทธิ์ด้วยอำนาจของยายเป็นใบเบิกทางเพื่อขอเดินผ่านหน้าบ้านเข้าหัวสวนไปเก็บมะพร้าว

ป้าตุ๊กติ๊กไขกุญแจปลดกลอนประตูรั้วข้างบ้านให้ ตรงบริเวณประตูกับพื้นที่สวนจะมีกำแพงปูนก่อสูงขึ้นมาเท่าเข่ายายค่อยๆยกเท้าข้ามกำแพงปูนไปหนูจึงเดินตามป้าตุ๊กติ๊กพูดคุยกับยาย ซึ่งหนูจับใจความได้ว่าหากจะกลับแล้วให้ตะโกนเรียกชื่ออีกครั้งหนึ่งแล้วป้าตุ๊กติ๊กจะเดินมาปิดประตูรั้ว ยายพยักหน้าขอบคุณ เดินนำลิ่วไปดูต้นมะพร้าว

หัวสวนของยายม้อยบริเวณส่วนที่ยายดูแล มะพร้าวสายพันธุ์ต้นสูงขึ้นริมคลองเรียงเป็นตับ หนูแหงนหน้าดูรอบตัว สภาพหัวสวนคล้ายกับท้ายสวยของยายม้อยที่ยายกับแม่ชอบพาหนูเข้าไปเดินเล่นเก็บผลไม้ รดน้ำต้นไม้เป็นประจำไม่มีผิดเพี้ยน ร่องหัวสวนทั้งเจ็ดร่องปลูกต้นกล้วยน้ำว้าเหมือนฝั่งท้ายสวน ไม่มีอะไรสะดุดตาเป็นพิเศษเพราะลักษณะการปลูกเหมือนกันหมดทุกร่อง หนูเงยหน้ามองดูต้นมะพร้าวหลายต้น ตั้งแต่ต้นที่ใกล้ที่สุดจนทอดยาวถึงสะพานข้ามคลองบ้านยายรำพึง (ญาติฝั่งตา) ที่ปลูกบ้านอยู่หัวสวนฝั่งร่องสวนส่วนกลาง

มะพร้าวแต่ละต้นไม่เหมือนกัน หลังจากที่ยายไม่ค่อยได้เข้าสวนมารดน้ำฝั่งหัวสวนเพราะต้องเดินผ่าหน้าบ้านไกลกว่าทางออกหลังบ้าน ต้นมะพร้าวส่วนมากจึงหล่นจากต้นมากองรวมกันอยู่บนพื้นสวน คงเหลือมะพร้าวเพียงสามต้นในสวนที่ยังพอมีลูกดกอยู่บ้างถึงแม้ลูกจะดก พอไม่มีคนเก็บก็จะต้องร่วงลงมากองรวมกับลูกอื่น ๆ ที่พื้นสวนอยู่ดี

ยายจึงควานหาลูกที่ยังดูสมบูรณ์ไม่แห้งแกร็นกลับบ้าน จะว่าไปหนูยังไม่รู้เหตุผลเลยว่าทำไมยายถึงอยากมาเก็บมะพร้าว เพราะหลายปีมาแล้วที่ยายไม่ได้เยื้องย่างเข้าสวนให้สมฐานะชาวสวนดั้งเดิม

“ยายจ๋า ร้อยวันพันปี หนูไม่เห็นยายเข้าสวนมานานแล้ว ทำไมวันนี้ถึงอยากมาเก็บมะพร้าวในสวนเหรอจ๊ะ” ยายใช้ไม้เท้าเคาะ ๆ ลูกมะพร้าวพลิกดู

“ไอ้ดื้อมันจะกลับมาหาช่วงสงกรานต์ มันชอบกินต้มข่าไก่ยายเลยว่าจะคั้นกะทิรอเอาไว้”

“พี่ดื้อจะกลับบ้านช่วงเทศกาลเหรอจ๊ะ หนูไม่เห็นรู้เรื่องเลย” ยายเจอมะพร้าวสมบูรณ์ลูกหนึ่ง ก้มตัวหยิบลูกมะพร้าวขึ้นมา ก่อนตอบข้อสงสัยของหนู

“ก็เอ็งตื่นสาย เมื่อเช้านี้มันโทรศัพท์มาหาแม่กล้วยบอกว่าช่วงสงกรานต์จะเดินทางจากพิษณุโลกลงมาเยี่ยม” หนูถึงบางอ้อ พยักหน้าตอบยายแสดงท่าทีว่าเข้าใจ มิน่าล่ะ ยายถึงยอมเดินเข้าสวนมาเลือกลูกมะพร้าวไปคั้นกะทิทำต้มข่าไก่เตรียมเอาไว้ให้หลานชายกิน ระหว่างที่หนูพยักหน้าหงึก ๆ ยายก็เร่ง

“เอ็งช่วยข้าเลือกดูซิ มะพร้าวลูกไหนสมบูรณ์กำลังดีก็เก็บขึ้นมาสักสองสามลูก” หนูก้มลงมองดูมะพร้าวที่หน้าตาเหมือนกันไปหมด มีเพียงสีที่แตกต่างกันอยู่บ้าง

“ยาย แล้วหนูจะรู้ได้อย่างไรละจ๊ะว่าลูกไหนสมบูรณ์ดี ลูกไหนแก่ไปหรือลูกไหนอ่อนไป” ยายยกไม้เท้าเคาะหัวหนูเบา ๆ แล้วสอน

“ข้าว่าข้าเคยสอนเอ็งแล้ว เอ็งดูนะ” ยายสอน

วิธีดูว่าลูกมะพร้าวลูกไหนเป็นมะพร้าวอ่อน มะพร้าวอ่อนกำลังดีหรือมะพร้าวสมบูรณ์ และมะพร้าวแก่แยกไม่ยากและมีหลายวิธีตั้งแต่ฟังดูรูปร่าง แยกสี ฟังเสียงและยกน้ำหนัก

วิธีที่ง่ายที่สุดคือดูรูปลักษณ์และสีมะพร้าวอ่อนจัดเปลือกมะพร้าวจะเป็นสีเขียวเข้ม ผิวจะเนียน รอบวงจุดจะเป็นสีเหลือง เวลาผ่าออกมาเนื้อมะพร้าวจะนิ่มเหลวไม่น่ากิน มะพร้าวอ่อนกำลังดีหรือมะพร้าวสมบูรณ์เปลือกจะเป็นสีเขียวอ่อน ผิวเป็นเส้น ไม่มีรอบวง เวลาผ่าออกมาเนื้อและน้ำจะชุ่มฉ่ำ เนื้อมะพร้าวกำลังดี ไม่แข็งไป ไม่นิ่มเหลว ส่วนมะพร้าว

ลูกไหนที่เป็นมะพร้าวแก่ดูจากสีด้วยตาเนื้อก็จะเห็นว่าเปลือกมีสีน้ำตาล ไม่ว่าจะเป็นสีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลเข้ม ถ้าเปลือกเป็นสีน้ำตาลก็ถือว่าเป็นมะพร้าวแก่ ผิวมะพร้าวจะเห็นเป็นเส้นชัดเจน ไม่มีรอบวงเหมือนมะพร้าวสมบูรณ์ เวลาผ่าออกมาน้ำจะมีอยู่เล็กน้อยหรือแห้งขอด เนื้อมะพร้าวจะแข็ง ไม่นิ่มเหลว ไม่เหมาะนำไปกิน เพราะรสชาติจะคงเหลือแต่ความมัน จืดชืด ไม่หวานหอมเหมือนมะพร้าวอ่อนกับมะพร้าวสมบูรณ์

หนูตั้งใจฟังยายพยายามจดจำรายละเอียดให้ได้มากที่สุด เพื่อเลือกเฟ้นมะพร้าวที่ถูกใจและถูกต้องตามที่ยายสอนให้ได้หนูเดินวนกองมะพร้าวอยู่นานสองนานถึงค่อยแยกออก เพราะมะพร้าวอ่อนกับมะพร้าวสมบูรณ์บางลูกดูคล้ายกันมาก ต้องคอยพลิกรอบวงที่คว่ำลงพื้นขึ้นมาดู ในที่สุดก็สามารถเก็บมะพร้าวลูกสมบูรณ์ได้ตามจำนวนที่ยายกำหนด

พ้นช่วงสายเข้าสู่ช่วงเที่ยง ดวงตะวันเริ่มเคลื่อนตัวขึ้นตรงหัวของยายกับหนู ด้วยความที่ยายไม่ได้เข้าหัวสวนมานานจึงขอเดินเล่น เดินข้ามสะพานมะพร้าวไปดูต้นกล้วยน้ำว้า มะละกอที่ขึ้นอยู่แต่ละร่อง หนูจึงนั่งรอยาย หลบแดดอยู่ใต้ต้นมะพร้าวที่แผ่ทางมะพร้าวปกคลุมตัวของหนูให้พ้นจากแสงแดดช่วงเที่ยงวันได้

หนูนั่งมองตามยาย ตั้งแต่ร่องสวนแรกไปจนร่องสวนสุดท้าย พอยายเดินจนหายคิดถึงจึงชวนหนูกลับ หนูใช้แขนโอบลูกมะพร้าวสามลูกไว้ในอ้อมแขน เดินตามหลังยายไป เมื่อพ้นเขตกำแพงปูนที่กั้นระหว่างพื้นที่สวนกับหน้าบ้าน ป้าตุ๊กติ๊ก ยายตะโกนเรียกป้าตุ๊กติ๊กให้มาไขกุญแจปิดประตูตามเดิม หนูกล่าวลาป้าตุ๊กติ๊กพร้อมถอนสายบัวหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นการแสดงความเคารพแทนการไหว้ เนื่องจากหนูไม่มีมือสำหรับยกไหว้ เพราะต้องโอบอุ้มลูกมะพร้าวที่เลือกเองกับมือกลับบ้าน

“เอ...ว่าแต่ว่า ตกลงแล้วใครเป็นคนเลือกกันแน่ หนูหรือยาย” หนูพึมพำขณะเดินกลับเข้าบ้าน

“ใครเลือกก็เหมือนกันนั่นแหละ ถือว่าข้าสอนให้เอ็งเลือกก็ถือว่าเอ็งเป็นคนเลือกนั่นแหละ” ยายถอนหายใจ ส่ายหัวแล้วเดินเข้าบ้าน หนูไม่พูดอะไรทำได้เพียงติดสอยห้อยตามยายเข้าครัว

พอถึงห้องครัวหนูได้พักแขน วางลูกมะพร้าวสามลูกลงบนพื้นครัวเสียที หนูนั่งขัดสมาธิบนพื้นกระเบื้องในครัว เอื้อมมือกดปุ่มเปิดพัดลมเบอร์สามเพราะอากาศร้อน ยายเดินมาคั่นกลางระหว่างหนูกับพัดลม หนูจึงแหงนหน้ามองยายพลางเลิกคิ้วเป็นคำถามไปในตัว

“ยังไม่เสร็จ ห้ามพัก”

“โอ้โฮ ตกลงจ้ะ ยังพักไม่ได้ก็ไม่พัก ยายจะให้หนูทำอะไรต่อจ๊ะ” หนูขยับตัวไปมาเพื่อให้โดนพัดลม

“ทำอะไรต่อเอ็งก็น่าจะรู้นี่ ปอกเปลือกมะพร้าว ขูดมะพร้าว คั้นกะทิ แยงหัวแยกหาง” หนูเงยหน้าถามคำถามยายอีกครั้ง เพราะคิดว่าตนเองฟังผิดไป

“เดี๋ยวก่อนจ้ะยาย ขูดมะพร้าวกับคั้นกะทิสองอย่างได้ไหม ปอกเปลือกมะพร้าวมันน่ากลัวเกินไป” ยายพยักหน้าตกลง แต่ไม่วายหน้านิ่วคิ้วขมวดใส่หนูเหมือนเดิม

“เดี๋ยวข้าปอกเปลือกเอง เอ็งไปเตรียมกระต่ายขูดมะพร้าว ถาดรอง กระชอนตาถี่กับถ้วยสองใบมาคอยท่าเอาไว้”

หนูทำตามที่ยายบอก เดินออกไปหลังบ้านคว้ากระต่ายขูดมะพร้าวที่ตาเป็นคนทำ เดินกลับมาวางไว้บนพื้นครัวใกล้โต๊ะวางโทรทัศน์ เปิดตู้กับข้าวใกล้ชั้นวางของออกมา หยิบถาดรองสเตนเลสทรงกลมและกระชอนตาถี่ออกมาวางไว้ข้าง ๆ กระต่ายขูดมะพร้าว จากนั้นก็เดินไปหยิบถ้วยในที่คว่ำจานชามบนโต๊ะกินข้าวมาวางรอเอาไว้ คอยยายที่เดินไปปอกเปลือกมะพร้าวด้วยมีดพร้าสั้นอยู่หลังบ้าน

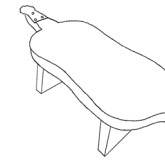
คอยอยู่สักพักหนูนึกสงสัยว่ามะพร้าวมันมีวิธีปอกอย่างไร จึงแอบย่องไปดูยายปอกเปลือกมะพร้าว เท่าที่สังเกตดูยายจะเริ่มปอกเปลือกมะพร้าวด้วยการใช้มีดพร้าสั้นตัดขั้วมะพร้าวออก พลิกด้านที่ตัดขั้วขึ้นด้านบน ก่อนใช้มีดพร้าสั้นฟันเฉียงให้เป็นรอยฟันฉลามรอบ ๆ ให้ลึกเข้าไปถึงเนื้อมะพร้าวเพื่อเปิดกะลามะพร้าว หลังจากเปิดฝากะลามะพร้าวได้ยายก็วางเตรียมเอาไว้ข้าง ๆ เพื่อรอยกมาเตรียมขูด

พอเห็นว่ายายปอกเปลือกมะพร้าวครบทั้งสามลูกแล้ว หนูจึงรีบวิ่งปรี่มารอท่าอยู่หน้าโทรทัศน์ ยายนั่งพับเพรียบบนกระต่ายขูดมะพร้าว กำชับให้หนูยื่นถ้วยใบหนึ่งให้ยาย จากนั้นยายใช้มีดผ่าฝากะลาออกเป็นสองส่วน เทน้ำมะพร้าวใส่ถ้วย

หลังจากผ่ามะพร้าวเอาน้ำใส่ถ้วยเรียบร้อย ยายบอกให้หนูเอาน้ำมะพร้าวไปแช่ตู้เย็นเอาไว้ เผื่อคนในบ้านผ่านไปผ่านมาหิวน้ำจะได้ดื่มกินได้ หนูลุกเดินไปที่ตู้เย็นโดยไม่ลืมหยิบถ้วยใส่น้ำมะพร้าวติดมือมาเพื่อเอามาแช่ พอหันหลังกลับไปก็เห็นว่ายายหยิบถาดรองสเตนเลสทรงกลมมารองเอาไว้ใต้ฟันของกระต่ายขูดมะพร้าว ตัวแกที่นั่งพับเพรียบบนตัวกระต่ายอยู่ก่อนแล้ว ก็หยิบมะพร้าวขึ้นมาผ่าครึ่งมาคว่ำกะลาตั้งขึ้นเฉียงเล็กน้อย จากนั้นก็ค่อย ๆ ขูดเนื้อมะพร้าวกับฟันของกระต่ายหมุนวนไปจนครบรอบกะลา ทำซ้ำไปซ้ำมา เริ่มขูดตั้งแต่ริมนอกสุดไปจนถึงแกนกลาง ขูดไปเรื่อย ๆ จนเนื้อมะพร้าว

กลายเป็นเส้นฝอยสีขาวร่วงหล่นลงถาดรอง ยายหมุนมือและกะลามะพร้าวอย่างชำนาญจนเนื้อมะพร้าวของกะลาครึ่งแรกเสร็จภายในชั่วพริบตา แกไม่รอช้าคว้ากะลาอีกห้าซีกมาขูดเอาเนื้อ

กระต่ายขูดมะพร้าว เป็นเครื่องครัวสำหรับขูดมะพร้าว ประกอบด้วยแผ่นเหล็กแบนโค้ง มีขอบเป็นซี่ ๆ เรียกว่าฟันกระต่าย มีด้ามติดกับแผ่นไม้กระดานที่สร้างขึ้นเป็นฐานรองนั่งให้คนนั่งได้ ออกแบบลักษณะคล้ายตัวของกระต่าย ตัวฐานรองต่อติดกับขาไม้ทั้งช่วงหัวและช่วงท้ายลำตัวกระต่าย

เมื่อขูดเอาเนื้อมะพร้าวลงถาดรองสเตนเลสทรงกลมเรียบร้อย ขั้นตอนต่อมายายคอยกำกับให้หนูเอากระชอนตาถี่และถ้วยมาวางรองเอาไว้ ยายลุกจากตัวกระต่ายขูดมะพร้าว ลงมานั่งขัดสมาธิบนพื้นครัวตรงหน้าหนู หยิบมะพร้าวขูดฝอยขึ้นมาสองกำมือใส่ลงกระชอนตาถี่ ก่อนบีบเส้นมะพร้าวขูดฝอยเพื่อคั้นหัวกะทิออกมา

“หัวกะทิเป็นการขยำเนื้อมะพร้าวขูดฝอยหนแรก น้ำกะทิที่ได้จะข้นเหมาะสำหรับทำแกง” ยายว่า

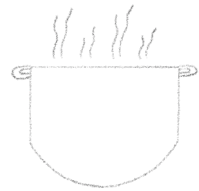
หนูเป็นคนคอยเอาถ้วยใหม่มารองเพราะน้ำกะทิมีจำนวนมากกว่าขนาดถ้วยในบ้าน เมื่อได้ถ้วยใส่หัวกะทิเรียบร้อย ยายจึงจัดแจงคั้นหางกะทิต่อ

“หางกะทิเป็นการขยำเนื้อมะพร้าวครั้งที่ สองสามขึ้นไป ความข้นจะเจือจางลง” ยายบอก

แกสั่งให้หนูไปรองน้ำใส่ถ้วยใบเล็กอีกใบหนึ่งมา แกค่อย ๆ ใช้มือพรมน้ำและเทน้ำผ่านกระชอน แล้วใช้มือขยำเนื้อมะพร้าวให้ลงถ้วยที่เตรียมเอาไว้ก่อนแล้วเพื่อทำหางกะทิ ใช้เวลาไม่นานยายก็คั้นกะทิเสร็จ

“อีหนีด ข้าคั้นหัวกะทิ หางกะทิเรียบร้อยแล้ว เดี๋ยวเอ็งเอาหัวกะทิไปวางไว้ให้ข้าตรงชั้นวางของ เอาหางกะทิไปแช่ตู้เย็นชั้นล่างเอาไว้ ล้างถ้วย ล้างกระชอนและกระต่ายขูดมะพร้าวให้สะอาดนะข้าจะไปเตรียมตัวทำต้มข่าไก่เตรียมไว้ให้ไอ้ดื้อมัน” ยายล้างมือเสร็จก็เดินไปหยุดอยู่ที่หน้าเตา หนูเดินตามหลังยาย เอาถ้วยใส่หัวกะทิคั้นสดไปให้แก

ยายหยิบหม้อสเตนเลสใบใหญ่เดินมากรอกน้ำสะอาดที่เครื่องกรองน้ำข้างอ่างล้างจาน เดินกลับไปหน้าเตาตั้งหม้อบนเตา เปิดหัวถัง เปิดเตาไฟ หยิบข่าตะไคร้ ใบมะกรูดในกระจาดที่วางอยู่บนชั้นวางของใส่ลงหม้อ รอน้ำเดือด

หม้อสเตนเลสใส่ต้มข่าไก่

ระหว่างที่รอน้ำกำลังเดือด หนูก็ง่วนอยู่กับการเก็บอุปกรณ์คั้นกะทิ เพื่อรวบรวมไปทำความสะอาดที่อ้างล้างจาน ขณะกำลังทยอยขนอุปกรณ์ไปวางในอ่างล้างจานจู่ ๆ พี่ชายตัวดีที่ยายกำลังเตรียมทำเมนูต้มข่าไก่ให้ก็โผล่มาด้านหลัง ไม่ให้สุ่มให้เสียง

“จ๊ะเอ๋” หนูที่ไม่ทันได้ตั้งตัวและกำลังขนถ้วยไปล้างในอ่างตกใจจนเผลอทำถ้วยหนึ่งใบตกกระทบพื้น แตกกระจายไปทั่วพื้นครัว

เพล้ง

ยายหันหน้ามาทางต้นตอของเสียง เท้าสะเอวและตำหนิด้วยสายตา พี่ดื้อจึงยกมือไหว้ทักทายยาย ก่อนบอกให้หนูรอนิ่ง ๆ ขณะที่พี่ชายตัวดีจะเดินไปเอาบุ้งกี๋ (ที่ตักผงหรือขยะ) กับไม้กวาดมากวาดเศษถ้วยที่หล่นแตกกระจัดกระจาย

ยายเห็นว่าสองพี่น้องช่วยกันจัดการเหตุการณ์ตรงหน้าได้ จึงเพ่งความสนใจมาที่ต้มข่าไก่ต่อ หลังจากน้ำเดือดจนสมุนไพรส่งกลิ่นหอม ยายหยิบเนื้อออกไก่และน่องไก่ขึ้นมาต้มลงไปในน้ำเดือด พอเห็นเนื้อไก่เริ่มเปลี่ยนจากสีชมพูเป็นสีขาวขึ้นเรื่อย ๆ ยายก็ลดไฟปรุงรสด้วยน้ำปลา น้ำตาลทราย กะทิ เห็ดฟาง มะนาวและพริกลงในหม้อต้มให้เดือดดี

เมื่อเนื้อไก่สุกได้ที่ กลิ่นเครื่องปรุงและสมุนไพรหอมพอดี ยายหมุนปุ่มเตาแก๊สเพื่อปิดไฟและปิดหัวถัง ก่อนยกหม้อลงจากเตา เดินมาวางหม้อบนแผ่นกันความร้อนกลางโต๊ะกินข้าว

พอยายยกหม้อมาตั้งกลางโต๊ะกินข้าว หนูกับพี่ดื้อก็ช่วยกันกวาดเศษถ้วยกระเบื้องเรียบร้อย พลางตรวจดูเศษเล็กเศษน้อยที่หล่นกระจายตามพื้นเห็นว่าไม่มีหลงเหลืออยู่ก็โล่งใจ คนในบ้านเดินผ่านไปผ่านมาจะได้ไม่เผลอไปเหยียบเข้า หนูหันไปค้อนพี่ชายตัวดีคนนี้เต็มที่

“พี่ดื้อนะพี่ดื้อ มาไม่ให้สุ่มไม่ให้เสียง”

“ขอโทษ พี่ไม่เห็นว่าหนูกำลังทำอะไรอยู่” เห็นสองพี่น้องยืน

กระซิบกระซาบกัน ยายก็กระแอมขึ้นมา

“มาถึงก็ได้เรื่องเลยนะเอ็ง ดีเท่าไรแล้วที่มันไม่กระเด็นไปบาดเท้าน้อง บาดเท้าเอ็ง ไม่รู้จักโต” พี่ดื้อทำหน้าจ๋อย แต่หน้าหงอยด้วยความรู้สึกเพียงประเดี๋ยวประด๋าว ก็เข้าไปก่อกวนยายเหมือนเดิม

“คิดถึงย่านะเนี่ย ดื้อนั่งรถทัวร์ตรงยาวจากพิษณุโลกมาเลย ไม่ได้แวะที่ไหนเลยนะย่า” หลานชายตัวสูงเข้าไปกอดยายจากด้านหลัง

“ไม่ต้องมาประจบสอพลอ เดี๋ยวเถอะมึง จะตีให้กลายเป็นถ้วยที่ทำแตกไปเลย” พี่ดื้อเลิกกอดยาย กระโดดโหยงมาซ่อนอยู่ดานหลังของหนู หนูกรอกตาขึ้นด้านบนถอนหายใจ รำคาญใจระคนอ่อนใจกับพี่ชายตัวดี นึกขึ้นมาได้จึงเอ่ยถามพี่ชายตัวดีคนนี้

“มหาวิทยาลัยพี่ดื้อปิดเทอมเหมือนหนูเหรอ ถึงกลับบ้านได้” พี่ชายเลิกคิ้วด้วยความสงสัย ก่อนดันแผ่นหลังหนูไปดูปฏิทินที่อยู่ข้าง ๆ ตู้เย็น หนูเข้าใจในทันที

“วันสงกรานต์” พี่ดื้อพยักหน้า

“น้องก็คิดอยู่ว่าพี่มาได้อย่างไร พี่จะกลับบ้านช่วงเทศกาลนี่เอง แสดงว่าพรุ่งนี้พี่โนชก็จะกลับมาอยู่บ้านช่วงสงกรานต์เหมือนกัน”

“พี่ว่าเผลอ ๆ เดี๋ยวพี่โนชก็กลับมาวันนี้ช่วงเย็น ๆ นั่นแหละ” หนูยิ้มดีใจ เพราะพี่ชายทั้งสองคนจะได้กลับมาอยู่บ้านช่วงเทศกาลกับครอบครัว หนูก็จะมีเพื่อนให้คุยเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ กับพี่ ๆ ได้ แต่พอถึงเทศกาลครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้าแม่กับพี่โนชจะได้มีวันหยุดยาวก็ดีอยู่หรอก เสียอย่างเดียว ครอบครัวของหนูก็ประสบปัญหาวันรวมญาติเหมือนกัน เหมือนที่หนูเคยเห็นตามละครหลังข่าว คำถามมากมายจากญาติโกโหติกาจะหลั่งไหลพรั่งพรูเหมือนน้ำเย็นเฉียบที่สาดโดนตามใบหน้า ลำตัวและหัวใจ

หลีกหนีอย่างไรก็ต้องเห็นหน้าค่าตากันสักวันหนึ่งอยู่ดี บ้านสวนที่เคยสงบเงียบ มีสมาชิกอาศัยอยู่ในบ้านตามปกติเพียงสี่คน คือ ยาย ป้ากล้วย แม่และหนู ตอนนี้มีพี่ดื้อมาเพิ่ม สมาชิกในบ้านตอนนี้ก็มีจำนวนห้าคน หากนับรวมพี่โนชและญาติคนอื่น ๆ ที่มารดน้ำดำหัวยาย บ้านสวนหลังนี้คงครื้นเครงเต็มไปด้วยเสียงหัวเราะของผู้ใหญ่ที่มากลบความทุกข์ใจของเด็กตัวเล็ก ๆ ทั้งสามคนอย่างแน่นอน

หนูส่ายหน้าไปมากำจัดความคิดในแง่ลบออกจากหัว อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด วันนี้ก็คือวันนี้ วันพรุ่งนี้ก็คือวันพรุ่งนี้ ตอนนี้พี่ดื้อกลับมาถึงบ้านสวนหลังนี้อย่างปลอดภัยแล้ว หนูที่มีหน้าที่เป็นน้องสาวคนเล็กของบ้าน ขอทำหน้าที่ปรนนิบัติพัดวีพี่ชายที่ไม่ได้เจอกันนานเสียหน่อย

“มาเดี๋ยวน้องตักข้าวให้ พี่เพิ่งมาเหนื่อย ๆ จะได้กินกับข้าวฝีมือยาย” หนูหยิบจานข้าวจากที่คว่ำถ้วย กำลังจะเดินไปคดข้าวจากหม้อให้พี่ดื้อ แต่พี่ชายก็คว้าจานข้าวไปจากมือหนู

“ไม่เป็นไรกินด้วยกัน เอาจานข้าวมาเดี๋ยวพี่คดข้าวให้” หนูฉีกยิ้มกว้างเดินไปหยิบจานส่งให้พี่ชายตัวดีของหนู

หลังจากพี่ชายคดข้าวมาให้เต็มจาน เราสองคนก็เลื่อนเก้าอี้สอดตัวเข้าไปในโต๊ะกินข้าว เปิดหม้อแกงตักต้มข่าไก่ฝีมือยายเข้าปาก รสชาติเผ็ดเค็ม เปรี้ยว กลมกล่อม หอมกลิ่นกะทิลอยฟุ้งไปทั่วโต๊ะกินข้าว พี่ดื้อตักเนื้ออกไก่ให้หนู หนูตักเนื้อน่องไก่ให้บ้าง สองคนพี่น้องกินข้าวกันอย่างเอร็ดอร่อย

ยายนั่งประจำที่อยู่บนเก้าอี้โยกของตา หันหน้ามองหลาน ๆ กินกับข้าวฝีมือตนเองอย่างเอร็ดอร่อยก็พลอยดีใจไปด้วย หนูสังเกตเห็นยายลอบมองหนูกับพี่ดื้อสักพัก เลยกระซิบกระซาบกับพี่ชาย

“พรุ่งนี้เราไปเที่ยวเล่นที่วัดฝางกันไหม ไปสรงน้ำพระ เล่นน้ำที่วัดกัน”

“เอาสิ พี่อยากไปเดินเที่ยวพอดี ดีที่วัดเราจัดงานทุกปี ไม่ต้องไปไหนไกล”

“ชวนพี่โนชไปด้วยไหม”

“หนูจะหนีญาติเราเหรอ” สายตาประสานสายตา เราสองคนยักคิ้วหลิ่วตาให้กันพร้อมรอยยิ้มเจ้าเล่ห์

“แต่ถึงอย่างไร เราก็ต้องกลับมารดน้ำดำหัวยายที่บ้านอยู่ดี” พี่โนชโผล่หน้ามาคั่นกลาง หนูกับพี่ดื้อสะดุ้งตกใจ พี่ชายร่างท้วมหัวเราะชอบใจก่อนขอตัวไปอาบน้ำเพราะขับรถคลุกฝุ่นจากกรุงเทพฯ มานนทบุรีจนรู้สึกเหนียวตัว

หนูก้มหน้าก้มตากินข้าวอย่างละเหี่ยใจ หันไปพูดกับพี่ดื้อ

“พี่ชายบ้านนี้เป็นอย่างไรนะ ชอบมาไม่ให้สุ่มไม่ให้เสียงอยู่เรื่อย”

พี่ชายตัวสูงยักไหล่ ฉีกยิ้มให้ ก่อนกินข้าวต่อ

บทที่ ๗
วันสงกรานต์

วันนี้เป็นวันสงกรานต์
หนุ่มสาวชาวบ้านเบิกบานจิตใจจริงเอย
ตอนเช้าทำบุญ ทำบุญตักบาตร
ทำบุญร่วมชาติตักบาตรร่วมขันกันเอย...

เมื่อไรก็ตามที่เพลงสงกรานต์ดังแว่วผ่านลำโพงประกาศเสียงตามสายของชุมชน คณะกรรมการและฆราวาสที่เข้าไปดูแลความเรียบร้อยในพื้นที่บริเวณวัดฝางเนื่องในวันสงกรานต์ ล้วนเป็นผู้ที่รอคอยวันหยุดยาวและฉลองวันปีใหม่ไทยไปในตัว

หนูนอนไม่หลับมาตั้งแต่เมื่อคืนวาน ไม่ใช่เพราะหนูตื่นเต้นที่รอคอยพี่ ๆ กลับมาอยู่ด้วยกันแบบพร้อมหน้าพร้อมตาที่บ้าน ไม่ใช่เพราะหนูตื่นเต้นที่จะได้ทำบุญตักบาตรเนื่องในวันปีใหม่ไทย ไม่ใช่เพราะหนูตื่นเต้นที่จะได้เล่นน้ำ ปะแป้ง เล่นก่อพระเจดีย์ทรายและตื่นเต้นกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชุมชนวัดฝางและชุมชนอื่น ๆ จัดงานฉลองกันทุกปี หนูนอนไม่ค่อยหลับมาตั้งแต่เมื่อคืนเพราะทุกวันสงกรานต์ญาติผู้ใหญ่ซึ่งมีศักดิ์เป็นคุณลุง คุณป้าและลูกของตากับยายจะแห่กันมาเยี่ยมจากทุกสารทิศ

วันสงกรานต์เป็นวันหยุดยาวเพื่อให้ผู้คนเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ไทย โดยประกาศวันที่เริ่มฉลองอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่วันที่สิบสามเมษายน และสิ้นสุดการฉลองวันที่สิบห้าเมษายนของทุกปี ทำให้ผู้คนในครอบครัวที่แบกรับภาระหน้าที่ของตนเองได้มีโอกาสกลับบ้านและอยู่กับครอบครัวที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น แต่ไม่ใช่กับครอบครัวของหนูที่บ้านสวนหลังนี้ในช่วงเทศกาล

หนูนอนมองเพดาน ฟังเสียงเพลงประจำวันสงกรานต์กรอกหูซ้ำไปซ้ำมา หากหนูมีเพื่อนในจินตนาการ เพื่อนในจินตนาการคงกำลังถามหนูอยู่

“ถ้าไม่อยากเจอญาติผู้ใหญ่ขนาดนั้น ทำไมถึงยังไม่ขยับเขยื้อนตัวออกจากที่นอน แล้วไปหาความสุข ความสนุกและความบันเทิงที่อื่นแทน” คำตอบง่ายมาก เพราะความเกรงใจเป็นเหตุ และญาติผู้ใหญ่นัดแนะลูกหลานในบ้านเอาไว้ว่าจะจัดงานฉลองที่ได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน

หนูหนีญาติผู้ใหญ่ของตนเองไปตลอดชั่วชีวิตไม่ได้ เพราะถึงอย่างไรก็ต้องเวียนมาบรรจบหัววันและท้ายวัน ผ่านการทักทายและถามไถ่ด้วยความหวังดีประสงค์ร้ายอยู่ทุกปี

“ปีนี้ได้เกรดเฉลี่ยเท่าไร”

“โตขึ้นไปจะทำอะไร ถ้าไม่มีที่ไปมาปรึกษาได้นะ”

“น้ำหนักเพิ่มขึ้นหรือลดลงบ้างไหม”

ประโยคเหล่านี้คอยเป็นเงาติดตามตัวของหนูทุกครั้ง เงาดำที่แฝงตัวอยู่ในช่วงเทศกาลที่เด็กทุกคนควรจะมีความสุข แต่บางครั้งคำพูดและการกระทำบางอย่างของผู้ใหญ่ในครอบครัวก็สะกิดเราให้เป็นแผล

หนูขยับตัวไปมาบนแหย่งไม้สัก พี่โนชกับพี่ดื้อเป็นดั่งเพื่อนร่วมชะตากรรมของหนู เพราะตอนที่พี่ชายทั้งสองคนยังเด็กอายุเท่ากับหนู พี่ ๆ ก็มักจะโดนญาติผู้ใหญ่พูดจาไม่ถนอมน้ำใจเหมือนกัน เราสามคนจึงเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะหัวอกเดียวกัน และมักจะจับเข่าคุยกันเพื่อหาทางออกเรื่องญาติอยู่เสมอ

“เขาจะมากันกี่โมง” หนูพลิกตัวหันหน้าไปถามพี่ชายทั้งสองคนที่นั่งอยู่บนเก้าอี้ไม้สักข้างกัน

“เห็นเขาบอกแม่กับป้ากล้วยไว้ว่าจะมากันช่วงเก้าโมงนะ” พี่โนชตอบด้วยน้ำเสียงราบเรียบ

“ปีนี้พี่ว่าญาติเรามากันครบไหม” พี่โนชกับพี่ดื้อมองหน้ากัน พี่ดื้อจึงอาสาเป็นคนตอบ

“พี่ว่ามีสิทธิ์ นาน ๆ ทีปีหนจะได้มารวมตัวกัน”

“เซ็ง” หนูตอบพลางหันหน้าไปยิ้มแหยกับพี่ ๆ พี่ชายทั้งสองคนหัวเราะกับท่าทีของหนู

หนูคิดว่าหนูโชคดีที่ปีนี้พี่ทั้งสองคนเดินทางกลับบ้านมาเร็ว เพราะทำให้หนูมีเพื่อนคุย ไม่รู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวเหมือนปีที่ผ่าน ๆ มา ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นทายาทของของตากับยายที่หนูชื่นชอบ คือ แม่ ลุงปราบ ป้ากล้วย ลุงล้อ ญาติผู้ใหญ่ที่เป็นลูกของตากับยายแต่หนูไม่เคยชอบ คือ ป้าบุ๋มและลุงเลื่อน ด้วยเพราะความคิดความอ่าน อุปนิสัย ลักษณะการพูดและท่าทางที่แสดงออกมา ซึ่งพี่โนชและพี่ดื้อเห็นพ้องต้องกันกับหนูว่าไม่เคยชอบสองคนนี้เหมือนกัน

หนูมองย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์วันสงกรานต์ตอนหนูอายุสิบปี เป็นช่วงเวลาที่ตายังมีชีวิตอยู่และด้วยความที่ตาชอบเด็กผู้หญิง หวงแหนลูกสาวและหลานสาวเป็นพิเศษ เมื่อมีใครมารังแกด้วยท่าทางหรือแม้แต่คำพูด ตาพร้อมที่จะปกป้องและอยู่เคียงข้างหนูเสมอ

“สวัสดีค่ะ” หนูยกมือไหว้พวกลุงกับป้าและคู่แต่งงานของลุงกับป้าที่เดินทางมาด้วย

“สวัสดีจ้า น้องน้ำเป็นอย่างไรบ้างไม่ได้เจอกันนาน สบายดีไหม” ลุงมาศ สามีของป้าบุ๋มกล่าวทักทาย

“คงสบายดีแหละพี่มาศ ดูหลานสิตัวอ้วนกลมเป็นหมูเชียว อีกหน่อยจากหมูคงเปลี่ยนเป็นช้างแล้ว ฮ่า ๆ”

ป้าบุ๋มแซว ก่อนหัวเราะออกมาเสียงดังลั่น ลุงเลื่อนที่ยืนอยู่ข้างป้าบุ๋มก็พูดขึ้นมาบ้าง

“โอ๊ยให้มันกิน ๆ ไปเถอะ เดี๋ยวโตมาตัวมันก็ยืด ถ้าไม่ยืดก็เรื่องของมัน” ตาที่นั่งอยู่กับหนูบนแหย่งหน้าบ้านเหลืออดกับคำพูดของลูกจึงพูดออกมาบ้าง

“แม่บุ๋มว่าหลานไม่เคยดูตนเองเลย ลูกอายุมากกว่าหลานตั้งกี่ปี ทำไมถึงพูดจาไม่รักษาน้ำใจหลาน”

“โธ่พ่อ แซวมันนิดเดียว เด็กมันไม่สึกหรออะไรหรอก” ป้าบุ๋มบอก

“แล้วลูกรู้ได้อย่างไร ถึงเป็นเด็กเขาก็รับรู้ได้นะแม่บุ๋ม คำพูดของลูกเป็นพิษต่อหัวใจเด็ก ต่อไปนี้พูดอะไรหัดรักษาน้ำใจคนอื่นบ้าง”

“ขอโทษค่ะพ่อ คราวหลังหนูจะระวังคำพูด” ป้าบุ๋มยกมือไหว้ตา

ตอนที่พี่โนชและพี่ดื้อยังเด็กก็เคยเล่าให้หนูฟังเหมือนกันว่า ป้าบุ๋มกับลุงเลื่อนไม่เคยพูดรักษาน้ำใจและเห็นใจทั้งสองคนบ้างเลย คลับคล้ายคลับคลาประโยคที่แม่เคยพูดให้หนูกับพี่ ๆ ฟังอยู่บ่อย ๆ

“ยิ่งใกล้ ยิ่งดูแคลน”

แม่บอกว่าพอคนเรายิ่งสนิทกันมากเท่าไร เห็นว่าเป็นญาติ เป็นเพื่อน รวมไปถึงคนรู้จัก เมื่อสนิทกันจนไม่เหลือช่องว่างคั่นกลางระหว่างกัน ก็ขาดความยับยั้งชั่งใจและพูดในสิ่งที่ไม่ควรพูดออกไป พอพูดหลายครั้งคนฟังก็เบื่อหน่ายที่จะรับฟัง จึงต้องคอยหาวิธีหลบหน้าและหลีกเลี่ยงทุกวิธีทาง เพื่อไม่ให้บาดแผลจากคำพูดของคนมากรีดแทงดวงใจซ้ำ ๆ

ติ๊ก ติ๊ก ติ๊ก ติ๊ก

เสียงเข็มนาฬิกาพังงาวงเดือนของตาเดินไปช้า ๆ หนูกรอกสายตานอนมองพี่โนชกับพี่ดื้อไปพลางเคาะนิ้วมือบนแหย่งแก้เบื่อไปพลาง จนกระทั่งได้ยินเสียงรถยนต์จำนวนหนึ่งขับมาจอดบนถนนคอนกรีต พอหนูกับพี่ ๆ เงยหน้ามองลอดประตูมุ้งลวดออกไป เห็นรถยนต์สีเงินสามคันจอดเรียงกันไปตั้งแต่หน้าบ้านป้าตุ๊กติ๊กลามมาหน้าบ้านของตากับยาย เสียงปิดประตูรถปิดดังปัง เป็นสัญญาณว่าญาติผู้ใหญ่ของเราเดินทางมาถึงแล้ว

ประตูรั้วบ้านสวนถูกเลื่อนออกเสียงดังครืน ป้าบุ๋มใส่เสื้อลายดอกสีแดงสดเดินนำหน้าลุงมาศสามีของตนเองเข้ามายืนรอคนอื่น ๆ ที่กำลังทยอยเดินข้ามสะพานข้ามคลองเข้ามาในเขตรั้วบ้าน ลุงเลื่อนกับป้าเมาะ (ภรรยาของลุงเลื่อน) เดินตามเข้ามาตามมาด้วยลุงล้อกับป้าลี (ภรรยาลุงล้อ) และลุงปราบปิดท้าย ทุกคนสวมเสื้อลายดอกถือของติดไม้ติดมือมากันแทบทุกคน ป้าบุ๋มเปรียบเสมือนแม่งานเดินนำทุกคนเข้าบ้านมา

“สวัสดีครับ”

“สวัสดีค่ะ” หนูกับพี่ชายกล่าวทักทายทุกคน ก่อนยกมือไหว้

“สวัสดีครับน้องโนช น้องดื้อ ลูกน้ำ สบายดีกันไหมลูก” ลุงปราบลูกคนที่สองของตากับยายถามไถ่

“สบายดีครับ สบายดีค่ะ” หนูกับพี่ ๆ ตอบพร้อมกัน ลุงปราบเดินผ่านยกมือขึ้นลูบหัวหนู แล้วเดินผ่าส่วนกลางบ้านเข้าครัวไป

“สุขสันต์วันสงกรานต์นะลูก แม่คิดถึงเรามากเลยเนี่ย ถึงบ้านย่าไม่แวะไปหาแม่ที่บ้านเลย” ป้าลี คุณป้าใจดี แม่ของพี่ดื้อ กอดรัดฟัดเหวี่ยงพี่ชายตัวดีคนนี้ของหนูจนแน่น พอหันมาเห็นหนูกับพี่โนชยืนอยู่จึงเดินเข้ามากอดเราสองคนพี่น้องด้วย

“คิดถึงน้องโนช น้องน้ำด้วยนะลูก ไว้เดี๋ยวป้ากับลุงล้อไปเยี่ยมยายเสร็จแล้วเดี๋ยวเอาขนมมาให้” ป้าลีกระซิบบอกหนูกับพี่โนชก่อนลูบหัวหนูเดินเข้าครัวไปกับลุงล้อ หลังญาติที่พวกเราชื่นชอบเดินผ่านไป ญาติที่เราไม่ได้ภูมิใจและไม่อยากสนทนาด้วยยังคงอยู่ หนูยกคำสอนของยายขึ้นมาทดอยู่ในใจ

“เจอผู้ใหญ่ให้ยกมือสิบนิ้วทิ่มก้นหมา”

“สวัสดีครับ”

“สวัสดีค่ะ” หนูกับพี่ ๆ กล่าวทักทาย พร้อมยกมือไหว้อีกครั้ง พวกลุง ๆ กับป้า ๆ ยกมือรับไหว้

ลุงเลื่อนกับป้าเมาะไม่ได้พูดอะไร ทั้งสองเพียงแค่ยกมือรับไหว้และเดินเข้าครัวตามหลังลุงล้อกับป้าลีไป เหลือเพียงศัตรูตัวฉกาจของหนูกับพี่ชายทั้งสองคนที่ยืนประจันหน้ากันอยู่

“สวัสดีลูก ดื้อกลับมาเมื่อไหร่ ไม่เห็นบอกป้าเลย ป้าอยากเจอเรา”

“ถามดื้อหรือยังว่าอยากเจอป้าไหม ฮ่า ๆ ล้อเล่นนะป้า” พี่ดื้อเย้าป้าบุ๋มแต่น้ำเสียงแฝงไปด้วยความรู้สึกตามคำพูดจริง ๆ

“น้องน้ำ น้องโนชเป็นยังไงบ้าง” คราวนี้ลุงมาศถามขึ้นบ้าง

“สบายดีครับ”

“หนูก็สบายดีค่ะ” ลุงมาศพยักหน้าตอบ ป้าบุ๋มจึงพูดต่อ

“แม่กับป้ากล้วยบอกพวกหนูแล้วใช่ไหมว่าเดี๋ยวเราจะทำพิธีรดน้ำดำหัวกัน พวกลุงกับป้าตกลงกันไว้ว่าจะรดช่วงบ่าย สักบ่ายโมงตรง ก่อนจะถึงเวลานั้น พวกหนูไปเที่ยวเล่นที่วัดก่อนก็ได้นะ พอใกล้เวลาแล้วค่อยมา เดี๋ยวพวกลุงกับป้าจัดสถานที่กันเอง คงรดน้ำกันหลังบ้านบริเวณร้านป้ากล้วยนะลูก” เราสามคนลุ้นกับประโยคต่อมาจากญาติผู้ใหญ่ที่เราไม่ชอบ ทว่าครั้งนี้ป้าบุ๋มแค่อธิบายรายละเอียดเรื่องพิธีรดน้ำดำหัวยาวเหยียด จนตัวเองเหนื่อยหอบเท่านั้น ลุงมาศจึงช่วยแบกข้าวแบกของที่ป้าถือมา เดินพยุงป้าเข้าครัว

หลังจากได้ยินว่าพิธีรดน้ำดำหัวยายที่บ้านสวนของเราเริ่มต้นตอนบ่ายโมงตรง พี่โนชกับพี่ดื้อตัดสินใจพาหนูไปเที่ยวเล่นดูงานเทศกาลสงกรานต์ในวัด บรรยากาศในบ้านกับนอกบ้านต่างกันลิบลับ ในบ้านสวนรวบรวมทั้งผู้คนที่เรารักและผู้คนที่

เราชังทว่าพอออกมาสูดอากาศภายนอก ระหว่างเดินทางจากหน้าบ้านผ่านโค้งบ้านยายกอบ ไปทางขวามือ เข้าสู่เขตชุมชนวัดฝาง เห็นชาวบ้านในชุมชนตั้งแต่เด็กเล็ก วัยรุ่น รวมไปถึงผู้เฒ่าผู้แก่สวมเสื้อลายดอก นุ่งกางเกงขาสั้นถือขัน สายยางและปืนฉีดน้ำสาดน้ำใส่กันอย่างสนุกสนาน การที่เราสามคนพี่น้องจะเดินทางไปถึงวัดได้ต้องเดินผ่านค่ายมวยเคซ่ายิม ค่ายมวยประจำชุมชนวัดฝาง ผ่านบ้านเรือนที่ปลูกสร้างด้วยปูนทาสีขาว มุงหลังคาสังกะสีสีส้มอิฐไปก็จะเจอวัด ระหว่างทางที่คนในชุมชนออกมาเล่นน้ำแน่นอนว่าเมื่อเดินผ่านก็ต้องเปียก

เราสามคนพี่น้องมองหน้ากัน ยิ้มอย่างมีเลศนัย ก่อนออกตัววิ่งลุยฝ่าฝูงชนในชุมชนที่สาดน้ำใส่กัน หนูกับพี่โนชและพี่ดื้อโดนเด็ก ๆ ในชุมชนยิงปืนฉีดน้ำใส่ผ่านไปไม่เท่าไรก็โดนผู้ใหญ่ในชุมชนรุมฉีดน้ำผ่านสายยาง เราสามพี่น้องสบโอกาสเห็นขันกับถังน้ำพลาสติกตั้งวางอยู่หน้าบ้านใครสักคนหนึ่ง เมื่อเห็นเจ้าของบ้านยิ้มพร้อมผายมือให้เล่นได้ เราสามคนพี่น้องจึงช่วยกันสาดน้ำสู้กลับ เสียงสาดน้ำใส่กันดังซู่ซ่าปนเสียงหัวเราะของเด็ก ๆ และชาวบ้านในชุมชนดังระงมไปทั่ว อากาศที่ว่าร้อน พออยู่ท่ามกลางสนามรบที่รบกันด้วยน้ำก็หายร้อนเป็นปลิดทิ้ง

กว่าเราสามคนพี่น้องจะถึงวัด นิ้วมือ นิ้วเท้าก็เหี่ยวแห้งและสีซีดเห็นได้ชัด ด้วยบรรยากาศครึกครื้นช่วงเทศกาลทำให้หนูรู้สึกสนุก ลืมเรื่องราวแย่ ๆ ที่เกิดขึ้นช่วงวันสงกรานต์ไปทั้งหมดพอเดินเข้าสู่เขตวัดหนูเห็นพี่ใบ้เดินผ่านมาท่าทางรีบร้อนจึงวิ่งเข้าไปทัก

“พี่ใบ้สวัสดีค่ะ” หนูยกมือไหว้พร้อมกล่าวทักทาย พี่ใบ้พยักหน้าแล้วยิ้มให้

“พี่ใบ้จะไปไหนเหรอคะ” พี่ใบ้จึงชี้นิ้วมือไปทางศาลาวัด เราสามคนพี่น้องหันไปมอง เห็นว่ากลางลานวัดใกล้ศาลาวัดและกุฏิพระที่อยู่ทางฝั่งขวามือ มีจัดงานแข่งการละเล่นไทยด้วย หนูเห็นว่าน่าสนุกจึงวิ่งปรี่เข้าไปดู แต่พี่โนชก็ร้องทักขึ้นมา

“น้องไม่ไปไหว้อุโบสถก่อนเหรอ” พี่ชายร่างท้วมชี้นิ้วไปที่อุโบสถซึ่งตั้งคั่นกลางระหว่างศาลาท่าน้ำ สนามเด็กเล่นและโรงเรียนวัดฝางที่อยู่ทางฝั่งซ้ายกับลานวัด ศาลาวัดและกุฏิพระทางด้านขวา หนูส่ายหน้า

“อุโบสถเข้ายังไม่เปิดไม่ใช่เหรอ จนกว่าจะถึงเวลาสรงน้ำพระ เลยว่าจะขอไปดูการละเล่นก่อนได้ไหม”

“น้องอยากดูการละเล่น ดื้อก็เห็นว่าน่าสนุกไปดูกันพี่โนช” พี่ดื้อชวน

“ไปสิไป” พี่ใบ้พาหนูเดินแหวกกลุ่มคนเข้ามาดูแข่งการละเล่นของไทยใกล้ ๆ พี่โนชกับพี่ดื้อก็เดินตามมาดูด้วย หนูหันไปสังเกตเห็นชาวบ้านที่ล้อมรอบดูแข่งการละเล่นไทยยืนล้อมรอบในลักษณะล้อมวง เป็นวงกลม

ขนาดใหญ่ กลุ่มผู้ชมจะมีอายุแตกต่างกันไปทั้งเด็กเล็ก เด็กโต วัยรุ่นจนไปถึงคนแก่

ขณะที่หนูกำลังสังเกตกลุ่มผู้ชมที่มุงดูการแข่งขันกันอย่างเนืองแน่น มัคนายกชายสูงวัยคนหนึ่ง สวมเสื้อผ้าฝ้ายและกางเกงทรงกระบอกสีน้ำเงินเดินเข้าไปกลางวงล้อมของกลุ่มผู้ชมก็ดำเนินหน้าที่เป็นโฆษกประจำการแข่งขันในวันนี้กล่าวเปิดงาน

“กราบเรียนแขกเหรื่อที่เคารพรัก ทั้งเด็กเล็ก เด็กโต วัยหนุ่มสาวและผู้เฒ่าผู้แก่ เหมือนผม ฮ่า ๆ ยินดีต้อนรับชาวบ้านชุมชนวัดฝางก็ดี ชาวบ้านจากชุมชนอื่นก็ดี ทางตัวกระผม คณะกรรมการวัดและเจ้าอาวาสอย่าง หลวงพ่อเกษตร ดีใจอย่างยิ่งที่ทุกท่านยังคงสนใจรับชมการแข่งขันการละเล่นไทยที่ทางวัดเราจัดขึ้น เนื่องในโอกาสวันสงกรานต์ทุก ๆ ปี

วันนี้เราจะมีแข่งการละเล่นไทยคือแข่งก่อพระเจดีย์ทราย แข่งเดินกะลาชิงเงินรางวัล ชักเย่อและทีเด็ดประจำงาน เชิญชวนให้ผู้ชายวัยรุ่น วัยหนุ่มมาท้าดวล คือ ปีนเสาน้ำมันชิงธง

ทุกการแข่งขัน ทุกการละเล่นทุก ๆ คนที่เป็นผู้เข้าชมในงานสามารถเข้าร่วมการแข่งขันได้ทั้งหมดเลยนะครับ เด็ก ๆ สามารถเดินกะลา ก่อพระเจดีย์ทราย แข่งกันได้ ส่วนผู้ใหญ่สามารถแข่งชักเย่อประลองพลัง วัดความแข็งแรงกันดูได้ สามารถเข้าร่วมเล่นได้ทุกเพศทุกวัย ยกเว้นการละเล่นปีนเสาน้ำมันชิงธงที่ผู้หญิงเล่นไม่ได้นะครับ ขอสงวนสิทธิ์เอาไว้ ณ ตรงนี้เลย

การแข่งขันการละเล่นไทยประเภทที่หนึ่ง การแข่งขันก่อพระเจดีย์ทราย จะเริ่มนับถอยหลังแล้วนะครับ ถ้าใครสนใจเข้าร่วมแข่งขันการแข่งขันก่อพระเจดีย์ทราย จะจัดขึ้นหน้ากุฏิพระนะครับ ผมจะนับสาม สอง หนึ่ง ผู้เข้าแข่งขันวิ่งเข้าไปก่อกองทรายที่คณะกรรมการเราจัดเตรียมสถานที่เอาไว้ได้เลยนะครับ ถ้าพร้อมแล้ว สาม สอง หนึ่ง ไป”

ทันทีที่โฆษกนับถอยหลังลูกเด็กเล็กแดงและผู้ใหญ่บางคนออกตัววิ่งไปก่อกองทรายด้านหน้ากุฏิพระทันที หลังจากจำนวนผู้เข้าแข่งขันครบจำนวนที่ที่ทางคณะกรรมจัดเตรียมเอาไว้ โฆษกก็ประกาศให้รอเข้าแข่งขันรายการต่อไป

“การแข่งขันก่อกองทรายนะครับจะดูที่ว่าของใครสวยที่สุด ประณีตที่สุด ก็จะได้รับเงินรางวัลจำนวนสามร้อยบาทจากคณะกรรมการเราไปเลยนะครับ โดยเราจะประกาศผลในช่วงเย็น เพราะการก่อกองทรายต้องใช้ระยะเวลาและเพื่อให้คณะกรรมการมีเวลาตัดสินการแข่งขันประเภทอื่นนะครับ คณะกรรมการเรามีน้อยครับ ฮ่า ๆ

เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา ผมจะขอประกาศการแข่งขันการละเล่นไทยประเภท

ที่สองนะครับ คือ การแข่งขันเดินกะลา โดยผู้เข้าร่วมเล่นจะต้องเป็นเด็กเท่านั้นนะครับ เพราะกะลาที่เราหามาใบเล็ก ผู้ใหญ่ขึ้นไปเหยียบเปลือกแยกก่อนพอดี ผู้เข้าแข่งขันการละเล่นประเภทนี้จะต้องเดินบนกะลาที่ผูกเชือกเอาไว้ ทรงตัวเดินตามทางวิบากไปเรื่อย ๆ ถ้าคนไหนไปถึงโต๊ะไม้ที่คณะกรรมการวางเอาไว้ก่อนก็จะได้เงินรางวัลไปทั้งหมดห้าร้อยบาท ถ้าเด็ก ๆ พร้อมแล้ว ผมจะนับถอยหลังเหมือนเดิมนะครับ สาม สอง หนึ่ง ไป”

เด็ก ๆ วิ่งเข้าไปในลานวัดเพื่อขึ้นเหยียบกะลากันจ้าละหวั่น พอจำนวนเด็กครบแถวห้าแถว ครบตามเส้นที่ผู้จัดงานตีเอาไว้ตามพื้น เมื่อเด็กคนไหนเดินทรงตัวบนกะลาหลบหลีกสิ่งกีดขวาง และเดินทรงตัวขึ้นแท่นทรงตัวไปจนสุดทางและไปถึงโต๊ะไม้ที่ตั้งอยู่กลางลานได้ เด็กคนนั้นจะเป็นผู้ชนะและได้รับเงินรางวัลจำนวนห้าร้อยบาทไป

เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมเป็นผู้ชายรูปร่างผอมบาง ต่างคนต่างตั้งใจเดินบนกะลาอย่างขมีขมัน เด็กหนึ่งในห้าคนที่เข้าร่วมการแข่งขันไว้ผมแกละ ดูเดินกะลาคล่องแคล่วกว่าเด็กคนอื่น ๆ ผู้คนส่งเสียงโห่ร้องส่งกำลังใจให้เด็ก ๆ เด็กผมแกละคนนั้นเดินข้ามสะพานทรงตัวเรียบร้อยและกำลังจะเดินไปถึงโต๊ะไม้ในไม่ช้า อีกนิด อีกนิดเดียว ถึงแล้ว เมื่อเด็กผมแกละเดินกะลาไปแตะโต๊ะไม้ได้สำเร็จเป็นคนแรกก็ได้รับเงินห้าร้อยบาทจากคณะกรรมการไป ชาวบ้านที่มามุงดูก็ส่งเสียงเฮดังลั่น พร้อมตบมือเสียงดังแปะ ๆ ก้องดังไปทั่วลาน เด็ก ๆ ที่เหลือที่ลงแข่งก็ได้อมยิ้มเป็นของปลอบใจ

หนูตื่นตาตื่นใจกับการแข่งการละเล่นไทยเป็นอย่างมาก ต่อมาโฆษกประกาศว่าเป็นการแข่งชักเย่อ ผู้เข้าแข่งขันต้องเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น แต่จะเป็นเพศใดก็ได้สามารถเข้าร่วมได้ทั้งสองฝั่งชักเย่อเป็นการแข่งดึงเชือกแข่งฝั่งละห้าคนตรงกลางของเชือกจะมีธงสีแดงคั่นกลางระหว่างสองทีมผู้เข้าแข่งขันต้องอาศัยการดูลานวัดที่แปะเทปสีดำเป็นหลัก หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถดึงธงสีแดงเข้าเขตของตนเองได้ก็จะเป็นฝ่ายชนะและได้รับคนละสองร้อยบาท เมื่อผู้ชมฟังกติกาเรียบร้อย โฆษกนับเวลาถอยหลัง สาม สอง หนึ่ง ผู้ชมที่ผันตัวไปเป็นผู้เข้าแข่งขันก็ยื้อยุด ฉุดกระชากเชือกเข้าหาฝั่งตนเอง ทั้งสองฝั่งมีผู้เข้าแข่งขันจำนวนเท่ากัน แต่ฝั่งขวามีผู้ชมส่วนใหญ่ที่ออกไปเล่นเป็นผู้หญิงสามคนดึงเชือกร่วมกันกับผู้ชายอีกสองคน ส่วนอีกฝั่งมีผู้หญิงหนึ่งคนดึงร่วมกับผู้ชายสี่คน กลุ่มที่มีผู้ชายช่วยดึงอยู่สี่คน จึงเป็นฝ่ายชนะการแข่งขันชักเย่อไปในที่สุด

หนูหันไปดูพี่ชายสองคนของหนูพบว่าไม่ได้ยืนอยู่ที่เก่าแล้ว หนูจึงมองหาพอเห็นหลังไวไวยืนเล่นน้ำกับเด็ก ๆ ที่ปากทางเข้าประตูวัดอยู่ก็โล่งอกนึกว่าตนเองโดนพี่ ๆ ทิ้ง ที่แท้ก็แอบน้องไปเล่นน้ำคลายร้อนนี่เอง

หนูหันหลับมาดูการแข่งขันต่อ รายการสุดท้ายเป็นรายการที่หนูชื่นชอบมากที่สุด เพราะผู้เข้าแข่งขันต้องแข่งกันปีนเสาไม้ไผ่ที่ชโลมน้ำมันพืชทั่วเสาเพื่อขึ้นไปชิงธงที่ปักอยู่บนยอดเสา ซึ่งผู้เข้าแข่งขันจะมีมากเท่าใดก็ได้ เพียงแต่คนแรกที่ชิงธงได้จะได้รับเงินรางวัลจำนวนหนึ่งพันบาทจากคณะกรรมการไปคนเดียว

เมื่อโฆษกนับถอยหลัง สาม สอง หนึ่ง ผู้ชายวัยหนุ่มจำนวนหลายคน พุ่งตัวเข้าไปเกาะเสาไม้ไผ่ พยายามปีนเสาลื่น ๆ ขึ้นไปชิงธงสีแดงบนยอดให้ได้ เสียงผู้ชมโห่ร้องให้กำลังใจไม่หยุดหย่อน เวลาผ่านไปนานเกือบหนึ่งชั่วโมง ในที่สุดผู้ชายผอมบางผมหยิกดกดำคนหนึ่งก็สามารถปีนขึ้นเสาน้ำมันคว้าธงสีแดงลงมาได้ กรรมการจึงขอถ่ายรูปเป็นที่ระลึกและมอบเงินรางวัลจำนวนหนึ่งพันบาทให้ผู้ชายคนนั้นไปเลย

เวลาผ่านไปนานเท่าไรไม่รู้ได้ เมื่อการแข่งการละเล่นไทยจบลง มัคนายกที่ดำเนินหน้าที่เป็นโฆษกก็ประกาศเวลา สรงน้ำพระพุทธรูปองค์ใหญ่ พอได้ยินว่าถึงเวลาสรงน้ำแสดงว่าใกล้เวลานัดกับญาติผู้ใหญ่เต็มที หนูจึงรีบวิ่งแจ้นไปหาพี่โนชกับพี่ดื้อที่กำลังเล่นน้ำกับเด็ก ๆ ในชุมชนจนตัวเปียกชุ่ก

เราสามพี่น้องเดินฝ่าดงสงครามน้ำมาถึงบ้าน ก็ช่วยกันบิดเสื้อผ้าพอให้หมาด ๆ แล้วเดินเข้าบ้านรีบรุดไปหลังบ้าน เพื่อทำพิธีรดน้ำดำหัวยายกับญาติผู้ใหญ่

เมื่อไปถึงเราสามพี่น้องเห็นลุงปราบจัดแจงปูผ้าลูกไม้สีขาวบนโต๊ะร้านอาหาร ป้ากล้วย ป้าบุ่มและแม่ช่วยกันแต่งตัวยาย ให้ยายสวมเสื้อลายลูกไม้สีขาวและนุ่งผ้าถุงสีม่วงลูกหว้า ลุงล้อจัดแจงเตรียมขันทองเหลืองเทน้ำสะอาดก่อนใส่ ดอกดาวเรืองและมะลิลงไปในน้ำ ป้าลียื่นพวงมาลัยให้ยายถือ

หลังจากจัดแจงสถานที่และตัวบุคคลที่จะขอขมาลาโทษ เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ไทยเรียบร้อย แม่กับป้า ๆ ก็กวักมือเรียกเราสามพี่น้องให้ลงไปนั่งข้างล่างบนพื้นอิฐ เพื่อกล่าวคำขอขมาลาโทษบุพการีและผู้มีพระคุณที่เลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เด็กจนเติบใหญ่ หนูกับพี่โนชนั่งลงข้างแม่ จากนั้นลุงปราบก็เป็นคนนำพิธีการ

ขอขมาในครั้งนี้ ลุงเขยิบตนเองไปด้านหน้ายายอีกเล็กน้อย ชันตัวขึ้นนั่งในท่าเทพบุตร คือ ชันเข่าและชันปลายเท้าขึ้น พนมมือขึ้นระหว่างอกและกล่าวคำขอขมา

“ข้าพเจ้า นายปราบ เสมพูล” ทุกคนพูดชื่อตนเอง

“ข้าพเจ้าขอขมาลาโทษในสิ่งที่ข้าพเจ้าเคยปฏิบัติตนไม่ดี เคยพูดจาไม่ดีต่อบุพการี ผู้มีพระคุณ ปู่ย่าตายายก็ดี ขอให้ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ลูกกล่าวถึงทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าก็ดีและลับหลังก็ดี ขอให้ยายสุรินทร์ เสมพูล เป็นพยานให้อภัยแก่ลูกชาย ลูกสาว หลานชาย หลานสาว เนื่องในวันสงกรานต์และวันขึ้นปีใหม่ของไทย ขอให้คุณแม่สุรินทร์มีสุขภาพยั่งยืน แข็งแรง โรคภัยไข้เจ็บอย่าได้ถามหาและขอให้อวยพรลูกหลานใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีความเจริญและมั่งคั่งด้วยความสงบในชีวิต ตราบนานเท่านานด้วยเถิด สาธุ”

ทุกคนในบ้านพูดตามลุงปราบและยกมือไหว้ขอขมายาย จากนั้น ลูก ๆ ของยายก็เรียงตามลำดับ ใช้ขันสเตนเลสใบเล็กที่ลอยอยู่ในขันทองเหลืองทรงกลมตักน้ำในขันรดมือของยาย

เริ่มจากป้ากล้วยเริ่มรดเป็นคนแรก ยายจึงอวยพรให้มีความสุข

“ลูกสาวคนโต ขอให้มีความสุข การงานรุ่งเรือง ค้าขายร่ำรวยนะลูกนะ”

“ขอบคุณจ้าแม่”

ลุงปราบตักน้ำรดมือยายเป็นคนต่อมา

“ลูกชายคนที่สอง อยู่คนเดียวที่ลำปางก็รักษาเนื้อรักษาตัวนะลูก เจ็บไข้ได้ป่วยไม่ว่าจะหนักเบาก็กลับมาหาแม่ที่บ้านได้นะลูก แม่จะรอหนูอยู่ที่บ้านเสมอ” ลุงปราบยกมือไหว้

“ขอบคุณครับแม่ ปราบรักแม่นะ สุขภาพแข็งแรง ๆ”

ถัดมาป้าบุ๋มเป็นคนตักน้ำรดมือยาย

“ลูกสาวคนที่สาม อย่าจู้จี้ขี้บ่นกับคนอื่นมากนัก หนักนิดเบาหน่อยก็อภัยให้กันไม่ว่าจะเป็นสามีหรือหลาน”

“จ้า คุณแม่” ป้าบุ๋มยกมือไหว้

ถัดมาลุงล้อคลานเข่าเข้ามา ตักน้ำรดมือยาย

“ลูกชายคนที่สี่ ไปอยู่ไกลหูไกลตา เห็นว่าแม่กล้วยบอกเอ็งไปค้าขายของที่ต่างจังหวัด แม่ก็ขอให้กิจการ การเงินและการงานรุ่งเรืองนะลูก”

“ครับ ขอบคุณครับแม่ รักษาสุขภาพนะแม่นะ”

ลุงเลื่อนคลานเข่าตามลุงล้อมา ตักน้ำรดมือยาย

“เดินทางไปกลับจากที่บ้านถึงที่ทำงาน ขับรถขับราดี ๆ นะลูก”

“จ้ะ เลื่อนดูแลตนเองไม่เคยขาดตกบกพร่องเรื่องใดเลยจ้ะ”

แม่คลานเข่าเข้าไปคนสุดท้ายสำหรับลูกทั้งหกคนของตากับยาย

“ลูกสาวคนสุดท้อง เลี้ยงลูกมาได้ดีนะ รู้จักช่วยงานบ้านงานเรือน อย่าลำเอียงรักลูกไม่เท่ากันละ”

“ไม่ต้องห่วงจ้ะแม่ ไม่เคยรักลูกคนไหนมากกว่ากันเลย ขอให้แม่สุขภาพแข็งแรงอยู่เล่นกับหลาน ๆ ไปอีกนานนะ”

ลูก ๆ ทั้งหกคนของตากับยายรดน้ำให้ยายเสร็จ ก็ได้เวลาของเหล่าลูกเขยและลูกสะใภ้เข้าไปกราบไหว้ยาย เริ่มจากลุงมาศเพราะตบแต่งกับป้าบุ๋ม ตามมาด้วยป้าลีและป้าเมาะ เมื่อลูกเขยและลูกสะใภ้รดน้ำเสร็จก็ถึงตาของหลาน ๆ ประจำบ้านสวน

พี่โนชคลานเข่าเข้าไปรดน้ำให้ยาย

“โตจนมีงานมีการแล้ว อย่าลืมแม่ ลืมน้องเด็ดขาดนะลูก”

“ไม่ลืมครับยาย ขอให้ยายสุขภาพแข็งแรงนะ”

พี่ดื้อคลานเข่าเข้าไปรดน้ำให้ยายบ้าง

“เรียนใกล้จะจบแล้ว จะเรียนต่ออะไรหรือทำงานอะไรก็ขอให้เป็นคนดี อย่าเที่ยวไปกวนประสาทชาวบ้านใครเขา เดี๋ยวเขาจะหาว่าพ่อกับแม่ แล้วก็ย่าไม่สอน”

“โอ๊ย ย่าสอนอยู่ตลอดเวลานั่นแหละ เขาให้อวยพรปีใหม่ไทย ไม่ใช่ให้ซ้ำเติมหลาน” ยายเห็นพี่ดื้อต่อล้อต่อเถียงจึงหยิบขันรดน้ำใบเล็กมาเคาะหน้าผากพี่ดื้ออย่างจังหนึ่งที

โป๊ก

พี่ดื้อลูบหน้าผากเบา ๆ ก่อนคลานเข่าออกไป หนูคลานเข่าเข้าไปหายายช้า ๆ โยกตัวหลบเล็กน้อย กลัวยายจะเอาขันเคาะหัวด้วยอีกคน ญาติผู้ใหญ่ที่ยืนอยู่จึงหัวเราะคิก ๆ กับท่าทางของหนู

“ยายจะไม่เอาขันตีหัวหนูเหมือนพี่ดื้อใช่ไหมจ๊ะ”

“เออ ไม่ตีหรอก ไอ้ดื้อมันกวนประสาท เอ็งไม่ได้กวนประสาท

เหมือนมัน ไม่ต้องกลัว” ยายพูดก่อนวางขันลงในน้ำ หนูตักน้ำรดมือของยาย

“อยู่เย็นเป็นสุขนะลูก หลานโตขึ้นแต่ละวัน เรียนจบแล้วหางานหาการมั่นคงในชีวิตนะลูก”

“ขอบคุณจ๊ะยาย”

หลังจากทุกคนรดน้ำยายเสร็จ ป้าบุ๋มก็อาสาพายายกลับไปนอนบนเก้าอี้โยกของตาตามเดิม เพราะเดี๋ยวนี้ยายเดินเหินไม่ค่อยไหว จะให้กลับไปนอนที่ห้องนอนชั้นบนที่เคยนอนเหมือนสมัยบ้านไม้ก็ไกลห้องน้ำ กว่าจะมาถึงก็ไม่สะดวก

พอทุกคนรดน้ำดำหัวยายเสร็จเรียบร้อยก็แยกย้ายกลับบ้านใครบ้านมัน ก่อนกลับป้าลีก็เอาขนมทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทองมาให้หนู พี่โนชและพี่ดื้อกินกัน เมื่อทุกคนแยกย้ายกันกลับบ้าน บ้านสวนก็กลับมาเงียบสงบอีกครั้ง

เป็นอีกหนึ่งวันที่รู้สึกว่าได้ออกไปเที่ยวนอกบ้าน ได้เล่นน้ำ ได้ดูการแข่งขันการละเล่นไทย เมื่อนึกขึ้นได้ก็อยากรู้ขึ้นมาว่าใครชนะรางวัลก่อพระเจดีย์ทรายที่สวยที่สุด แต่พอนึงถึงบรรยากาศที่ต้องเตรียมตัวเปียก ถึงแม้จะสนุกสนานก็ตามทีทว่าการละเล่นและพบปะผู้คนมากหน้าหลายตาก็สามารถดูดพลังงานได้เหมือนกัน

หนูขอสัญญากับตัวเองตรงนี้เลยว่าหนูเล่นสงกรานต์คุ้มที่สุดในชีวิตแล้ว วันสงกรานต์สองวันที่เหลือต่อจากนี้ หนูจะไม่เดินทางออกจากบ้านไปไหนอีกแล้ว

บทที่ ๘
เรื่องเล่าบนพื้นครัว

หลายวันผ่านไป หลังผ่านเทศกาลสงกรานต์ที่เปรียบเสมือนวันรวมญาติ ทำให้หนูสูญเสียพลังงาน ไม่อยากทำอะไรนอกจากนั่ง ๆ นอน ๆ อยู่บนแหย่งไม้สักห้องนั่งเล่น หนูมองลอดผ่านประตูมุ้งลวดไปทางหน้าบ้านพบว่าตนเองอยู่เฉยมา จนเกือบหมดวันแล้ว แสงอาทิตย์สีส้มสาดแสงอ่อนบนแผ่นฟ้ากว้างสีคราม อมม่วง เคลื่อนผ่านชายคาบ้านเรือนฝั่งตรงข้ามไป ดวงอาทิตย์ใกล้ลับขอบฟ้าเต็มที ด้วยแสงสีและบรรยากาศของยามเย็นชวนให้เกิดความรู้สึกสงบ ทำให้นึกถึงเรื่องเล่ายามเย็นบนพื้นครัวของครอบครัวตอนหนูยังเล็กที่รายล้อมไปด้วยญาติผู้ใหญ่เหมือนวันสงกรานต์ที่ผ่านมา

เรื่องเล่าในครอบครัวของหนูเป็นเรื่องราวและประสบการณ์ของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนที่ประสบพบเจอมามีทั้งเรื่องดี เรื่องร้าย เรื่องชวนขบขันและเรื่องชวนขนหัวลุก ในช่วงเย็นหลังจากหนูเลิกเรียน ผู้ใหญ่กลับจากที่ทำงาน ตากับยายตั้งตารอพวกเราอยู่ที่บ้านเตรียมอาหารเย็นไว้คอยเหมือนเคย ตาเป็นคนเก็บพริกขี้หนูสวนใบมะกรูดและมะนาวที่ปลูกไว้หน้าบ้าน เอามาให้ยายทำต้มยำกุ้งน้ำข้นกินคู่กับไข่เจียวหอมซอยและข้าวสวยร้อน ๆ พวกเราที่เหลือ พวกลุง ป้า แม่ พี่ชายและลูกพี่ลูกน้องช่วยกันจัดโต๊ะอาหาร วางจาน ช้อน ส้อมและแก้วน้ำลงบนโต๊ะไม้สักทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีน้ำตาลเข้ม คลุมด้วยผ้าพลาสติกลายผลไม้ มีแปดที่นั่ง ทุกคนง่วนอยู่กับการจัดโต๊ะอาหาร บางคนจัดส่วนของตัวเองเสร็จจึงแยกย้ายไปช่วยงานครัวส่วนอื่นต่อ หนูยังเล็กอยู่มาก อยู่ไม่สุข จึงเดินเข้าไปป่วนยายที่กำลังเตรียมทำต้มยำกุ้งน้ำข้นแถวหน้าเตา

วิธีทำต้มยำกุ้งน้ำข้นไม่ยากเท่าไร แต่วัตถุดิบที่ใช้มีเยอะมาก หนูจำอย่างไรก็จำได้ไม่หมด จำสลับกับอาหารประเภทอื่นบ้างก็มี หนูรู้สึกว่าการทำอาหารคาวยากกว่าอาหารหวาน เพราะอาหารคาวต้องใช้วัตถุดิบพืชผักสวนครัวเยอะแยะมากมายและต้อง

ปรุงรสให้กลมกล่อม ไม่เปรี้ยวไป ไม่หวานไป ไม่เค็มไปและไม่จืดไป ขณะที่อาหารหวานในความคิดของหนู ไม่จำเป็นต้องพิถีพิถันจากวิธีการทำมากมาย ขอแค่ได้สนุกจากการปั้นแป้ง คั้นน้ำกะทิ โรยน้ำตาลทรายหรือน้ำตาลปี๊บเท่าไรก็ได้ตามใจชอบ ก็เพียงพอให้กินได้มื้อหนึ่งแล้ว ยายคอยบอกและสอนหนูเสมอเรื่องทำอาหารคาว

“ยายรู้ว่าเอ็งจำเครื่องปรุงและวัตถุดิบต่าง ๆ เหล่านี้ได้ไม่เยอะหรอก” ยายพูด

“ก็ใช่สิจ๊ะยาย ไหนจะเครื่องปรุง พืชผักสวนครัว เนื้อสัตว์อีก หนูจำได้ไม่หมดหรอกจ้ะ” หนูตอบพลางเดินไปทางซ้ายทีทางขวาที รอบตัวยายที่กำลังฝานหอมแดงด้วยมีดทำครัวขนาดเล็กลงหม้อแกงสเตนเลสขนาดใหญ่

“เอ็งจำคำยายเอาไว้นะ อาหารคาวไม่ว่าจะเป็นประเภทอะไร เครื่องปรุงและพืชผักสวนครัวที่ใช้เหมือนกันแทบทุกอย่าง เอ็งจำเครื่องปรุงในครัวได้ไหม” หนูพยักหน้า ยายถามต่อ “เครื่องปรุงในครัวมีอะไรบ้าง”

“ก็มีน้ำมัน น้ำปลา น้ำตาล พริกไทย พริกป่น กะทิจ้ะ”

“อะไรอีก” ยายถามต่อ

“หมดแล้วนี่จ๊ะ ไม่มีให้พูดแล้ว” ยายหยุดฝานหอมแดงลูกที่สอง ยกมือขึ้นเขกหัวหนูเบา ๆ หนึ่งที

“พวกน้ำตาลยังมีประเภทอื่นอีกมีทั้งน้ำตาลทรายแดงน้ำตาลทรายขาวน้ำตาลกรวดและน้ำตาลก้อน”

หนูยกมือทั้งสองข้างขึ้นลูบหน้าผาก ทำท่าเหมือนเจ็บจากโดนยายเขกหัว ยายส่ายหน้าและยิ้มเยาะหนูเล็กน้อย

“เจ็บไหมละ สมน้ำหน้าเอ็ง” หนูไม่ยอมแพ้ จึงงัดความรู้ที่ตัวเองจำได้ทั้งหมดมาโต้ยายกลับ

“แต่น้ำตาลที่ยายพูดถึง ส่วนใหญ่ใช้กับพวกของหวานไม่ใช่เหรอจ๊ะ ยายถามหนูเรื่องเครื่องปรุงอาหารคาวนี่นา”

“เออ ยายผิดเอง เอ็งไปช่วยแม่เอ็งตักข้าวไป”

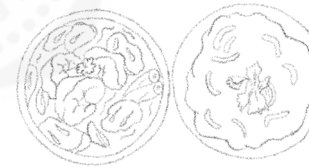
ยายฝานหอมแดงลูกที่สามใส่หม้อต้มรอน้ำเดือด หนูเดินไปหาแม่ที่ยืนอยู่ตรงหน้าหม้อหุงข้าวถัดจากยายทางขวามือ กำลังบรรจงตักข้าวใส่จานทีละใบ หนูอาสาช่วยเอาจานข้าวไปให้ลุงปราบ ลุงล้อ ลุงเลื่อนยืนคุยกับตาตรงโต๊ะกินข้าวกลางห้องครัว เดินไปเดินมาจนครบจำนวนจานแปดใบบนโต๊ะอาหารสำหรับตา ยาย ลุงสามคน ป้าสองคนกับแม่ และอีกสามใบสำรองเตรียมไว้ให้หนู พี่ชายและลูกพี่ลูกน้อง หนูเดินกลับไปทางซ้ายของครัวที่ยายยืนอยู่ ข้างซ้ายมือยาย ป้ากล้วยกับป้าบุ๋มกำลังช่วยยายทอด

ไข่เจียวหอมซอยอยู่ คนหนึ่งเทน้ำมันราดลงในกระทะ จับด้ามเหล็กหุ้มด้วยพลาสติกสีดำหมุนควงไปมาให้น้ำมันอยู่ทั่วกระทะ ส่วนอีกคนหนึ่งตอกไข่ใส่จานก้นลึก หั่นหอมแดงซอย ผสมน้ำปลาและน้ำตาลลงไปในไข่ จากนั้นใช้ส้อมตีไข่ให้ขึ้นฟอง เมื่อน้ำมันในกระทะเดือด กระเด็นเสียงดังเปาะแปะเปาะแปะ ป้าจึงเทไข่ใส่กระทะ หนูได้ยินเสียงน้ำในหม้อต้มเดือดดังปุดปุด จึงวิ่งปรี่ไปหายาย เหยียบเก้าอี้นั่งยองไม้ที่ตาเป็นคนทำทางด้านขวามือของยายขอดูในหม้อต้ม แต่ไม่ได้ยืนใกล้มาก เพราะยายเอ็ดเสียงดังขึ้นมาเสียก่อน

“เอ็งยืนห่าง ๆ หม้อเอาไว้นะ น้ำมันร้อน” หนูยืนเกาะขอบชั้นวางไม้ประกอบจากไม้เนื้อแข็งชนิดต่าง ๆ ที่ตาทำอยู่ห่าง ๆ และเฉย ๆ ตามที่ยายบอก

“เริ่มจากการตั้งหม้อต้มบนเตาแก๊ส ใส่น้ำครึ่งหม้อ ใส่เกลือ ตะไคร้ ใบมะกรูดฉีก หอมแดง ข่า พอน้ำเดือดค่อยใส่เห็ดฟางที่หั่นแล้วลงในหม้อ ตามด้วยพริก น้ำปลา กะทิ คนไปเรื่อย ๆ แต่ไม่ต้องตะบี้ตะบันคนตลอดเวลา ใส่เนื้อสัตว์ลงไป ถ้าอยากกินกุ้งก็ใส่กุ้ง อยากกินไก่ก็ใส่ไก่ อยากกินปลาก็ใส่เนื้อปลาลงไป แต่วันนี้เราใช้กุ้งที่ตาเอ็งซื้อมาก็ใส่กุ้งลงไป บีบมะนาว ใส่ผักชีฝรั่งปิดท้าย ปิดเตาแก๊ส ยกหม้อลง”

ยายอธิบายวิธีทำต้มยำกุ้งน้ำข้นให้หนูฟังอย่างละเอียดและอดทนข้างกัน ทางฝั่งซ้ายมือไข่เจียวใส่หอมซอยก็ฟูขึ้นเป็นสีเหลืองนวล กลิ่นของไข่และหอมแดงชวนอร่อยน่าลิ้มลอง เมื่อกับข้าวสองอย่างเสร็จแล้ว ยายกับป้าจึงช่วยกันยกไปวางไว้บนโต๊ะกินข้าว หนูเดินตามไปรับจานข้าวพร้อมพี่ชายและลูกพี่ลูกน้องชายอีกคนด้วย หนู พี่ชายและลูกพี่ลูกน้องนั่งกินข้าวด้วยกันบนพื้นในครัวข้างโต๊ะกินข้าวทางขวามือตากับยายและลูกอีกหกคนนั่งบนเก้าอี้ไม้สักเข้าชุดกับโต๊ะกินข้าวทางซ้ายมือ บ้านของหนูชอบกินข้าวไปพลางพูดคุยไปพลาง ส่วนใหญ่ผู้ใหญ่จะคุยสารทุกข์สุกดิบทั่วไป แต่พวกเราเป็นพี่น้อง เพื่อนเล่นกันมาตั้งแต่ครั้งตัวเล็กตัวน้อย โดยเฉพาะหนูที่ห่างกับพี่ชายหลายปีก็จะได้ฟังเรื่องเล่าสนุก ๆ จากพี่ชายทั้งสองคนของหนูด้วย เรื่องเล่าที่พี่ ๆ ชอบเล่าให้หนูฟังบ่อยครั้ง เห็นทีจะเป็นเรื่องสยองขวัญ ว่าแล้วพี่ชายก็เริ่มเล่า

“ครั้งหนึ่งพี่กับเพื่อนอีกสี่คนกำลังกลับจากโรงเรียน น้องคงจำอาคารเรียนวิชานาฏศิลป์และพละได้ เป็นอาคารสามชั้นสร้างด้วยปูนทาสีขาวและปูพื้นด้วยไม้สีน้ำตาลเข้ม พี่กับเพื่อน ๆ เดินลงมาถึงชั้นล่างสุด เพื่อนพี่คนหนึ่งลืมของเอาไว้

ตรงระเบียงหน้าห้องพละอยู่ระหว่างห้องพยาบาลทางด้านซ้าย และห้องนาฏศิลป์ทางด้านขวา พี่กับเพื่อนที่เหลืออยู่จึงขึ้นไปเป็นเพื่อน ระหว่างทางเดินขึ้นไปชั้นสองของอาคารเรียน พี่กับเพื่อนอีกสามคนที่เหลือยืนรออยู่แถวบันได ปล่อยให้เพื่อนที่ลืมของไปหยิบของเอง เพราะอยู่ห่างกันไม่ไกลมาก” หนูกับลูกพี่ลูกน้องชายตั้งใจฟัง คิดภาพตามไปพลาง

“ระหว่างที่เพื่อนขี้ลืมของพี่เดินกลับมาหาพี่และเพื่อนอีกสามคนที่เหลือเพื่อนพี่ก็รีบวิ่งจ้ำ ๆ วิ่งสุดกำลังแซงหน้าพี่และเพื่อน ๆ ลงไปชั้นล่าง พี่กับเพื่อนสงสัยว่าวิ่งหนีอะไร จนกระทั่งได้ยินเสียงฝีเท้าใกล้เข้ามา ไล่มาจากห้องพยาบาลผ่านห้องพละ และกำลังตรงมาห้องนาฏศิลป์ อยู่ไม่ไกลจากบันไดที่พี่ยืนอยู่”

ตึก ตึก ตึก

“พวกพี่วิ่งลงไปชั้นล่าง จนเจอเพื่อนขี้ลืมที่วิ่งลงไปคนแรกยืนรออยู่ จากนั้นพวกเราทั้งหมดก็โกยแน่บกลับบ้านใครบ้านมัน แต่ก่อนหน้าที่พี่กับเพื่อนจะวิ่งไปชั้นล่าง น้องรู้ไหมว่าเกิดอะไรขึ้น” หนูกับลูกพี่ลูกน้องหันหน้ามองกัน ก่อนส่ายหน้าพร้อมกัน

“จริง ๆ แล้วพวกพี่ยืนขาแข็งก้าวไม่ออกหรอก แต่พอได้ยินเสียงฝีเท้าวิ่งอยู่บนหัว คาดว่าเป็นเสียงวิ่งอยู่บนชั้นสามของอาคารเรียนกำลังลงมาทางบันได พวกพี่ตัดสินใจวิ่งทันที เสียงวิ่งไล่มาทั้งสองทาง”

ตึก ตึก ตึก ตึก ตึก ตึก

พี่ชายเร่งเสียงจำลองการวิ่งของฝีเท้าปริศนาดังขึ้น หนูกับลูกพี่ลูกน้องตั้งใจฟังและคิดภาพตามอยู่ เกิดตกใจโผกอดกันกลม พี่ชายตักข้าวใส่ปาก เคี้ยวจนหมดแล้วหัวเราะชอบใจ

“เรื่องตลกก็คือพอตอนเช้าพี่ไปโรงเรียนตามปกติ พี่เลยรู้ว่าเสียงวิ่งลงบันไดที่ชั้นสามของอาคารเรียน คือ ลุงภารโรงหน้าตาดุ ผมหยักศกดำแซมขาว คนหนึ่งเดินตรวจตราชั้นนั้นพอดี พอได้ยินพี่กับเพื่อน ๆ วิ่งตะโกน แกเลยลงมาดู”

“โธ่ หนูตกใจหมดเลย นึกว่าเจอจริง ๆ แล้วเสียอีก” หนูบ่นอุบ แต่โล่งใจเพราะไม่ใช่เรื่องจริงอย่างที่คิด จึงตักข้าวใส่ปากบ้าง ลูกพี่ลูกน้องก็กินข้าวไข่เจียวหั่นหอมซอยที่วางอยู่กลางวงสนทนาของเราสามคนเงียบ ๆ แต่ความโล่งใจของหนู กลับสูญเปล่า ทันทีที่พี่ชายพูดเสริม

“แต่เสียงวิ่งจากชั้นสองของอาคารเรียนเป็นของจริงนะ เพราะโรงเรียนที่พวกเราสามคนเรียนสร้างทับพื้นที่วัดอีกที”

หนูนิ่งเงียบเงยหน้าขึ้นมองพี่ชายที่เคี้ยวข้าวจนแก้มตุ่ย พลางหันหน้าไปมองลูกพี่ลูกน้อง สายตาประสานสายตา เราสองคนเข้าใจกันดี เรื่องเล่านี้น่ากลัวจนกินข้าวต่อไม่ลง ในขณะที่พี่ชายกินเอากินเอา เคี้ยวกับข้าวอย่างถูกปาก แต่หนูกับลูกพี่ลูกน้องตัวดีกินข้าวช้าลง ไม่เจริญอาหารเลย ตากับยายและพวกผู้ใหญ่กินข้าวเสร็จเมื่อไรไม่ทันได้สังเกต จนกระทั่งยายเดินมาด้านหลัง ใช้มือตบเบา ๆ ที่ไหล่ขวาเรียกฉายาที่ยายตั้งให้ส่วนตัว จนได้สติกลับมา

“อีหนีด”

“ว้าย! ยายจ๋า หนูตกใจนะ”

“มัวแต่ฟังเรื่องผี เดี๋ยวคืนนี้เอ็งเข้าห้องน้ำคนเดียวไม่ได้ คอยดูเถอะ” ยายพูดถูกทั้งหมด หนูเป็นคนกลัวผีมาก กลัวมาตั้งแต่ไหนแต่ไร เพราะฟังเรื่องเล่าที่มีทั้งเรื่องจริงและเรื่องแต่งมามาก จึงอ้อนยายเล่าเรื่องดี ๆ ให้ฟังสักเรื่องก่อนหนูและพี่ ๆ เข้านอน

“ถ้าอย่างนั้นยายเล่าเรื่องตอนตาจีบยายให้ฟังหน่อยได้ไหมจ๊ะ หนูจะได้หายกลัว” หนูถาม ยายนั่งลงทางฝั่งซ้ายของหนูใกล้กับตำแหน่งที่พี่ชายนั่งถัดอยู่ไม่ไกล “พวกเอ็งกินข้าวให้หมดก่อน แล้วข้าจะเล่าให้ฟัง”

พวกผู้ใหญ่หกคนแยกย้ายเก็บโต๊ะอาหาร เอาจานและช้อนส้อมไปล้างที่อ่างล้างมือปูน อาบน้ำและเตรียมเข้านอนในห้องของตัวเอง หนูกับพี่โนชและพี่ดื้อกินข้าวกันต่อจนหมดจาน ทั้งไข่เจียวและข้าวสวยหมดเกลี้ยง อร่อยเหาะ เราสามคนเอาจานไปล้างที่อ่างล่างมือและเก็บจานเข้าตู้กับข้าวชั้นล่างเรียบร้อย ก่อนมานั่งรวมกันบนพื้นกลางห้องครัวตรงข้ามยาย ยายนั่งรออยู่ ใช้มือแบออกทั้งสองข้างกวาดเข้าออกไปมาให้เราสามคนเขยิบเข้าใกล้แกอีกหน่อย ตาที่นั่งอยู่หัวโต๊ะกินข้าว ย้ายมานั่งบนเก้าอี้ไม้โยก มีที่พักเท้าทางด้านขวามือของยาย ทางซ้ายมือของเรา หูคอยฟังเรื่องเล่าเหมือนพวกเราสามคนพี่น้อง

“ตากับยายเจอตอน ยายย้ายมาอยู่บ้านยายม้อยที่นนทบุรีใหม่ ๆ พ่อกับแม่ของยายที่อยู่มีนบุรี เขารู้จักกับยายม้อย เลยพาเทียวไปเทียวมา ช่วยกันทำมาค้าขายที่ตลาดนนท์กัน สมัยก่อนตาพวกเอ็งหล่อเอาการ รูปหน้าเรียวยาว คิ้วโก่ง ดวงตาสีดำกลมโตชั้นเดียว จมูกโด่ง ปีกจมูกกว้างกลมมน ปากเป็นกระจับ ผิวขาวเปล่งปลั่ง ผมดกดำตัดรองทรงต่ำจอนบางเข้ารูปหน้า รูปร่างสูงโปร่ง สาวมาติดอยู่ไม่หยอก เห็นว่าตามี

คู่หมั้นด้วย ต้องเดินทางไปตบไปแต่งกับหล่อน ไปอย่างไรมาอย่างไรไม่รู้ ตาเอ็งเป็นฝ่ายมาจีบยายก่อน

พอตาเจอหน้ายายบ่อยเข้าปู่เพิ่มพ่อของตากับยายม้อยเห็นดีเห็นงามยุตาเกี้ยวยายให้สำเร็จ สมัยก่อนตาเอ็งนุ่งห่มผ้าขาวม้า ผ้าแพร ผ้าไหมอยู่เป็นประจำ เขาจะส่งเสื้อผ้าหรือเศษผ้ามาให้ยายเย็บให้ติดมากับจดหมาย มาเกี้ยวพาน มาจีบ มาด้อม ๆ มอง ๆ อยู่ข้างบ้านญาติตรงบ้านยายม้อยนั่นแหละ ปู่เพิ่มกับยายม้อยยุจนยายกับตาเอ็งรักกันจนได้ ตาเลือกไม่ไปตบแต่งกับหญิงคู่หมั้น เปลี่ยนมาอยู่กินกับยายแทน ไหน ๆ ยายอยู่บ้านญาติตาเอ็งอยู่แล้ว เพราะต้องไปขายของที่ตลาดนนท์เลยย้ายมาอยู่บ้านหลังนี้กับตาเอ็งตั้งแต่นั้น เก็บหอมรอมริบอยู่นาน เพื่อสร้างบ้านด้วยตัวของยายกับตาเอง จนบ้านขยับขยายได้ถึงทุกวันนี้นั่นแหละ”

ยายเล่าให้สามพี่น้องฟังจบ หันไปยิ้มกรุ้มกริ่มกับตาที่นั่งเก้าอี้โยกทางขวามือยาย พวกเราสามคนพี่น้องมองหน้ากันไปมา หัวเราะคิก ๆ หนูสงสัยเรื่องจดหมาย เลยตั้งคำถาม

“ยายยังจำได้ไหมจ๊ะ ว่าตาเขียนอะไรในจดหมาย” ยายยิ้มแล้วตอบ

“จำได้”

หนูถามต่อด้วยความอยากรู้อยากเห็น ตื่นเต้นลิงโลด

“ตาเขียนว่าอะไรจ๊ะ” ยายนึกก่อนพูดช้า ๆ

“ตาเอ็งเขาเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนลายมือสวยถ้ายายจำไม่ผิดตาเอ็งเขียนให้ยายว่า

จดหมายนี้เขียนถึงหล่อนข้างบ้าน
แม่นงคราญซ่อมผ้าแพรพี่ได้ไหม
ซ่อมแซมได้ไม่ได้ไม่เป็นไร
พี่อยากให้เราสองลองคบกัน
พี่ลอบมองคิดถึงหล่อนเป็นนิจ
ในดวงจิตหมายปองสานสัมพันธ์
พี่สาบานคำสัตย์สัญญามั่น
นางในฝันของพี่คือหล่อนเอย”

ยายพูดจบ เราสามคนพี่น้องหัวเราะคิก ๆ อีกครั้ง ตาช่างเจ้าบทเจ้ากลอนจริงตามที่ยายบอก ยายเห็นเด็กสามคนไม่ยอมลุกไปอาบน้ำเข้านอนกันเสียที ยายถามต่อ

“พวกเอ็งยังไม่ไปอาบน้ำ เตรียมเข้านอนกันอีกรึ เดี๋ยวพรุ่งนี้ก็นอนตื่นสายก้นโด่งหรอก” หนูกับพี่ชายอีกสองคนรู้สึกสนุกจากเรื่องเล่าน่ารัก พาขวยเขินของตากับยาย จึงไม่รู้สึกง่วงนอน ลืมเรื่องผีของพี่ชายก่อนหน้านี้ไปแล้วด้วยซ้ำ สบโอกาสยายเริ่มเล่าอีกเรื่องหนึ่งขึ้นมา

“ถ้าพวกเอ็งยังไม่ง่วง ข้าจะเล่าอีกเรื่องให้ฟัง จากนั้นพวกเอ็งต้องไปนอนกันนะ”

“จ้า” เด็กสามคนตอบรับพร้อมกัน

“ครั้งหนึ่งละแวกชุมชนวัดฝาง ยายกับตาเคยไปร่วมงานศพของคนรู้จักมักจี่ในชุมชน เมื่อโพล้เพล้ ดวงอาทิตย์ดับแสง พวกทิ้งถ่วงหรือหิ่งห้อยหลายตัวส่องแสงสีเหลืองเรืองรองลอยไปลอยมา ชาวบ้านชุมชนวัดฝางก็ทยอยเดินทางกลับบ้านใครบ้านมัน แต่ยายเป็นผู้ช่วยงานในครัว พอชาวบ้านกินข้าวเสร็จ ยายรอล้างจานก่อนกลับ สมัยก่อนบริเวณศาลาวัด กุฏิพระ เมรุเผาศพและท่าน้ำอยู่ใกล้กันมาก ไม่ได้กว้างขวางเหมือนตอนนี้

ยายล้างจานอยู่ในอ่างปูนทาสีขาวด้านข้างศาลาวัดใกล้ท่าน้ำ ยายล้างจานใบสุดท้าย สะบัดน้ำและเก็บเข้าตู้กับข้าวข้างศาลาวัด ยายหันหลังไปทางท่าน้ำตรวจดูความเรียบร้อยก่อนกลับบ้าน ยายเห็นว่าบนแผ่นน้ำตรงโค้งเข้าเขตประตูวัด มีร่างหนึ่งลอยตามน้ำมา ดูให้ดีเห็นเป็นร่างของสุนัขสายพันธุ์ไทยสีน้ำตาลตัวหนึ่ง ยายกำลังจะเดินไปเรียกตาให้มาช่วยดู ไม่นานแสงไฟสีแดงวาบขึ้นและดับลง วาบขึ้นและดับลงเป็นระยะตามร่างที่ไหลมาตามน้ำ เมื่อร่างลอยเข้าใกล้ศาลาวัดมาเรื่อย ๆ แสงไฟสีแดงตามมา แสงวาบขึ้นหนึ่งครั้งเห็นไส้ขดเป็นพวงห้อย แสงวาบขึ้นครั้งที่สองเห็นหัวใจเป็นจุดกำเนิดแสงไฟสีแดง สว่างวาบและดับไป แสงวาบขึ้นครั้งที่สามเห็นใบหน้าของผู้หญิงขาวซีด แลบลิ้นยาว ผมเผ้ารุงรังลอยมา รับรู้ว่าเป็น ‘กระสือ’ ยายรีบเดินไปหาตาในศาลาวัดและพากันกลับบ้านทันที โชคดีที่กระสือตนนั้นไม่เห็นยายเสียก่อน ถ้าเห็นต้องลอยตามมาถึงบ้านหลังนี้แน่นอน”

ผีกระสือ

ยายเล่าเรื่องจบ ยิ้มเยาะ ก่อนพูดทิ้งท้ายว่า

“ทุกวันนี้ไม่รู้ว่ากระสือตนนี้อยู่แถวนี้หรือเปล่า แต่ถ้าพวกเอ็งสามคนอาบน้ำช้า กระสือมาเอาตัวไปไม่รู้ด้วยนะ”

สิ้นเสียงยายบอก ยายลุกขึ้นยืนเดินไปหาตาที่เก้าอี้โยก พากันเดินสวนพวกเราสามคนที่นั่งอยู่กลางห้องครัวไปทางหน้าบ้านเตรียมเข้านอน ตอนนี้ในบ้านเหลือเราสามคนที่ยังไม่ได้อาบน้ำและเตรียมเข้านอน

พี่โนชของหนูเป็นคนไม่กลัวผีขออาบน้ำก่อนเพราะง่วงนอนเต็มที หนูกับพี่ดื้อกลัวผีจับใจต้องแย่งกันเข้าห้องน้ำ หนูตัวเล็กกว่าพี่ดื้อ จึงได้อาบเป็นคนสุดท้าย พอออกจากห้องน้ำพี่สองคนใจดียืนรออยู่ บ้านทั้งหลังปิดไฟหมดหลังจากเราปิดไฟห้องน้ำ บ้านก็มืดตึดตื๋อเพราะรอบบ้านมีต้นไม้รอบล้อม จึงมีแสงจันทร์ส่องเข้ามาน้อย พี่ชายหยิบไฟฉายกระบอกใหญ่แขวนข้างตู้กับข้าวมาคอยท่าไว้ พวกเราสามคนเดินไปหน้าบ้านพร้อมกัน ก่อนถึงหน้าบ้านจะมีส่วนกลางของบ้านสำหรับเดินผ่าน มีห้องนอนสองห้องทางซ้ายมือ ห้องแรกหลังจากเดินผ่านประตูครัวจะเป็นห้องของลุงล้อและลุงเลื่อน ถัดไปอีกหน่อยเป็นห้องนอนของแม่ พี่ชายและหนูนอนด้วยกัน ส่วนพี่ดื้อนอนกับตาและยาย ต้องเดินแยกไปหน้าบ้านคนเดียว พวกเราสามคนเข้านอนกันได้ไม่นาน หนูก็ได้ยินลูกพี่ลูกน้องตัวดีร้องโวยวายดังลั่น พร้อมเสียงสั่นเทาระคนร้องไห้

“ผี! ผี! ผีกระสือมาแล้ว จะมาเอาตัวหนูไปแล้ว ฮือ ฮือ” เสียงพี่ดื้อเงียบหายไปสักพัก หนูใจคอไม่ดีและกลัวจับใจว่ากระสือตนนั้นเจอบ้านเราแล้ว ไม่นานก็ได้ยินเสียงยายพูดขึ้นเบา ๆ

“มันฟังจนเก็บไปฝันละเมอเลยดูสิพ่อ ฮ่า ๆ” ยายหัวเราะลั่น ขณะที่ตาหัวเราะในลำคอเพราะนอนหลับไปตื่นหนึ่ง คืนนั้นเราทุกคนก็หลับสบาย หนูจึงได้รู้ว่ากระสือไม่เจอบ้านเรา แต่หนูยังกลัวผีเหมือนเดิม

ความคิดฟุ้งซ่านจากความกลัวเรื่องเล่าของพี่โนชกับยาย ทำให้หนูนอนไม่หลับ หนูนอนลืมตาโพลงอยู่ครึ่งค่อนคืน พี่ชายที่ขยับตัวเปลี่ยนท่านอนหันมาเจอเข้าก็ตกใจ ส่งเสียงร้องออกมาเล็กน้อย

“อุ๊ย ทำไมยังไม่นอนอีก” พี่โนชถาม

“หนูกลัวผี” หนูตอบสั้น ๆ

“มานี่มา ถ้ากลัวผีต้องฟังนิทาน อยากฟังไหม” พี่ชายดึงตัวของหนูเข้าใกล้ให้หนูเอาหัวนอนหนุนแขน

“เรื่องนี้มีชื่อเรื่องว่า ยักษ์ตัวเขียวผู้หยุดพายุ” จากนั้นพี่ก็เริ่มเล่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมียักษ์ตัวสีเขียวอาศัยอยู่ในปราสาทกลางป่าลึกแห่งหนึ่ง ยักษ์ตนนั้นเป็นยักษ์ใจดี เฉลียวฉลาด เป็นมิตรกับสัตว์ป่าและชอบอ่านหนังสือเป็นชีวิตจิตใจ วันหนึ่งในป่าเกิดพายุลึกลับพัดผ่านมาทางปราสาทที่ยักษ์ตนนั้นอาศัยอยู่ ทำให้ปราสาทของยักษ์ตนนั้นเกิดแรงสั่นสะเทือน เสียงดังลั่นไปทั่วผืนป่า

เมื่อพายุหยุดลง ยักษ์ตัวสีเขียวก็ออกจากปราสาทมาตรวจดูปราสาทว่าเสียหายมากน้อยแค่ไหน เพื่อนสัตว์น้อยใหญ่ในป่าไม่รู้ว่าจะเป็นตายร้ายดีอย่างไรบ้าง พอเรียกหาเพื่อนสัตว์แต่ละตัว ทุกตัวก็ปลอดภัยดี ยักษ์เกิดความสงสัย ทำไมจู่ ๆ ในป่าจึงเกิดพายุพัดมาตามร่องต้นไม้ได้

ยักษ์ตัวสีเขียวจึงออกเดินทางไปตามทางที่ลมพายุพัดมา เมื่อเดินทางมาถึงก็พบเข้ากับเด็กหญิงตัวน้อยในชุดกระโปรงปอน ๆ กำลังนั่งขดตัวอยู่ริมต้นไม้ใหญ่ ยักษ์ถามเด็กหญิงว่า

“หนูน้อยเจ้าเป็นอะไร ทำไมถึงมานั่งขดตัวอยู่อย่างนี้” เด็กหญิงเงยหน้ามองยักษ์ก่อนตอบว่า

“เพราะข้ากลัวเรื่องในหนังสือเล่มนี้น่ะสิ พอข้ากรีดร้อง ป่าทั้งผืนก็เกิดลมขนาดใหญ่พัดต้นไม้ไหวอย่างรุนแรง”

“น่าแปลก เรื่องเล่าในหนังสือน่ากลัวอย่างนั้นหรือ” ยักษ์หยิบหนังสือขึ้นมาดู ทำให้เห็นเรื่องเล่าในหนังสือเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตประหลาดรูปแบบหนึ่งที่ส่วนหัวติดกับลำไส้ แต่ลำตัวเป็นรยางค์ยืดหดและส่องแสงได้ เมื่อพิจารณาดูดี ๆ จึงเข้าใจ

“หากเจ้ากลัวเรื่องเล่า ทำไมไม่ลองดูรูปร่างให้ดี ๆ ล่ะ มันไม่ใช่สัตว์ประหลาดหรอกนะ”

เด็กหญิงรับหนังสือไปเปิดดู พอพลิกไปพลิกมาทำให้เห็นภาพในมุมมองใหม่ หากจะมองให้น่ากลัวก็น่ากลัว หากจะมองให้ดูเหมือนสัตว์ธรรมดาก็เป็นเพียงแค่ ปลาหมึกหนวดยาวตัวหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่สัตว์ประหลาดอย่างที่เข้าใจ

“ข้าเข้าใจแล้ว ขอแค่ปรับมุมมองก็จะพบคำตอบอีกด้าน ขอบคุณนะคุณยักษ์”

“ยินดีจ้ะหนูน้อย พอหนูกล้ามองอีกมุมหนึ่งมากขึ้น หนูก็จะไม่กลัวและไม่ทำร้ายคนอื่นด้วยการสร้างเสียงกรีดร้อง จนเกิดเป็นพายุอีก”

จบ

“สรุปว่าถ้าเด็กหญิงมองภาพสัตว์ประหลาดให้กลายเป็นปลาหมึก ทุกคนในป่าก็จะปลอดภัยจากพายุเสียงกรีดร้อง”

“ใช่แล้ว เหมือนกับน้อง ถ้ายังกลัวกระสืออยู่หนูก็จะกลัวตลอดไป ลองคิดถึงภาพทดแทนเป็นปลาหมึกสิ เวลาหนูอยู่คนเดียวในความมืด หนูก็จะไม่กลัว ไม่ร้องเสียงดังเหมือนที่พี่ดื้อเป็นแบบเด็กหญิงในเรื่องด้วย”

หนูหัวเราะคิก ๆ นึกภาพตามการเปรียบเทียบของพี่ชาย

“ฟังนิทานเรื่องนี้จบแล้ว อาการกลัวผีหายเป็นปลิดทิ้งแล้วใช่ไหม” หนูคิดตาม จึงรู้ว่าตนเองไม่ได้รู้สึกระแวงเรื่องผีที่ยายเล่าแล้ว ก็พยักหน้า

“ถ้าอย่างนั้นก็เข้านอนได้แล้วนะ”

“ตกลง”

และแล้วในคืนนั้นหนูกับพี่โนชก็นอนกอดกันกลมในห้องนอน หนูกับพี่ชายหลับสนิทตลอดคืน มีเพียงแต่พี่ดื้อที่ส่งเสียงโหวกเหวกโวยวาย เพราะฝันร้ายและนอนละเมอเห็นผี

“ผี! ผี! ผีกระสือมาแล้ว จะมาเอาตัวหนูไปแล้ว ฮือ ฮือ”

เสียงลูกพี่น้องตัวดีตะโกนขึ้นมาลั่นบ้านช่วงกลางดึก เพียงไม่นานเสียงยายก็พูดสวนขึ้นมาด้วยน้ำเสียงแข็งกร้าว

“โอ๊ย หนวกหูจริงเว้ย คนจะหลับจะนอน จะมาร้องโหวกเหวกโวยวายถึงผีสางมันทำไม” ยายเอ็ดพี่ดื้อดังลั่นไปทั่วบ้าน

“เอาเถิดแม่ หลานมันละเมอไม่รู้เรื่องหรอก บ่นมันไปก็เท่านั้น สู้ข่มตาลงนอนต่อดีกว่า” ตาว่า หูของหนูได้ยินเสียงยายขยับตัวไปมาด้วยความรำคาญใจอยู่พักหนึ่ง ก่อนเงียบเสียงไป

หนูจึงข่มตาหลับและปิดประสาทการรับเสียง เข้าสู่ห้วงนิทราที่มืดสนิท เพื่อต้อนรับแสงตะวันวันของใหม่เหนือชายคาบ้านสวน

พอนึกถึงตัวเองตอนเด็ก ๆ ที่ฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีแล้วกลัวจับใจ หนูเกิดความรู้สึกขบขันกับตัวเองและสงสารพี่โนชขึ้นมาอย่างจับใจ เพราะพี่ชาย

จำเป็นต้องแต่งนิทานขึ้นมาใหม่เพื่อปลอบประโลมไม่ให้หนูเกิดอาการกลัวเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีสางขึ้นมา

ถึงแม้ตอนนี้ความกลัวของหนูจะลดลงไปบ้าง แต่ก็ยังกลัวเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนไปจากตอนเด็กอยู่ดี เมื่อเห็นว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปแล้ว หนูลุกเดินจากแหย่งที่นอน เปิดประตูมุ้งลวดหน้าบ้าน ก่อนดึงประตูไม้เข้ามาปิดให้มิดชิด ลงกลอนประตูและปิดประตูมุ้งลวดทับอีกรอบ เพื่อความปลอดภัยของตัวหนูกับครอบครัวจากผู้ไม่หวังดีและผีสางจากเรื่องเล่า จะว่าไปแล้ววันพรุ่งนี้เป็นวันพระ คืนนี้ที่วัดฝางคงจะมีชาวบ้านเดินทางไปล้อมวงฟังเรื่องขนหัวลุกเป็นแน่

ต้นฉบับ วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์ ปีการศึกษา 2567

บทที่ ๙
จับเข่าคุยกัน เล่าเรื่องขนหัวลุก

ชุมชนละแวกวัดฝางนับตั้งแต่หนูยังไม่เกิด เมื่อใกล้ถึงวันพระชาวบ้านที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชนทั้งชายและหญิงผมขาวดอกเลาหรือผมดำแซมขาวพอตกเย็นโพล้เพล้จนพลบค่ำจะเดินทางออกจากบ้านมานั่งล้อมวงเล่าเรื่องผีให้ลูกหลานฟังกัน

ส่วนใหญ่ลูกเล็กเด็กแดงที่อยู่อาศัยบริเวณวัดฝางจนถึงโค้งบ้านยายกอบเป็นต้นมาจะมีโอกาสเข้าไปร่วมล้อมวงฟังเรื่องเล่าสยองขวัญ เรื่องผีสางนางไม้น่าขนพองสยองเกล้าจากผู้เฒ่าบริเวณนั้นมากกว่าเด็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ถัดจากโค้งบ้านยายกอบ ซึ่งหนูเป็นหนึ่งในจำนวนเด็กที่ไม่ค่อยออกจากบ้านยามวิกาล เมื่อสบโอกาสปิดเทอมเล็กหรือปิดเทอมใหญ่ทีไรก็จะขอสู้ตายนอนพักเอาแรงที่บ้านดีกว่าออกจากบ้านไปฟังเรื่องเล่าขนหัวลุก

“ใครจะอยากฟัง น่ากลัวจะตาย สู้นอนเล่นบนแหย่งไม้สบาย ๆ ก็ไม่ได้” หนูพูดขณะกำลังนอนแอ้งแม้งอยู่บนแหย่งไม้สัก

“กลัวละซี ถึงไม่อยากฟัง” พี่ดื้อพูดโพล่งออกมา ขณะนั่งทำการบ้านอยู่บนโต๊ะไม้อัดถัดจากแหย่งไม้สักไปด้านขวา

“แล้วพี่ไม่กลัวหรือ ตอนเด็ก ๆ หนูจำได้ว่าพี่ดื้อก็กลัวผี”

“ตอนเด็กก็ตอนเด็กซี ตอนนี้พี่โตแล้ว เรานั่นแหละเป็นเด็กอยู่คนเดียวในบ้านจะกลัวก็ไม่แปลกหรอก” หนูชันตัวลุกขึ้นนั่ง สายตาค้อนลูกพี่ลูกน้องตัวดีคนนี้เต็มกำลัง

พอบรรยากาศเงียบ ผู้ชายวัยหนุ่มรูปร่างสูงโปร่งเงยหน้ามองไปทางเด็กหญิงตัวอ้วนจ้ำม่ำนั่งอยู่บนแหย่ง รู้ตัวอีกทีก็เมื่อเห็นน้องค้อนตนเองเข้าเสียแล้ว ลูกพี่ลูกน้องที่อายุมากกว่าถึงหกปีหัวเราะคิก ๆ ก่อนปิดหน้าหนังสือและสมุดทำการบ้านของมหาวิทยาลัย ก่อนเอ่ยชวนน้องสาวด้วยใบหน้าจริงจัง

“อยากฟังไหมละ ถ้าอยากฟังพี่จะไปเป็นเพื่อน แต่น้องต้องไปขอย่าก่อน”

เด็กหญิงใบหน้ากลมแป้นยิ้มจนปากเกือบฉีกถึงรูหูด้วยความดีใจ ก่อนกระโดดโลดเต้นเข้าครัวเพื่อขออนุญาตยายไปฟังเรื่องผี เมื่อเจอหน้าแม่ ป้ากล้วย กับยายที่นั่งคุยกันอยู่บนโต๊ะกินข้าวในครัว ทั้งสามคนหันหน้ามาทางเดียวกัน ราวกับรู้จุดประสงค์ เด็กหญิงไม่รอช้ารีบเข้าประเด็นโดยเร็ว

”ยายจ๋า พรุ่งนี้เป็นวันพระ...” หนูพูดไม่ทันจบประโยค ยายก็ขัดขึ้นมาเสียก่อน

“เอ็งอยากจะไปฟังเรื่องผีละสิท่า จะไปก็ไป ข้าก็จะไปเหมือนกัน ฝากบ้านด้วยหนาแม่กล้วย แม่ปราง”

ลูกสาวคนโตและคนสุดท้องพยักหน้ารับคำ เมื่อยายอนุญาตลูกน้ำรีบวิ่งแจ้นไปบอกข่าวกับพี่ดื้อว่ายายจะไปฟังเรื่องผีด้วย ฝ่ายน้องสาวเห็นลูกพี่ลูกน้องตนเองชักช้าลีลาในการเก็บหนังสือหนังหา จึงเข้าจัดแจงเก็บรวบรวมหนังสือและสมุดทำการบ้านกองไว้บนโต๊ะไม้อัดฝั่งใดฝั่งหนึ่ง ก่อนเดินไปพยุงยายที่กำลังเดินผ่าส่วนกลางบ้านมาพร้อมไม้เท้าพลาสติกสีดำแซมแดงคู่ใจ

เราสามคนยายหลานเดินข้ามสะพานข้ามคลอง ขึ้นถนนคอนกรีตเพื่อมุ่งหน้าไปฟังเรื่องเล่าขนหัวลุกบริเวณวัดฝาง เรื่องเล่าจะจัดขึ้นก่อนวันพระในสัปดาห์ที่สามของทุกเดือนเพื่อไม่ให้การเล่าเรื่องเกิดขึ้นถี่จนเกินไป อีกทั้งผู้ใหญ่ถือเคล็ดว่าเลขสามเกี่ยวข้องกับพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ เมื่อเชื่อมโยงเข้าวันพระจึงดูเข้าที ทางคณะกรรมการและฆราวาสดูแลวัดตัดสินใจจัดงานล้อมวงเล่าเรื่องผีประจำชุมชนก่อนวันพระในสัปดาห์ที่สามของทุกเดือนขึ้นมา ซึ่งได้รับความยินยอมจากเจ้าอาวาสและรวบตำแหน่งพระผู้ใหญ่อย่าง หลวงพ่อเกษตร รับหน้าที่กล่าวเปิดงานและปิดงานชุมนุม เพื่อสรุปข้อคิดและคติธรรมจากเรื่องเล่าแก่ชาวบ้าน สถานที่เล่าเรื่องมีสามสถานที่ สับเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นลำดับไป คือ ศาลาท่าน้ำ ลานวัดและหน้าค่ายมวยของชุมชน (เหตุผลที่เล่าเรื่องหน้าค่ายมวย เพราะชาวบ้านไม่ต้องเดินทางไปที่ศาลาท่าน้ำหรือลานวัด เมื่อเล่าเรื่องจบก็สามารถหันหลังกลับเข้าบ้านใครบ้านมันได้เลย)

เท่าที่หนูจำได้ การเล่าเรื่องผีในสัปดาห์ที่สามเมื่อเดือนที่แล้ว จัดขึ้นบริเวณศาลาท่าน้ำ คราวนี้เห็นทีจะจัดงานชุมนุมเล่าเรื่องผีในลานวัด หนู พี่ดื้อและยายต้องเดินเท้าออกจากบ้านสักพัก ผ่านโค้งบ้านยายกอบเลี้ยวหัวมุมไปทางขวาจะเจอบ้านของชาวบ้านชุมชนวัดฝาง ผ่านค่ายมวย บ้านอีกหลายหลัง ก่อนเข้าเขตวัดฝาง หากเดินไปทางขวามือจะเจอลานวัด ทางซ้ายมือจะเจอศาลาท่าน้ำ มีอุโบสถคั่นกลางระหว่างศาลาท่าน้ำ

ลานวัด ศาลาวัดและกุฏิพระ

พอตกเย็นตั้งแต่บ้านโค้งยายกอบจวบจนถนนเส้นยาวที่ผ่านหน้าบ้านของชาวบ้านในชุมชนก่อนถึงเขตวัดฝาง บรรยากาศค่อนข้างเงียบ เพราะชาวบ้านในชุมชนส่วนมากเป็นผู้สูงอายุเข้านอนเร็ว ลูกหลานในบ้านจึงดำเนินชีวิตตอนกลางคืนด้วยความเงียบตามไปด้วย ทำให้ชุมชนบ้านสวนเก่าแก่ดูเงียบวังเวง เมื่อเข้าสู่หน้าร้อนเสียงจิ้งหรีด เรไรและจักจั่นร้องระงมดังไปทั่วบริเวณ

หรีดหริ่ง หรีดหริ่ง
หริ่ง ๆ หริ่ง ๆ
จ๊ก จ๊ก จ๊ก จ๊ก

เมื่อเดินผ่านโค้งบ้านยายกอบ ต้นกล้วย ใบกล้วยสีเขียวเข้มที่ปลูกไว้ริมรั้วสังกะสีไหวลู่ไปตามแรงลม ใบกล้วย หลายใบเสียดสีกันส่งเสียงกราก ๆ ฟังดูคล้ายคนลากกิ่งไม้เล่นไปตามพื้นสวน ยาย หลานชายและหลานสาวเดินเลี้ยวหัวมุมทางขวามือเมื่อผ่านค่ายมวยและบ้านหลังอื่น ๆ ในชุมชน จะเห็นว่าชาวบ้านสูงอายุหลายคนเดินตามกัน มุ่งหน้าไปทางวัดฝาง ในมือถือไฟฉายสีเงินดูเก่าคร่ำคร่าคนละกระบอก หญิงชราส่วนใหญ่ที่หนูพบเห็นนิยมสวมเสื้อคอกระเช้าสีสันสดใสและนุ่งผ้าถุงสีพื้นเหมือนยาย ส่วนชายชราจะสวมเสื้อผ้าฝ้ายหรือเปลือยท่อนบนพาดผ้าขาวม้าเอาไว้บนบ่า ส่วนท่อนล่างจะนุ่งกางเกงขาสามส่วนสีดำและกรมท่าดูคล้ายกัน

ส่วนมากหญิงชราในชุมชนจะเดินตามกันก่อนเกาะกลุ่มเพื่อสนทนาพาทีกันเรื่องชีวิตประจำวันจวบจนเรื่องในบ้านของแต่ละคน นานครั้งจะมีชายชราเข้าร่วมกลุ่มสนทนาไปจนถึงที่นัดหมายด้วยก็มีให้พบเห็นอยู่บ้าง ยายของหนูไม่นิยมร่วมวงสนทนากับใคร ทว่าชาวบ้านจะเป็นฝ่ายเข้ามาทักทายและยกมือไหว้ก่อนเมื่อพบเจอ ชาวบ้านส่วนใหญ่ในละแวกนี้รู้จักยายแทบทุกคน เนื่องจากยายมีอายุมากกว่าใครในชุมชนและชาวบ้านรู้ถึงนิสัยเด็ดเดี่ยว ขยันอดทนและไม่ยอมคนของแกเป็นอย่างดี ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพที่ผ่านมายายจึงเป็นที่นับหน้าถือตาในชุมชนจนเรียกได้ว่าเป็นผู้มีอิทธิพลและน่าเกรงขาม

ลูกหลานชาวสวนหรือเด็ก ๆ ในละแวกชุมชนวัดฝางจะขอติดสอยห้อยตามตากับยาย ปู่กับย่าของตนเองออกมาฟังเรื่องผีด้วย เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะสวมเสื้อผ้าดูคล้ายกัน เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะสวมเสื้อยืดสีสันต่าง ๆ และนุ่งกางเกงขาสั้นสีพื้น

เพื่อให้สะดวกต่อการวิ่งเล่น จะมีเด็กผู้ชายบางคนเท่านั้นที่เปลือยท่อนบน สวมแต่ท่อนล่างออกจากบ้าน เด็ก ๆ ในชุมชนวัดฝางมีช่วงอายุตั้งแต่เด็กอนุบาลไปจนถึงประถมปลาย มีเพียงหนูและลูกพี่ลูกน้องเท่านั้นที่อยู่ในช่วงมัธยมต้นจวบจนวัยมหาวิทยาลัยในคืนนี้

หลังจากยาย พี่ดื้อ ลูกน้ำ ชาวบ้านและเด็ก ๆ เดินตามกันไปจนถึงลานวัด กลางลานวัดจะมีเก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงินวางเรียงกันเป็นวงกลมเอาไว้เจ็ดตัว เก้าอี้สำหรับพระภิกษุหนึ่งตัว เก้าอี้สำหรับชาวบ้านห้าตัวและเก้าอี้พิเศษสำหรับดวงวิญญาณหนึ่งตัว ชาวบ้านที่เข้าร่วมงานจับจองที่นั่งตามเข็มนาฬิกา โดยเว้นที่นั่งแรกและท้ายตามลำดับ เมื่อผู้เล่าเรื่องจับจองที่นั่งจนเต็มดีแล้ว ผู้ฟังที่เหลือจึงค่อยนั่งบนลานวัดล้อมรอบผู้เล่าเรื่องอีกทีหนึ่ง ยายกับพี่ดื้อนั่งตรงกับที่นั่งของพระภิกษุและที่นั่งพิเศษพอดี หนูนั่งถัดจากพี่ชายตัวดีมาทางขวามือ จึงได้นั่งหลังที่นั่งสำหรับผู้เล่าคนสุดท้าย หลวงพ่อเกษตร เจ้าอาวาสและพระผู้ใหญ่สวมจีวรสีส้มเข้มเดินลงมาจากกุฏิ ก่อนหยุดยืนหลังเก้าอี้ รวบมือทั้งสองข้างไว้ที่หน้าท้องด้วยท่าทีสงบนิ่งเรียบร้อยตามแบบอย่างที่พระภิกษุควรจะเป็น จากนั้นจึงกล่าวต้อนรับ

“อาตมาขอกล่าวสวัสดีญาติโยมฆราวาสทั้งหลาย คณะกรรมการและลูกเด็กเล็กแดงที่เข้ามาร่วมฟังเรื่องเล่าในคืนนี้ อาตมาจะขอเป็นผู้ร่วมฟังกับญาติโยมและดวงวิญญาณทั้งหลาย ณ ที่นี้ ขอให้ฟังอย่างมีสติ มีวิจารณญาณ ไม่กล่าวลบหลู่และเบียดเบียนเพื่อนร่วมโลกทั้งที่มีชีวิตและสิ้นชีวิตทั้งหลายนะโยม”

“สาธุ” ชาวบ้านผู้เล่าเรื่อง ผู้ฟัง ยาย พี่ดื้อและหนูพนมมือขึ้นจรดหน้าผากก่อนกล่าวรับคำที่หลวงพ่อเกษตรพูด

“เจริญพร” หลวงพ่อเกษตรพูดจบ จึงแทรกตัวลงนั่งบนเก้าอี้พลาสติกตัวแรกด้วยท่าทีสำรวม จากนั้นจึงเริ่มพูดต่อ

“คืนนี้ผู้เล่าเรื่องมีห้าคน เริ่มจากโยมตาล โยมรุ้งหนึ่งในคณะกรรมการของวัด โยมอึ่ง โยมตุ๊กติ๊กและปิดท้ายด้วยโยมใบ้กับเด็ก ๆ อาตมาขอให้โยมที่เหลือที่ทำหน้าที่เป็นผู้ฟัง ฟังเรื่องเล่าเพื่อความบันเทิงหรือนำไปขบคิดในตอนท้ายนะโยม”

หลวงพ่อเกษตรแนะนำผู้เล่าเรื่องทั้งห้าคนในคืนนี้เสร็จ หนูกวาดสายตาไปมองผู้เล่าเรื่องที่คุ้นหน้า สองในสามของผู้เล่าเรื่องทั้งหมดล้วนอาศัยอยู่ละแวกเดียวกันกับบ้านของตากับยาย กล่าวคือถัดจากโค้งบ้านยายกอบมามีป้ารุ้งกับป้าตุ๊กติ๊ก ส่วนผู้เล่าเรื่องอย่าง ป้าตาล ยายอึ่ง พี่ใบ้ เด็กวัดและผู้ฟังอย่างหลวงพ่อเกษตรเท่านั้นที่อาศัยอยู่บริเวณวัดฝาง ซึ่งอยู่ก่อนโค้งบ้านยายกอบ

ป้าตาล หญิงชรามวยผมหางม้าสีดำแซมขาว สวมเสื้อคอกระเช้าสีขาว นุ่งผ้าถุงสีน้ำตาลขยับตัวบนเก้าอี้พลาสติกเล็กน้อย เพื่อให้ตนเอง เล่าเรื่องได้นานและไม่เมื่อยเนื้อเมื่อยตัว ขณะที่ป้าตาลกำลังจะเอ่ยปากเล่าเรื่อง ทันใดนั้นพี่ใบ้ ชายวัยกลางคนผมและหนวดเคราสีขาวดอกเลาก่อนวัย ก็ยกไม้ยกมือทำท่าทางคล้ายขอเล่าเรื่องก่อนก่อนส่งเสียงจากลำคอดังออกมา

อื้อ อื้อ แอ้ แอ้

พี่ใบ้หรือพี่อ๊บเป็นลูกของยายอึ่ง ทำหน้าที่เป็นเด็กวัดมาตั้งแต่ยังเล็ก เนื่องจากยายอึ่งปลูกบ้านอาศัยอยู่ใกล้วัดฝาง เมื่อตอนเตาะแตะพี่อ๊บเคยตามแม่เข้าสวนยายม้อยเกิดผลัดตกน้ำในร่องสวนจนหูหนวกและพูดไม่ได้ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาชาวบ้านในชุมชนวัดฝางจึงเรียกฉายาพี่อ๊บติดปากมาเป็นพี่ใบ้ ยายอึ่งไม่มีเงินพาพี่ใบ้ไปรักษา พอพี่ใบ้เติบโตขึ้นอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนต้น ผู้เป็นแม่เห็นว่าลูกชายสื่อสารด้วยท่าทางและพอดูแลงานบ้านงานเรือนได้ จึงเสนอให้พี่ใบ้เข้าไปช่วยงานในฐานะเด็กวัด คอยดูแลความเรียบร้อยในวัดฝางและเป็นธุระให้หลวงพ่อเกษตรเมื่อมีงานบุญตั้งแต่เกิดเรื่องเป็นต้นมา

พี่ใบ้ยกมือโบกไม้โบกมืออยู่นานสองนาน ป้าตาลที่กำลังจะเริ่มเล่าเรื่องจึงหัวเสียเล็กน้อยและเอ็ดตะโรใส่พี่ใบ้ทันที

“แหมเว้ย คนกำลังจะเล่าเรื่องอยู่แล้วเชียว ถ้าข้ากำลังซื้อหวยแล้วมีคนมาชิงตัดหน้าไปหนา ข้าจะเรียกมันว่าไอ้คนขัดโชคขัดลาภ” ป้าตาลบ่นอุบพี่ใบ้โบกไม้โบกมือส่ายไปมาคล้ายบอกว่าไม่ได้ตั้งใจ หลวงพ่อเกษตรจึงอธิบายให้ฟัง

“อาตมาว่าโยมตาลใจเย็นก่อน ท่าทางโยมใบ้คงจะลืมให้ข้าวเจ้าแต้มกับเจ้าจุดหมาวัด เออ วันนี้อาตมาก็ยังไม่เห็น โยมใบ้ให้ข้าวมันโยมคงอยากเล่าก่อนจะได้เอาข้าวไปให้มันสองตัวใช่ไหม”

พี่ใบ้พนมมือขึ้นกลางหน้าอก ก่อนยกมือขึ้นจรดหน้าผากไวไว จากนั้นจึงพยักหน้ารัว ๆ คล้ายกับว่าหลวงพ่อพูดถูกทุกอย่าง ป้าตาล เห็นภาพตรงหน้าและฟังที่หลวงพ่ออธิบายจึงใจเย็นลง แต่เดิมคงไม่ได้ตั้งใจต่อว่าพี่ใบ้ คงเป็นเพราะตื่นเต้นที่จะได้เล่าเรื่องเป็นคนแรก แต่ถูกขัดคอเสียมากกว่า

“อิฉันไม่รู้นี่เจ้าคะ ข้าขอโทษนะไอ้ใบ้ จะว่าไปมีหมาในวัดด้วยหรือเจ้าคะ อิฉันเคยเห็นแต่หมูวัดที่ใครสักคนเลี้ยงไว้ แล้วพามาอาบน้ำที่ศาลาท่าน้ำวัด” ป้าตาลสงสัย

“เจ้าแต้มกับเจ้าจุดเป็นลูกหมาเพิ่งหย่านมแม่ แม่ของมันเป็นหมาจรมาคลอดลูก

อยู่ที่หน้าประตูวัด วันหนึ่งโยมใบ้เขาเข็นรถเข็นอาหารที่ญาติโยมถวายนำหน้าอาตมา มาถึงวัดก่อนแล้วเห็นเข้า จึงขออาตมารับเลี้ยงมาดูแล โชคดีที่เลี้ยงดูมาจนแข็งแรงดี แต่อนิจจาแม่ของเจ้าแต้มกับเจ้าจุดป่วย ไม่กี่วันหลังจากพามาให้ข้าวให้น้ำ ในวัดมันก็ตายจากลูกไป"

"โถ น่าสงสาร ถ้าอย่างนั้นเอ็งเอาข้าวไปให้มันก่อนไม่ดีกว่าหรือ" ป้าตาลถาม

"แอ้ แอ้ แอ้ แอ้" พี่ใบ้ทำท่าโบกมือไปมา แล้วชี้ไปที่ปาก คล้ายบอกว่าไหนไหน ก็จะเล่าแล้ว จึงขอเล่าเป็นคนแรกตามที่ขอ ป้าตาลจึงพยักหน้าปล่อยเลยตามเลย พี่ใบ้จึงเริ่มเล่าเรื่อง

พี่ใบ้ขยับไม้ขยับมือเริ่มด้วยการชี้ไปบนฟ้า จากนั้นจึงวาดมือลงมาคล้ายครึ่งวงกลม ก่อนชี้นิ้วไปที่ตนเอง ขยับนิ้วชี้และนิ้วกลางไปมาสองสามครั้ง จากนั้นจึงชี้นิ้วกลับมาที่ตนเองอีกครั้งให้ดูลักษณะท่านั่งของตนเอง ก่อนชี้ไปที่ศาลาริมน้ำ พี่ใบ้ยกไฟฉายขึ้นมาเปิดแล้วก็ปิด เปิดแล้วก็ปิด จากนั้นจึงขยับแข้งขยับขาทำท่าวิ่ง ก่อนยกมือทั้งสองข้างขึ้นมาประกบกันกลางหน้าอก แนบเข้าที่ข้างใบหน้าและใบหูฝั่งขวา จากนั้นก็หลับตา จากนั้นจึงลืมตาแล้วปรบมือให้ตนเองเสียงดังแปะ ๆ เมื่อเห็นว่าผู้เล่าอีกสี่คนและผู้ฟังที่รายล้อมดูมึนงง พี่ใบ้จึงกางมือทั้งสองข้างออกแล้วส่งเสียงอ้อแอ้ ลักษณะคล้ายถามว่าเรื่องราวที่ตนเองเล่าสนุกหรือไม่ ป้าตาลที่เสียสละให้พี่ใบ้เล่าเป็นคนแรกจึงพูดขึ้นมา

"เรื่องของเรื่องก็คือเอ็งเจอผีกระสือที่ท่าน้ำหรือไอ้ใบ้" พี่ใบ้โบกมือส่ายไปมา ทำท่าปฏิเสธ

"เอ็งเห็นหิ่งห้อยหรือทิ้งถ่วงหรือเปล่า" ยายอึ่งผู้เป็นแม่เสริม พี่ใบ้ทำท่าทาง ปฏิเสธเหมือนเดิม

ทุกคนต่างทายกันไปกันมาไม่มีใครถูกสักคน กระสือก็แล้ว หิ่งห้อยก็แล้ว จวบจนบอกว่าพี่ใบ้ตาฝาดอาจเห็นลำแสงไฟฉายของชาวบ้านหรือดวงดาวระยิบระยับตอนกลางคืนจนเหนื่อยที่จะปฏิเสธ หนูรู้สึกงุนงงจากเสียงรอบตัวที่ดังอื้ออึงของคนทาย แต่แล้วหูก็จับประโยคสนทนาที่ชวนให้รู้สึกสนเท่ห์ขึ้นมาได้ทางฝั่งขวามือ

"โธ่เอ๊ย พวกชาวบ้านเนี่ย ไม่รู้เรื่องกันเลยสักคน"

"นั่นซี ไม่ใช่ทั้งผีกระสือ หิ่งห้อย ไฟฉายหรือดวงดาวทั้งนั้นแหละ"

"ลุงใบ้เคยเล่าให้เราฟังแล้ว สรุปแล้วก็คือผีโพงผีโขมดต่างหาก"

เมื่อหนูหันหน้าไปดูก็เห็นว่ามีเด็กผู้ชายสามคนช่วงวัยประถมศึกษาตอนต้น กำลังพูดคุยกันอยู่ ผีโขมดนั่นเอง หนูคิดในใจ สังเกตดีดีจึงเห็นว่าเด็กทั้งสามคนเหมือนเด็กโบราณไม่มีผิด ที่บอกว่าเหมือนเด็กโบราณ เพราะทั้งสามคนโกนผมเกลี้ยงหัว

เหลือเอาไว้เพียงหย่อมหนึ่ง คนริมขวามือไว้ผมเปีย คนตรงกลางไว้ผมจุก ส่วนคนริมซ้ายใกล้หนูที่สุดไว้ผมแกละ เหมือนในละครพื้นบ้านที่หนูเคยเห็นคือเปีย จุกและแกละเพียงแต่ไม่ได้นุ่งห่มโจงกระเบนสีแดงขี่ก้านกล้วยเหมือนในละครที่เคยดู แต่สวมกางเกงขาสั้นสีดำเหมือนเด็ก ๆ ในชุมชนคนอื่น ๆ หลังจากสังเกตได้สักพัก เด็กผู้ชายผมแกละหันมาหาหนูแล้วยิ้มให้ คล้ายกับรู้สึกได้ว่ามีสายตาจับจ้องมาสักพัก จึงเอ่ยถาม

“พี่ก็สนใจเรื่องนี้ใช่ไหมล่ะ” หนูพยักหน้าให้เด็กชายที่อายุน้อยกว่า

“พี่ได้ยินแล้วว่าเป็นผีโขมด ตอนนี้คนอื่น ๆ ก็คงอยากรู้นะ ถ้าน้องรู้แล้ว ช่วยพี่ใบ้เขาเล่าหน่อยดีไหม” หนูเสนอ

“พี่รู้แล้วเหยียบเอาไว้เลยนะ ผมกับเพื่อน ๆ ก็ว่าจะเล่าแทนเหมือนกัน พี่ใบ้นะพี่ใบ้มีอะไรก็ไม่พูด”

หนูนึกขบขันในใจ ในเมื่อพี่ใบ้หูหนวกและพูดไม่ได้จะให้เล่าเรื่องเป็นคำ ๆ ได้อย่างไร แต่เด็กก็คือเด็ก หนูกับทุกคน ณ ลานวัดตรงนี้ล้วนเคยเป็นเด็กมาก่อน ก็พอจะเข้าใจภาษาที่น้องผมแกละพูดออกมา ว่าแล้วเด็กผู้ชายทั้งสามคนที่หนูเห็น ก็เดินแหวกช่องว่างระหว่างเก้าอี้เข้าไปยืนหน้าพี่ใบ้

“เจ้าแกละ เจ้าจุก เจ้าเปียมีอะไรหรือ” หลวงพ่อเกษตรถาม หนูบอกกับตัวเองทันทีว่าว่าแล้ว เด็ก ๆ สามคนต้องชื่อตามนี้แหง ๆ เมื่อเห็นแววตามุ่งมั่นและท่าทางเชิดหน้าเชิดหน้าของเด็ก ๆ ทั้งสาม หลวงพ่อจึงพอเข้าใจและพูดต่อไป

“หลวงพ่อเข้าใจแล้ว ในเมื่อไม่มีใครทายถูกว่าเรื่องที่โยมใบ้เล่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร โยมทั้งสามคนเลยจะช่วยโยมใบ้เล่าเรื่องใช่ไหม”

“ใช่จ้ะหลวงพ่อ เดี๋ยวแกละจะเป็นคนเล่าเรื่อง จุกจะเป็นคนทำท่าประกอบ แล้วเปียจะทำเสียงประกอบจ้ะ” เมื่อชี้แจงเสร็จสรรพ เด็กสามเกลอจึงเริ่มเล่าเรื่อง

“คืนหนึ่งดวงจันทร์บนฟ้าดวงใหญ่สีขาวนวลส่องแสงเรืองรองชวนจับตามอง คืนนั้นลุงใบ้เดินตรวจตราความเรียบร้อยในวัดตามปกติ” จุกที่เป็นคนทำท่าประกอบก็เดินเหน็บไฟฉายที่ขอยืมมาจากพี่ใบ้ แล้วทำท่าเดินไปรอบ ๆ วงล้อมเล่าเรื่อง

“คืนนี้เงียบฉี่ชวนวังเวงแปลกๆเสียงจิ้งหรีดเรไรจักจั่นร้องระงมดังไปทั่วคุ้งน้ำท่าน้ำจวบจนร่องสวน” เปียที่อาสาเป็นคนทำเสียงประกอบก็ร้องเลียนเสียงจิ้งหรีดเรไรจักจั่นขึ้นมา

“ลุงใบ้เดินไปนั่งพักที่ริมศาลาท่าน้ำหลังศาลาวัดใกล้กุฏิพระอยู่พักหนึ่ง จากนั้นจึงเห็นดวงไฟสีเขียวสีเหลืองวาบขึ้นดับลงเป็นระยะ ๆ ไกล ๆ สุดริมท่าน้ำ” จุกเปิดปิดไฟฉายให้ทุกคนดูว่าดวงไฟวาบขึ้นดับลงอย่างไร

“ด้วยความสงสัยลุงใบ้จึงเดินตามไปดูว่าเป็นแสงของอะไร เผื่อว่าจะเป็นขโมยขโจรมาขนของในวัด แต่พอเดินเข้าใกล้ ยิ่งใกล้ขึ้นแสงวูบวาบก็ค่อย ๆ หายไป เมื่อนึกขึ้นได้จึงเข้าใจในทันทีว่าสิ่งที่ลุงใบ้เห็น คือ ผีโขมด ที่ผู้ใหญ่เคยเล่าให้แกฟังก่อนแกหูหนวก ถึงแม้ผีโขมดจะไม่ได้ทำร้ายใคร แต่อารามตกใจลุงใบ้ก็ออกแรงวิ่งสุดตัว เปิดประตู มุดมุ้งกลับมานอนในห้องของเด็กวัดตามเดิม”

เมื่อแกละ จุกและเปียเล่าเรื่องจบทุกคนก็ตบมือดังกราว เด็กทั้งสามคนกลับมายืนออกันหน้าเก้าอี้ที่พี่ใบ้นั่ง พี่ใบ้ยื่นมือออกมาลูบหัวเด็กสามคน ก่อนลุกขึ้นยืนทำท่าชี้ไปที่ใต้กุฏิพระ หลวงพ่อเกษตรจึงอนุญาต

“ไปเถิดโยมใบ้ เจ้าแต้มกับเจ้าจุดคงรอแล้ว เจ้าแกละ เจ้าจุก เจ้าเปียก็ไปช่วยโยมใบ้เขาด้วยไป”

“จ้า” เด็กทั้งสามตกปากรับคำ ก่อนเดินออกจากวงล้อมเล่าเรื่องไปพร้อมกับพี่ใบ้ คราวนี้จึงถึงตาป้าตาลเล่าเรื่องเสียที

หนูเห็นว่ายายกับพี่ดื้อตั้งอกตั้งใจฟังเรื่องเล่าของน้องแกละ จุก เปียมาก จึงเก็บข้อสงสัยที่ว่าเด็กทั้งสามเป็นลูกหลานใคร ไว้ถามยายกับพี่ดื้อทีหลัง เพราะหนูไม่เคยเห็นหน้าเด็ก ๆ สามคนนี้มาก่อน

“แหม เจ้าแกละ เจ้าจุก เจ้าเปียเล่าดีจริง ๆ นะเจ้าคะ แต่อย่างไรเสียก็คงสู้เรื่องของอิฉันไม่ได้หรอกเจ้าค่ะ”

“ก็เล่าเสียทีสิจ๊ะแม่คุณ มัวอ้อยอิ่งตะบิดตะบอย แล้วคนฟังจะได้ฟังเมื่อไร” ยายพูดขึ้น พอป้าตาลเห็นว่ายายของหนูพูดขึ้นมาจึงรู้ตัวว่าตนเองพูดแต่น้ำไม่มีเนื้อ ป้าตาลเริ่มเล่าเรื่องของแกในทันที

เรื่องราวเกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้ว ครั้งหนึ่งเพื่อนจากภาคใต้ของป้าตาลเคยเดินทางมาเยี่ยมและขอค้างอ้างแรมช่วงวันหยุดยาว เพื่อนของป้าตาลประกอบอาชีพเป็นชาวนาและชาวประมง เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวข้าวและต้องนำข้าวมาฝัดบนกระด้งหรือนำไปตำบนครกกระเดื่องเพื่อนำเศษเปลือกข้าวและสิ่งสกปรกออกจากเมล็ดข้าว

ตกเย็นวันหนึ่งเพื่อนป้าตาลกำลังตำข้าวอยู่หน้าบ้าน มีชายรูปร่างสูงโปร่งผิวเข้มคนหนึ่ง สวมเสื้อและกางเกงม่อฮ่อมสีน้ำเงินซีดขอพักค้างคืนที่กระต๊อบกลางนาสองสามคืน เนื่องจากเดินเท้ามาไกลเพื่อจะไปเยี่ยมญาติ เพื่อนของป้าตาลไม่อยากต่อความยาวสาวความยืดว่าเป็นใคร มาจากไหน จะเดินทางไปทำอะไร พอเห็นว่าไม่มีท่าทีคุกคามจึงอนุญาตให้อยู่ได้ จัดแจงเตรียมที่หลับที่นอน

ให้ชายหนุ่มคนนั้น เป็นอย่างดี และเดินทางกลับจากนามานอนหลับพักผ่อนที่บ้าน

รุ่งสางมาถึง เพื่อนป้าตาลเดินออกไปหน้าบ้านเพื่อจะตำข้าวที่ค้างเอาไว้ต่อจากเมื่อวาน เมื่อชะโงกหน้าลงไปมองในครกกระเดื่องจึงเห็นว่าข้าวที่ตำมาได้กลายเป็นขี้เถ้าจนหมด เพื่อนป้าตาลคิดว่าคงมีเด็ก ๆ แถวบ้านมาแกล้ง ด้วยจำนวนข้าวที่ใส่ลงไปในครกจำนวนน้อย จึงนึกเสียดายน้อยและเทรวมกับกองขี้เถ้าใกล้เตาถ่าน ก่อนเทเมล็ดข้าวจำนวนหนึ่งลงในครกกระเดื่องเพื่อจะตำเหมือนเดิม พอนึกขึ้นได้ว่าตนเองมีแขกอยู่ที่กระต๊อบจึงจัดแจงหาข้าวปลาอาหารเอาไปให้ โดยไม่ลืมเอากระด้งฝัดข้าวและครกหินขนาดใหญ่มาวางเอาไว้บนครกกระเดื่องอีกทีหนึ่ง หากเด็ก ๆ จะแกล้งเอาขี้เถ้ามาใส่ก็จะเคลื่อนครกหินไม่ได้

วันหนึ่งผ่านไปอย่างรวดเร็ว เพื่อนป้าตาลไม่ได้ตำข้าวอีกตามเคย เนื่องจากคุยกับชายหนุ่มแปลกหน้าตามประสาสาวทึนทึก ตกเย็นจึงกลับเข้าบ้านนอนตามเดิม รุ่งเช้าวันต่อมา เมื่อเดินออกมาดูครกกระเดื่องตำข้าวก็ต้องตกใจที่ครกหินและกระด้งฝัดข้าวตกอยู่บนพื้น และข้าวก็กลายเป็นขี้เถ้าอีกครั้ง จึงนึกโกรธและตัดสินใจเฝ้ายามเพื่อจับตัวคนทำให้ได้คาหนังคาเขา วันนี้หญิงชราเอาข้าวปลาไปให้ชายหนุ่มแปลกหน้าตามเดิม อยู่คุยกันนานสองนานเหมือนเคย ก่อนขอตัวกลับบ้านช่วงเย็นเหมือนเดิม แต่ครั้งนี้ไม่ได้เข้าบ้านนอนในทันที เพื่อนป้าตาลเทข้าวหนึ่งหยิบมือลงในครกกระเดื่องและลอบจับตาดูคนทำ เมื่อนานเข้ายังไม่มีวี่แววคนทำ เปลือกตาจึงเริ่มหนักอึ้ง หญิงชรารู้สึกง่วงเกินทน จึงลุกขึ้นเดินไปหลังบ้านก่อกองไฟจากกาบมะพร้าว แผ่นไม้และถ่านให้ความร้อนขับไล่ความง่วงงุนในคืนนี้ ไม่นานนักก็ได้ยินเสียงดังมาจากหน้าบ้าน

โป๊ก โป๊ก โป๊ก

หญิงชราไม่รอช้าหยิบแผ่นไม้คุกรุ่นไปด้วยความร้อนจากเปลวไฟเดินเลาะข้างบ้านไปหน้าบ้าน เห็นว่าชายหนุ่มที่กระต๊อบยืนตำข้าวอยู่ที่ครกกระเดื่อง เมื่อเดินเข้าใกล้แสงไฟสาดลงไปบนแผ่นหลังของชายหนุ่มร่างสูงโปร่งเผยให้เห็นแผ่นหลังกลวงโบ๋เห็นกระดูกสันหลังสีขาวโพลนและเนื้อในของมนุษย์สีแดงสด เพื่อนป้าตาลไม่รอช้า จี้แผ่นไม้ติดไฟเข้าที่หลังของชายหนุ่ม สิ่งมีชีวิตรูปร่างสูงโปร่งแผ่นหลังกลวงโบ๋วิ่งหนีและร้องโอดครวญจากความร้อนไปตามท้องนาจนลับสายตาไป เพื่อนป้าตาลไปเล่าให้ชาวบ้านฟัง จึงรู้ว่าชายหนุ่มหลังเหวอะคนนั้น คือ ผีหลังกลวง เพื่อนป้าตาลจึงบอกกับป้าตาลว่า

“เคยเห็นผีหลังกลวงกับตาก็ตอนอายุมากแล้วนี่แหละ”

เรื่องเล่าของป้าตาลจบลง ผู้ฟังหลายคนต่างถกเถียงกันว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ เชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน แต่หลวงพ่อก็ย้ำเตือนชาวบ้านอีกครั้งว่าฟังเพื่อความบันเทิง และไม่ลบหลู่เรื่องเล่าของกันและกัน ต่อมาถึงคราวของป้ารุ้ง

“เรื่องของป้าสั้นนิดเดียว เรื่องมีอยู่ว่า…” ป้ารุ้งเริ่มเล่าเรื่อง

ครั้งหนึ่งตอนรุ่งสางดวงตะวันยังไม่โผล่พ้นขอบฟ้าและชายคาบ้านในชุมชนวัดฝาง ป้ารุ้งเดินออกจากบ้านไปบนถนนคอนกรีต เพื่อแวะมาพูดคุยตอนกับป้าตุ๊กติ๊กและป้าบุญที่ศาลาท่าน้ำหน้าบ้านป้าตุ๊กติ๊ก ระหว่างเดินเลี้ยวไปทางซ้ายมือ หางตาด้านขวาเห็นอะไรไหว ๆ อยู่ในดงกล้วยน้ำว้าส่วนที่ยายรินเป็นคนดูแล พอหันไปสังเกตดี ๆ เห็นเป็นร่างของผู้หญิงคนหนึ่งยืนอยู่ใกล้ต้นกล้วยป้ารุ้งตัดสินใจจ้ำอ้าวไปที่บ้านป้าตุ๊กติ๊กทันที พลางคิดใจในไปว่าเป็น ‘ผีตานี’ แน่นอน เมื่อถึงบ้านป้าตุ๊กติ๊กจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง เมื่อป้ารุ้งเล่าเรื่องจบ ป้าตุ๊กติ๊กก็ยกมือขึ้นมาปิดปากกลั้นเสียงหัวเราะเบา ๆ ทุกคนรอบวงล้อมจึงถามถึงสาเหตุที่หญิงชราหัวเราะ แกจึงอธิบายให้ฟังสั้น ๆ

“ที่ฉันหัวเราะไม่ใช่อะไรหรอก ป้ารุ้งแกเพิ่งไปผ่าตัดตาที่เป็นต้อมาแกเห็นอะไรเลือนราง ไหว ๆ ก็นึกว่าเป็นผีไปเสียหมด เห็นว่าเป็นผู้หญิงยืนใกล้ต้นกล้วยไม่ผิดหรอก แต่ผู้หญิงคนนั้นคือยายรินต่างหาก แกไปตัดกล้วยน้ำว้าพอดี” พอทุกคนได้ยินก็หัวเราะกับความตกใจระคนไม่รู้แน่ชัดของป้ารุ้ง หนูหันหน้าไปก็มองเห็นยายนั่งหัวเราะเสียงดังเอิ๊กอ๊ากตบเข่าดังฉาดเหมือนคนอื่น ๆ ด้วย เพราะมีทั้งเรื่องน่าขนลุกเรื่องตลกปะปนกันไปพอเริ่มได้ที่ทุกคนก็เล่าเรื่องต่อๆกันตามลำดับ

ยายอึ่งเล่าเรื่องเป็นคนต่อมา ซึ่งเป็นเรื่องที่แกบอกว่าเจอกับตนเองแบบจะจะ จึงขอตั้งชื่อเรื่องว่า ‘ผีหลอกจะจะ’ ตั้งแต่ก่อนเริ่มเรื่อง เป็นเรื่องเล่าสั้น ๆ เท่าเรื่องของป้ารุ้ง เรื่องราวเริ่มต้นขึ้นในเช้าตรู่วันหนึ่ง ยายอึ่งกำลังจะเดินทางออกไปหน้าปากซอยวัดฝางเพื่อทำธุระ ระหว่างที่เดินลัดเลาะไปตามถนนคอนกรีตคอยหลบเจ้าแต้ม เจ้าจุด และหมูวัดที่เดินเรียงแถวไปที่วัดฝาง ขณะเข้าสู่ทางเดินแคบ ๆ ที่ต้องลัดเลาะผ่านป่านกกาเหว่าส่งเสียงร้องดัง

กาเหว่า
กาเหว่า

บรรยากาศชวนวิเวกวังเวง หางตาฝั่งซ้ายของยายอึ่งเห็นแผ่นหลังผู้ชายคนหนึ่งยืนอยู่ใกล้ต้นหมากถัดต้นทางเข้าป่า หญิงชราจึงตัดสินใจชะลอฝีเท้าของตัวเอง เผื่อเกิดเหตุการณ์เลวร้ายจะได้หันหลังกลับทัน เมื่อเดินเข้าใกล้ผู้ชายคนนั้นยืนอยู่ที่เดิมสวมเสื้อผ้าฝ้ายสีขาวขุ่น กางเกงขาสามส่วนสีดำ เมื่อกำลังจะเดินพ้นผู้ชายคนนี้ไป จู่ ๆ ชายคนดังกล่าวตัดสินใจเดินเข้าไปในป่า ทะลุต้นหมากลึกเข้าไป ยายอึ่งตัดสินใจกึ่งเดินกึ่งวิ่ง พอดีมีรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างขับผ่านมาในชุมชน ยายอึ่งจึงขอใช้บริการและไม่เดินไปกลับเองอีกเลย

เรื่องเล่าของยายอึ่งทำให้บรรยากาศบริเวณลานวัดเริ่มเย็นยะเยือกขึ้น แม้จะเป็นหน้าร้อนอากาศร้อนอบอ้าวก็ตาม ทว่าในคืนนี้กลับมีสายลมพัดผ่านลำตัวและใบหน้าอยู่ตลอด สายลมส่งเสียงดังหวีดหวิวผสมผสานอย่างลมตัวกับเสียงจิ้งหรีดเรไร จั๊กจั่น กลิ่นน้ำจากท่าน้ำและริมน้ำหลังศาลาวัดเหม็นเน่าและมีกลิ่นคาวลอยคละคลุ้งมาตามสายลมประปราย ป้าตุ๊กติ๊กตัดสินใจเล่าเรื่องต่อเป็นคนสุดท้าย ขณะกำลังจะเล่าก็เกิดหนาวจากลมที่พัดผ่าน และหวาดระแวงรอบตัวจนไม่กล้าเล่าขึ้นมา

“ขอประทานโทษนะเจ้าคะหลวงพ่อ อิฉันคิดว่าคืนนี้อิฉันไม่เล่าแล้วจะดีกว่า อิฉันรู้สึกหนาวระคนหวาดระแวงรอบตัวไปหมดแล้วเจ้าค่ะ” หญิงชราผมดำแซมขาวตัดผมสั้นประบ่า ยกมือขึ้นลูบแขนตัวเองและมองรอบด้านไปมา

“ไม่เป็นไรหรอกโยม หลวงพ่อคิดว่าวันนี้ทุกคนคงได้ฟังเรื่องผีเยอะพอสมควรแล้วล่ะ ถ้าเช่นนั้นหลวงพ่อจะขอปิดการชุมนุมล้อมวงเล่าเรื่องผีเสียตรงนี้ได้หรือไม่” หลวงพ่อลุกขึ้นยืนในท่าสำรวม ทุกคนหันหน้ามองกันก่อนพยักพเยิดหน้าเป็นอันตกลง จึงพนมมือขึ้นกลางหน้าอกฟังหลวงพ่อ

“ฟังที่อาตมาจะบอกญาติโยมฆราวาสทั้งหลายนะ เห็นแล้วใช่หรือไม่ว่าเรื่องเล่าหลายเรื่องนี้ล้วนมีทั้งจริงและไม่จริงปะปนกันไป บางเรื่องก่อให้เกิดความสนุกสนาน บางเรื่องก่อให้เกิดความกลัว ซึ่งเป็นธรรมดาของมนุษย์ แต่โยมจงจำเอาไว้ว่าเรื่องทุกเรื่องย่อมให้คุณค่ากับเรา คนเรากลัวได้แต่ต้องตั้งสติให้มั่น มีสติอยู่กับปัจจุบัน อาตมาจะขอยกตัวอย่างเรื่องดวงไฟประหลาดหรือผีโขมดของโยมใบ้มากล่าว เรื่องนี้สอนให้

เรารู้จักระมัดระวังตัว ไม่เข้าไปใกล้อันตราย เมื่อรู้แล้วควรหลีกเลี่ยงและถอยห่างออกมา เรื่องของโยมรุ้งสอนให้รู้ว่า รู้อะไรควรรู้ให้แจ้ง ส่วนเรื่องของโยมตาลและโยมอึ่งสอนให้รู้ว่าโลกของดวงวิญญาณมีอยู่จริง ถึงแม้จะพิสูจน์ได้หรือไม่ได้ก็ควรอยู่ด้วยกันอย่างสงบ ไม่เบียดเบียน ไม่ระรานต่อกัน ดวงวิญญาณที่โยมเห็นอาจไม่ได้ตั้งใจมาหลอกโยม แต่เป็นช่วงเวลาของเขาที่ต้องผ่านมาเพื่อพบพานโยมพอดี อาตมาขอให้โยมอโหสิกรรมต่อกัน เรื่องเล่าทั้งหลายขอให้ฟังและจบลงแต่เพียงคืนนี้ พร้อมนำคติสอนใจจากเรื่องเล่าไปเป็นข้อเตือนใจในการใช้ชีวิตนะโยม เจริญพร”

“สาธุ” หลวงพ่อเกษตรเทศนาและกล่าวปิดงานชุมนุมล้อมวงเล่าเรื่องผีจบ ทุกคนพนมมือขึ้นจรดหน้าผากและแยกย้ายกันเดินทางกลับบ้าน พี่ใบ้ แกละ จุกและเปีย ช่วยกันเก็บเก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงินซ้อนเป็นชั้น ๆ ก่อนลากไปวางไว้ข้าง ๆ ศาลาวัดใกล้กุฏิพระหลวงพ่อเกษตรเดินขึ้นกุฏิข้างศาลาวัด โดยมีเจ้าแต้มและเจ้าจุดเดินตามหลังไปด้วย

ยายพาพี่ดื้อกับหนูเดินกลับบ้าน ด้านหน้ามีป้ารุ้งกับป้าตุ๊กติ๊กเดินนำหน้า หลังจากเดินผ่านบ้านของชาวบ้านที่ทยอยกลับเข้าบ้าน ผ่านค่ายมวยที่มืดสนิท เลี้ยวซ้ายมือผ่านโค้งบ้านยายกอบ เดินตรงไปจนถึงเขตที่อยู่อาศัย ป้ารุ้งจึงขอตัวแยกเข้าบ้านทางซ้ายมือส่วนยาย พี่ดื้อ หนูและป้าตุ๊กติ๊กก็บอกลากัน ก่อนแยกย้ายเดินข้ามสะพานข้ามคลองเข้าบ้านใครบ้านมัน เราสามคนยายหลานเดินเข้าประตูรั้วฝั่งซ้าย ส่วนป้าตุ๊กติ๊กเดินเข้าประตูรั้วฝั่งขวา

ทันทีที่เข้าสู่ห้องนั่งเล่นในบ้าน ยายก็เดินนำลิ่วผ่าส่วนกลางบ้านไปในครัวทันที คาดว่าคงอยากกลับบ้านมานั่งดูโทรทัศน์เต็มที ส่วนพี่ดื้อก็เก็บหนังสือและสมุดทำการบ้านเดินเข้าครัวเหมือนกัน ทีแรกหนูตั้งใจเอาไว้เมื่อกลับมาถึงบ้าน สิ่งที่ต้องการทำเป็นอย่างแรกคือเอนตัวบนแหย่งไม้นอนให้หนำใจ เพราะข้างแหย่งไม้สักแม่ปูเสื่อเตรียมเข้านอนเรียบร้อย หนูยังอยากคุยกับยายและพี่ดื้ออีกสักหน่อย จึงเดินตามเข้าไปในครัวเป็นไปตามการคาดการณ์ของหนู ยายกับพี่ดื้อนั่งอยู่ข้างกัน ยายนั่งบนเก้าอี้โยก ส่วนพี่ชายตัวดีนั่งขัดสมาธิอยู่บนพื้นกระเบื้อง ทั้งสองคนกำลังดูรายการข่าวบันเทิงของช่องหลากสี หนูเดินไปและนั่งลงข้างพี่ดื้อ ก่อนเอ่ยถามเรื่องที่ค้างคาอยู่ในใจตั้งแต่ฟังเรื่องผีที่ลานวัด

“ยายจ๋า พี่ดื้อ น้องแกละ จุก เปียคือใครหรือ” ยายหันหน้ามามองหนูก่อนหันกลับไปจ้องจอโทรทัศน์ตามเดิม

“เห็นว่าเป็นญาติของหลวงพ่อเกษตรนะ เพิ่งย้ายจากต่างจังหวัดตามพ่อกับแม่มาอยู่ในชุมชนเราเมื่อไม่นานนี่แหละ” พี่ชายตัวสูงตอบแทนหญิงชรา

เพราะเห็นยายใคร่จะดูละครหลังข่าวเต็มที

“อ๋ออย่างนี้นี่เอง น้องเขาป่วยบ่อยหรือเลยต้องไว้ผมแกละ ผมจุกผมเปียทั้งสามคนเลย” ยายหันมาตอบตัดรำคาญ เจ้าหนูจำไม

“เออ คนโบราณเขาเชื่อว่าถ้าเด็กป่วยบ่อยให้โกนผมแล้วคงไว้ส่วนใดส่วนหนึ่ง อีกวิธีหนึ่งก็ให้เปลี่ยนชื่อเสีย”

“อ๋อ เข้าใจแล้วจ้ะยาย ขอบคุณจ้ะ” หนูฉีกยิ้มกว้างจนเกือบเห็นฟันครบทุกซี่ ยายส่ายหน้า ก่อนหันหน้ามาถามหนู

“ทีแรกเอ็งคงนึกว่าเหมือนเด็กโบราณตามละครใช่ไหมละ เด็กอายุเท่านี้ส่วนมากถ้าเจอตอนกลางคืนใครก็คิดว่าเป็นผีเด็กหรือกุมารทองกันทั้งนั้นไม่เชื่อเอ็งก็ลองถามพี่ชายเอ็งที่มันนั่งหัวโด่อยู่นี่สิ มันเคยเห็น” ทันทีที่ยายพูดจบ หนูเพ่งความสนใจมาที่ลูกพี่ลูกน้องของหนูทันที พี่ชายตัวดีเห็นหนูทำท่าสนอกสนใจ แววตาเป็นประกายด้วยความสงสัย จึงเล่าให้ฟัง

“พี่อาจจะไม่เคยบอกหนู แต่พี่เห็นอะไรแบบนี้มาตั้งแต่ยังเด็ก ๆ เพียงแต่ไม่แน่ใจ เพราะพี่ยังแยกแยะไม่ค่อยได้” ว่าแล้วพี่ดื้อก็เริ่มเล่าให้ฟัง

“ครั้งหนึ่งตอนหนูอายุสักสิบปี หนูมีงานแสดงรำที่โรงเรียนพอดี พี่ไม่ได้ไปดูเพราะพี่ต้องเตรียมสอบปลายภาคของ ม. สี่ ตอนนั้นพี่จำได้ว่า พี่อ่านหนังสืออยู่หน้าบ้าน เห็นแม่ไปรับหนูกลับมาบ้านพอดี หนูใส่ชุดเหมือนกุมารทองที่พี่เคยเห็นตามละครเลย แต่พี่ไม่ได้สังเกตสีชุดที่หนูใส่

พอดึกเข้าพี่เอาหนังสือขึ้นไปอ่านที่ห้องนอนเก่าของป้าบุ๋มข้างห้องนอนของป้ากล้วยเพราะมันเงียบ พี่ปวดฉี่เลยลงไปเข้าห้องน้ำ จนพี่เข้าห้องน้ำเสร็จเห็นหลังไวไวเหมือนชุดที่หนูใส่ พี่นึกว่าหนูยังไม่ได้อาบน้ำอีกหรือ เพราะกว่าจะกลับถึงบ้านก็ค่ำมากแล้ว พี่เลยเดินตามไป เห็นว่าหนูเดินพ้นประตูครัวออกไปทางสวนหลังบ้าน พี่เลยจะไปตามอาปราง แม่ของหนูให้ไปดู แต่พอพี่เดินไปหน้าบ้าน พี่มองเข้าไปในห้องนอนห้องแรกเห็นว่าหนูกับแม่นอนในห้องเรียบร้อยแล้ว พี่ดื้อนึกขึ้นมาได้ทันทีว่าคงเป็นกุมารทองที่บ้านเราเคยเลี้ยง”

“หนูใส่ชุดสีทอง พี่ดื้อจำชุดน้องไม่ได้เลยเหรอ” หนูถาม พี่ชายตัวดีถึงกับหัวเราะ

“พี่มัวแต่จดจ่ออ่านหนังสือสอบ เลยไม่ทันสังเกต เขาอาจจะแวะมาทักทายให้พี่ดูลักษณะสีเสื้อน้องก็ได้นะ” พี่ดื้อว่าแล้วอมยิ้ม จากนั้นก็ทำหน้านึกขึ้นมาได้อีกเรื่อง

“พี่นึกขึ้นมาได้อีกเรื่องหนึ่ง หนูรู้หรือเปล่าว่าบ้านเรามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยปกปักษ์คุ้มครองคนในบ้านด้วย”

“ศาลพระภูมิกับศาลตายายเหรอ” หนูว่า

“มีนอกเหนือจากนั้นอีก คงต้องให้ย่าที่นั่งหัวโด่อยู่ตรงนี้เป็นคนเล่าแล้วล่ะ” หลานชายตัวดีย้อนคำยายกลับ ยายได้ยินเข้าจึงยกมือทำท่าจะแพ่นกบาลหลานชายตัวแสบคนนี้ แต่ก็ยั้งมือเอาไว้ ถอนหายใจแล้วเล่าให้หนูฟัง

“เอ็งจำที่ข้าเคยเล่าให้เอ็งฟังได้ไหมว่าแต่ก่อนข้าอยู่มีนบุรี ไม่ได้อยู่นนทบุรีมาตั้งแต่แรก” หนูพยักหน้า

“ตระกูลของยายเคยเรียนและทำงานรับใช้ในหลวงในวังมาก่อน ฝ่ายผู้ชายเป็นถึงขุนและหลวง หลังจากข้าเปลี่ยนจากทำนามาทำสวนผลไม้ของยายม้อย แต่งงานกับตาเอ็งและอยู่กินในบ้านหลังนี้ ข้าจะบอกกับตาขุนตาหลวงทุกครั้ง ไม่ว่าข้าหรือครอบครัวอยู่ที่ใดขอให้ติดตามไปทุกที่ เพราะข้านับถือบรรพบุรุษของตนเองมาก เมื่อสร้างบ้านหลังนี้ก็มักจะถวายข้าวปลาอาหาร น้ำดื่มและกล้วยหนึ่งเครือใกล้กับศาลพระภูมิของบ้านและศาลตายายเสมอ เวลาลูกหลานเดือดร้อน หาข้าวของในบ้านไม่เจอ หรือมีใครหยิบไปแล้ววางไม่เป็นที่จนไม่รู้แน่ชัดว่าสิ่งของดังกล่าวคืออะไรและหายไปที่ใด ข้าจะจุดธูปห้าดอกพร้อมวางกล้วยหนึ่งเครือไว้บนฐานถวายข้าว ถวายน้ำของศาลพระภูมิและศาลตายายเพื่อบอกตาขุนตาหลวงให้ช่วยหา หลังจากนั้นไม่กี่ชั่วโมงหรือชั่วข้ามคืน ของที่หายไปจะได้กลับคืนมาแบบปริศนา คนในบ้านบางคน (พี่ดื้อ) คิดว่าเป็นเรื่องบังเอิญ บางคนคิดว่าตาขุนตาหลวงคงช่วยหาเพราะท่านอยากกินกล้วย ตาขุนตาหลวงงเป็นเจ้าที่เจ้าทางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยดูแลปกป้องรักษาบ้านและตามหาสิ่งของที่สูญหายในบ้านให้กลับคืนมา”

หลังจากยายให้ข้อมูลเสร็จก็หันหน้ากลับไปดูโทรทัศน์ตามเดิม ส่วนพี่ดื้อก็ขอตัวไปอาบน้ำอาบท่า หนูหมดคำถามและข้อสงสัยในคืนนี้แล้วจึงเดินกลับไปหน้าบ้าน พอถึงห้องนั่งเล่นก็เห็นว่าแม่หลับปุ๋ยแล้ว หนูจึงล้มตัวลงนอนบนแหย่งไม้สัก ข่มตาหลับและคิดถึงเรื่องเล่าทั้งหมดที่ได้ฟังมา

บทที่ ๑๐
ความสูญเสีย

ติ๊งต่อง แตงต่อง ติ๊งต่อง แตงต่อง

ทันทีที่ประสาทการรับเสียงรับรู้ว่าเป็นเสียงนาฬิกาปลุกจากโทรศัพท์ที่วางอยู่ข้างหมอน เปลือกตาของลูกน้ำก็ค่อย ๆ เปิดกว้างขึ้น เมื่อดวงตาเปิดกว้างดีแล้วจึงเห็นเพดานบ้านที่กลืนไปกับความมืด เมื่อหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาเลื่อนปิดนาฬิกาปลุกก็พบว่าเป็นเวลาตีห้า ปกติไฟส่วนกลางบ้านจะต้องเปิดเพราะแม่ของลูกน้ำต้องลุกขึ้นไปทำมื้อเช้า

ลูกน้ำไม่ได้ใส่ใจเพราะคาดการณ์ว่าแม่อาจจะง่วนทำกับข้าวอยู่ในครัว จึงชันตนเองจากแย่งไม้สักและเดินเข้าครัว ขณะเดินเข้าครัวกลับรู้สึกว่าทางเดินไม่ปกติ ตามปกติระยะทางจากห้องนั่งเล่น ส่วนกลางบ้านเชื่อมไปถึงประตูเข้าครัวเดินเพียงสิบห้าก้าว แต่ทว่าวันนี้เดินเท่าไรก็รู้สึกว่าเดินไม่ถึงประตูครัวเสียที พอเดินเข้าไปใกล้ดูเหมือนเดินกลับมาที่จุดเริ่มต้นใหม่ ลูกน้ำคิดในใจว่าอาจเป็นเพราะตนเองเพิ่งตื่นไม่นาน ร่างกายและประสาทสัมผัสแต่ละด้านอาจทำงานช้าสักหน่อย ระหว่างที่กำลังตั้งใจเดินไปที่ประตูครัว หูของเด็กหญิงก็ได้ยินเสียงเรียกเบา ๆ จากห้องนอนห้องแรก

“น้องน้ำ”

ลูกน้ำคิดในใจว่าพี่โนชพี่ชายของตนคงเรียกตนเองเข้าไปคุยเล่นตั้งแต่เช้าตรู่แน่นอน แต่แล้วความคิดชั่วครู่ก็ต้องชะงักไป เพราะลูกน้ำจำได้ว่าพี่ชายของตนเอง เวลานี้พี่ชายคงนอนหลับหรือออกหามื้อเช้าใกล้กับหอข้าง ๆ ที่ทำงานอยู่กว่าจะเดินทางมาถึงบ้านสวนหลังนี้ก็เป็นช่วงสาย และพี่โนชก็ไม่เคยเรียกหนูว่า ‘น้องน้ำ’ จะเรียกสั้น ๆ แค่ ‘น้อง’ เมื่อคิดได้ดังนั้นเด็กหญิงจึงเดินจ้ำอ้าวตรงไปที่ประตูครัวทันทีขณะกำลังจะเอื้อมมือไปแตะที่จับประตูมุ้งลวดจู่ ๆ แสงไฟในครัวก็สว่างขึ้น แสงสีขาวทะลุผ่านม่านริ้วพลาสติกที่คลุมประตูเข้ามาส่งผลให้หางตาฝั่งขวาเห็นโครงหน้าซูบผอม จนแก้มตอบของชายคนหนึ่งยื่นเข้ามาเกย

หัวไหล่ ก่อนกระซิบที่ใบหูของเด็กหญิงด้วยน้ำเสียงที่แหบแห้งเหมือนคนไร้เรี่ยวแรงอีกครั้ง

“น้องน้ำ”

เมื่อรับรู้ได้ว่าไม่ใช่สมาชิกในบ้าน เด็กหญิงจึงคว้าที่จับประตูแน่นพร้อมใช้แรงทั้งหมดเปิดบานประตูมุ้งลวดให้กว้างที่สุด แต่แล้วผู้ชายใบหน้าตอบก็คว้าหมับเข้าที่ข้อมืออย่างจัง หนูใช้แรงที่มีสะบัดตนเองออกจากพันธนาการ ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงเสียงหนึ่งเป็นเสียงที่อบอุ่นและคุ้นเคยพูดประโยคสั้น ๆ ขึ้นมาในห้วงความคิด

“ปล่อย”

เสียงของตา หลังจากรับรู้ว่าเป็นเสียงของตา หนูจึงใช้มือทั้งสองข้างดึงที่จับประตูและเปิดออกอีกครั้ง ทำให้แสงสว่างหลังบานประตูครัวส่องเข้ามา หนูมองไม่เห็นอะไรนอกจากแสงสีขาวกระจายอยู่เบื้องหน้า เมื่อพยายามก้าวขาออกไปก็เห็นมือของเด็กสองคู่และแรงผลักจากมือใหญ่ ๆ ส่งแรงผ่านแผ่นหลังของหนู ทำให้หนูหลุดออกจากพันธนาการของผู้ชายใบหน้าตอบคนดังกล่าวได้

ติ๊งต่อง แตงต่อง ติ๊งต่อง แตงต่อง

ทันทีที่ได้ยินเสียงนาฬิกาปลุกอีกครั้ง หนูสะดุ้งตื่นและชันตัวขึ้นนั่งบนแหย่งไม้สักทันที เมื่อหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาดูเวลา พบว่าเป็นเวลาตีห้าเหมือนกับในฝัน แต่ครั้งนี้หนูไม่ลืมหันหลังมองดูหลอดไฟที่ส่วนกลางบ้าน หลอดไฟสว่างตามปกติ ก้มลงมองดูที่ข้างเตียงฝั่งขวามือตัวเองก็เห็นว่า เสื่อที่แม่ปูนอน พร้อมหมอนและผ้าห่มก็ถูกเก็บพับเอาไว้เรียบร้อยดีแล้ว พอตั้งสติให้ดีจึงรู้ว่าตนเองฝันไป เป็นฝันที่เลวร้าย คาดว่าได้รับอิทธิพลจากเรื่องเล่าของผู้ใหญ่เมื่อคืนที่ผ่านมา หนูใช้มือลูบไล้ไปทั่วใบหน้าและลำตัวพบว่าตัวเหนียวจากเหงื่อไคลเป็นอย่างมาก จึงตัดสินใจลุกไปอาบน้ำ เตรียมตัวไปทำบุญกับยายและแม่ที่วัดในวันนี้

หลังจากเก็บที่หลับที่นอนให้เป็นระเบียบและเคลื่อนย้ายเอาไปไว้ที่ปลายแหย่งเรียบร้อย หนูเดินผ่าส่วนกลางบ้าน เข้าประตูครัว หยิบผ้าขนหนูผืนสีส้มที่แขวนอยู่บนราวตากผ้าหน้าห้องน้ำเข้าไปอาบน้ำ หลังจากอาบน้ำอาบท่าเสร็จก็แต่งเนื้อแต่งตัวด้วยเสื้อยืดสีขาว กางเกงขาสามส่วนสีดำเตรียมตัวไปวัดกับแม่และยาย

หนูเดินไปนั่งเล่นบนเก้าอี้นั่งยองของตา เห็นแม่ที่ง่วนอยู่หน้าเตาแก๊ส หม้อแกงขนาดใหญ่และหม้อหุงข้าวที่สุดปลายครัวแม่หันมามองก่อนยิ้มมุมปากให้หนูเป็นการทักทาย แม่เห็นหนูอาบน้ำแต่งตัวเรียบร้อยจึงจัดแจงเบาไฟบนเตา ปิดหัวเตาแก๊สและยกหม้อแกงลงมาตั้งบนโต๊ะกินข้าว ก่อนเดินมากำชับให้หนูไปปลุกยายเพื่อเตรียมตัวไปวัด หนูกวาดมือขึ้นมาจรดที่หางคิ้วขวาคล้ายท่าวันทยหัตถ์หรือตะเบ๊ะของตำรวจ ทหาร จากนั้นจึงเดินเข้าไปหายายที่นอนหลับอยู่บนเก้าอี้โยกของตา ร่างของหญิงชราในชุดเสื้อคอกระเช้าและผ้าถุงสีพื้นคู่ใจ นอนหลับตาพริ้มห่มผ้าห่มกำมะหยี่สีฟ้า หนูย่องเข้าไปเงียบ ๆ นั่งยอง ๆ ที่ข้างเก้าอี้โยก ก่อนตะโกนขึ้นมา

“ตื่นหมดคน ตื่นหมดคน” (เป็นคำที่ยายชอบใช้เรียกคนในบ้านให้ตื่นตัว) ยายสะดุ้งตัวตื่น ดวงตาเบิกโพลง ก่อนหันมาเห็นเด็กผู้หญิงตัวอ้วนจ้ำม่ำคนหนึ่ง นั่งยอง ๆ ที่ข้างเก้าอี้โยก หุบมือเป็นกำปั้นก่อนเขกลงบนหัวอย่างจังหนึ่งทีจนเด็กหญิงได้ยินเสียงหัวตนเองลั่นดังโป๊ก

“โอ๊ย ยายทุบหัวหลานทำไมเนี่ย” ยายใช้มือดึงผ้าห่มให้ออกจากตัวก่อนชันตนเองลุกขึ้นนั่ง

“ใครใช้ให้เอ็งมาตะโกนโหวกเหวกโวยวายแต่เช้ากันเล่า ข้าตกใจก็ทุบเข้าให้สมน้ำหน้า” หนูนั่งยองกุมหัวตนเอง ก่อนฉีกยิ้มกว้างให้ยาย ยายเขยิบตัวลุกจากเก้าอี้โยก ยืนพับผ้าห่มทบซ้ายทีทบขวาทีจนดูเป็นระเบียบเรียบร้อย ยายค่อยวางผ้าห่มลงบนที่นั่ง

“ข้ารู้แล้ว ข้าเตรียมเสื้อผ้าเสร็จจะไปอาบน้ำ เอ็งไปกินข้าว กินปลาเถอะเดี๋ยวหิวไส้กิ่ว ท้องร้องโครกครากที่วัดขึ้นมา ข้าขายขี้หน้าชาวบ้านเขาแย่” หนูรู้ว่ายายชอบเย้าเล่น ไม่ได้รู้สึกขายหน้าจริง ๆ จึงไม่เคยโกรธเวลายายแซวสักนิดเดียว

“จ้า”

หนูตอบรับก่อนเดินมุ่งหน้าไปยังโต๊ะกินข้าว เห็นหม้อแกงสเตนเลสขนาดใหญ่และขนาดเล็กวางอยู่ใกล้กัน จึงเลือกเปิดหม้อแกงขนาดใหญ่ก่อนพบว่าด้านในมีหลนเต้าเจี้ยวที่ยายกับตาชอบกินอยู่ในหม้อ หนูไม่ชอบกลิ่นและรสชาติของหลนเต้าเจี้ยวจึงรีบปิดฝาหม้อเร็วจี๋ ครั้งหนึ่งตอนหนูยังเล็กอยู่มาก ยายกับตาให้ลองชิมหลนเต้าเจี้ยว ทันทีที่ปลายลิ้นสัมผัสจึงรับรู้ว่าไม่อร่อย เพราะรสชาติออกเค็ม ๆ หวาน ๆ ปะแล่ม ๆ อีกทั้งกลิ่นยังออกหืน ๆ อธิบายตากับยายไม่เคยถูกว่ากลิ่นเหมือนอะไร พอตากับยายรู้ว่าไม่ชอบก็ไม่เคยบังคับให้ชิมอีก จะมีก็แต่พี่ดื้อ ลูกพี่ลูกน้องตัวดีที่ชื่นชอบจับช้อนใส่หลนเต้าเจี้ยวพยายามง้างปากให้หนูทดลองชิมดูอีกครั้งสองครั้งเท่านั้น

หลังจากได้ยินเสียงหม้อแกงเปิดปิดอยู่ในครัว แม่ที่แต่งตัวในชุดผ้าไทยสีชมพูดอกบานเย็น เกล้าผมเป็นมวยเดินเข้ามาหา แล้วเปิดหม้อแกงขนาดเล็กให้หนูดู ข้างในเป็นแกงเขียวหวานเนื้อออกไก่สับที่หนูชื่นชอบ มีเนื้อออกไก่สับลอยคว้างอยู่ในเนื้อแกงกะทิสีเขียว กลิ่นเผ็ดร้อนของพริกแกงเขียวหวานผสมผสานกลิ่นกะทิที่ออกรสหวานมันชวนน้ำลายสอเป็นอย่างมาก หนูไม่รอช้าจัดแจงคว้าจานในกล่องเก็บถ้วยชามบนโต๊ะกินข้าว เดินไปตักข้าวสวยร้อน ๆ ในหม้อหุงข้าว ก่อนเดินกลับมาตักแกงเขียวหวานด้วยทัพพีที่วางไว้ข้างหม้ออีกทีหนึ่ง แล้วนั่งลงบนเก้าอี้ ตักข้าวราดแกงเข้าปากและเคี้ยวอย่างเอร็ดอร่อย

แม่ส่ายหน้าเบา ๆ ยกมือขึ้นลูบผมของหนูด้วยความเอ็นดู ก่อนเดินไปหยิบปิ่นโต ขันและทัพพีทองเหลืองในตู้กับข้าวออกมาเตรียมใส่กับข้าวไปทำบุญที่วัด แม่ตักข้าวจากหม้อหุงข้าวลงในขันด้วยทัพพีทองเหลือง ก่อนวางขันลงในตะกร้าไผ่สานใบใหญ่ที่วางเตรียมเอาไว้บนถังข้าว และเดินหิ้วปิ่นโตมาตักแกงหลนเต้าเจี้ยวใส่ลงไปในปิ่นโต

ปิ่นโตประจำบ้านสวนหลังนี้ทุกคนจะได้ใช้ใบเดียวกัน เมื่อมีงานบุญ เพราะถือว่าคนในครอบครัวไปทำบุญพร้อมกัน จึงใช้ปิ่นโตเถาเดียวก็เพียงพอ ปิ่นโตเถานี้ประกอบไปด้วยปิ่นโตสามชั้น ชั้นที่หนึ่งแม่กับยายเห็นพ้องต้องกันให้ใส่ขนมหรืออาหารแห้ง เช่น ข้าวต้มมัดหรือปลาตากแห้ง ชั้นที่สองใส่ผลไม้แห้งหรือผลไม้สด และชั้นที่สามใส่แกงที่มีน้ำ แม่กับยายบอกหนูเสมอว่าหากใส่แกงที่มีน้ำปิ่นโตชั้นที่หนึ่ง หากน้ำแกงหกรดปิ่นโตชั้นที่สองและสามที่วางขนมและผลไม้ จะทำให้รสชาติเปลี่ยนและเสียจนต้องทิ้งขว้างในที่สุด วันนี้ปิ่นโตชั้นที่หนึ่งจึงมีข้าวต้มมัดฝีมือยายรำพึง ญาติฝั่งตาที่อาศัยอยู่กับลูกหลานที่หัวสวนยายม้อยรับจ้างทำให้ ส่วนปิ่นโตชั้นที่สองแม่ซื้อหาส้มใกล้ที่ทำงานมาใส่ และปิ่นโตชั้นที่สามหรือชั้นล่างสุดก็ใส่แกงหลนเต้าเจี้ยวที่ตากับยายชอบกินไปถวายพระ

ระหว่างที่แม่จัดแจงใส่ปิ่นโตและขันลงตะกร้าไผ่สาน ยายเดินผ่านหนูไปอาบน้ำ หลังจากหนูกินข้าวเช้าเสร็จจึงลุกไปล้างจานที่อ่างล้างมือ ก่อนนำจานมาเก็บไว้ในกล่องเก็บถ้วยชามบนโต๊ะกินข้าวตามเดิม ยายก็อาบน้ำเสร็จพอดี พอยายเดินออกมาก็แต่งตัวสวยงามสมวัย สวมเสื้อผ้าลูกไม้สีขาว ผ้าถุงลายไทยสีน้ำตาลไหม้เดินหิ้วตะกร้าไผ่สานบนถังข้าวมาวางบนโต๊ะกินข้าวอีกทีหนึ่ง แม่เห็นว่าหนูกับยายเตรียมตัวเสร็จเรียบร้อยแล้ว แม่จึงวานให้หนูเดินไปตัดดอกปักษาสวรรค์ที่ขึ้นอยู่ริมรั้วหลังบ้าน

มาใส่ตะกร้า เพราะแม่จะต้องกรอกน้ำใส่ขวดพลาสติกใสเตรียมไปถวายน้ำพระที่วัด

“ลูกน้ำ หนูช่วยไปตัดดอกปักษาสวรรค์ให้แม่ได้ไหมลูก หนูจำได้ใช่ไหม ต้นมันขึ้นอยู่ใกล้ ๆ รั้วสังกะสีตรงทางออก ไปประตูหลังบ้านเรานั่นแหละ เดี๋ยวแม่จะกรอกน้ำเสร็จสองอย่างนี้เราจะได้ไปทำบุญกัน” หนูรับคำแม่ ยายเดินไปหยิบมีดปาดหมากประจำตัวแกที่วางอยู่ข้างโทรทัศน์ให้ หนูรับไปก่อนเดินพ้นประตูครัวออกไปตัดดอกปักษาสวรรค์ให้แม่

ดอกปักษาสวรรค์ เป็นดอกไม้ที่มีลักษณะดอกคล้ายนกกางปีก ออกดอกเป็นช่อหรือดอกเดี่ยวได้ สีของดอกจะเป็นสีเหลืองหรือสีส้ม ดอกจะเติบโตยื่นออกมาจากโคนกาบใบก้านช่อจะมีลักษณะกลม ๆ มีกาบรอง ดอกคล้ายรูปเรือรองรับตัวดอกอยู่ ชาวบ้านชุมชนวัดฝางที่เคยประกอบอาชีพชาวสวนหรือไม่เคยประกอบอาชีพชาวสวนมาก่อนก็ตามแต่ จะนิยมใช้ดอกปักษาสวรรค์ถวายพระพุทธรูปหรือพระภิกษุสงฆ์ที่วัด เนื่องจากมีความเชื่อว่าหากถวายดอกปักษาสวรรค์ ร่างกายและดวงวิญญาณจะได้ไปสู่ภพภูมิที่ดีเหมือนกับนกที่โผบินขึ้นสู่สรวงสวรรค์

หนูเห็นดอกปักษาสวรรค์ขึ้นเป็นกออยู่ข้างริมรั้วสังกะสี จึงจัดแจงนั่งยอง ๆ ใช้มีดปากหมากเฉือนก้านช่อดอกปักษาสวรรค์มาจำนวน สามช่อให้พอดีกับจำนวนคน คือ ยาย แม่และหนู เมื่อเดินกลับเข้าไปในครัว ก็เห็นว่าแม่กรอกน้ำใส่ขวดเสร็จเรียบร้อย หนูกับแม่จึงวางขวดน้ำและดอกไม้ลงในตะกร้า ก่อนช่วยกันพยุงแขนพายายเดินออกจากบ้านไปทำบุญ

หญิงชราอายุเก้าสิบเจ็ดปีกับลูกสาวคนสุดท้อง และหลานสาวเดินข้ามสะพานข้ามคลองขึ้นถนนคอนกรีต เดินผ่านโค้งบ้านยายกอบ เลี้ยวมุมขวาผ่านค่ายมวยเขตชุมชนจนไปถึงหน้าวัด เมื่อพบเจอผู้คนคุ้นหน้าค่าตากันดีก็ยกมือไหว้ทักทายกันเป็นระยะ เด็ก ๆ ในชุมชนที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกันก็ชวนกันไปวิ่งเล่น จับกลุ่มพูดคุยกันไป ส่วนเด็กที่โตพอช่วยเหลืองานบ้านงานบุญครอบครัวได้ เรียกอีกอย่างว่า วัยรุ่น เหมือนหนูที่มีอายุสิบห้าปี ไม่มีเพื่อนวัยเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในชุมชนนอกจากพี่น้องในบ้าน ก็ต้องรับหน้าที่ช่วยแม่กับยายถือตะกร้าสลับกันระหว่างเดินทางมาทำบุญที่วัดไปโดยปริยาย

จากหน้าวัดจะมีทางแยกไปศาลาท่าน้ำทางด้านซ้ายมือ มีเครื่องเล่นสำหรับเด็กและโรงเรียนวัดฝางตั้งอยู่ หากจะไปทำบุญวันพระชาวบ้านในชุมชนต้องเดินมา

ทางขวาเพื่อมุ่งหน้าไปศาลาวัด ผ่านอุโบสถที่คั่นกลางระหว่างศาลาท่าน้ำและศาลาวัด อีกทีหนึ่ง พอถึงศาลาวัด คณะกรรมการและฆราวาสที่ช่วยกันดูแลวัดฝ่างจะตั้งหิ้งพระเอาไว้ให้ชาวบ้านเดินเข้ามากราบไหว้และถวายดอกไม้ ถัดจากหิ้งพระไปทางขวาจะเป็นธรรมาสน์สำหรับให้พระภิกษุสามเณรนั่งแสดงธรรม และอาสนะจำนวนเก้าที่นั่งสำหรับให้พระภิกษุสามเณรนั่งสวดมนต์และดำเนินพิธีทางพระพุทธศาสนาให้พุทธศาสนิกชนที่นับถือรับฟังและรับพร ด้านหน้าของหิ้งพระ ธรรมาสน์และอาสนะเด็กวัดจะตั้งเก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงินสิบถึงสิบห้าตัว เรียงแถวห้าแถว ด้านหลังเก้าอี้แถวสุดท้ายจะตั้งโต๊ะไม้สักสีน้ำตาลเข้มสำหรับวางบาตรพระ ถาดและชามถวายอาหารคาวหวานเตรียมเอาไว้

ชาวบ้านที่มาถึงวัดฝ่างก่อนเราสามคนมีอยู่จำนวนหนึ่ง จากนั้นจึงเริ่มเดินมาสมทบมากขึ้นตามเวลาที่เช้ามากขึ้น ยายกับแม่พาหนูเดินไปไหว้พระขอพรที่หิ้งพระเป็นลำดับแรก แม่จัดแจงหยิบธูปที่ทางวัดเตรียมเอาไว้ให้ขึ้นมาเก้าดอก ยื่นเข้าไปจ่อเปลวไฟบนเทียนไขสีเหลืองที่ปักเตรียมเอาไว้ในเชิงเทียนสเตนเลสสีเงินแถวยาวหน้าหิ้งพระ เมื่อไฟบนธูปติดดีแล้ว แม่ยื่นมาให้ยายกับหนูรับพร้อมดอกปักษาสวรรค์ที่หนูเป็นคนตัดเองกับมือขึ้นมาพนมมือ เราสามคนสวดมนต์กันอยู่สักพัก เมื่อพนมมือขึ้นจรดหน้าผาก แม่ก็อาสารับธูปจากมือของยายกับหนูไปปักลงในกระถางธูปหน้าหิ้งพระ ส่วนหนูอาสารับดอกไม้ของยายกับแม่ไปปักที่แจกันลายครามใกล้กระถางธูป แม่กับหนูหลังกลับมานั่งพับเพียบหน้าหิ้งพระใกล้กับยาย เราสามคนก้มกราบพระพุทธรูปสามครั้ง ก่อนลุกขึ้นยืนเพื่อนำน้ำไปใส่ขันรองน้ำประจำอาสนะของพระภิกษุในวัด ยายเดินนำหน้า แม่อยู่ตรงกลาง ส่วนหนูรั้งท้ายจับเอวกันไปเพื่อถวายน้ำพระ

หลังจากเทน้ำถวายพระเสร็จ ยายก็แบ่งหน้าที่ให้หนูเป็นคนเอาปิ่นโตชั้นที่หนึ่งและสองที่มีข้าวต้มมัดฝีมือยายรำพึงและส้มไปใส่ถ้วยขนม ถ้วยผลไม้ที่วางในถาดทรงกลมลายดอกไม้ แม่ได้รับหน้าที่ตักแกงหลนเต้าเจี้ยวใส่ชามสังคโลกสีเขียวไข่กา พร้อมนำไปวางในถาดส่วนยายจะรับหน้าที่ตักข้าวใส่บาตรพระที่วางเรียงกันบนโต๊ะไม้สักเอง

ชามสังคโลกเป็นเครื่องปั้นดินเผาประเภทเครื่องหิน ปากชามจะมีลักษณะบานออกกว้างคล้ายจาน แต่มีความลึกและความกว้างกว่าชามปกติ ขอบปากชามมีทั้งแบบเรียบและขอบหยัก ตรงกลางของก้นชามจะมีลวดลายสองแบบ คือ ลายดอกบัวหลวงและลายดอกพุดตาล ชามสังคโลกที่เคลือบน้ำยาใสสีเขียวไข่กา ตัวชามจะเขียนลวดลายด้วยการขูดเป็นลายเส้นในเนื้อดินตอนดินหมาด (แห้งไม่สนิท) จากนั้นจึงนำไปเผาในเตาให้เนื้อดินสุก นำออกจากเตาเผา รอให้ความร้อนของชามลดลงเล็กน้อย ทาน้ำยาเคลือบ

แล้วนำเข้าเตาเผาให้เกิดความร้อนอีกครั้งหนึ่ง เมื่อชามแข็งได้ที่จึงนำออกมาพักด้านนอกให้ความร้อนหาย จากนั้นจึงจะสามารถนำชามสังคโลกสีเขียวไข่กาไปใช้งานได้ตามปกติ

ชามสังคโลก

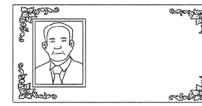
เมื่อแยกย้ายใส่อาหารคาวหมดจนหมด คาดการณ์ว่าตอนนี้เป็นเวลาช่วงเช้าล่วงเข้าช่วงสาย หนูสังเกตเห็นพี่ใบ้ น้องแกละ น้องจุกและ น้องเปียเดินไปเคาะระฆังวัดบอกเวลาให้ชาวบ้านรู้เป็นเวลาเก้าโมงเช้าและพระสงฆ์ทั้งเก้ารูปเดินทางมาถึงหน้าอาสนะเรียบร้อยแล้ว ยายกับแม่จึงพาหนูมานั่งฟังพระเทศนาธรรมบนเก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงินมุมซ้ายมือแถวกลาง หลังจากสวดมนต์ ฟังเทศน์ ฟังธรรมและถวายอาหารคาวหวานแด่พระภิกษุสงฆ์กันสักพัก พี่ใบ้กับเด็กสามเกลอก็เอาขันกรวดน้ำพลาสติกสีเงินมาวางไว้ให้ชาวบ้านแถวที่หนึ่งกรวดน้ำสามจุด ชาวบ้านที่ไม่มีขันกรวดน้ำก็พนมมือกรวดน้ำตาม หลังจากพิธีกรรมทางศาสนาจบลงก่อนช่วงเพล พระภิกษุสงฆ์ก็แยกย้ายเดินกลับเข้ากุฏิ พี่ใบ้ เด็กสามเกลอรวมไปถึงเจ้าแต้มกับเจ้าจุดก็วิ่งเต้นสื่อสารกันให้ช่วยขนข้าวขนของในงานไปชะล้างทำความสะอาดใกล้ท่าน้ำ พี่ใบ้จัดแจงเก็บเก้าอี้พลาสติกซ้อนกันเป็นชั้น ๆ จากนั้นจึงลากไปวางไว้ข้างศาลาวัด น้องแกละ น้องจุกและน้องเปียช่วยกันแบกบาตรพระถาดและชามสังคโลกสีเขียวไข่กาไปล้างทำความสะอาดด้านหลังศาลาวัด โดยมีเจ้าแต้มกับเจ้าจุดวิ่งเล่นเคล้าแข้งเคล้าขาไปตลอดทาง ชาวบ้านแต่ละครัวเรือนก็เริ่มแยกย้ายกลับบ้าน

แม่เดินพยุงแขนยายนำหน้าหนูที่เดินถือตะกร้าไผ่สานใส่ขวดพลาสติกใสไร้ร่องรอยน้ำดื่ม ปิ่นโตเปล่าที่คงเหลือแต่กลิ่นแกงเหม็นหืนตามหลังไป ยายกับแม่พาหนูเดินไปที่หน้าประตูอุโบสถ แม่หันหลังกลับเดินมาหิ้วตะกร้าไผ่สานแทนหนู ก่อนบอกให้หนูเดินไปหายาย

“หนูเดินไปหายายสิลูก ยายคุยกับตาอยู่ตรงนั้นแน่ะ แม่คุยแล้ว เดี๋ยวแม่จะรอหนูกับยายอยู่ตรงนี้” แม่ลูบผมของหนูเบา ๆ ก่อนออกแรงดันแผ่นหลังหนูให้เข้าไปใกล้ ๆ ยาย

หนูเดินเข้ามาไปหยุดยืนฝั่งซ้ายมือของแกก่อนหันไปมองหนูเห็นยายยืนตัวตรงใช้มือข้างหนึ่งลูบไล้ไปที่แผ่นหินอ่อนสีดำสนิทที่มีรูปและวันที่ระบุวันเกิดและวันเสียชีวิตฝังอยู่บนผนังริมประตูอุโบสถ

ใบหน้ากลมกลึงของชายชราที่แววตาและริมฝีปากมีรอยยิ้มอ่อนโยนปรากฏอยู่บนดวงหน้า ผมขาวดอกเลาทั่วทั้งศีรษะหวีจนเรียบแปล้

แววตาของยายและริมฝีปากปรากฏริ้วรอยเห็นชัดกำลังยกขึ้นแสดงให้เห็นว่ายายยิ้มตอบอย่างมีความสุข หนูเห็นแล้วดีใจที่ยายเจอหน้าตาแล้วสุขใจ แกคงนึกถึงเรื่องราวดี ๆ ที่ชายชราผู้นี้ ดำรงศักดิ์ในฐานะสามี พ่อที่ดีให้กับลูกและตาที่ดีให้กับหลานจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต หนูเองก็พลอยชื่นใจไปด้วย พลางนึกถึงเหตุการณ์ในฝันเมื่อช่วงเช้า แม้จะเป็นฝันร้าย แต่กลับคลี่คลายได้เพราะเสียงทุ้มต่ำแต่อบอุ่นที่คุ้นเคย หนูจำเสียงของตาได้ดี เพราะเวลาหนูประสบปัญหากับคนในบ้านหรือเพื่อนที่โรงเรียน ตาจะเป็นคนที่คอยอยู่เคียงข้างและหาทางแก้ปัญหาของหนูเสมอมา หลังจากหนูเตรียมตัวเลื่อนชั้นประถมศึกษาตอนต้นมาเป็นตอนปลายไม่กี่ปีตาก็เริ่มป่วยจากการทำงานหนักมาตลอดชีวิต ตาเริ่มรักษาตัวที่โรงพยาบาลตอนหนูอายุแปดขวบ หลังจากนั้นไม่นานตาก็เสียหลังวันเกิดปีที่สิบของหนูพอดี เป็นหนึ่งวันที่ทุกทรมานสำหรับตัวของหนูที่ต้องสูญเสียคนที่รัก คอยโอบอุ้ม เคียงข้างและแก้ปัญหาของหนูไป หนูสงสัยมาตลอดว่าขนาดตนเองมีศักดิ์เป็นหลานยังเสียใจจนจุกในอกและพูดไม่ออก ยายที่เป็นคู่ชีวิต แม่และยายที่ดีให้กับลูกหลานจะเสียใจขนาดไหน หนูรวบรวมความกล้าถามยายออกมา

“ยายยังคิดถึงตาอยู่ไหม” ยายชักมือกลับ ก่อนหันหน้ามายิ้มให้หนูจนตาปิด

“ตลอดเวลา”

หนูนิ่งเงียบไม่ถามอะไรต่อ ตัดสินใจหันหน้ากลับไปมองภาพของตาข่มความรู้สึกที่สัมผัสผ่านคำพูดของยายที่ชวนถวิลหาและคิดถึงตาเก็บไว้ในใจ ยายหันหลังกลับเดินไปทางแม่ที่ยืนรออยู่ แม่จึงตะโกนเรียกให้หนูกลับบ้าน

หลังจากเยี่ยมตาเสร็จเราสามคนเดินทางกลับบ้าน ไม่มีใครพูดอะไรต่อกัน เมื่อเข้าเขตบ้านยายก็ขอตัวไปนั่งเล่นดูโทรทัศน์ในครัวตามเดิม ส่วนแม่ก็ขอตัวไปเก็บข้าวเก็บของที่เอาไปทำบุญในวันนี้ ก่อนเดินเข้าครัวแม่หันมาพูดคุยกับหนู

“ทุกวันพระถือว่าเราไปทำบุญให้ตาเหมือนทุกครั้งไงลูก คิดถึงก็ค่อยไปหา

หรือหนูจะดูรูปตาก็ได้นะ” พอแม่พูดขึ้นมาหนูนึกขึ้นได้ ความจริงแล้วครอบครัวเราเคยถ่ายรูปกับตาไว้ตั้งหลายใบ เก็บรวบรวมเป็นอัลบั้มความทรงจำในอดีต

“รูปอยู่ในตู้เก็บของในครัว ใกล้โต๊ะกินข้าวนะลูก” แม่ว่า หนูเดินเข้าครัวตามหลังแม่ไปทันที ก่อนถอดกางเกงขาสามส่วนลงตะกร้าเหมือนแชมป์แข่งบาสที่โยนลูกบาสลงห่วง และหยิบกางเกงขาสั้นสีดำตัวโปรดที่แขวนอยู่บนราวตากผ้ามาสวม จากนั้นจึงนั่งขัดสมาธิค่อย ๆ เปิดประตูตู้เก็บของของแม่ที่ทำจากไม้สักสีน้ำตาลเข้มออก แล้วหยิบอัลบั้มรูปถ่ายของครอบครัวขึ้นมา อัลบั้มรูปถ่ายครอบครัวของเรา มีตั้งแต่รูปถ่ายของตากับยายและหนูที่ถ่ายด้วยกันมีอยู่เพียงสามอัลบั้มเท่านั้น

เมื่อเปิดดูรูปในอัลบั้มที่แม่และพ่อถ่ายจากกล้องถ่ายภาพเก็บเอาไว้ ภาพถ่ายส่วนใหญ่เป็นรูปหนู พี่ชาย ลูกพี่ลูกน้องที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันตั้งแต่หนูแบเบาะจนถึงวัยเด็กตอนต้น ส่วนรูปถ่ายของหนูร่วมกับตาและยายจะมีอยู่ไม่กี่รูป ถึงแม้จะมีน้อย แต่หนูกลับจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรูปถ่ายได้ไม่น้อยทั้งจากความทรงจำและคำบอกเล่าของแม่

รูปใบแรกเป็นภาพของตากำลังอุ้มหนูวัยแบเบาะสวมชุดกระโปรงขาวขอบชมพูนั่งเล่นบนตักของตาที่นั่งเก้าอี้โยกอยู่ ตาอุ้มหนูด้วยมือซ้าย ประคองตัวหนูด้วยมือขวา หันหน้าไปยิ้มกับยายที่นั่งอยู่ฝั่งซ้ายของแก แววตาและรอยยิ้มของตาเปิดกว้างดูมีความสุขที่ได้อุ้มหลานสาว เพราะตาชอบเด็กผู้หญิง เมื่อมีลูกและหลานเป็นผู้หญิงจึงทะนุถนอมและคอยเฝ้ามองทุกการเติบโตอย่างใกล้ชิด ตาสวมเสื้อคอปกลายทางสีขาวสลับสีเทากับกางเกงผ้าแพรสีฟ้ามอคราม หนูตะโกนถามแม่ที่กำลังเก็บปิ่นโตที่ล้างเรียบร้อยใส่ตู้กับข้าว

“รูปนี้ตากำลังพูดว่าอะไรเหรอคะ” แม่เก็บปิ่นโตเข้าตู้กับข้าว เดินมาหาหนู แม่เผยรอยยิ้มบนใบหน้าก่อนพูดต่อ

“ตากำลังหัวเราะอยู่ลูก เพราะได้อุ้มหลานสาว” เป็นไปตามที่หนูคาดเดา

“เอารูปไปนั่งดูหน้าบ้านสิลูก ตรงนี้แสงไฟไม่พอ” แม่บอกก่อนเดินไปเก็บขวดน้ำพลาสติก ขันและทัพพีทองเหลืองที่ล้างเรียบร้อยดีแล้ว ใส่ตู้กับข้าวข้างชั้นวางของ

หนูหยิบอัลบั้มรูปที่คัดเลือกไว้จากสามอัลบั้มปิดประตูตู้เก็บของให้สนิทเหมือนเดิม เดินไปวางกองบนแหย่งไม้สัก พร้อมเปิดดูไล่ไปทีละรูป รูปถ่ายใบต่อมาเป็นภาพถ่ายของหนูจากช่วงวัยอนุบาลมาสู่วัยเด็กตอนต้นเป็นที่เรียบร้อย หนูสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาว นุ่งกระโปรงยาวคลุมเข่าสีน้ำเงินและสวมเอี๊ยมสีฟ้ามีตราโรงเรียนทับอีกชั้นหนึ่ง ยายสวมเสื้อคอกระเช้าสีน้ำเงิน นุ่งผ้าถุงสีส้มนั่งอยู่ทางขวามือของหนู ส่วนตาสวมเสื้อผ้าฝ้ายสีเหลือง นุ่งกางเกงผ้าแพรสีแดงน้ำหมากนั่งอยู่ทางซ้ายมือหนู หนูนั่งคั่นกลางระหว่างตา

กับยายบนแหย่งไม้สักตัวเดิม เท่าที่จำความได้แม่เคยบอกว่าเป็นภาพถ่ายของหนูกับตาและยาย ฉลองเปิดเทอมไปโรงเรียนในระดับชั้นอนุบาลครั้งแรก เราสามคนฉีกยิ้มกว้างจนตาหยี

ภาพสุดท้ายที่ถ่ายร่วมกับตาและยาย เป็นภาพถ่ายบนแหย่งไม้ ตาสวมเสื้อคอปกลายทางสีขาวสลับสีเทาตัวเดิม คาดผ้าขาวม้าสีแดงสลับดำไว้ที่เอว นุ่งกางเกงผ้าแพรสีเทาเป็นมันปลาบนั่งอยู่ทางด้านขวา ยายสวมเสื้อคอกระเช้าสีฟ้า นุ่งผ้าถุงสีเหลืองดอกจำปานั่งทางด้านซ้ายของหนู ส่วนตัวหนูสวมชุดกระโปรงผ้าฝ้ายสีแดงเลือดหมูลายทางขาว มัดเกล้ามวยทัดดอกกุหลาบสีชมพูที่ข้างหูฝั่งขวา หนูจำได้ว่าตนเองเพิ่งกลับจากงานแสดงที่โรงเรียนเป็นการแสดงรำเพลงภาคเหนือคู่กับกรับไม้ตากับยายยังไม่เข้านอน แม่จึงจัดแจงให้หนูกับตาและยายได้ถ่ายรูปร่วมกันเป็นที่ระลึก

หลังจากถ่ายภาพที่หนูสวมชุดการแสดงกับตาและยาย ต่อมาไม่นานตาก็เริ่มล้มป่วยจนต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล เท่าที่หนูจำความได้ตอนที่ตารักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล หนูมีอายุได้แปดปีย่างเก้าปี วันหยุดสุดสัปดาห์หรือหยุดปิดเทอมหนูจะได้เข้าไปเยี่ยมตาที่โรงพยาบาลในกรุงเทพฯ เป็นครั้งคราว เนื่องจากแม่ ลุง ๆ กับป้า ๆ และยายไม่สามารถพาหนูมาเยี่ยมตาได้บ่อย ๆ นอกจากวันหยุดตรงกันเท่านั้น หนูไม่เคยรับรู้ว่าตาล้มป่วยด้วยอาการหรือโรคร้ายอะไร หนูรู้เพียงแค่ว่าตาจะต้องหายดี ตาจะได้ออกมาคุย ออกมานั่งเล่นบนแหย่งไม้สักหรือเก้าอี้โยกตัวโปรดกับหนูที่บ้านอีกแน่นอน

พอเปิดเทอมหนูก็ได้เลื่อนชั้นขึ้นเป็นเด็กประถมศึกษาปีที่สาม หนูได้เล่นได้เรียนในชั่วโมงเรียนและเรียนพิเศษกับครูคนโปรดและเพื่อน ๆ ตามปกติของเด็กอายุเก้าปีย่างสิบปี ทุกวันเวลาหนูใช้เวลาอยู่กับเพื่อนและคุณครูที่โรงเรียน เราจะได้เล่นการละเล่นของเด็กไทยที่ตากับยาย แม่กับพ่อและคุณครูเล่าให้ฟัง มีทั้งเล่นแข่งกระโดดเชือก งูกินหาง ซ่อนแอบ โพงพาง มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสารและวิ่งไล่จับ เมื่อเล่นสนุกตั้งแต่เช้าจรดบ่ายคล้อยก็เหนื่อยอ่อน จากแสงแดดอ่อน ๆ เหลือเพียงแสงแดดรำไร นกพิราบกลุ่มหนึ่งในสนามส่งเสียงร้องในลำคอดังอู้ก ๆ กระพือปีกบินเสียงดังพรึบ ๆ เวลาหนูและเพื่อน ๆ วิ่งผ่านสนามกันฝุ่นตลบเข้าปากเข้าคอเตรียมพร้อม

กลับไปเรียนพิเศษในช่วงเย็น

หนึ่งวันก่อนหนูจะมาเรียนและเล่นกับเพื่อน ๆ ตลอดวัน ช่วงเย็นแม่กับพี่ชายพาหนูไปเยี่ยมตาที่โรงพยาบาล หนูทราบทีหลังว่าสาเหตุอาการป่วยของตามาจากการตรากตรำทำงานหนักมาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทำงานซ่อมแซมเฟอร์นิเจอร์บ้านสวนอยู่ตลอดด้วยเครื่องมือช่างและหล่อไฟเบอร์กลาสประกอบเฟอร์นิเจอร์ไม้ในบ้าน ลุงหมอที่ตรวจดูอาการตาบอกกับยาย แม่ ลุง ๆ และป้า ๆ ว่าอาการป่วยของตามาจากสารพิษที่หล่อไฟเบอร์กลาส ภาพจำของตาเท่าที่หนูได้สังเกตตอนไปเยี่ยมในวันนั้นตาเข้าสู่วัยชรามากแล้ว ผิวขาวเปล่งปลั่งเข้มคล้ำขึ้นจากการทำงานออกพื้นที่กับกรมอู่ทหารเรือและตากแดดตอนทำสวน ผมที่เคยตัดรองทรงต่ำสีดำเปลี่ยนเป็นสีขาวดอกเลาทั้งศีรษะ รูปหน้าเรียวยาวเปลี่ยนเป็นกลมมนยิ่งขึ้น เครื่องหน้าและรูปร่างเหมือนเดิม สวมเสื้อผ้าและนุ่งกางเกงแบบเดิม เพียงแต่ใบหน้ามีเครื่องฟอกอากาศและข้อพับแขนถูกโยงไปด้วยสายน้ำเกลือเพิ่มเติมขึ้นมา แม่บอกว่าตาอยากให้หนูไปหา แกอยากพูดคุย อยากกอด อยากหอมและอวยพรเนื่องในวันคล้ายวันเกิดปีที่สิบของหนูพอดี เพราะหนูเกิดวันที่ยี่สิบสองเดือนสิงหาคม

เย็นวันต่อมาวันที่ยี่สิบสามเดือนสิงหาคม หนูเลิกเล่นกับเพื่อนวิ่งขึ้นมานั่งเรียนพิเศษบนอาคารเรียนชั้นสองกับครูคนโปรด วันนั้นฝนโปรยลงมาเป็นสายแรงขึ้นและแรงขึ้นทุกขณะ เสียงฟ้าร้องและฟ้าผ่าดังขึ้นมาเป็นระยะคล้ายยักษ์กู่ก้องคำรามแสดงอำนาจว่าตนเองเหนือผู้ใดในโลก ขณะที่หนูกับเพื่อน ๆ อีกสี่คนจดจ่อกับการสอนของครูบนกระดานดำ พี่ชายสวมเสื้อกันฝนสีเขียวอ่อนทับชุดนักศึกษาเดินทางมารับหนูที่โรงเรียน

“ผมมารับน้องสาวครับ” พี่โนชพูด ก้าวเท้าและร่างที่เปียกปอนเข้ามาในห้องเรียน พี่ชายคว้ากล่องดินสอ สมุดและหนังสือเรียนของหนูลงกระเป๋าใบน้อยก่อนสะพายเข้าที่ไหล่ซ้ายพร้อมยื่นมือขวามาจับมือซ้ายหนูเอาไว้ ระหว่างเดินไปตามทางเดินจากห้องเรียนบนอาคารเรียนชั้นที่สอง ผ่านระเบียงทางเดินไปจนถึงชั้นล่างของอาคารเรียน หลังจากเงียบอยู่นาน พี่โนชตัดสินใจพูดกับหนูตามตรง

“ตาเสียแล้วนะน้อง”

เหมือนโลกทั้งใบของหนูหยุดหมุน คำพูดสั้น ๆ เพียงไม่กี่คำจากปากของพี่ชายที่โตกว่าหนูเพียงสิบปี ทำให้หนูใจสลาย หนูบีบมือพี่ชายแน่นและไม่ตอบอะไร

พี่ชายของหนูโตกว่าหนูหลายปีมาก หนูจึงเข้าใจว่าพี่เข้มแข็งมาก ไม่ร้องไห้เลยแม้แต่น้อย กลับกันหนูอยากร้องไห้ใจแทบขาด แต่กลับร้องไม่ออก มีเพียงความรู้สึกเจ็บแปลบ ๆ ตรงหน้าอกเหมือนยักษ์ใหญ่ที่ขู่คำรามบนท้องฟ้าเมื่อชั่วครู่ฟาดสายฟ้าลงกลางอก หัวใจหนูเต้นไม่เป็นจังหวะ ช้าสลับเร็วระรัว หนูจดจำการเดินทางกลับบ้านเพื่อไปวัดฝางไม่ได้แม้แต่น้อย พอมาถึงหน้าศาลาวัดที่จัดงานศพของตา ตอนนั้นเป็นช่วงเย็นเกือบหัวค่ำ อากาศเย็นวาบ บรรยากาศรอบด้านมืดสนิท มีเพียงแสงไฟจากศาลาที่ตั้งอยู่เยื้องไปทางขวาของวัดสว่างเรืองรองอยู่ไกลลิบ เมื่อเดินเข้าไปใกล้ขึ้นถึงได้ยินเสียงคนหลายคนพูดคุยกันเป็นระยะ มีผู้หญิงและผู้ชาย ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่และคนแก่ที่เคยเห็นหน้าค่าตาและไม่คุ้นหน้าสวมชุดดำยืนอยู่บนศาลากึ่งไม้กึ่งปูนจำนวนหนึ่ง

พี่ชายเดินมาส่งหนูถึงบันไดขั้นสุดท้ายบนศาลา แม่เดินผละออกจากกลุ่มคนมารับหนู มือของแม่โอบไหล่เล็กสงบนิ่งนำทางหนูไปหาตา หนูเห็นตานอนในโลงศพสี่เหลี่ยมทรงยาวสีขาวขอบทอง เปิดฝาโลงเอาไว้จนเห็นตาอยู่ด้านในโลงชัดเจน เหมือนตานอนหลับไปเฉย ๆ ไม่มีความรู้สึกทุกข์ใจ มีเพียงรอยยิ้มเล็ก ๆ ที่มุมปาก เหมือนทุกครั้งที่ตามองหนู หนูอดทนไม่ร้องไห้มาตลอดทาง เพราะหนูคิดว่าตนเองโตมากพอที่จะรับเรื่องแบบนี้ได้ แต่หนูคิดผิด หนูยังเด็กเกินไปสำหรับเรื่องนี้ น้ำอุ่น ๆ คลออยู่ที่เบ้าตา เริ่มไหลอาบแก้มกลม ๆ จรดคางของหนู หนูสะบัดตัวเองออกจากไออุ่นมือของแม่จะเข้าไปกอดตา หนูอยากกอดตา แต่ลุงกับป้าเข้ามาดึงตัวหนูไว้

“ไม่เอาลูก หนูกอดตาไม่ได้”

พวกผู้ใหญ่บอกหนูกอดตาไม่ได้ ทำไม ทำไมหนูถึงกอดตาไม่ได้ หนูสะบัด สะบัดและสะบัดอย่างแรง เพื่อให้ตัวเองหลุดจากพันธนาการมือหลายคู่ตรงนี้

“ทำไมหนูถึงกอดตาไม่ได้ละคะ ตาเป็นตาของหนูนะ”

หนูรู้สึกว่าตัวเองหูดับ หูอื้อไปชั่วขณะ ได้ยินเพียงเสียงร้องไห้ของตัวเองและเสียงก้องรอบตัว เสียงหวีดหวิวคล้ายแมลงเต้นระบำในหู ในที่สุดหนูก็ได้ยินคำพูดหนึ่งออกจากปากของป้าบุ๋ม

“ถ้าหนูร้องไห้ ตาจะไปไม่เป็นสุขนะลูก”

หนูเริ่มสงบนิ่ง สะกดอารมณ์ เงียบเสียงร้องไห้สะอึกสะอื้นของตัวเองที่ไม่จำเป็นออกไปให้ได้มากที่สุด หนูคิดแค่เพียงขอแค่หนูไม่ร้องไห้ ตาจะมี

ความสุขใช่ไหม ตาจะมีความสุขได้จริงหรือ ถ้าเป็นแบบนั้นหนูจะเข้มแข็งให้ตาเอง

หนูใช้มือทั้งสองข้างปาดน้ำตาที่ไหลเปื้อนเปรอะเลอะเทอะออกจากใบหน้า เงยหน้าและยิ้มให้ตาที่นอนในโลงมีแผ่นปูรองนอนนุ่มนิ่มดูหลับสบาย หนูเดินไปแตะโลงมองตาเงียบ ๆ แล้วเดินลงบันไดศาลา กลับบ้านพร้อมแม่และพี่ชาย

หลังจากนั้นหนูจำไม่ได้อีกเลยว่าเกิดอะไรขึ้น จำได้เพียงเล็กน้อยว่าหลังจากกลับบ้านแม่กำชับให้หนูอาบน้ำ สระผมทันที หนูหลับไปด้วยความเหนื่อยล้าและเสียใจไม่น้อย พลางคิดไปว่าเดี๋ยวเรื่องนี้ก็จะดีขึ้น การสูญเสียตาไม่ใช่เรื่องที่ใหญ่โต การสูญเสียเป็นเรื่องธรรมดาผู้ใหญ่รอบตัวบอกกับหนูแบบนั้นเสมอสักวันหนูจะแข็งแกร่งขึ้นและไม่ร้องไห้เวลาคิดถึงตา ใบหน้าของตาที่มอบรอยยิ้มให้กับหนูเสมอ การแต่งตัวของตาที่เรียบง่ายแต่ดูดีตลอด จวบจนคำชื่นชมของตา ความทรงจำต่าง ๆ ที่ได้ทำร่วมกับตา หนูไม่ร้องไห้ออกมาหรอก

หนูจะไม่ร้องไห้ได้อย่างไร

ตัวของหนูสูญเสียตา คนที่พิเศษและวิเศษสุดสำหรับหนูไปกะทันหัน เด็กอายุเพียงสิบปีหมาด ๆ ไม่พร้อมรับมือและปล่อยวางต่อการสูญเสียง่าย ๆ แน่ สายตาของหนูว่างเปล่า ตลอดการจัดงานอวมงคลหรืองานศพของตาเจ็ดวัน ยาย พวกลุง ป้า กับแม่นิมนต์พระภิกษุมาสี่รูป ตอนนี้ทางคณะกรรมการของวัดและเด็กวัดปิดฝาโลงของตาเรียบร้อย หนูได้รับหน้าที่ถือถาดแจกน้ำดื่มบรรจุใส่แก้วพลาสติกใสและกระเพาะปลาให้ญาติและเพื่อนบ้านที่มาร่วมงาน เมื่อดึกเข้าแขกเหรื่อก็ลดลงเหลือเพียงญาติของตาไม่กี่คนที่นั่งคุยกับยายอยู่บนเก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงินหน้าโลงศพตา ทุกวันหลังจากหนูแจกน้ำและอาหารให้แขกเหรื่อเสร็จ หนูจะทำหน้าที่ถือถาดอาหารไปวางหน้าโลง จุดธูปเรียกตา พูดคุยกับตาและบอกลาตาก่อนกลับบ้านทุกครั้ง

จนกระทั่งถึงกำหนดวันเผา ทุกคนในครอบครัว ญาติและเพื่อนบ้านเดินหยิบดอกไม้จันท์ที่ป้ากล้วย ป้าบุ๋ม แม่และญาติพับเตรียมเอาไว้บนพานพลาสติกสีทองเหลืองด้านล่าง เดินขึ้นบันไดเมรุสีขาว ก่อนวางดอกไม้จันท์ลงในเตาเผาที่ลุกโชนด้วยเปลวไฟสีแดง หนูพูดกับตาเบา ๆ เสมือนการส่งท้ายให้ตาสบายใจ

“ตาจ๋าหลับให้สบายนะ หลังจากนี้หนูจะดูแลยายแทนตาเอง”

หลังจากงานศพผ่านไป เช้าวันต่อมาลุงปราบ ลุงล้อ ลุงเลื่อนพายายป้ากล้วย ป้าบุ๋ม แม่ พี่โนช พี่ดื้อและหนูไปทำบุญให้ตาที่วัด และรับอัฐิของตาใส่โกศกลับบ้าน บ้านของหนูเข้าร่วมพิธีไว้ทุกข์อยู่หนึ่งเดือน ทุกคนในบ้านต้องสวมเสื้อผ้าสีขาวหรือดำตลอดเวลา พอพ้นช่วงไว้ทุกข์ทุกคนจึงจะกลับมาสวมเสื้อผ้าและใช้ชีวิตได้ตามปกติ มีเพียงหนูที่รู้สึกว่าตนเองที่เคยร่าเริง เล่นสนุกและซุกซนไปตามวัยกลับสุขุมขึ้น เก็บสีหน้า อารมณ์และความรู้สึกได้มากขึ้นกว่าเพื่อนรุ่นเดียวกัน จนดูเหมือนผู้ใหญ่ ในสายตาของเพื่อน ๆ และคนรอบข้างมากกว่าเด็กในวัยเด็กตอนปลายตั้งแต่นั้น

เมื่อถึงวันพระหรือวันครบรอบวันเสียชีวิตของตา คือ ทุกวันที่ยี่สิบสามสิงหาคม ทุกคนในครอบครัวก็จะรวมตัวกันไปทำบุญที่วัดฝางอยู่เสมอ เหมือนวันนี้ในช่วงเช้าที่หนูกับยายและแม่ไปทำบุญให้ตา

หนูหอบอัลบั้มรูปภาพทั้งสามอัลบั้ม ใส่กลับเข้าตู้เก็บของในครัวก่อนลากเก้าอี้จากโต๊ะกินข้าวมานั่งข้างยายที่กำลังดูโทรทัศน์อยู่บนเก้าอี้โยกของตา หนูนั่งเท้าคางตนเองกับหน้าขาของหนูสักพักก่อนถามยายขึ้นมา

“ตอนตาเสีย ยายเสียใจไหม”

“เสียใจสิลูก พอรู้ว่าวันใดวันหนึ่งทุกคนล้วนต้องจากกัน หากวันนี้เป็นอีกหนึ่งวันขอแค่ได้พบหน้ากันก็ดีถมแล้ว”

บทที่ ๑๑
เข้าสวนกับยาย

หนูนั่งดูรายการโทรทัศน์กับยายตั้งแต่ช่วงเลยเพลไปจนถึงช่วงบ่าย สายตาเห็นแม่ที่เพิ่งเดินกลับเข้ามาจากประตูครัวหลังบ้าน คาดเดาว่าคงไปรดน้ำต้นไม้และแปลงผักแปลงเล็ก ๆ ใกล้ร้านขายอาหารตามสั่งของป้ากล้วยเป็นแน่ หนูฉีกยิ้มให้แม่ แม่ยิ้มตอบก่อนเดินมาจิ้มที่หัวไหล่ของหนู

“ไปเดินเล่นในสวนกันไหมลูก อีกสักพักยายน่าจะนอนแล้ว”

“ข้าได้ยินนะ” ยายตอบ แต่ไม่หันหน้ามามองหนูกับแม่ หนูจึงรู้ว่ายายน่าจะง่วงนอนจริง ๆ จึงตกปากรับคำไปเดินเล่นในสวนของยายม้อยกับแม่

หนูหมุนปุ่มลดเสียงหน้าโทรทัศน์ให้ยายเหมือนเคย ก่อนเดินพ้นประตูครัวผ่านแคร่ไม้ไผ่ที่ตากับยายเคยนั่งด้วยกัน บัดนี้มีเพียงเครื่องมือทำสวนของยายวางอยู่บนแคร่จนเต็มพื้นที่ ส่วนเครื่องมือช่างไม้ของตาก็วางอยู่ข้างใต้แคร่ไม่ห่างกัน แม่หยิบงอบของยายขึ้นมาสวมหัว ถือมีดพร้าสั้นวางลงในกระจาดแบกและเดินร้านขายอาหารตามสั่งของป้ากล้วย เปิดประตูรั้วสังกะสีสีเขียวหลังบ้านออกเดินไปบนแผ่นคอนกรีตขนาดเล็กที่ปะปนอยู่กับหินกรวดหลังบ้านป้าตุ๊กติ๊ก เพื่อมุ่งหน้าไปทางสวนยายม้อย

หนูเดินตามหลังแม่ไปตามทางเดินเข้าท้ายสวนยายม้อย เห็นต้นมะขามและต้นมะเกลือตั้งเรียงรายสองข้างทางทั้งซ้ายและขวา แม่ยื่นกระจาดกระเดียดให้หนูเก็บลูกมะเกลือและมะขามที่หล่นอยู่ตามพื้นสวน ส่วนแม่เดินข้ามต้นมะพร้าวส่วนพื้นที่ที่ยายเคยเป็นคนดูแล เพื่อเข้าไปตัดต้นกล้วยน้ำว้ากลางร่องสวน

หนูเดินไปตามทางเดินที่สองข้างทางเต็มไปด้วยลูกมะเกลือสีดำและมะขามที่ตกหล่นมาจากต้น ก่อนผุดลุกผุดนั่งก้มเก็บอยู่

พักหนึ่ง ตลอดทางเสียงนก หนู กระรอกและจิ้งเหลนที่อาศัยอยู่ตามโพรงไม้ โพรงดิน เคลื่อนตัวหลบจากการมาเยือนถิ่นที่อยู่อาศัยของเด็กหญิงตัวอ้วนจ้ำม่ำ นกกางเขน โผบินเล่นลมกับนกกระจิบ นกกระจาบบ้านตามกิ่งต้นมะเกลือ นกกาเหว่าและอีกาสองสามตัวเจ้าเก่าเจ้าเดิมบินตามหนู ด้วยความสงสัยระคนระวังภัยอยู่บนต้นมะเกลือ ก่อนโผบินไปต้นมะม่วงกลางร่องสวน หนูก้มเก็บลูกมะเกลือและมะขามไปจนสุดที่ทางสามแพร่ง บนต้นไทรต้นใหญ่ที่แผ่ขยายรากและกิ่งก้านสาขาเป็นรยางค์ยาวไกลจนบริเวณที่ต้นไทรปกคลุมสวนส่วนกลางของยายม้อยร่มรื่นและครึ้มด้วยร่มเงาต้นไทร อีกาหนึ่งในสามตัวก็โผมาเกาะพลางส่งเสียงร้องทุ้มต่ำดัง

กา กา กา กา

ราวพูดคุยกับเพื่อนกาอีกสองตัว ตัวหนึ่งเกาะกิ่งของต้นมะเกลือที่ท้ายสวน อีกตัวหนึ่งเกาะกิ่งต้นมะม่วงต้น อีกาที่เกาะอยู่บนต้นไทรร้องทักทายซ้ำอีกสองสามรอบ หนูจึงคาดเดาไปว่าประโยคที่มันพูดคุยกับเพื่อนอีกสองตัวคงมีใจความว่า

“มีใครที่ไหนไม่รู้มาเยือนถิ่นของเราอีกแล้ว คราวนี้เอาพวกมาเพิ่มด้วย”

หนูเก็บลูกมะเกลือและมะขามจนเห็นว่าเต็มกระจาดกระเดียด จึงเดินกลับไปหาแม่ที่ตัดกล้วยน้ำว้ามาสองเครือ แม่วางกล้วยน้ำว้าสองเครือไว้ใกล้ต้นมะขามฝั่งขวามือบริเวณร่องสวนที่สอง หนูเดินกลับมาถึงจุดที่แม่ยืนอยู่ยื่นกระจาดที่เต็มไปด้วยลูกมะเกลือและมะขามแยกฝั่งออกจากกันให้แม่ดู

“แม่จำมะเกลือกับมะขามของแม่เต็มกระจาดแล้วนะ พอแล้วใช่ไหม หรือว่าเยอะเกินไป”

“พอแล้วลูก เผื่อเหลือดีกว่าเผื่อขาด” แม่ว่า ก่อนชักชวนหนูกลับเข้าบ้าน

ขณะที่แม่กำลังจะแบกกล้วยน้ำว้าสองเครือขึ้นบนบ่า เสียงกระดิ่งของรถจักรยานคันหนึ่งก็แล่นผ่านโสตประสาทการได้ยินของเราสองแม่ลูกพอดี หญิงวัยกลางคนหน้าตาใจดีคนหนึ่งสวมงอบ เสื้อยืดแขนสั้นสีขาว นุ่งกางเกงขายาวสีดำขี่จักรยานสีเงินเงาวับคันหนึ่ง กดกระดิ่งขวามือเสมือนเป็นการแจ้งเตือนให้หลีกทางและทักทายไปในตัว

กริ๊ง กริ๊ง กริ๊ง กริ๊ง

หนูกับแม่ยืนเท้าชิดเข้าที่ต้นมะขามฝั่งขวามือพร้อมกัน หญิงวัยกลางคนใช้เท้าเหยียบพื้นสวน หยุดจักรยานที่เคลื่อนตัวไปด้านหน้าให้ชะลอลงต่อหน้าแม่กับหนู

“โอ้โฮ ไม่เจอกันตั้งนาน โตเป็นสาวแล้วนะลูก” หญิงวัยกลางคนทักทายด้วยท่าทีและน้ำเสียงเป็นมิตร หนูหันมองหน้าแม่ แม่จึงแนะนำให้หนูรู้จัก

“น้าเหมียวลูก บ้านแกอยู่หลังท้ายสวนส่วนกลางของยายม้อย อีกทีหนึ่ง แกเคยเห็นหนูเล็กกว่านี้มาก แต่หนูน่าจะจำไม่ได้” หนูพยักหน้าตามคำแนะนำของแม่ ก่อนยกมือไหว้ น้าเหมียวจึงยกมือไหว้ตอบ แล้วพูดต่อ

“ไม่เป็นไรลูก คราวนี้หนูจำน้าไม่ได้ คราวหน้าก็จำน้าได้แล้วเนอะ” น้าเหมียวฉีกยิ้มกว้างให้หนูกับแม่ ก่อนหยิบขวดยากันยุงแบบพ่นขึ้นมาฉีดที่ต้นแขนและขาของเราสองคน

“ยุงมันเยอะนะพี่ปรางในสวนเนี่ย พาลูกเข้ามาเก็บมะเกลือ มะขามกันเหรอ”

“จ้า ว่าจะเอามะเกลือไปให้คนที่ทำงาน เขาว่าจะเอาไปย้อมผมกับสีเสื้อผ้า ส่วนมะขามก็เก็บไปกิน มันหล่นอยู่เยอะ ปล่อยให้เน่าไปก็น่าเสียดาย น้าเหมียวเอากล้วยน้ำว้าแบ่งไปสักเครือหนึ่งไหมเล่า พอดีเพิ่งตัดมาจากร่องเหมือนกัน” แม่พูดพลางผายมือไปที่กล้วยสองเครือ

“ดีเลยจ้า กล้วยที่บ้านหมดพอดี ที่มีอยู่หน้าตะกร้ารถนี่เดี๋ยวหนูเอาไปแบ่งคนแถวบ้านกับสัตว์ในสวนก็หมดแล้ว ขอบใจนะจ๊ะ”

แม่ยื่นกล้วยน้ำว้าหนึ่งเครือให้น้าเหมียว น้าเหมียวยกมือไหว้ก่อนรับกล้วยอีกเครือหนึ่งใส่ตะกร้าหน้ารถจักรยาน แล้วบอกลาเราสองคนและขับออกไปทางสวนส่วนกลางของยายม้อย ระหว่างทางที่ปั่นไปก็แวะตามต้นมะเกลือมะขามแต่ละฝั่ง ปอกกล้วยไข่ กล้วยน้ำว้าที่อยู่ในตะกร้าหน้ารถไว้บนกิ่งต้นมะเกลือและต้นมะขาม พอนก หนู กระรอกเห็นก็เข้ามากินกันส่งเสียงอื้ออึงไปทั่วสวน

ถึงแม้จะเป็นการเดินเล่นในสวนกับแม่เพียงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ก็ทำให้ได้พบเจอเพื่อนบ้านและสัตว์ในสวนอยู่บ้าง ดีกว่าอยู่บ้าน โดยปล่อยเวลาว่างไปในแต่ละวัน เมื่อกลับเข้ามาในเขตบ้าน แม่ปิดประตูสังกะสีหลังบ้าน เดินกลับมานั่งบนแคร่ไม้ไผ่ ถอดงอบและวางกล้วยน้ำว้าลงข้าง ๆ กัน หนูถือกระจาดกระเดียดที่เต็มไปด้วยลูกมะเกลือสีดำและมะขามสีน้ำตาลวางลงบนแคร่เหมือนกัน

แม่เดินเข้าไปในครัวหยิบถุงพลาสติกในตู้กับข้าวข้างชั้นวางของใกล้เตาแก๊สฝั่งซ้ายมือออกมา กลับมานั่งบนแคร่ตามเดิมก่อนหยิบลูกมะเกลือใส่ถุง หนูจึงช่วยด้วยเพราะพอลูกมะเกลือในกระจาดกระเตียดเริ่มมีจำนวนลดน้อยลงมะขามที่ถูกเรียงเป็นระเบียบไว้อีกฝั่งหนึ่งก็เริ่มทะลายลงมาปะปนกับลูกมะเกลืออีกฝั่ง เมื่อลูกมะเกลือถูกบรรจุลงถุงพลาสติกเรียบร้อย แม่หันมาแกะเปลือกมะขามในกระจาดแยกใส่ถุงพลาสติกอีกถุงหนึ่ง หนูจำเหตุผลที่แม่เก็บลูกมะเกลือกลับมาบ้านได้เพราะเพื่อนที่ทำงานต้องการลูกมะเกลือไปย้อมผมและสีเสื้อผ้า แต่มะขามที่แม่ให้หนูช่วยเก็บมานั้น หนูไม่รู้เหตุผลจึงถามแม่ไปตามตรงด้วยความสงสัย

“แม่จ๋าแม่ให้หนูเก็บมะขามมาทำไมเหรอคะ บ้านเราไม่มีใครกินมะขามตั้งนานแล้วนะ ตั้งแต่ยายไม่ได้เข้าสวน”

แม่งุดหน้าและมือง่วนอยู่กับการแกะเปลือกมะขาม แม่ไม่เงยหน้าขึ้นมามองแต่ตอบกลับมาในทันที

“เพราะเหตุผลนั้นแหละลูก บ้านเราไม่ค่อยมีคนเข้าสวนเหมือนเมื่อก่อนทำให้ผลผลิตในสวนที่ยังมีและยังดีอยู่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ไปด้วย ถ้ามีโอกาสหรือมีเวลา ได้เข้ามาเก็บผลผลิตเก็บรอมไว้กินไว้ใช้ในบ้านก็ไม่เสียหายนะลูก ของกินของใช้บางอย่างเราไม่จำเป็นต้องซื้อ เพราะเราสามารถหาได้ตามรอบตัวบ้าน”

“อีกอย่างหนึ่ง” แม่พูดต่อ

“นอกจากจะได้เก็บผลผลิตมาใช้แล้ว ยังได้ใช้เวลาเดินเล่น ชมนก ชมไม้เหมือนตอนเด็ก ๆ ด้วยไงลูก”

หนูคิดภาพตามคำพูดของแม่และเห็นด้วยกับแม่ทุกอย่าง พอกวาดสายตามองเครื่องใช้ทำสวนของยายทั้งที่หนูกับแม่หยิบไปใช้เก็บลูกมะเกลือ มะขามและกล้วยน้ำว้าในช่วงบ่าย บนแคร่ยังมีเครื่องใช้ทำสวนของยายอีกหลายชิ้นด้วยกันที่หนูเคยเห็น เคยสัมผัสและรู้จักผ่านประสบการณ์และความทรงจำที่ได้เข้าสวนกับยายหลังจากตาเสียไปได้ไม่นาน

แต่เดิมตั้งแต่ก่อนแต่งงานและสร้างบ้านสวนหลังนี้อยู่กินกับตา ยายมีทักษะการทำนาและทำสวนติดตัวมาตั้งแต่อาศัยอยู่บ้านแม่ของแกที่มีนบุรี หลังจากตาเสียหลังวันเกิดปีที่สิบของหนูพอดี ประจวบเหมาะกับเป็นเวลาประกอบพิธีงานอวมงคลและไว้ทุกข์ต่ออีกหนึ่งเดือน ยายเห็นว่าหลานสาวที่เคยร่าเริงช่างพูดช่างเจรจาและเล่นซุกซนไปตามวัย กลับสุขุมขึ้น สงบปากสงบคำและเก็บตัวไม่สุงสิงกับคนในบ้านเหมือนอย่างเคย ยายจึงชักชวนให้หนูเข้าสวนตามยาย

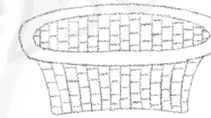
อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งหนูก็ติดสอยห้อยตามแกไปทุกครั้ง ไม่เคยปฏิเสธการเข้าสวนกับยายสักครั้งหนึ่ง

รุ่งเช้าหลังวันออกทุกข์เพียงหนึ่งวัน ซึ่งตรงกับวันหยุดสุดสัปดาห์ พอดิบพอดี ยายเห็นหนูนั่งดูโทรทัศน์ข้างแกเงียบ ๆ จึงชวนหนูเข้าสวนไปเก็บมะขาม ยายปิดโทรทัศน์ที่หนูดูอยู่ หันไปคว้าเสื้อม่อฮ่อมสีน้ำเงินเข้มที่คลุมพนักพิงเก้าอี้โยกของตาสวมทับเสื้อคอกระเช้าสีเหลืองนวลเข้าคู่กับผ้าถุงสีเขียวดิน เดินพ้นประตูครัวหยิบงอบ มีดพร้าสั้นและกระจาดกระเดียดยื่นให้หนูที่เดินตามหลังแกไป

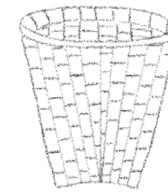
ถือเข้าสวน ส่วนแกจะหิ้วกระบุง ไม้ไผ่สอยกระบุงและตะกร้อสอยผลไม้เข้าไปในสวน ยายเดินนำหน้าหนูไปทางท้ายสวนยายม้อย จากนั้นแกสั่งให้หนูไปเก็บมะขามใส่กระจาดเหมือนที่แม่พาหนูไปเก็บ ส่วนตัวแกจะตักน้ำใส่กระบุงรดต้นมะขาม ต้นมะเกลือตามหลังหนูไป คราวนี้หนูเป็นฝ่ายนำหน้ายายบ้าง หนูผุดลุกผุดนั่งก้มเก็บมะขามใส่กระจาดไปตามทาง

กระจาดกระเดียด เป็นภาชนะสานด้วยตอก ผูกขอบและเสริมตีนกระจาดด้วยไม้หวาย ปากกระจาดเป็นทรงกลม ก้นสอบเป็นสี่เหลี่ยม ขนาดปานกลาง นิยมสานแบบเดี่ยว ไม่สานเป็นคู่ ชาวสวนมักกระเดียด (เหน็บ) เอาไว้ข้างสะเอว เพราะไม่มีสาแหรก (เครื่องใส่กระจากผูกเป็นเส้น) สำหรับหาบผลไม้และสิ่งของ ขนาดเล็กจนถึงปานกลาง เช่น มะขาม มะเกลือ มะม่วงและมะละกอ

หนูได้ยินเสียงฝีเท้ายายตามหลัง ยายหยิบท่อนไม้ไผ่ปักหมุดหรือตอกตะปูไว้ที่ด้านใดด้านหนึ่งเกี่ยวเข้าที่กระบุงเพื่อตักน้ำในท้องร่องมารดต้นมะขามทางฝั่งขวา และต้นมะเกลือทางฝั่งซ้าย

กระบุง เป็นภาชนะสานด้วยตอก ปากกระบุงเป็นทรงกลม ก้นสอบเป็นสี่เหลี่ยมคล้ายกระจาด แต่มักเสริมขอบมุมและก้นด้วยไม้หวาย มีหูสำหรับสอดเชือกและไม้ไผ่ตอกหมุดหรือตะปูคล้องกับคานเพื่อตักน้ำในท้องร่องมารดน้ำต้นไม้ ผลไม้ เมื่อรดน้ำเสร็จสามารถเก็บดอกไม้ สมุนไพรและผลไม้ในสวนเพิ่มเติมได้

ยายตักน้ำในท้องร่องใส่กระบุงรดต้นมะขาม ต้นมะเกลือ ก่อนเดินข้ามต้น

มะพร้าวยืนต้นตายที่ชาวบ้านและลูก ๆ ช่วยกันนำมาทำเป็นสะพานข้ามร่องสวนเพื่อรดต้นกล้วยน้ำว้า ต้นมะม่วงยายกล่ำ ต้นมะละกอกลางร่องสวนทั้งเจ็ดร่องให้ทั่วอีกด้วย กว่ายายจะรดน้ำในสวนส่วนของแกเสร็จ หนูก็เก็บมะขามใส่กระจาดกระเดียดเต็มพอดี ขึนเก็บมะขามเพิ่มอีกฝักสองฝักเห็นทีจะฆ่าเวลาเล่นได้นิดเดียว ขณะกำลังเบื่อหน่ายที่ต้องรอยายรดน้ำในร่องสวน ลูกชิ้น สุนัขพันธุ์ไทยหลังอานสีขาว เป็นหมาของบ้านป้าตุ๊กติ๊กเดินผ่านทางหนูไป ดูเหมือนว่าลูกชิ้นกำลังจะหาที่ทำธุระส่วนตัวจึงไม่ได้ใส่ใจ หนูนั่งขัดสมาธิที่ท้ายสวนใต้ต้นมะเกลือต้นหนึ่ง หลับตาพริ้มรับลมเย็น ๆ ที่พัดผ่านใบหน้า เส้นผมและลำตัวของหนูไป พอลองลืมตาเห็นว่ายายยังไม่กลับออกมาจากกลางร่องสวน หนูตัดสินใจหลับตาลงอีกครั้งฟังเสียงนก หนู กระรอกที่วิ่งเล่นปีนป่ายไปตามกิ่งก้านของต้นไม้ในสวนดังแกรกกราก สายลมเย็นพัดต้นไม้ใบไม้ไหวลู่เอนไปตามแรงลม ร่มไม้ครึ้มชวนให้หลับฝันกลางวัน

ระหว่างที่หนูกำลังหลับตาพริ้มก็ได้ยินเสียงฝีเท้าวิ่งเหยาะ ๆ ผ่านไป คิดในใจคงเป็นลูกชิ้นทำธุระเสร็จแล้วกำลังเดินกลับบ้าน แต่พอเงี่ยหูฟังอย่างตั้งใจเสียงวิ่งเหยาะ ๆ และย่ำใบไม้เสียงดังกรอบแกรบดังขึ้นรอบตัวหนู หนูจึงลืมตาดูรอบข้างก็เจอกับสุนัขพันธุ์ไทยหลังอานตัวใหญ่ยืนอยู่ฝั่งขวามือของหนู หนูกล่าวทักทายอย่างคุ้นเคย

“อ้าว วันนี้ไม่ไปเที่ยวเล่นแถววัดกับเพื่อน ๆ เหรอบราวน์” บราวน์สุนัขตัวโปรดเพื่อนซี้ประจำบ้านสวนของหนู เอียงคอทำหน้าสงสัย ก่อนนั่งลงข้างใต้ต้นมะเกลือเป็นเพื่อน

“ขอเดาว่าวันนี้อยากเดินเที่ยวสวนมากกว่าละซี” บราวน์หันหน้ามามองหนูเสมือนให้คำตอบ

“กว่ายายจะรดน้ำเจ็ดร่องเสร็จ อีกนานเลย เรานอนเล่นรอยายตรงนี้กันเนอะ”

ทันทีที่บอกให้นอนเล่น สุนัขแสนรู้ตัวนี้ก็หมอบตัวต่ำในท่านอนทันที บ้านสวนของตากับยายจะมีสุนัขสายพันธุ์ไทยหลังอานอยู่สามตัว คือ แบล็ก บราวน์ โบ้ บราวน์เป็นเพื่อนซี้ลำดับที่หนึ่งของหนู แบล็กเป็นลำดับที่สอง ส่วนโบ้เป็นลำดับที่สาม หนูสนิทใจและเล่นกับบราวน์มากที่สุด เพราะบราวน์ชอบตามติดยายเข้าสวน เวลาหนูตามยายเข้าสวนก็จะได้เล่นกับบราวน์ หนูเอนตัวลงในท่านอนหงายมากขึ้นและขออนุญาตอาศัยหลังบราวน์เป็นหมอนหนุนนอน เราสองคนนอนมองท้องฟ้ายามเช้า แสงอาทิตย์รำไรส่องลงมาตามแมกไม้ ใบไม้สีเขียวเข้มคละอ่อนเคลื่อนไหวอยู่ทั่วสวน นกกาเหว่า กระจิบ กระจาบบ้านและอีกาบินโผไปเกาะกิ่งไม้ต้นโน้นที ต้นนั้นที ต้นนี้ที เป็นภาพที่ผ่านเข้ามาในขอบเขตการมองเห็น กลุ่มเมฆเคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนเป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามที่จะจินตนาการ

ดินและใบมะขาม ใบมะเกลือและใบมะม่วงที่ปลิวมาตามลม กองอยู่ตามทางเดินในสวน คล้ายเสื่อปูให้หนูรองนอน ผืนดินและใบไม้เย็นสบาย ผิวสัมผัสเรียบเนียนไม่ขรุขระเป็นดั่งเตียงธรรมชาติชั้นดี หนูรู้สึกง่วงเล็กน้อย ยกมือขึ้นป้องปากที่อ้ากว้างหาวดังหวอด บราวน์เห็นเข้าก็หาวตามบ้าง เราสองคนจึงหลับตาลง ปล่อยให้แสงแดดอุ่น สายลมเย็นและผืนดินนุ่มพาเราล่องไปในห้วงนิทราด้วยเสียงนกกาก่อมเข้านอน เวลาผ่านไปนานเท่าไรไม่รู้ได้ รู้แต่เพียงได้ยินเสียงเรียกที่ดังลั่นและเด็ดเดี่ยวของยายดังก้องขึ้นมา

“อีหนีด”

หนูสะดุ้งตัวตื่นขึ้นมา บราวน์ที่เป็นหมอนรองคอของหนูก็สะดุ้งตัวโหยงลุกขึ้นนั่งเหมือนกัน หนูขยี้ตาปรับความชัดก็เห็นยายยืนจังก้าเท้าสะเอว มองหนูกับบราวน์อยู่

“เอ็งสองคนมานอนอะไรตรงนี้วะ ให้มาช่วยงานในสวน ไม่ได้ให้มาหลับ” ยายดุ หนูจึงยื่นกระจาดกระเดียดให้ยายดู

“หนูก็ไม่ได้อู้งานนะ นี่ไงจ๊ะยาย มะขามเต็มกระจาดเลย” ยายกวาดสายตามองมะขามในกระจาด ก่อนถอนหายใจ

“ถึงอย่างไรก็ไม่ควรมานอนในสวน” ยายดุเอาอีกรอบ หนูกับบราวน์หน้าจ๋อย ยายเห็นเข้าจึงพูดต่อ

“ข้าคงจะรดน้ำนาน เอาเถอะถือว่าเอ็งนอนพักเอาแรง จะได้มีแรงช่วยงานข้าต่อ ลุก ๆ ทั้งคู่เลย” ยายกวักมือเข้าหาตัวทำท่าบอกให้หนูกับบราวน์ลุก หนูเลยลุกขึ้นยืนปัดเศษใบมะขาม ใบมะม่วงที่ติดอยู่ตามตัวให้หลุดออก ส่วนบราวน์ไม่มีปัญหา เพราะแค่สะบัด ๆ ตัวนิดหน่อยก็ไม่มีเศษฝุ่นเศษดินติดตัวแล้ว

หลังจากนอนพักเอาแรงสักพักก็เป็นไปตามที่ยายบอก หนูกับบราวน์รู้สึกสดชื่นขึ้น ยายบอกให้ทิ้งกระจาดใส่มะขามไว้ที่ใต้ต้นมะเกลือไว้ก่อน จากนั้นยายจึงพาเราเดินเข้าร่องสวนเลขคู่ คือ ร่องที่สอง สี่และหก เพราะมะม่วงยายกล่ำที่ยายเคยปลูกเอาไว้ในสวนออกผลงามลูกดกส่วนมะม่วงยายกล่ำในร่องที่หนึ่งสามห้าและเจ็ดยังมีลูกที่โตไม่เต็มที่อยู่บ้าง ยายบอกกับหนูว่าอีกสองสามวันค่อยมาเก็บในร่องเลขคี่ใหม่ ต่อมายายเรียกให้หนูเดินข้ามสะพานมะพร้าวเข้าร่อง เพราะแกขอแรงให้เอากระบุงรองรับมะม่วงที่ยายจะสอยด้วยตะกร้อลงมา

บราวน์เดินตามหลังหนูเข้าไปในร่องสวน เราสามคนเดินฝ่าดงกล้วยน้ำว้าที่ขึ้นอยู่ใกล้กัน สามสี่ต้นช่วงท้ายร่อง หลบหลีกใบที่กล้วยที่แผ่กว้างไปหาต้นมะม่วง ยายยื่นกระบุงมาให้หนู จากนั้นยายจะคอยใช้ตะกร้อสอยผลไม้สอยมะม่วงให้ตกลงมาในกระบุง หนูรู้สึกตื่นตัวขึ้นมาเล็กน้อย เพราะการรับมะม่วงที่ยายสอยให้ตกลงกระบุงพอดีต้องอาศัยจังหวะในการรับและความแม่นยำของสายตาผู้รับเป็นอย่างดี เปรียบเสมือนการเล่นเกมร่วมกันของหนูกับยายเพียงสองคน ส่วนบราวน์เป็นกองเชียร์หรือนักให้กำลังใจนั่งดูอยู่ห่าง ๆ

ตะกร้อ เป็นเครื่องมือรองรับหรือสอยผลไม้ ทำจากไม้ไผ่หรือไม้หวาย มีด้ามยาวผูกติดกับก้นตะกร้อ ก้นตะกร้อมีลักษณะเป็นรูปป่องยาวรีคล้ายกาบปลี ตรงปากตะกร้อจะมีฟันสำหรับตัดขั้วผลไม้

ยายเริ่มลงมือใช้ตะกร้อสอยมะม่วงร่องที่สอง หนูเริ่มเล็งและรับมะม่วงยายกล่ำลูกที่หนึ่ง สอง สามกระเด้งกระดอนจากขอบกระบุงตกลงพื้นสวนและท้องร่องอยู่บ้าง เสียงตกของมะม่วงหล่นดังตุ้บ ๆ แต่พอยายสอยลูกที่สี่ ห้า หกเป็นต้นไป หนูเริ่มกะระยะเล็งรับมะม่วงยายกล่ำได้แม่นยำมากขึ้นจนกระทั่งยายสอยหมดต้น ยายพาเดินข้ามสะพานมะพร้าวไปเก็บมะม่วงร่องที่สี่ต่อ พอเริ่มชำนาญมากขึ้น การกะระยะรับมะม่วงลงกระบุงของหนูก็ดีขึ้น บราวน์คอยเดินตามยายกับหนูตลอด พอมะม่วงตกลงท้องร่องหรือพื้นสวน บราวน์ก็จะเข้ามาดม ๆ คล้ายบอกไม่เป็นไรระคนเสียดาย มะม่วงยายกล่ำร่องที่สี่ถูกเก็บจนหมดต้น และแล้วก็มาถึงการเล่นเกมเก็บมะม่วงลงกระบุงจากร่องที่หก ยายพาหนูเดินข้ามสะพานมะพร้าว สอยมะม่วงแบบเดิมและหนูก็รอรับเหมือนเดิม เมื่อเก็บจนหมดต้น ยายก็ชวนหนูกับบราวน์กลับบ้าน โดยหนูมีหน้าที่แบกมะม่วงยายกล่ำครึ่งกระบุงกลับเข้าบ้าน ส่วนยายจะแบกมะขามในกระจาดกระเดียดกับตะกร้อเอง พอถึงเวลากลับบ้านก็พบว่าตกเย็นแล้ว เราสองคนยาย หลานและสุนัขอีกหนึ่งตัวจึงเดินเท้ากลับบ้านไปพักผ่อน

สามวันต่อมาในช่วงสายยายชักชวนหนูเข้าไปเก็บมะม่วง ยายกล่ำในร่องสวนเลขคี่ คือ ร่องที่หนึ่ง สาม ห้าและเจ็ดอีกรอบหนึ่ง หลังจากสามวันก่อนหน้าเก็บมะม่วงยายกล่ำจากร่องที่สอง สี่และหกมาเรียบร้อยแล้ว หนูที่กำลังนั่งดูโทรทัศน์กับยายอย่างเพลิดเพลินต้องจำใจปิดโทรทัศน์และลุกเดินตามยายเข้าสวน ยายสวมเสื้อม่อฮ่อมคลุมเสื้อคอกระเช้าสี

ส้มมะตูมสุก นุ่งผ้าถุงสีเขียวตอง คว้างอบ กระบุง ไม้ไผ่สอยกระบุงและตะกร้อเดินนำหน้าเข้าสวนไป

หนูเดินตามหลังยายไป ก่อนก้มลงมองใต้แคร่ไม้ไผ่เห็นบราวน์ แบล็กนอนอยู่ข้างใต้ กวาดสายตามองไปไม่เห็นโบ้นอนอยู่ หันหน้าหันหลังมองดี ๆ จึงเห็นว่าที่แท้โบ้นอนซ่อนตัวอยู่ระหว่างโอ่งลายมังกรก่อนทางออกประตูครัว หนูก้มตัวลงนั่งยอง ๆ เรียกให้บราวน์กับแบล็กเข้าสวนไปเป็นเพื่อน บราวน์เงยหน้าสบตากับหนูเล็กน้อย ก่อนอ้าปากหาวหวอด ยืดตัวกับเท้าสี่ข้างไปด้านหน้าและด้านหลังจนสุดเพื่อคลายกล้ามเนื้อ ก่อนลอดแคร่ไม้ไผ่เดินตามหนูมา แบล็กสะบัดตัว สะบัดหัวและหูไปมาเดินตามมาอย่างว่าง่าย เหตุผลที่หนูไม่ชวนโบ้เข้าสวนด้วยเป็นเพราะเราสองคนไม่ค่อยถูกกัน ความจริงแล้วโบ้ไม่ค่อยถูกกับใครในบ้าน ด้วยนิสัยขี้กลัวที่มีมาตั้งแต่ยังเล็ก ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยมีใครทำอะไรมันเลยแม้แต่น้อย หลายครั้งที่คนในบ้านหรือเพื่อนบ้านเข้าใกล้จะเล่นด้วย โบ้จะเดินออกห่าง หนหนึ่งหนูอยากสนิทกับโบ้เหมือนที่สนิทกับบราวน์และแบล็ก แต่โบ้ตั้งท่าขู่ตัวแข็งหางชันแยกเขี้ยวยิงฟัน หนูเลยรู้ว่าไม่ควรเข้าใกล้จึงปล่อยเลยตามเลย

เมื่อเข้าสู่เขตสวนยายม้อย เสียงสัตว์ในสวนพูดคุยกันอื้ออึงก็ชะลอลงและคอยจับตาดูเราสองคนยายหลานกับหมาอีกสองตัวที่เดินเข้ามาในสวน สายลมพัดพาต้นไม้ใบไม้ในสวนปลิวอยู่ไหว ๆ แต่วันนี้อากาศร้อนอบอ้าว แม้ลมพัดผ่านเส้นผม ใบหน้าและลำตัวมากเท่าไร ยิ่งร้อนอบอ้าวมากขึ้นเท่านั้นเพราะเป็นลมร้อนเหมือนกับคราวที่แล้ว พอมาถึงสวนของยายม้อย ยายจะเดินเข้าใกล้ท้องร่องใช้ไม้ไผ่สอดหูกับคานกระบุงตักน้ำในท้องร่องรดต้นไม้เหมือนเดิม ยายบอกหนูว่าวันนี้จะรดแค่ต้นมะขาม มะเกลือที่อยู่ขนาบข้างสองฝั่งทางเดินเสียก่อน ค่อยรดต้นกล้วยน้ำว้า มะม่วงยายกล่ำและมะละกอที่อยู่ใกล้มะม่วงยายกล่ำอีกทีหนึ่ง

หนูอาสาช่วยยายรดน้ำต้นไม้ในสวน แต่ยายบอกว่ากว่าหนูจะรดน้ำเสร็จทั้งสองฝั่ง มะม่วงยายกล่ำคงหล่นจนหมดต้นพอดี หนูเลยนั่งเล่น เดินเล่นและวิ่งเล่นไล่จับกับบราวน์และแบล็กในสวนระหว่างรอ หลังจากยายรดน้ำเสร็จพอเป็นพิธีแล้ว จึงค่อยพากันเดินข้ามสะพานมะพร้าวไปสอยมะม่วงร่องที่หนึ่งเริ่มเก็บเล็กผสมน้อย ร่องที่สามเริ่มขึ้นมาครึ่งค่อนกระบุงหนูที่ยกกระบุงตามยายเริ่มรู้สึกหนักแต่ยังทนไหว จนกระทั่งถึงร่องที่ห้าและเจ็ดเมื่อเก็บจนหมดต้นก็เต็มกระบุงพอดี เมื่อรู้ว่าตนเองยกกระบุงหนักอึ้งไม่ไหวอีกต่อไป ยายจึงเข้ามาช่วยยกด้วยการถือปลายไม้ไผ่คนละฝั่งสอดคาน

กระบุง มะม่วงยายกล่ำออกผลสุก สีเหลืองทั้งต้นก็มาอยู่รวมกันในกระบุงแน่นขนัด ด้วยน้ำหนักของกระบุงที่บรรจุมะม่วงยายกล่ำหนักเกินกว่าที่หนูหรือยายจะผลัดกันยกไหว ตอนนี้ยายกับหลานอยู่ในร่องสวนที่เจ็ด ซึ่งอยู่ไกลเกินกว่าจะช่วยกันแบกกระบุงไปตลอดทางเดินกลับบ้านได้ ยายจึงสั่งให้หนูกลับบ้านไปเอารถเข็นมาขนกระบุง

"อีหนีด เอ็งไปเอารถเข็นที่อยู่ข้างทางออกประตูครัวฝั่งขวามือเอ็งมาทีนะ กระบุงนี้หนักนักครั้นจะยกกันสองคนข้ากับเอ็งคงไม่ไหว หลังยอกแขนเดาะกันเสียเปล่าๆ"

"จ้า" หนูตกปากรับคำ เดินข้ามสะพานมะพร้าวไปลงท้ายสวน ก่อนมุ่งหน้าตรงกลับบ้านเพื่อเข็นรถเข็นมาขนกระบุงใส่มะม่วง ระหว่างเดินกลับหนูได้ยินเสียงฝีเท้าวิ่งเหยาะ ๆ ตามหลังมา จึงรู้ว่าบราวน์กับแบล็กเดินตามมาด้วย หนูจึงหันหน้าไปบอก

"ไม่ต้องตามมาหรอก ไปอยู่เป็นเพื่อนยายนะ ไปเดี๋ยวเดียวก็มาแล้ว" บราวน์กระดิกหางรับฟัง แบล็กทำท่าจะเดินต่อ แต่บราวน์ก็กระโดดเด้งตัวไปอีกทางคล้ายทำท่าชักชวนให้แบล็กกลับไปวิ่งเล่นในสวน แบล็กจึงหันหลังวิ่งตามบราวน์ไป

หนูเดินกลับเข้าบ้านเข็นรถเข็นของสองล้อที่เคยพ่นสีน้ำเงิน ทว่าสีหลุดลอกจนเห็นโครงเหล็กสีเงินข้างในไปตามทางเดินเสียงล้อรถเข็นเหยียบหินกรวดหลังบ้านป้าตุ๊กติ๊กและใบไม้ที่หลุดร่วงบนพื้นสวนดังกรอบแกรบ ทันทีที่หนูและรถเข็นปรากฏตัว สุนัขสีน้ำตาลเข้มและสีดำ สองตัวก็กระโดดโลดเต้น วิ่งส่ายหางมาต้อนรับ หนูบอกให้มันรออยู่ที่ฝั่งท้ายสวนไม่ต้องเข้าไปด้านในร่องสวน เพราะจะทำให้ห่วงหน้าพะวงหลัง ทำกระบุงหล่นทับเอาได้ บราวน์กับแบล็กเชื่อฟังง่ายดายมันสองตัวจึง นั่งคอยอยู่ฝั่งท้ายสวน หนูเดินข้ามสะพานมะพร้าวไปร่องสวนที่เจ็ด ยายกำลังนั่งอยู่บนตอต้นมะม่วงที่เคยปลูกและฟันทิ้งไปเมื่อหลายปีก่อน เพราะฟ้าผ่าต้นมะม่วงจนไฟไหม้ทำให้มะม่วงต้นนี้ยืนต้นตาย ยายบอกวิธีขนย้ายกระบุงที่เต็มไปด้วยมะม่วงยายกล่ำให้หนูฟัง

"เอ็งเห็นไหมว่าสะพานข้ามท้องร่องมีพื้นที่พอเดินแค่ทีละคน ไม่สามารถเดินสวนหรือเดินพร้อมกันได้ เพราะฉะนั้นข้าว่าจะให้เอ็งอยู่ด้านหน้า ส่วนข้าจะอยู่ด้านหลังคอยคัดท้ายกระบุงไปใส่รถเข็น"

หนูพยักหน้าเข้าใจเราสองคนยายหลานจึงเริ่มปฏิบัติการแบกกระบุงใส่รถเข็นทันที ยายสอดไม้ไผ่เข้าที่หูกับคานของกระบุงหันด้านตอกหมุดเข้ากับตนเองหันด้านที่เปลือยเปล่าของไม้ไผ่ให้หนูจับ จากนั้นหนูกับยายยกกระบุงพาดบนบ่าเดินตามกันไป หนูเดินนำหน้าส่วนยายรั้งท้าย เราสองคนออกเดินจากร่องสวนที่เจ็ด ข้ามสะพานมะพร้าว หากเป็นการเดินข้ามเมื่อครั้งไม่ได้แบกกระบุง หนูรู้สึกว่าสบายตัว คล่องตัวและง่ายกว่ากันมาก

หากเมื่อลองหาบกระบุงขึ้นบ่าด้วยน้ำหนักมะม่วงที่อัดแน่นเต็มกระบุงแล้ว ไม่ง่ายเลย หนูเดินทรงตัว ใช้นิ้วเท้าค่อย ๆ ก้าว ค่อย ๆ ขยับเดินสลับฟันปลา ไปตามปล้องต้นมะพร้าว เดินใกล้จะถึงฝั่งท้ายสวนยายม้อย เท้าซ้ายของหนูเกิดขัดเข้าที่เท้าขวาทำให้การเดินและการทรงตัวเสียจังหวะร่างกายที่ทรงตัวอยู่แก่นกลางสะพานโอนเอนไปทางฝั่งขวามือมากกว่าเดิมบราวน์กับแบล็กเห่าเสียงขรมลุ้นตัวโก่งเอาใจช่วยยายที่คอยคัดท้ายจึงเบี่ยงไม้ไผ่ใช้น้ำหนักกระบุงถ่วงไปทางซ้ายมือจนหนูสามารถกลับมายืนตรงได้ แต่จากเหตุการณ์นี้ทำให้มะม่วงยายกล่ำหล่นตกน้ำในท้องร่องไปสี่ห้าลูก

ตุ้บ ป๋อม ป๋อม ป๋อม

หนูถอนหายใจด้วยความโล่งอกที่ตนเองไม่ตกน้ำในท้องร่องหากตกลงไปในท้องร่องที่มีแต่จอกแหนสีเขียวเข้มคละเขียวอ่อนลอยคว้างอยู่เนืองแน่น หนูผุดลุกขึ้นมาจากท้องร่องสภาพคงดูไม่ต่างกบหรือพรายน้ำตัวเขียว ๆ แน่นอน หนูกับยายเดินแบกกระบุงตามกันมาจนถึงฝั่งท้ายสวนสำเร็จ เราสองคนช่วยกันจัดแจงวางกระบุงใส่รถเข็น ขากลับยายอาสาเข็นรถกลับบ้าน หนูมีหน้าที่เดินข้ามไปเก็บตะกร้อเพื่อข้ามกลับมาอีกฝั่งเพียงเท่านั้น ระหว่างเดินกลับบ้านยายเข็นรถเข็นผ่านพื้นสวนอยู่เงียบ ๆ ก็พูดโพล่งขึ้นมา

“ดีนะ ข้าอยู่ด้วย ไม่อย่างนั้นเอ็งตายกลายเป็นผีเฝ้าสวนแน่ ขอบคุณสักคำก็ไม่มี” หนูเดินแบกตะกร้อตามหลังยาย ก็เร่งฝีเท้าขึ้นมาข้างยาย

“ขอบคุณค่ะ” ยายพยักหน้าสั้น ๆ เป็นการตอบรับ ไม่พูดอะไร แต่สำหรับหนูคิดในใจว่ายายทวงบุญคุณ แต่เป็นบุญคุณที่เห็นกับตา เจอมากับตัวโดยแท้ นอกจากทวงบุญคุณ ยายคงเสียดายมะม่วงยายกล่ำที่ตกน้ำไปอีกหลายลูก

“เอาเถิดข้าไม่โทษเอ็งหรอก อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ เข้าใจว่าเอ็งขวัญหนีดีฟ่อ” บราวน์กับแบล็กกลัวว่าหนูจะเสียขวัญระคนน้อยใจในคำพูดของยาย จึงเดินมาเคล้าแข้งเคล้าขา ใช้หัวดุนมือหนูไปตลอดทาง

ระหว่างเดินกลับบ้านหนูพูดขอบคุณยายอีกหลายครั้งจนกว่ายายจะเบื่อฟัง กระทั่งเรากลับถึงบ้านยายจึงบอกให้หยุด ก่อนถอดงอบพิงรถเข็นไว้ข้างแคร่ หนูวางตะกร้อก่อนช่วยยายยกกระบุงขึ้นแคร่ บราวน์กับแบล็กก็มุดตัวกลับลงไปในนอนใต้แคร่เหมือนเดิม หนูกวาดสายตามองหาโบ้ เห็นโบ้นอนหงายท้องหลับตาพริ้มอยู่ข้างโอ่งลายมังกรเหมือนเดิม เพิ่มเติมคือเปลี่ยนท่านอนไปเรื่อย ๆ ยายเดินเข้าออกระหว่างหลังบ้านและประตูครัวไปมา หิ้วกะละมังพลาสติกสีดำใส่น้ำ

ออกมาจากครัว ลากเก้าอี้นั่งยองของตาออกมานั่งล้างมะม่วงยายกล่ำทีละลูก จากนั้นจึงใช้ให้หนูหยิบกระบุงไปล้างคราบจอกแหนที่ติดมากับกระบุงออกให้หมด หนูยกกระบุงที่เบาโหวงเดินเลาะหลังยาย เปิดโอ่งมังกรใช้ขันตักน้ำราดกระบุงจนจอกแหนหายเกลี้ยง พอกระบุงที่เคยบรรจุมะม่วงยายกล่ำหลายต่อหลายลูกหายไปอยู่ในกะละมังพลาสติกของยาย น้ำหนักกระบุงก็เบาทันที หนูล้างกระบุงเสร็จดีแล้ว จึงเอาไปให้ยายดู ยายไม่ได้ชมว่าหนูล้างสะอาดหรือล้างกระบุงเก่ง ยายแค่คว้าหมับที่กระบุงเอาไปใส่มะม่วงที่ล้างสะอาดไม่มียางเหนียว ๆ ของมะม่วงลงไป หนูทำหน้ามุ่ยเพราะรู้สึกว่าตนเองทำอะไรก็ไม่ถูกใจยายเท่าไรนักในวันนี้ จึงเดินกลับเข้าครัว เปิดโทรทัศน์ดูตามเดิม

หนูนั่งหน้ามุ่ยอยู่หน้าจอโทรทัศน์นานสองนาน แต่พอได้ดูรายการโทรทัศน์ช่วยบ่ายที่มีแข่งประกวดร้องเพลง มีรายการเด็กปะปนอยู่บ้างก็พอทำให้ดวงใจที่ห่อเหี่ยวดวงนี้ พองโตขึ้นมาได้บ้าง เมื่อดูนาฬิกาข้างฝาก็พบว่าเป็นเวลาบ่ายคล้อยจวนเย็นแล้ว รายการโปรดที่หนูชื่นชอบที่สุดก็ปรากฏในหน้าจอ

ตึงดิ่งดึงดิ่งดึงดิ่งดึง
ตึงดิ่งดึงดิ่งดึงดิ่งดึง

เสียงดนตรีที่คุ้นหูของรายการกระจกหกด้านดังขึ้นมา กระจกหกด้านเป็นรายการโทรทัศน์ฉายเรื่องราวความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีของไทย ส่วนใหญ่การดำเนินรายการจะเน้นไปในทิศทางการนำเสนอวิธีทำอาหารคาวและอาหารหวานแต่ละชนิด นานครั้งจะมีสิ่งประดิษฐ์ประจำจังหวัดและการละเล่นไทยขึ้นมานำเสนอบนหน้าจออยู่บ้าง หนูนั่งดูด้วยความสนุกระคนสนใจ จนไม่ทันสังเกตเห็นยายเดินเข้ามายืนอยู่ข้าง ๆ พร้อมยื่นถ้วยพลาสติกใส่มะม่วงยายกล่ำที่สุกงอมจนสีเหลืองอมส้มชวนลิ้มลองมาให้ กลิ่นของมะม่วงยายกล่ำที่หอมหวานเตะจมูก หนูทำหน้ามุ่ยบุ้ยปากใส่ยาย ก่อนแสดงท่าทีกอดอกไม่สนใจ ยายก็ยังไม่ยอมไปไหน ยืนถือถ้วยพลาสติกอยู่อย่างนั้น

เวลาผ่านไปสักพักหนูก็อ่อนใจ เลิกกอดอกและทำหน้ามุ่ยบุ้ยปาก ก่อนยกมือขึ้นไหว้ยายและรับถ้วยใส่มะม่วงมาแต่โดยดี กลิ่นมะม่วงหอม ชื่นใจ หนูหยิบขึ้นมากินหนึ่งชิ้นรสชาติหวานติดลิ้นชวนติดใจ ชิ้นที่สอง สามและต่อไปจึงตามมาเป็นระยะ ก่อนที่มะม่วง

จะหมดถ้วย ยายก็เดินเข้ามานั่งที่เก้าอี้โยกของตา ดูรายการโทรทัศน์พลางหยิบมะม่วงยายกล่ำในถ้วยกินไปด้วย หนูหันหน้ามองยายและยิ้มออกมา ความโกรธและความน้อยใจที่หนูมีต่อยายในวันนี้ก็หายเป็นปลิดทิ้ง เพราะยายเป็นแบบนี้มาตั้งแต่ไหนแต่ไร ถึงแม้จะปากไม่ค่อยตรงกับใจหรือพูดจาเถรตรงไปบ้าง แต่การกระทำของยายทำให้หนูรู้ว่าแกรู้สึกอย่างไร เหมือนกับการที่แกกับหนูได้ช่วยกันเก็บมะม่วงในสวน ถึงแม้จะทุลักทุเลสักหน่อย แต่ผลของการทำงานร่วมกันก็ออกมาดีเยี่ยมจนยายปอกมะม่วงใส่ถ้วยมาให้หนูนั่งเคี้ยวตุ้ยๆ เต็มกระพุ้งแก้ม หนูรู้ดีว่านี่คือการแสดงความรักที่มีต่อหลานสาวในแบบของยาย

หนูยืนมองงอบ มีดพร้าสั้น กระจาดกระเดียด กระบุงกับไม้ไผ่เกี่ยวกระบุงและตะกร้อของยายแล้วคิดขบขัน นึกถึงช่วงเวลาในอดีต เมื่อตอนที่หนูเติบโตเป็นเด็กอายุครบสิบปีโดยสมบูรณ์ ช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาที่ยากสำหรับหนูที่เพิ่งสูญเสียตาไปหมาด ๆ แต่เป็นเพราะยายที่ชวนหนูเข้าสวนไม่เว้นวัน เรียกหาหรือใช้งานหนูไม่เว้นว่าง อีกทั้งยังมีเจ้าแบล็ก บราวน์และโบ้ คอยเล่นและก่อกวนหนูอยู่ข้าง ๆ ทำให้เด็กหญิงตัวเล็ก ๆ หลงลืมความเศร้าจากการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ลงไปได้บ้าง

บทที่ ๑๒
แบล็ก บราวน์ โบ้

แม่แกะมะขามแยกใส่ถุงพลาสติกเสร็จจึงชวนหนูเข้าไปในบ้าน เพราะอากาศและแสงแดดบริเวณหลังบ้านช่วงบ่ายเริ่มร้อนขึ้นเรื่อย ๆ แม่ขอตัวไปอาบน้ำเปลี่ยนชุดสวมใส่ให้คล่องตัว หนูเดินผ่านเก้าอี้โยกของตาเห็นยายหลับปุ๋ย จึงเดินเข้าไปหรี่เสี่ยงโทรทัศน์เหมือนเดิม บรรยากาศในบ้านค่อนข้างเงียบเพราะในบ้านมีคนอาศัยอยู่เพียงห้าคน คือ ยาย ป้ากล้วย แม่ พี่ดื้อและหนู ซึ่งจำนวนสองในสามคนกำลังตื่นอยู่ ส่วนอีกสามคนที่เหลือหลับปุ๋ยภายใต้อากาศร้อนอบอ้าวของหน้าร้อน

หนูนั่งขัดสมาธิอยู่บนพื้นใกล้กับยาย ดูรายการโทรทัศน์ช่วงบ่ายที่ดำเนินไป ชื่นชมบรรยากาศที่เงียบสงบ ประสาทการรับเสียงได้ยินเพียงเสียงพัดลมที่ตั้งอยู่ข้างโต๊ะวางโต๊ะทัศน์พัดดังหึ่ง ๆ ฟังดูแล้วคล้ายเสียงฝูงผึ้งบินใกล้ ๆ หู เสียงของบ้านใกล้เรือนเคียงพูดคุยกันด้วยน้ำเสียงที่เบาฟังไม่ได้ศัพท์ดังอู้อี้ เสียงอีกา นกกาเหว่าและนกตีทองร้องทักทายขณะบินผ่านชายคาบ้าน

กา กา
กาเกว่า กาเหว่า
ปุ๊ก ปุ๊ก ปุ๊ก ปุ๊ก

ทว่าบ้านสวนหลังนี้เงียบได้ไม่นาน ทันทีที่ลูกพี่ลูกน้องตัวดีตื่นขึ้นมาก็จะเดินลงส้นเท้าลงบันไดเชื่อมดาดฟ้า เพื่อลงมาป่วนยายที่กำลังนอนหลับอยู่ในครัว

ตึง ตึง ตึง ตึง

หนูหันไปมองที่ต้นเสียงเห็นชายหนุ่มผิวเข้ม ตัวสูงโปร่ง รูปร่างกำยำเดินลงส้นเท้าจากบันไดชั้นบนลงมาชั้นล่าง ความเงียบในบ้านสวนหลังนี้อยู่ไม่นานถ้ามีพี่ดื้ออยู่ พี่ดื้อสวมเสื้อยืดสีชมพู นุ่งกางเกงขาสั้นลายทางสีฟ้าสลับขาวเดินตรงมาหาหนูที่นั่งอยู่ข้างยายมองหน้าน้องสาวสลับกับยาย หนูรู้ทันทีว่าพี่ชายตัวดีของหนูคิดอะไรอยู่จึงส่ายหัวห้าม แต่ก็ไม่ทัน

“ยายรินตื่นหมดคน” พี่ชายตัวดีตะโกนสุดเสียง ยายตกใจสะดุ้งโหยงลืมตาโพลง แม้แต่เพื่อนบ้านที่พยายามพูดคุยเงียบเชียบก็อุทานขึ้นมาด้วยความตกใจเสียงดังว้าย นกกาที่อยู่ตามชายคาบ้านกระพือปีกบินหนีกันจ้าละหวั่นส่งเสียงดังพรึบ ๆ บินไกลออกไป ยายหันหน้าไปหาแล้วเอ็ดตะโรอย่างขุ่นเคือง

“มึงนี่นะไอ้ดื้อ สรรหาแกล้งชาวบ้านชาวช่องเขา” พี่ดื้อยักคิ้วหลิ่วตา หัวร่อออกรสออกชาติเสียงดังไปถึงหน้าบ้านท้ายบ้าน (ยายชอบพูดเวลามีใครหัวเราะเสียงดัง)

“ชาวบ้านชาวช่องที่ไหน ยายรินเมียตาเพ็ชร์ ยายไอ้ดื้อกับอีหนีดมีอยู่คนเดียว” พี่ชายตัวดีหันมาพยักพเยิดหน้าใส่หนู หนูได้แต่ส่ายหน้าตอบกลับด้วยความอ่อนใจเพราะอีกเดี๋ยวป้ากล้วยกับแม่และยายต้องรุมทึ้งตักเตือนพี่ดื้อกันยกใหญ่โทษฐานเล่นอะไรไม่สมกับวัย

เพียงห้วงความคิดของหนู เสียงลงบันไดด้วยส้นเท้าอีกคู่หนึ่งก็เดินปึงปังลงมาจากด้านบนบ้าน แม่ที่อาบน้ำเสร็จพอดีบพอดีก็เปิดกลอนประตูห้องน้ำผลักประตูออกมา ป้ากล้วยในชุมนอนยาวคลุมเข่าสีชมพูสดกับแม่ที่นุ่งผ้าถุงสีส้มแสดยืนอยู่ข้างกันรอไต่สวนคดีความ หนูฉกยิ้มกว้างให้พี่ดื้อ แล้วนั่งดูเหตุการณ์ต่อจากนี้อย่างช่วยไม่ได้

“โหวกเหวกโวยวายอะไรดื้อ” ป้ากล้วยเริ่มเปิดประเด็นก่อน

“เปล่าป้ากล้วย แค่จะปลุกยายเฉย ๆ เห็นมันบ่ายคล้อยจวนจะเย็นแล้วเดี๋ยวตะวันทับตา”

“ยายเขาแก่แล้วคนแก่ตกอกตกใจง่ายนะ เล่นอะไรไม่รู้จักโตอายน้องมันบ้างไหม” หนูยิ้มแหยตอบป้ากล้วย

“น้องก็น้อง ดื้อก็ดื้อสิ ไม่ต้องเทียบกันให้ปวดหัวหรอก อีกอย่างอายุปูนนี้แล้วตกใจไปก็เท่านั้น ย่าแข็งแรงจะตาย ใช่ไหมยายริน” พี่ดื้อจะเรียกย่าว่ายายตามหนูเวลาแกล้งหรือต่อล้อต่อเถียงกับยาย

ป้ากล้วยส่ายหัว ยืนเท้าสะเอวดุอยู่พักใหญ่ ก่อนเดินเร็วเสียงดังฉับ ๆ ไปอาบน้ำ แม่ถือโอกาสเดินเข้ามาพูดคุยกับพี่ดื้อบ้าง

“ไม่ใช่แค่ยายที่ตกใจ ป้ากล้วย อากับเพื่อนบ้านก็ตกใจ ทีหลัง ปลุกย่าเบา ๆ นะลูก” พี่ดื้อฉีกยิ้มกว้าง แล้วตอบรับ

“ครับ” สั้น ๆ แต่เข้าใจ

แม่ยืนคุยกับยาย พี่ดื้อและหนูสักพักหนึ่งจึงขอตัวไปแต่งตัว รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารปลาคาร์ฟหน้าบ้าน แม่เปิดประตูเข้าส่วนกลางบ้านไปได้ไม่นาน พี่โนช พี่ชายของหนูก็เดินสวนเข้ามา พี่กล่าวทักทายแม่ ก่อนชูถุงพลาสติกใส่ขนมใส่ไส้ที่ซื้อใกล้หอพักกลับมาฝาก

“น้อง พี่มีขนมมาฝาก ถ้าจะกินพี่วางไว้หน้าบ้านนะ” หนูไม่พูดพร่ำทำเพลง ลุกขึ้นเดินตรงไปรับขนมอย่างไว

“ขอบคุณนะพี่โนช ไม่ถึงหน้าบ้านหรอกเดี๋ยวก็หมด” พี่ชายร่างท้วม ตัวสูงใหญ่ หัวเราะจนพุงกระเพื่อม

“เดินไวจริง ๆ เรื่องขนมไม่มีพลาด”

หนูพูดคุยกับพี่โนชอีกสองสามประโยค ถึงได้รู้ว่าวันนี้พี่กลับมาเยี่ยมบ้านแค่หนึ่งคืน พอรุ่งเช้าของอีกวันที่ทำงานขอให้พี่โนชเข้าไปเปิดโกดังสินค้าและตรวจรายละเอียดของสินค้าที่จะมาส่งในช่วงเช้า แทนเพื่อนร่วมงานอีกคนที่ลาป่วย พี่โนชเดินกลับไปหน้าบ้าน เพื่อพูดคุยกับแม่ หนูหันหลังไปเห็นพี่ชายตัวดีกำลังต่อล้อต่อเถียงกับยายอย่างสนุกสนาน พอเห็นหน้าผากและหัวไหล่ที่มีรอยแดงทิ้งเอาไว้ ทำให้รู้ว่าพี่ดื้อโดนยายเขกหัวและหยิกเอาหลายทีแล้วตั้งแต่หนูยืนคุยอยู่กับพี่โนช

พี่ดื้อแหย่ยายจนพอใจ จึงเดินไปรอหน้าประตูห้องน้ำใกล้ทางออกประตูครัว พอป้ากล้วยเดินออกมา ลูกพี่ลูกน้องตัวดีคนนี้ก็ชะโงกหน้าพร้อมส่งเสียงแฮ่ จนป้ากล้วยสะดุ้งตัวโหยง บ่นอุบและเดินผ่านหนูขึ้นไปแต่งตัวที่ห้องนอนของแก

พี่ชายตัวดีเดินออกไปนั่งเล่นบนแคร่ไม้ไผ่หลังบ้าน หนูเดินตามออกไปนั่งลงข้าง ๆ ยื่นขนมใส่ไส้ในถุงพลาสติกชิ้นหนึ่งให้พี่ดื้อ พี่ชายยื่นมือออกมารับ แกะห่อใบตองออกก่อนสวาปามขนมใส่ไส้หมดในคำเดียว หนูจึงแกะขนมใส่ไส้กินบ้าง

หนูแกะขนมใส่ไส้ที่เหลืออยู่อีกหนึ่งชิ้นเข้าปาก พี่ดื้อยื่นมือออกมาขอถุงพลาสติกที่ใส่ใบตองห่อขนม อาสาเดินไปทิ้งถังขยะในร้านอาหารป้ากล้วยให้ก่อนเดินกลับมาทิ้งตัวลงนอนบนแคร่ไม้ไผ่ มองท้องฟ้ากว้าง หนูเห็นว่าบนแคร่

ยังมีที่ว่างพอให้คนนอนอีกคนหนึ่ง จึงเอนตัวลงนอนข้าง ๆ

“วันนี้หนูไปทำบุญกับยายที่วัดใช่ไหม” พี่ดื้อเปิดบทสนทนา

“ใช่ ไปกับแม่ด้วย ไปทำบุญให้ตา” พี่ชายตัวดีพยักหน้ารับรู้หงึก ๆ ก่อนขยับแขนขึ้นแล้วหนุนแขนตนเองเหมือนหนุนหมอน

“คิดถึงตาไหม”

“คิดถึงสิ แต่ยายน่าจะคิดถึงมากกว่า”

“พี่ก็ว่าอย่างนั้นเหมือนกัน หนูเห็นก้อนเมฆก้อนนั้นไหม” พี่ดื้อยกแขนข้างหนึ่ง ใช้นิ้วชี้ไล่ไปที่กลุ่มเมฆที่ลอยคว้างอยู่กลางแผ่นฟ้ากว้าง ท้องฟ้าสีครามขับให้เด่นด้วยหมู่เมฆสีขาวลอยกระจัดกระจาย เมฆบางกลุ่มก็เรียงรายไล่ระดับเล็กไปใหญ่ ใหญ่ไปเล็กอยู่บนท้องฟ้า แต่มีเมฆอยู่กลุ่มหนึ่งที่พี่ชายชี้นิ้วให้หนูดู

“หนูว่ารูปร่างมันเหมือนอะไร”

“เหมือนลูกหมาเหรอ” หนูวิเคราะห์เมฆก้อนสีขาวที่เกาะกลุ่ม รูปร่างดูคล้ายลูกหมาสองหรือสามตัวเล่นด้วยกัน

“ใช่ เหมือนแบล็ก บราวน์ โบ้เลย คิดถึงมันเหมือนกันนะ”

เราสองคนพี่น้องหันหน้ามาสบตากัน เผยยิ้มที่มุมปากเล็กๆ ให้กันและกัน ก่อนหันหน้ากลับไปดูเมฆกลุ่มนั้นอีกครั้ง

แบล็ก บราวน์ โบ้ที่พี่ดื้อพูดถึง เป็นสุนัขสายพันธุ์ไทยหลังอานประจำบ้านสวนหลังนี้ สุนัขพันธุ์ไทยหลังอานเป็นสุนัขสายพันธุ์ไทยที่มีขนาดตัวขนาดกลางไปจนถึงขนาดใหญ่ ขนาดลำตัวยาว หูตั้งเป็นรูปสามเหลี่ยม ช่องอกลึกถึงข้อศอก ผิวหนังนุ่มละเอียด ขนสั้นและเรียบ พบเห็นสีขนได้สามสี คือ สีดำ สีเทา สีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลแกมเหลือง มีสันเป็นแนวยาวตลอดกลางหลัง ขนบริเวณสันหลังจะขึ้นย้อนต่างจากขนส่วนอื่นบนร่างกาย หางตั้งฉาก ลักษณะโคนหางหนาและโค้งเล็กน้อย

ลักษณะนิสัยของสุนัขสายพันธุ์ไทยหลังอานจะมีความเฉลียวฉลาด รักความอิสระ ชื่นชอบการท่องเที่ยว ผจญภัยและมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ เสมอ และไม่เห่ากรรโชกเสียงดัง หากรับรู้ถึงความอันตรายจะซุ่มดูด้วยความระวังและตัดสินใจจู่โจมหรือหลีกหนีอีกทีหนึ่ง ด้วยลักษณะนิสัยที่ชื่นชอบ

การท่องเที่ยวและผจญภัยจำเป็นต้องมีพื้นที่กว้างให้วิ่งเล่น

ที่มีของชื่อสุนัขสามเกลอหรือสามหน่อประจำบ้านสวนหลังนี้ มาจากลูกชายของตากับยายทั้งสามคน คือ ลุงปราบ ลุงล้อ ลุงเลื่อนต้องการให้ชื่อของสุนัขสามเกลอมีชื่อเรียกสั้น ๆ เวลาเรียกให้มาหาหรือเรียกกินข้าวจะได้จำได้ พวกลุงจึงตั้งชื่อตามสีขนเป็นภาษาอังกฤษเพราะสั้นกว่าภาษาไทย คือ แบล็กกับบราวน์ ส่วนอีกตัวหนึ่งไม่รู้ว่าจะให้ชื่ออะไรดี จึงช่วยกันคิดชื่อภาษาไทยมาชื่อหนึ่ง คือ โบ้

แบล็กเป็นสุนัขพันธุ์ไทยหลังอานขนสีดำทั่วทั้งตัว บราวน์และโบ้ก็เป็นสุนัขสายพันธุ์เดียวกันกับแบล็กแต่บราวน์จะมีขนสีน้ำตาลเข้มทั่วตัวยกเว้นบริเวณสันจมูกเป็นสีเทา ส่วนโบ้จะมีขนสีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลแกมเหลืองทั่วทั้งตัว แบล็กกับบราวน์อายุไล่เลี่ยกัน ส่วนโบ้จะมีอายุมากกว่าแบล็กและโบ้ประมาณสองถึงสามปี เวลาเล่น กินข้าวและท่องเที่ยว ส่วนมากแบล็กกับบราวน์จะเดินทางไปเป็นคู่เสมอ ส่วนโบ้จะปลีกวิเวก คอยดูเพื่อนอีกสองตัวอยู่ห่าง ๆ ยกเว้นเวลากินข้าวและนอนหลับ โบ้จะพยายามเข้าไปกินและนอนใกล้ ๆ แบล็กและบราวน์ด้วย

ความเป็นมาของสุนัขสามเกลอตามคำบอกเล่าของยาย แบล็ก บราวน์ โบ้ เคยเป็นหมาประจำวัดฝางมาก่อน เหมือนเจ้าแต้มและเจ้าจุดของพี่ใบ้กับเด็กสามเกลอ ครั้งหนึ่งตากับยายเดินทางไปทำบุญที่วัด เห็นลูกหมาสามตัวกำลังเล่นคลุกดินคลุกฝุ่นอยู่ใต้กุฏิพระ ก่อนออกตัววิ่งไปทางศาลาท่าน้ำ

หลังถวายอาหารคาวหวานแก่พระภิกษุสงฆ์ในศาลาวัด เวลาก็ใกล้เพลแล้ว ตากับยายกำลังเดินออกมาจากศาลาวัด ได้ยินเสียงเด็ก ๆ ที่มาเล่นเครื่องเล่นกำลังส่งเสียงร้องส่งกำลังใจบางสิ่งบางอย่างใกล้ศาลาท่าน้ำ

“เร็ว ๆ เร็ว ๆ” ตากับยายเดินเข้าไปใกล้กลุ่มเด็ก ๆ มากขึ้น จึงเห็นสิ่งที่เด็ก ๆ กำลังส่งเสียงร้องให้กำลังใจ

ลูกหมาตัวสีดำกำลังใช้ปากคาบกิ่งไม้ใกล้ตลิ่ง ด้านหน้าของลูกหมาสีดามีลูกหมาตัวโตกว่าเล็กน้อยใช้อุ้งเท้าตะกุยน้ำต้านกระแสน้ำในคลองบนขั้นบันไดศาลาท่าน้ำลูกหมาตัวสีดำกำลังยืนเห่าลูกหมาอีกสองตัวที่อยู่ในคลอง ทันใดนั้นสุนัขตัวสีน้ำตาลเข้มก็กระโจนตัวลงไปในคลอง

ตุ้ม

น้ำในคลองกระจายเป็นวงกว้าง ทันทีที่ลูกหมาตัวสีน้ำตาลเข้มกระโจนลงไป มันพยายามใช้อุ้งเท้าตะเกียกตะกายน้ำในคลองจนไปถึงลูกหมาอีกสองตัวที่อยู่ในคลองก่อนหน้ามัน ลูกหมาตัวสีน้ำตาลเข้มตัดสินใจดำลงไปใต้น้ำเพื่อเอาหัวของมันมุดเข้าใต้ขาซ้ายหน้าของลูกหมาตัวโต เมื่อลูกหมาตัวสีดำเห็นจึงเลิกคาบกิ่งไม้ก่อนมุดตัวเข้าใต้ขาขวาหน้าของลูกหมาตัวโต จากนั้นลูกหมาสีน้ำตาลเข้มและลูกหมาสีดำก็ออกแรงว่ายพาลูกหมาตัวโตมาที่ขั้นบันไดศาลาท่าน้ำ ตากับยายเห็นเข้าจึงขอให้เด็ก ๆ ที่ยืนมุงดูช่วยหลีกทาง ตายื่นมือออกไปคว้าลูกหมาสามตัวขึ้นมาบนขั้นบันได

ลูกหมาสีน้ำตาลเข้มและสีดำสะบัดน้ำออกจากตัว หลังจากสะบัดตัวจนแห้ง ทั้งสองตัวใช้จมูกดุนลูกหมาสีน้ำตาลอ่อนตัวเปียกซกนอนตัวสั่นระริกด้วยความหนาว ตาปลดผ้าขาวม้าคาดเอวเช็ดและห่อตัวลูกหมาตัวโต ก่อนอุ้มแนบอกเดินไปทางกุฏิพระ ยาย ลูกหมาอีกสองตัวและเด็ก ๆ ก็เดินตามตาไปด้วย หลวงพ่อเกษตรกำลังกวาดเศษใบไม้อยู่ใต้กุฏิพระเห็นเข้าจึงถามไถ่ว่าเกิดเรื่องอะไร ตากับยายและเด็ก ๆ จึงเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้หลวงพ่อฟัง

“ตอนแรกหนูเห็นมันสามตัวเล่นกันอยู่ใกล้บันไดท่าน้ำอยู่ดี ๆ กระโจนใส่กันไปมาจนตกน้ำดังป๋อมเลยจ้า” เด็กผู้หญิงตัวเล็ก ผูกเปียสองข้าง สวมชุดกระโปรงลายดอกมะลิอธิบาย

“เจ้าตัวสีดำตกตัวแรก” เด็กผู้ชายตัวผอมกะหร่อง เปลือยท่อนบน สวมเพียงกางเกงขาสามส่วนบอก

“ไม่ใช่ตัวสีน้ำตาลอ่อนตกลงไปก่อน”เด็กผู้ชายตัวอ้วนจ้ำม่ำเปลือยท่อนบนสวมใส่กางเกงแบบเดียวกันปฏิเสธ

“ตกด้วยกันทั้งคู่นั่นแหละ” ยายที่นั่งเงียบฟังเด็ก ๆ ต่อล้อต่อเถียงกันอยู่นานจึงพูดขัดขึ้นมา เด็ก ๆ กลัวน้ำเสียงของยาย จึงสงบปากสงบคำและตั้งใจฟังที่หลวงพ่อพูด

“ตัวไหนตกก่อนไม่สำคัญ สำคัญว่าตอนนี้ทั้งสามตัวปลอดภัยแล้ว โยมตัวเล็ก ๆ ทั้งหลายควรดีใจและใจดีกับพวกมันให้มาก ๆ นะ มันไม่มีแม่ หลวงพ่อเห็นพวกมันมานอนเล่นนั่งเล่นอยู่หน้าวัด เลยหาข้าวหาปลาให้กิน” หลวงพ่อเกษตรอธิบาย ตาจึงพูดขึ้นมา

“ถ้าเช่นนั้นกระผมขอรับมันไปเลี้ยงได้ไหมครับหลวงพ่อ”

“เอาสิโยม ถือว่าได้ทำบุญไถ่ชีวิตสัตว์ รับเลี้ยงไปดูแลเถิด โยมจะรับเลี้ยงกี่ตัวหรือ” หลวงพ่อถาม

“กระผมขอรับเลี้ยงทั้งสามตัวนะครับ ถึงเป็นลูกหมาแต่เฉลียวฉลาดในการเอาตัวรอด ดูท่ามันจะรักและห่วงใยกันดีทีเดียว” ตาว่า

“เอาสิโยม บ้านโยมเพ็ชร์กับโยมรินมีพื้นที่ทำสวนด้วย ดูท่ามันสามตัวจะมีที่ให้วิ่งเล่นอีกนาน”

หลวงพ่อเกษตรลูบหัวลูกหมาทั้งสามตัว เมื่อตากับยายขอรับเลี้ยงเรียบร้อย จึงขอตัวกลับพร้อมอุ้มหมาสามเกลอกลับบ้านด้วย พอเด็ก ๆ รู้พวกผู้ใหญ่จะจัดการกันอย่างไรต่อไปเรียบร้อยแล้ว ก็แยกย้ายกลับบ้านใครบ้านมัน ตั้งแต่นั้นมา แบล็ก บราวน์ โบ้ก็ได้มาอยู่อาศัยที่บ้านสวนหลังนี้ และกลายเป็นหมาประจำสวนยายม้อยที่คนในชุมชนรู้จักมักจี่เป็นอย่างดี

หนูนอนมองท้องฟ้ากับพี่ดื้อคิดถึงเรื่องราวความเป็นมาของหมาสามเกลอไปพลาง วาดนิ้วเล่นเป็นรูปร่างของทั้งสามบนท้องฟ้าไปพลาง คงจะดีถ้ามันมียังมีชีวิตอยู่ ระหว่างที่หนูกับพี่ดื้อนอนเล่นบนแคร่หลังบ้านแบบนี้ แบล็กกับบราวน์น่าจะนอนฟังอยู่ใต้แคร่ไม้ไผ่ ส่วนโบ้คงจะนอนหลับตาพริ้มไม่สนใจใครอยู่ข้างโอ่งลายมังกร พวกมันทั้งสามตัวตายจากไปตอนหนูอายุสิบสองปี

หลังจากเหตุการณ์ตาเสียชีวิตไปไม่นาน นอกจากยายที่ชักชวนหนูเข้าสวนเรียกหาและเรียกใช้ทำสิ่งต่าง ๆ ในบ้านเพื่อไม่ให้หนูจมปลักอยู่กับความเศร้าที่สูญเสียตา ยังมีเพื่อนที่อยู่เคียงข้างได้ทุกเวลาและเป็นเหมือนน้ำหล่อเลี้ยงหัวใจของเด็กที่เหี่ยวเฉาให้ชุ่มชื้นตลอดระยะเวลาสองปีไม่แพ้ยาย คือ แบล็ก บราวน์และโบ้

แบล็ก บราวน์ โบ้เป็นการเรียงลำดับชื่อของหนูเพียงคนเดียวในบ้านที่ถนัดเรียกแบบนี้ ถึงแม้ว่าความจริงแล้วหนูจะสนิทกับบราวน์มากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง แบล็กคือลำดับที่สอง และโบ้เป็นลำดับที่สาม แต่ก็ไม่เคยละทิ้งทั้งสามตัวให้รู้สึกโดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้งเลยสักครั้งหนึ่ง คนในบ้านทุกคนหรือแม้แต่เพื่อนบ้านก็ทำแบบเดียวกันด้วยการเล่น พูดคุยและให้อาหารเหมือนกัน ไม่มีใครได้มากกว่าใคร เพราะทุกตัวคือเพื่อนแสนวิเศษและเป็นสมาชิกที่สำคัญพอ ๆ กับทุกคนในบ้าน

หนูเป็นน้องคนเล็กของบ้านในบรรดาพี่ชายอีกสองคน คือ พี่โนชและพี่ดื้อ พี่โนชอายุห่างกับหนูมากถึงสิบปี ส่วนพี่ดื้อห่างกับหนูเพียงหกปี ตอนเด็ก ๆ เราสามคนเล่นการละเล่นและทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ ตั้งแต่เล่นซ่อนแอบ เล่นวิ่งไล่จับ

ควักกระปุกออมสินไปซื้อขนมเลี้ยงกัน จนไปถึงช่วยตากับยายและคนในบ้านทำสวนและงานบ้าน พอพี่โนชเข้ามหาวิทยาลัย ทำงานและออกไปอยู่หอที่กรุงเทพฯ จะกลับมาเยี่ยมและนอนค้างแค่วันหยุดสุดสัปดาห์หรือช่วงเทศกาล หนูกับพี่ชายก็ได้คุยกันน้อยลง พี่ดื้อก็เรียนนำหนูไปไกล สอบเข้ามหาวิทยาลัยไปเรียนต่อที่จังหวัดพิษณุโลก จะเดินทางกลับมาเยี่ยมก็ต่อเมื่อช่วงเทศกาล ในบ้านจึงเหลือแค่ยาย ป้ากล้วย แม่และหนูอยู่เพียงสี่คน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ตาเสียตอนหนูอายุสิบปีจวบจนอายุสิบสองปี เป็นระยะเวลาสองปีที่ทุกคนในบ้านแบกรับหน้าที่ของตนเองอยู่ตลอด ป้ากล้วยและแม่ต่างก็ทำงาน กลับมากินข้าวและพูดคุยกับหนูอีกครั้งก็เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ตั้งแต่เย็นจนถึงค่ำ ส่วนพี่ชายสองคนที่อาศัยอยู่คนละที่ก็ได้คุยผ่านโทรศัพท์เท่านั้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวบ้านสวนยังคงเดิม ทว่าความสนิทสนมของคนในครอบครัวที่มีให้กันแลดูลดน้อยลงไป โดยเฉพาะกับหนูที่ต้องการเพียงเพื่อนที่สามารถอยู่ด้วยกันได้ตลอดเวลา ในเวลานี้จึงเป็นยายและหมาสามเกลอที่เป็นเพื่อนสนิทที่รู้ใจและใช้เวลาอยู่กับหนูมากกว่าใครในบ้าน

ช่วงเช้าจนบ่ายคล้อยของทุกวันในวันหยุดหรือช่วงปิดเทอม ยายจะชักชวนหนูเข้าสวนช่วยยายรดน้ำต้นไม้ เก็บมะเกลือ มะขาม กล้วยน้ำว้า มะม่วงยายกล่ำ มะละกอ มะพร้าว มาทำน้ำยาย้อมผมจากมะเกลือ มะขามสามรส กล้วย มะม่วงกวน น้ำมะละกอปั่น ชวนทำน้ำแข็งไสโรยดอกมะลิ ลอดช่องน้ำกะทิแจกจ่ายเพื่อนบ้านละแวกใกล้เคียงแทบตลอด เพื่อไม่ให้หนูว่างจนคิดฟุ้งซ่านเรื่องตา แต่ด้วยภาระงานที่มากมายก่ายกองจนล้นมือ คราวหลังเวลายายชวนเข้าสวนไปรดน้ำต้นไม้หรือเก็บผลอะไรต่อมิอะไรอีก หนูก็จะหาวิธีอู้งานด้วยสาเหตุปวดท้องก่อนกลับบ้านไปนอนพักเอาแรง หรือเวลาที่ยายลืมของใช้ให้หนูกลับบ้านไปหยิบมาให้ หนูก็จะหายกลับเข้าบ้านไปนานสองนานกว่าจะกลับมาที่สวน ยายรู้แกวเข้าจึงให้นั่งเล่น นอนเล่นอยู่ในบ้าน หนูจึงมีเวลาเล่นกับเจ้าแบล็ก บราวน์ โบ้เพื่อนซี้ที่สุดของหนู

ช่วงเช้าเวลายายเตรียมตัวเข้าสวน หนูที่ไม่ต้องถูกปลุกจากที่นอนเพื่อเข้าสวนกับยายไปสักพัก ก็ได้นอนเล่นในห้องนอนเต็มที่ หลังจากนอนเต็มอิ่มก็เดินเข้าครัวเปิดโทรทัศน์เปลี่ยนช่องไปมา นั่งรับลมเย็น ๆ จากพัดลมบนเก้าอี้โยกของตา พอดูโทรทัศน์จนหนำใจก็กดปุ่มปิด แล้วลุกไปเล่นกับเพื่อนซี้ทั้งสามตัวที่นอนอยู่ใต้แคร่ไม้ไผ่และโอ่งลายมังกรหลังบ้าน

บราวน์กับแบล็กนอนเล่นอยู่ใต้แคร่ไม้ไผ่ไม่ได้ติดสอยห้อยตามยายเข้าสวน

ส่วนโบ้ยังคงนอนหลับตาพริ้มอยู่ที่ข้างโอ่งลายมังกรอยู่ตลอดหนูนั่งยองๆตรงหน้าบราวน์กับแบล็ก ก่อนกวักมือเรียกให้เดินตามเข้าไปในครัว หนูหันหน้าไปกวักมือเรียกโบ้ที่ลืมตาตื่นขึ้นข้างหนึ่งดูว่าใครมา ให้เข้าไปในบ้านด้วยกัน โบ้ไม่แสดงท่าทีตอบสนอง มีเพียงเสียงถอนหายใจเบา ๆ ผ่านรูจมูกและตาที่ลืมขึ้นอยู่ข้างหนึ่งนั้นปิดลงในบันดล หนูยักไหล่ทำท่าเข้าใจว่ามันคงไม่สนใจในสิ่งที่หนูชวน จึงลุกขึ้นเดินกลับเข้าบ้านไปพร้อมเพื่อนซี้ลำดับที่หนึ่งและสอง

บราวน์กับแบล็กจะมีนิสัยคล้ายกันหลายอย่าง ยกตัวอย่างการชอบเดินเที่ยวลัดเลาะไปตามสวนโผล่ไปเล่นกับเด็ก ๆ บริเวณชุมชนและวัดอยู่บ่อยครั้ง จนชาวบ้านคุ้นหน้าคุ้นตา ชอบเล่นวิ่งไล่จับและผูกมิตรกับเพื่อนสายพันธุ์เดียวกันหรือสัตว์ในสวนอยู่เสมอ ถึงแม้บราวน์กับแบล็กจะมีนิสัยคล้ายกันหลายอย่าง แต่มีอยู่อย่างหนึ่งที่ทั้งสองตัวไม่เหมือนกันเลย คือ บราวน์สามารถลุยแดด ลุยฝนได้ทุกที่ ส่วนแบล็กถึงแม้จะชอบออกนอกบ้าน แต่เมื่อฝนใกล้จะตกหรือแดดแรงเกินไปก็จะไม่สู้ เมื่อเห็นว่าเมฆครึ้มลอยมาหรือแสงแดดเริ่มจ้ามากขึ้น แบล็กจะวิ่งตรงกลับเข้าบ้านมานอนใต้แคร่ไม้ไผ่ทันที นอกจากพฤติกรรมที่ชอบท่องเที่ยวและผูกมิตรที่เหมือนกัน ทั้งสองตัวยังว่านอนสอนง่ายและเข้าขากับหนูดีที่สุดเหมือนกับครั้งนี้

บราวน์กับแบล็กเดินเข้ามาในครัว หนูชี้นิ้วแล้วสั่งให้นั่งลงหน้าพัดลม หนูกดเปิดพัดลมเบอร์หนึ่งแล้วกลับมานั่งข้าง ๆ บราวน์ที่นั่งตรงกลาง แบล็กนั่งฝั่งขวาหมาสีน้ำตาลเข้มและสีดำหันหน้ามามองหนูคล้ายสงสัยว่าหนูชวนทำอะไร หนูเลยอธิบายให้ฟัง

“เขาเรียกว่าเอาหน้าต้านลม เราจะค่อย ๆ ไต่ระดับไปเรื่อย ๆ ตอนนี้เป็นเบอร์หนึ่งแต่กำลังจะเปลี่ยน”

ทั้งสองตัวเอียงหัวไปมาเล็กน้อยคล้ายรับฟัง หนูเอื้อมมือไปกดเปลี่ยนระดับพัดลมเป็นเบอร์สอง คราวนี้ลมแรงระดับปานกลาง หนูเลย อ้าปากรับลมพร้อมพูดไปด้วย

“เอาหน้าต้านลมดูสิ สนุกนะ”

คราวนี้ทั้งสองตัวเหมือนจะเข้าใจ จึงนั่งตัวตรงยื่นหน้าต้านลม หนูหัวเราะกับท่าทีของบราวน์กับแบล็ก ต่อมาหนูจึงกดเปลี่ยนพัดลมเป็นลมระดับแรงที่สุด คือ เบอร์สาม เสียงพัดลมพัดดังหึ่ง ๆ เหมือนผึ้งขยับปีก คราวนี้หนูหลับตาอ้าปาก ส่งเสียงจากลำคอออกมา

อา อี อู เอ โอ
ลา ลี ลู เล โล

เมื่อเสียงในลำคอต้านกับลมที่พัดเข้าใบหน้า ทำให้เสียงที่ส่งผ่านลำคอเป็นเหมือนคลื่น หนูเล่นหน้าต้านลมอยู่สักพัก ก็ได้ยินเสียงหอนแหลมสูงในลำคอจากเพื่อนที่นั่งอยู่ด้านข้าง

บรู๋ว บรู๋ว

พอลืมตาขึ้นจึงเห็นบราวน์กับแบล็กหลับตาพร้อมส่งเสียงหอนจากลำคออย่างตั้งใจ หนูหัวเราะคิก ๆ เดินอ้อมหลังหมาทั้งสองตัวไปแล้วนอนคว่ำหน้าแทรกกลางระหว่างบราวน์กับแบล็ก หนูยกนิ้วชี้ขึ้นมาจรดริมฝีปากตนเองเพื่อบอกให้บราวน์กับแบล็กเงียบเสียง ก่อนกวักมือเรียกให้นอนลง ทั้งสองตัวว่านอนสอนง่ายทำตามได้โดยไม่มีบิดพลิ้ว

หนูนอนเล่นตากพัดลม โดยมีบราวน์กับแบล็กนอนอยู่ข้าง ๆ หลังจากที่อยู่ตัวคนเดียวมานาน โบ้ก็เดินเข้ามาในครัวและนอนลงไม่ไกลจากตำแหน่งวางพัดลม หนูยิ้มให้โบ้ในท่านอนคว่ำ โบ้ถอนหายใจใส่ก่อนหันหน้าไปทางอื่น หนูคิดในใจไปว่าอย่างน้อยก็ดีที่กล้าขยับเข้ามาใกล้มากขึ้นแล้ว บราวน์กับแบล็กเป็นหมาประจำบ้านสวนที่ว่านอนสอนง่าย เฉลียวฉลาดและรู้จักเล่นได้แทบทุกอย่าง ต่างกับโบ้ที่เลือกนำตัวเองออกห่างจากผู้อื่น อาจเป็นเพราะเหตุการณ์จมน้ำเมื่อตอนเด็ก พอเห็นคนมามุงดูมันเยอะจึงเกิดกลัวคนขึ้นมา หนูไม่เคยโทษโบ้ที่กลัวคนและนำตัวเองถอยห่างจากคน แม้แต่กับคนในบ้านอย่างน้อยโบ้ก็ยังมีบราวน์กับแบล็กที่คอยเล่นนอนหลับและกินข้าวด้วยกันอยู่ทุกวัน

นอกจากเล่นหน้าต้านลมกับหมาสามเกลอแล้ว ยังมีการละเล่นระหว่างหนูกับเพื่อนขี้ทั้งสามตัว (โดยเฉพาะบราวน์) อีกมาก ครั้งหนึ่งบราวน์กับหนูเดินเล่นอยู่หลังบ้าน หนูเกิดความคิดอยากทดลองขึ้นขี่หลัง บราวน์ดูเพราะอยากรู้ว่าหลังหมาเหมือนกับหลังของม้าหรือเปล่า จึงขอขึ้นขี่หลัง จากนั้นบอกให้บราวน์ออกวิ่ง หลังจากบราวน์ออกตัววิ่ง หลังหมาที่ไม่มีอานม้าเหมือนในการ์ตูนที่เคยดู เมื่อขึ้นขี่จึงรู้สึกเหมือนตนเองจะร่วงลงจากหลังของบราวน์อยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องแอบจิกขนช่วงคอของบราวน์ไปตลอดทาง บราวน์ออกตัววิ่งจากทางออกประตูครัวไปสิ้นสุดที่ประตูหลังบ้านใกล้ทางเข้าสวน หนูรู้สึกสนุกและเวียนหัวจากการนั่งควบบราวน์อยู่พักใหญ่ หนูลูบหัวบราวน์เบา ๆ เพื่อปลอบอาการเหนื่อยหอบของบราวน์ ก่อนลงจากหลังของมัน หลังจากได้ทดลองความรู้สึกของการขี่หลังหมาเหมือนกับหลังของม้าหรือไม่ คำตอบที่หนูได้คือไม่รู้ได้ เพราะหนูไม่เคยขึ้นหลังม้าสักครั้ง มีแค่หลังบราวน์ที่เคยขึ้นเท่านั้น

เหตุการณ์ต่อมาเกิดขึ้นระหว่างหนูกับแบล็ก แบล็กเกลียดฝนและแดดที่ร้อนจัดมาก วันหนึ่งในหน้าร้อนหนูเข้าสวนกับยาย บราวน์และแบล็กเหมือนทุกครั้ง ขณะเราสองคนยายหลานกำลังตัดปลีกล้วยไปทำแกงและหมาอีกสองตัวกำลังเดินเล่นในสวน จู่ ๆ ฝนกลุ่มใหญ่ก็โปรยลงจากท้องฟ้า ผ่านคาคบต้นไม้ใหญ่หลายต้นลงสู่พื้นดิน สุนัขตัวสีดำที่เกลียดฝนอย่างแบล็ก ออกตัววิ่งหนีหายไปทางด้านขวาของทางสามแพร่ง หนูคาดเดาว่าแบล็กคงวิ่งไปทางหัวสวนและหาที่หลบฝนชั่วคราว หนูขออนุญาตยายวิ่งตามแบล็กไป เพราะถึงอย่างไรก็ยังอยู่ในบริเวณสวนส่วนที่ยายดูแล ก่อนออกตามหาแบล็ก ยายไม่ลืมยื่นงอบมาให้หนูสวมหัวเพื่อป้องกันไข้หวัดที่มาพร้อมกับเม็ดฝน

หนูออกตัววิ่งพร้อมกับบราวน์ เพียงแต่มันวิ่งไวกว่า จึงวิ่งนำหน้าไปหยุดรออยู่ที่ทางสามแพร่ง เมื่อหนูวิ่งไปถึง บราวน์จึงวิ่งนำหน้าต่อไป หนูวิ่งตามมันไปเรื่อย ๆ สายฝนยังคงโปรยลงมา ทว่ายิ่งตกนานเท่าไรยิ่งทวีคูณความรุนแรงเวลาโดนเส้นผม ใบหน้าและลำตัวมากเท่านั้น โดนเม็ดฝนตกกระทบร่างกายเข้ามาก ๆ ก็เกิดความรู้สึกแสบผิวหนังเหมือนเข็มแหลม ๆ จิ้มลงบนผิวหนังหลายสิบเล่ม แบล็กไม่ชอบฝนอาจเป็นเพราะเกิดความรู้สึกแบบนี้ก็ได้ เสียงหยาดฝนกระทบกับพื้นสวนที่เต็มไปด้วยใบไม้ดังซู่ ๆ กลิ่นดินที่ถูกหยาดฝนตกใส่เริ่มโชยกลิ่นหอมของดินและหญ้าที่ขึ้นตามริมถนนแผ่นคอนกรีต

บราวน์หยุดวิ่งบริเวณร่องสวนที่สามถัดจากประตูข้างบ้านส่วนหน้าของป้าตุ๊กติ๊กไม่ไกล บราวน์หันหน้าส่งเสียงเห่าแทรกเสียงฝนที่เทกระหน่ำลงมาอย่างขันแข็ง

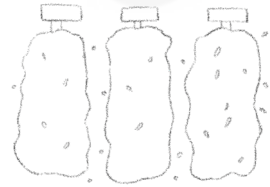
โฮ่ง โฮ่ง โฮ่ง โฮ่ง

หนูวิ่งตามไปหยุดตรงที่บราวน์ยืนอยู่ ใช้มือป้องดวงตา ก่อนกวาดสายตามองหาแบล็ก จนเจอหมาตัวสีดำผู้กลัวฝนนอนหมอบตัวต่ำใต้ต้นกล้วยต้นหนึ่งที่มีใบใหญ่และหนากว่าต้นอื่น ๆ หนูเดินข้ามสะพานมะพร้าวเข้าร่องที่สามเพื่อนั่งลงทางด้านขวาใกล้กับแบล็ก บราวน์เดินข้ามสะพานตามมาอีกตัวก่อนนั่งลงข้าง ๆ หนูลูบหัวแบล็กไปพลาง รอคอยให้ฝนหยุดไปพลาง

เวลาผ่านไปไม่นานกลุ่มเมฆฝนที่ปกคลุมทั่วสวนค่อย ๆ เคลื่อนตัวไปทางอื่น ท้องฟ้าเริ่มเปิดกว้าง ทว่าไม่มีแสงแดด เมื่อเห็นว่าฝนหยุดตกแล้ว หนูจึงปัดเศษดินเศษใบไม้ที่ติดอยู่ตามตัวของหนู บราวน์และแบล็กออก ก่อนพาแบล็กกลับบ้านโดยไม่ลืมถอดงอบบนหัวของตัวเองให้แบล็กลองสวม หนูหัวเราะคิก ๆ เพราะไม่เคยเห็นหมาใส่หมวกงอบของคนมาก่อน ถ้ายายรู้จะว่าอย่างไรนะ

“ใส่เอาไว้นะ กันไว้ดีกว่าแก้ ถ้าฝนตกลงมาอีกแบล็กจะได้ไม่เปียก” หนูว่า จากนั้นจึงเดินพาบราวน์กับแบล็กที่สวมงอบอยู่บนหัว เดินกลับไปตามทางเก่าที่วิ่งมา หนูกลับบ้านพร้อมหมาสองเกลอ ทันทีที่ยายเห็นแบล็กสวมหมวกงอบของยายอยู่บนหัว หนูนึกเข้าข้างตัวเองว่ายายคงจะหัวเราะร่วนเหมือนที่หนูขำแบล็กทว่าผิดคาด ยายเอ็ดหนูยกใหญ่พร้อมลงโทษที่เล่นพิเรนทร์ด้วยการเขกหัวไปหนึ่งที

หลายเหตุการณ์ที่หนูได้เล่นและมีประสบการณ์ร่วมกับหมาสามเกลอ ทำให้หนูมีทั้งความสุขและลุ้นระทึกไปในตัว จนกระทั่งหนูอายุสิบสองปี แบล็กกับบราวน์ก็ตายจากหนูไปด้วยโรคชราในระยะเวลาไม่ห่างจากกันมาก หนูกับยายตัดสินใจขุดดินบริเวณแปลงปลูกผักของป้ากล้วยฝังแบล็กกับบราวน์เอาไว้ใกล้กัน เหลือเพียงโบ้ที่เป็นไม้เบื่อไม้เมากับหนูและคนในบ้านเพียงตัวเดียว สามเดือนต่อมาหลังจากแบล็กและบราวน์ตายจากไป โบ้เริ่มล้มป่วยเพราะโรคผิวหนัง ยาย พี่ดื้อและหนูพยายามหาสัตวแพทย์และวิธีรักษาทุกประการเพื่อรักษาให้โบ้หายดี ทว่าเมื่อสัตวแพทย์มาตรวจ ก็รายงานผลที่น่าตกใจของโบ้ให้หนู พี่ดื้อและยายฟัง เราสามคนจึงรับรู้ว่าโบ้ป่วยเป็นมะเร็งผิวหนังขั้นรุนแรง เพียงแต่อาการเพิ่งออกได้ไม่นาน จึงทำได้แค่ชะลออาการเจ็บปวดด้วยการให้ยากินและยาทา ส่วนมากยายจะเป็นคนป้อนยาและทายาให้กับโบ้ หนูกับพี่ดื้อจะได้ป้อนยาเป็นบางครั้ง เพราะยิ่งโบ้ป่วยมากเท่าไรความไว้ใจที่มีต่อคนก็ลดน้อยลงเท่านั้น หนูกับคนในครอบครัวประคองอาการโบ้มาจนสุดความสามารถ สามสัปดาห์ให้หลังในช่วงฤดูหนาว โบ้นอนแน่นิ่งไม่ไหวติงอยู่ใกล้โอ่งลายมังกร ซึ่งเป็นที่นอนประจำของมัน ยายกับพี่ดื้อช่วยกันขุดหลุมฝังศพ พร้อมยกร่างของมันฝังใกล้กันกับหลุมของแบล็กและบราวน์

พอนึกถึงเหตุการณ์ที่เคยเล่นและใช้ชีวิตร่วมกันมา ผ่านมาสามปีกับการสูญเสียแบล็ก บราวน์ โบ้ และผ่านมาห้าปีกับการสูญเสียตา หนูขอบคุณยายและหมาสามเกลอเสมอมาที่คอยอยู่เป็นเพื่อนเล่นด้วยกัน พูดคุยกันและทำให้หนูผ่านความโดดเดี่ยว ความโศกเศร้าในใจของหนูลงไปได้จวบจนหนูเติบโตเป็นเด็กอายุสิบห้าปี

หนูชันตัวลุกขึ้นนั่งบนแคร่ไม้ไผ่ หันหน้ามองพี่ชายตัวดีของหนูที่หลับปุ๋ย ส่งเสียงกรนดังครอกอยู่บนแคร่ หนูไม่อยากรบกวนการนอนหลับช่วงวันหยุดของพี่ดื้อ จึงลุกขึ้นเดินกลับเข้าบ้านอาบน้ำและเตรียมเข้านอนในช่วงหัวค่ำ

ต้นฉบับ
วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2567

บทที่ ๑๓
ทำขนมกับยาย

หลายวันผ่านไป ใกล้หมดเวลาเที่ยวเล่นรอบบ้านสวน ออกค้นหาข้าวของเครื่องใช้ของตากับยายเพื่อรำลึกความหลังเต็มที เพราะอีกไม่กี่สัปดาห์ข้างหน้า โรงเรียนจะกลับมาเปิดภาคเรียนรอให้เด็กหญิงตัวอ้วนจ้ำม่ำ ใบหน้ากลมแป้นเตรียมตัวสำหรับการเรียนปรับพื้นฐานในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่สี่แล้ว

เช้านี้บ้านสวนบรรยากาศร่มรื่น ดวงอาทิตย์ทอแสงอ่อนตกกระทบไปตามกิ่งต้นกระท้อนริมคลองหน้าบ้าน เสียงลมพัดดังหวิว ๆ จนใบกระท้อนสีเขียวเข้ม ดอกเทียนหยดหรือที่แม่ชอบเรียก ‘ม่วงพวงคราม’ ออกดอกสีม่วงเป็นพวงห้อยระย้าอยู่ริมรั้วเคลื่อนไหวตามแรงลม

หนูนั่งรับลมอยู่บนเก้าอี้เข้าชุดกับโต๊ะม้าหินอ่อนทรงกลมหน้าบ้าน จ้องมองปลาคาร์ฟตัวเล็กตัวใหญ่ บางตัวมีสีส้มสลับดำ บางตัวมีสีดำสลับขาว บางตัวก็ส้มล้วนขาวล้วนก็มี ฝูงปลาว่ายอยู่ในบ่อป้วนไปเปี้ยนมา พอมองดูแล้วเพลินตาดี สำหรับหนูแล้ววันนี้ก็เป็นแค่วันว่าง ๆ สุดแสนจะธรรมดาวันหนึ่งที่เด็กอายุสิบห้าปีไม่ต้องออกไปใช้ชีวิตที่วุ่นวายและยุ่งเหยิงเต็มไปด้วยผู้คนที่ดำเนินชีวิตตามความเร็วของกระแสสังคม หรือบางทีหนูอาจจะกำลังต่อต้านสังคม สวนกระแสของโลกเหมือนตอนเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นใหม่ ๆ ก็เป็นได้ ความคิดในหัวโล่นแล่นไปตามเจ้าของที่เหม่อมองสิ่งมีชีวิตหลายตัวแหวกว่ายอยู่ในน้ำ จนน้ำเกิดระลอกคลื่นวงกลมและผุดเป็นฟองขึ้นมา ความคิดในหัวที่โลดแล่นหยุดลง ทันทีที่หนูได้ยินเสียงกระดิ่งของรถขายไอศกรีมโบราณหรือที่หนูและครอบครัวเรียกติดปากว่า ‘ไอติมโบราณ’ แว่วผ่านมา

กริ๊ง กริ๊ง กริ๊ง กริ๊ง

เสียงกระดิ่งแว่วผ่านหูจากที่ไกล ๆ เข้ามาใกล้หน้าบ้านเรื่อย ๆ หนูลอบมองผ่านต้นกระท้อนใบหนา เห็นลุงคนขายเข็นรถขายไอติมโบราณ (ความจริงคือตู้แช่ไอศกรีม แต่เสริมล้อสี่ล้อจึงเรียกว่ารถ) เข็นผ่านหน้าบ้าน หนูรีบรุดจากโต๊ะม้าหินอ่อน เดินข้ามสะพานข้ามคลองหน้าบ้านไปบนถนนทันที

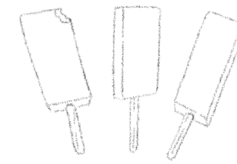
“คุณลุงขา ซื้อไอติมค่ะ”

หนูโบกมือไหว ๆ เรียกคุณลุงให้จอด ลุงจึงหยุดเข็นรถไอศกรีมข้างต้นกระท้อนริมคลองพอดี

คุณลุงขายไอศกรีมโบราณอายุราวชายวัยกลางคน ผิวแดงเข้มจากการเข็นรถตากแดดเลิกปีกหมวกฟางขึ้นเล็กน้อย ก่อนยิ้มแย้มพูดคุยกับหนูด้วยหน้าตาและท่าทางที่เป็นมิตร

“อยากกินไอติมแบบไหนดีละหนู มีหลายรสให้เลือกเลยนะลูก ทั้งกะทิ รวมมิตร ชาไทย นมเย็น กาแฟ มะนาว” และอีกสารพัดรสชาติที่คุณลุงพูดมา ซึ่งหนูจำชื่อได้ไม่หมด จนกระทั่งลุงเอื้อมมือเปิดฝาถังทรงสี่เหลี่ยมสีน้ำเงินออกไปทางใดทางหนึ่ง ไอเย็นจากตู้แช่ไอศกรีมก็โพยพุ่งออกมา เมื่อไอเย็นจางลง ทำให้เห็นไอศกรีมหลากรสหลากสีสันที่คุณลุงนำเสนอก่อนหน้านี้ วางเรียงรายอยู่ในตู้แช่คล้ายปลาตากแห้งที่ยายเคยตากเรียงไว้ในกระด้งหลังบ้าน

“หนูเอารสกะทิ มะนาว แล้วก็นมเย็นค่ะ” สั่งเสร็จ ลุงคนขายก็เอื้อมมือลงไปหยิบไอติมสีขาว สีเขียวและสีชมพูอย่างละหนึ่งแท่งขึ้นมา ก่อนยื่นให้หนูรับไว้ คุณลุงถามตามปกติว่าจะให้ใส่ถุงพลาสติกหรือเปล่า แต่หนูปฏิเสธเพราะบ้านอยู่ใกล้แค่เพียงหยิบมือตู้เย็นในครัวก็เหมือนกัน ไว้ค่อยเดินไปแช่ก็ยังได้ ไม่ทันให้ไอศกรีมได้ละลายจนหมดแท่ง อีกอย่างหนึ่งจะได้ประหยัดถุงพลาสติกไว้ให้บ้านอื่นด้วย เงินทองหายาก ของทุกอย่างล้วนต้องมีการลงทุน ยายเคยบอกหนูเอาไว้

“ทั้งหมดเท่าไหร่คะ” หนูถาม ก่อนประคองไอติมสามสี ตัดเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าพลิกแนวตั้ง คลุมด้วยแผ่นพลาสติกใสบาง ๆ เสียบไม้อย่างทุลักทุเล เพราะไอเย็นเริ่มก่อตัวรอบนิ้วมือ

“แท่งละเจ็ดบาท สามแท่งยี่สิบเอ็ดบาทจ๊ะ แต่ลุงไม่ชอบเศษ ลุงขอแค่ยี่สิบบาทก็พอลูก” หนูหยิบเหรียญสิบบาทสองเหรียญจากกระเป๋ากางเกงขาสั้นยื่นให้ลุง ลุงยิ้มให้ ก่อนเข็นรถไอศกรีมไปตามถนนเรื่อย ๆ และลับตาไปทางโค้งบ้านยายกอบ

หลังจากรถขายไอศกรีมโบราณผ่านไป รถซาเล้งขายก๋วยเตี๋ยวป๊อก ๆ ก็ขับผ่านมา หนูคิดในใจก่อนพูดออกมาเป็นประโยคในที่สุด

“แหม ถ้าวันนี้แม่หยุดอยู่บ้านไม่ได้ไปทำงาน ป่านนี้คงได้กินก๋วยเตี๋ยวป๊อก ๆ แล้วนาน ๆ จะมีผ่านมาทีหนึ่งด้วยซี”

หนูนึกเสียดายแทนแม่ เพราะแม่ยังต้องไปทำงานตามวันเวลาราชการ ไม่ได้หยุดปิดเทอมเหมือนกับหนู ครั้นจะซื้อฝากแม่ก็กระไรอยู่ ปิดเทอมแบบนี้แม่ให้เงินค่าขนมติดตัวไว้วันละห้าสิบบาทเท่านั้น ตอนนี้เหลือติดตัวอยู่อีกสามสิบบาท เอาไปซื้อขนมอย่างอื่นแทนละกัน เพราะก๋วยเตี๋ยวถุงหนึ่งราคาตั้งสี่สิบห้าสิบบาทขึ้นไปแล้ว

พอนึกถึงขนมขึ้นมา หนูซื้อไอติมตัดรสกะทิที่แม่ชอบเอาไว้แล้ว ส่วนรสมะนาวและนมเย็นอย่างละหนึ่งแท่งที่อยู่ในมือ หนูตัดสินใจว่าจะเก็บเอาไว้กินคนเดียว เพราะยายกินของเย็นมากไม่ค่อยได้แล้วด้วยอายุที่มากขึ้น ป้ากล้วยก็ไม่ชอบกินรสมะนาวกับนมเย็น หากซื้อน้ำแข็งไสราดน้ำเขียวน้ำแดงและนมข้นหวานก็ว่าไปอย่าง พี่โนชพี่ชายคนโตของหนูก็ออกไปทำงานและอยู่หอพักแถวที่ทำงาน นาน ๆ ทีถึงกลับมาบ้าน ส่วนพี่ตื้อ ลูกพี่ลูกน้องของหนูก็เรียนมหาวิทยาลัยอยู่พิษณุโลก หากรอให้พี่ชายทั้งสองคนของหนูกลับมากินไอศกรีมอีกสองแท่งที่เหลือ ไอศกรีมคงแข็งติดตู้เย็นอีกนาน สู้หนูกินเองคนเดียวดีกว่า ไม่ทันได้แช่ก็อร่อยเหาะ หวานเย็นอยู่ในพุงป่อง ๆ กลม ๆ ของหนูแล้ว

หนูเดินข้ามสะพานข้ามคลองกลับเข้าบ้าน เดินเข้าครัว เปิดตู้เย็นชั้นบนแช่ไอศกรีมสามแท่ง รอแม่กลับจากที่ทำงานในช่วงเย็น จะได้เปิดกินพร้อมกัน หนูจัดแจงเก็บไอศกรีมเข้าตู้เย็นเรียบร้อย ก่อนหันหลังกลับไปทางเก้าอี้โยกของตาที่ยายนั่งอยู่เป็นประจำ ยายกำลังดูรายการต่าง ๆ ที่ฉายผ่านโทรทัศน์จอแบนตั้งโต๊ะอยู่ในครัวเหมือนเดิม หนูที่อยู่ว่าง ๆ ไม่รู้จะไปซนที่ไหน เพราะวันนี้ไม่ได้มีความคิดจะออกจากบ้านไปเที่ยวเล่นข้างนอกเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ หรือแม้แต่เที่ยวเล่นในสวนจึงเลือกที่จะอยู่เฉย ๆ หรือคุย (ป่วน) กับยายก็เพียงพอสำหรับวันว่าง ๆ สุดแสนจะธรรมดาอย่างวันนี้

“ยายจ๋า ทำอะไรอยู่” หนูเอ่ยถาม ลากเสียงยาวให้ยายรำคาญใจเล่น

“เออเว้ย ข้าก็กำลังดูทีวีอยู่น่ะสิ” ยายตอบกลับอย่างอ่อนใจ

“ลุกเดินเล่นบ้างสิยาย นั่งดูทีวีทั้งวัน เดี๋ยวแขนขาลีบไม่รู้ด้วยนา”

หนูแกล้งเย้ายายเล่น ยายไม่ตอบอะไร ตาจ้องมองแต่หน้าจอโทรทัศน์ที่มีแสงวูบวาว มีภาพของคนและวัตถุเคลื่อนไหวไปมาอยู่ในจอแก้วบนโต๊ะตัวหนึ่ง วันนี้ยายดูแปลกตา ไม่ต่อล้อต่อเถียงกับหนูเหมือนอย่างเคย ระหว่างที่จ้องมองยายอย่างฉงนใจ หนูเหลือบไปเห็นมะม่วงกวนม้วนเป็นแผ่นวางเรียงกันสองชั้น มะม่วงกวนแผ่นสีเหลืองส้มบรรจุอยู่ในกล่องพลาสติกสีใส ตั้งวางอยู่ข้างโทรทัศน์บนโต๊ะตัวเดิม หนูเห็นยายเงียบไปสักพัก จึงทำลายบรรยากาศเงียบจนวังเวงด้วยการถามยายเรื่องมะม่วงกวน

“ยายจ๋า” ยายขยับตัวเล็กน้อยก่อนตอบรับ

“อื้อ”

“มะม่วงกวนตรงนี้ใครซื้อมาฝาก” ยายเบี่ยงหน้า ละสายตาจากหน้าจอโทรทัศน์มาตอบคำถามของหนู

“แม่กล้วยเขาซื้อมาให้ เอ็งจะกินก็กินได้เลยนะ ยายกินไม่หมดหรอก” ดูก็รู้ว่ายายกินคนเดียวไม่หมดแน่ เพราะว่ามะม่วงกวนอัดแน่นอยู่ในกล่องนี้ ยังไม่ได้แกะกล่องเปิดกินด้วยซ้ำ ยิ่งไปกว่านั้นแกคงมีอะไรในใจ แต่ไม่อยากพูดถึงอยู่ในขณะนี้ คิดอีกมุมหนึ่งยายอาจจะง่วงงุนจากอากาศเย็น ๆ ตอนเช้าแบบนี้ก็ได้

หนูไม่อยากเซ้าซี้ยายมาก จึงเดินไปเปิดกล่องมะม่วงกวนข้างโทรทัศน์กิน เสียงฝากล่องพลาสติกเปิดดังแกรก หนูหยิบมะม่วงกวนชิ้นแรกใส่ปาก รสชาติหวานอมเปรี้ยว แต่เนื้อสัมผัสเหนียวเกินไปสักหน่อย พอเคี้ยวไปสักพักเนื้อมะม่วงเริ่มติดฟันและเพดานปาก ยายเคยทำมะม่วงกวนให้หนูกินและแบ่งเพื่อนบ้านมาก่อน รสชาติหวานอมเปรี้ยวเหมือนกัน แต่เนื้อสัมผัสดีกว่ามาก เนื้อมะม่วงที่ยายกวนจะเหนียวนุ่ม ตากแห้งจนม้วนเป็นแผ่นหรือแบเอาไว้ก็จะไม่ติดฟันและเพดานปาก เหมือนชิ้นที่หนูกำลังเคี้ยวและทุกชิ้นที่อยู่ในกล่องพลาสติกนี้แน่นอน ขณะที่หนูพยายามใช้ลิ้นดุนมะม่วงกวนที่ติดตามฟันและเพดานปากให้สามารถกลืนลงคอได้ สายตาก็เหลือบไปเห็นไม้พายกวนขนมอันหนึ่ง เสียบตรงรูของกำแพงครัวเหนืออ่างล้างมือ หนูใช้อ่างล่างมือล้างจานและมือของตัวเองทุกวัน แต่ไม่เคยสังเกตว่าไม้พายกวนขนมอันนี้จะเสียบอยู่เหนือหัวของหนู เพราะมันอยู่เหนือระดับสายตาขึ้นไป

ทันทีที่หนูสังเกตเห็นไม้พายกวนขนมอันนี้ หนูจำได้ทันทีว่าเป็นไม้พายกวนขนมอันเดียวกันเมื่อตอนหนูสิบขวบ หนูเดินตรงไปด้านหน้าอ่างล้างมือ เขย่งปลายเท้าใช้มือเอื้อมหยิบไม้พายกวนขนมลงมาเช็ดฝุ่น ทำความสะอาด ล้างน้ำและซับไม้พายให้แห้งด้วยผ้าแห้งข้างอ่างล่างมืออีกทีหนึ่ง ก่อนเอามาวางไว้บนโต๊ะกินข้าว จัดเก็บ

ให้อยู่ใกล้กันกับที่วางจานชามและช้อนส้อมของแม่ที่อยู่มุมหนึ่งของโต๊ะกินข้าว

หนูหันหน้ากลับไปมองยาย เห็นแกหลับตาพริ้ม เสียงลมหายใจแผ่วเบา แต่สม่ำเสมอ หน้าอกดันขึ้นและยุบลงตามจังหวะการหายใจ เป็นสัญญาณว่าแกหลับสนิทดีแล้วบนเก้าอี้โยกของตา หนูเดินเข้าไปหยิบผ้าห่มกำมะยี่สีฟ้าที่วางอยู่บนตักของยาย คลุมหน้าอกและตักแกไว้กันลมหนาวจากพัดลมและอากาศรอบบ้านที่พัดผ่านรูกำแพงเข้ามา ก่อนลดเสียงโทรทัศน์ให้เบาลงกว่าเดิม เพราะหากปิดโทรทัศน์ไปเสียดื้อ ๆ แล้ว ยายคงตื่นขึ้นมาเพื่อบอกหนูเหมือนเคยว่า *“ปิดทีวีทำไม ข้าดูอยู่”*

หนูเดินไปหน้าบ้าน ทิ้งตัวลงบนแหย่งไม้สักที่เป็นเตียงนอนของหนู ก่อนนึกถึงมะม่วงกวนและไม้พายกวนขนมที่เก็บเอาไว้ในบ้านมาตลอด โดยที่หนูไม่ทันได้สังเกตและไม่ได้ใส่ใจมานาน เท่าที่หนูจำความได้วันหนึ่งช่วงสายจนบ่ายคล้อย ยายชักชวนหนูทำมะม่วงกวนกินกัน พอเป็นการทำขนมกับยาย หนูจะตื่นเต้นดีใจจนลิงโลดแทบทุกครั้ง เพราะหนูชื่นชอบการทำขนมหวานมากกว่าอาหารคาวมาแต่ไหนแต่ไร เพราะการทำขนม คือ การเล่นในความคิดของหนู เด็ก ๆ อย่างหนูจะได้ใช้เวลาไปกับการปั้นแป้ง คั้นกะทิ หยิบน้ำตาลปึก น้ำตาลทรายและเกลือมาปรุงใส่หม้อแกงหม้อขนม ดูไปแล้วคลับคล้ายคลับคลาแม่มดในโลกการ์ตูนที่หนูเคยดู การช่วยยายทำมะม่วงกวนก็เหมือนกัน

เวลายายจะทำมะม่วงกวนทีไร ยายจะเตรียมใส่เสื้อม่อฮ่อมสีน้ำเงินตัวโปรด หิ้วกระบุงและตะกร้อสอยผลไม้เข้าไปสอยมะม่วงในสวนเสมอ มะม่วงในสวนยายม้อยที่ยายเป็นคนปลูกจะเป็นมะม่วงสายพันธุ์ยายกล่ำ เมื่อสุกแล้วจากสีเขียวจะกลายเป็นสีเหลืองนวลชวนลิ้มลองรสชาติ มะม่วงยายกล่ำเมื่อสุกแล้วกลิ่นจะหอมหวานและมีรสชาติหวานนุ่มละมุนลิ้นเหมือนกลิ่นของมัน

ยายจัดแจงเตรียมมะม่วงยายกล่ำสับใส่หม้อแกงสเตนเลสใบยักษ์สีเงินเงา วับวางตั้งบนเตาถ่าน ก่อนจะวางหม้อแกง สเตนเลสลงบนเตาถ่าน ยายใช้คีมเหล็กคีบกาบมะพร้าวและถ่านสีดำจากถุงที่วางถัดจากเตาถ่านอยู่ทางซ้ายมือหนึ่งศอก (ประมาณห้าสิบเซนติเมตร) ใส่ลงไปในฐานของเตา ก่อนใช้เศษกระดาษหนังสือพิมพ์ติดไฟจุดด้วยไม้ขีดไฟตราพระยานาค ใส่เข้าไปสุมกาบมะพร้าวและถ่าน พอเป็นเชื้อเพลิงให้ความร้อนผ่านแผ่นดินเหนียวทรงกลมเจาะรูเรียกว่าเทงหรือตะกรับเตาสำหรับวางหม้อแกงกวนมะม่วง

ยายยกหม้อแกงสเตนเลสขึ้นตั้งบนเตาถ่าน หย่อนมะม่วงสุกปอกเปลือกและมะม่วงสับหลายสิบลูกลงในหม้อแกงสเตนเลส ใส่เกลือหนึ่งหยิบมือและน้ำมะนาวหรือ

มะขามเปียกหนึ่งช้อนโต๊ะเพื่อให้มะม่วงกวนเกิดรสชาติหวานอมเปรี้ยว จากนั้นจึงใช้ไม้พายกวนขนมค่อย ๆ คนวนไปทางใดทางหนึ่งเรื่อย ๆ เพื่อให้เนื้อมะม่วงผสมกันจนเป็นเนื้อเดียว ระหว่างคนต้องคอยเติมไฟส่วนฐานเตาและใช้พัดสานพัดไปด้วย เพราะหนแรกที่จุดไฟติด ไฟจะไม่ค่อยแรงมาก ยิ่งใช้ไฟและความร้อนจากเตาถ่านยิ่งร้อนช้า แต่หากไฟติดดีแล้ว ต้องควบคุมไม่ให้ร้อนเกินไปด้วยการใช้คีมเหล็กคีบถ่านบางส่วนออก และวางในที่ที่เห็นง่าย เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อตัวของยายและหลานสาวหน้ากลมแป้นคนนี้ด้วย

ไม้พายกวนขนม ทำจากไม้โมกมันหรือไม้สัก รูปร่างคล้ายพายสำหรับเรือพาย แต่มีขนาดเล็กกว่ามาก ขนาดของไม้พายขึ้นอยู่กับขนาดของกระทะหรือหม้อแกงและปริมาณของที่จะกวนด้วย ถ้าของที่จะกวนมีปริมาณน้อย ไม้พายและกระทะหรือหม้อแกงจะมีขนาดเล็กลงตามไปด้วย เช่นเดียวกัน หากของที่จะกวนมีเยอะ ไม้พายและกระทะหรือหม้อแกงก็จะมีขนาดใหญ่ตามไปด้วย

“เออ ยายคนมะม่วงมาสักพักแล้ว ถึงทีเอ็งช่วยยายกวนบ้างแล้ว”

ยายว่า ก่อนละมือจากไม้พายกวนขนม เดินมานั่งที่แคร่ไม้ไผ่ฝั่งตรงข้ามกับหม้อแกงกวนมะม่วงที่กำลังร้อนและเริ่มเดือดจนมีฟองอากาศดันขึ้นมา ส่งเสียงดังปุด ๆ หนูที่สัญญากับยายว่าจะช่วยยายกวนมะม่วง จึงเดินไปหน้าหม้อแกงใบยักษ์ ก่อนเดินไปหยิบเก้าอี้ไม้นั่งยองที่ตาเป็นคนทำมาวาง แล้วขึ้นเหยียบเพิ่มความสูงให้ตนเองอยู่เหนือหม้อแกงเล็กน้อย เพื่อลงมือกวนมะม่วงแทนยายที่กำลังหยิบยานัตถุ์และกล้องยาสูบออกมาจากกระเป๋าเสื้อฝั่งขวา เตรียมสูบเหมือนเคย

หนูคว้าไม้พายกวนขนมในหม้อมากวนต่อ กวนไปกวนมา เริ่มแรกคนไปทางขวามือตามเข็มนาฬิกาเหมือนยาย ต่อมานึกสนุกจึงกวนทวนเข็มนาฬิกาไปทางซ้ายมือ ไป ๆ มา ๆ ก็เริ่มกวนสลับกัน กวนไปทางซ้ายทีทางขวาที จนลืมไปว่ายายอาจจะเห็นและเอ็ดเอาได้ว่าเล่นของกิน ห้วงความคิดที่แล่นเข้ามาเพียงปราดเดียว เสียงเอ็ดตะโรที่คุ้นเคยดังขึ้นมาจากข้างหลัง

“ข้ารู้นะว่าเอ็งกวนเล่น ไม่ได้กวนไปทางเดียวกัน ถ้าขนมเสียหายล่ะก็น่าดู” ยายดุเสียงขรม หนูเลิกกวนมะม่วงเล่น ก่อนรับคำ

“จ้า”

พอกวนไปสักพักหนึ่ง กลิ่นของมะม่วงสุกที่เริ่มเป็นเนื้อเดียวกันในหม้อก็ส่งกลิ่นหอมชวนชิม สีเหลืองของมะม่วงสุกเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมส้ม แสดงว่าใกล้สุกเต็มที แต่เนื้อมะม่วงยังไม่เป็นเนื้อเดียวกัน ต้องคนต่อไป แต่อีกนานเท่าไรกันมันถึงจะสุกจนได้ที่ ทำไมมันไม่สุกเสียที หนูกวนมะม่วงในหม้อนานเท่าไรไม่รู้ รู้แต่เพียงความปวดเมื่อยช่วงหัวไหล่ แขนและข้อมือเริ่มถาโถมหนักมากขึ้น ความร้อนจากเตาถ่านทำให้มะม่วงกวนที่เริ่มสุกค่อย ๆ ผุดขึ้นเป็นฟองอากาศ ยิ่งร้อนมากเท่าไร ฟองก็ผุดมากขึ้นเท่านั้น แถมยังผุดขึ้นสูงจนบางครั้งกระเด็นกระดอนออกจากหม้อ จากความเมื่อยล้าก็ชวนให้เจ็บใจ เพราะมะม่วงกวนตัวดีของยายหม้อนี้ นอกจากจะกระเด็นออกจากหม้อแล้วมันยังกระเด็นโดนมือและแขนของหนูด้วย มันร้อนและแสบจนหนูเผลอร้องออกมา

“โอ๊ย” สิ้นเสียงร้อง หนูได้ยินยายขยับตัวเล็กน้อยบนแคร่ เสียงแคร่ไม้ไผ่ลั่นดังเอี๊ยด ๆ

“โดนเข้าแล้วละสิท่า มะม่วงกวนเวลามันเริ่มสุกก็จะกระเด็นอย่างนี้แหละหลานเอ๊ย” ยายว่า

“แต่มันเจ็บนี่จ๊ะยาย โอ๊ย” ยายถอนหายใจยาว ก่อนลุกขึ้นมาจับไม้พายกวนขนมแทนหนู แล้วใช้มืออีกข้างหนึ่งดึงตัวหนูกลับลงไปจากเก้าอี้นั่งยอง

“ช่วยยายกวนมะม่วงยังไม่เท่าไรเลย ปวดแขน ร้อนแขนเสียแล้ว”

หนูทำหน้ามุ่ย หลงคิดว่ายายคงว่าหนูเป็นเด็กไม่นำพาไม่เอาถ่าน เพียงไม่นานยายก็พูดต่ออีกประโยคหนึ่ง ทำให้หนูยิ้มขึ้นมาได้

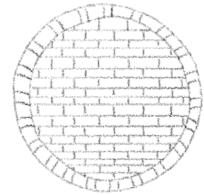
“เออ เมื่อยแขน แสบแขนก็พอลูก แค่นี้ก็ช่วยยายได้มากมายแล้ว ไปนั่งพักนั่งเล่นก่อนไป เดี๋ยวยายกวนต่อเอง”

หลังจากสลับตำแหน่งยายเป็นคนกวน ส่วนหนูเป็นคนนั่งดูแทน จึงเดินไปนั่งบนแคร่ไม้ไผ่ดูยายกวนมะม่วงอย่างขยันขันแข็ง ยายกวนมะม่วงตามเข็มนาฬิกาวนไปวนมา แม้หน้าเตาจะร้อนแค่ไหน มะม่วงในหม้อจะกระเด็นโดนแขนยายมากเท่าไร ยายก็ไม่เคยปริปากบ่นอุบจากการทำมะม่วงกวนเลย กับงานบ้านและทำสวนก็เหมือนกัน หนูคิดว่ายายเป็นคนเก่ง อดทน ขยันขันแข็งเสมอมา

ยายกวนมะม่วงอยู่สักพักหนึ่ง ก่อนเริ่มกวนอย่างขมีขมันมากขึ้น คงเพราะมะม่วงกวนใกล้เสร็จเต็มที หนูนั่งเท้าแขนลงบนแคร่ไม้ไผ่ แกว่งเท้าซ้ายและขวาไปมา ยายปาดเหงื่อก่อนพูดขึ้น

“เอ็งเห็นกระด้งที่อยู่ในครัว วางอยู่ข้างตู้กับข้าวไหม ช่วยไปหยิบมาวางบนแคร่ให้ยายหน่อย”

ยายสั่งเสร็จ หนูเดินเข้าไปในครัวก้มตัวหยิบกระด้งที่วางอยู่ข้างตู้กับข้าวใกล้ประตูทางออกครัว ก่อนเดินกลับมาวางเตรียมไว้บนแคร่ให้ยาย ยายจับหูหม้อแกงหุ้มด้วยพลาสติกสีดำ ยกหม้อมะม่วงกวนวางลงบนแคร่ไม้ไผ่ใกล้กับกระด้ง

กระด้ง เป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ มีรูปร่างแบนกลม ขอบสูงขึ้นมาจากตัวฐาน ใช้สำหรับฝัดข้าว เมล็ดพืช เพื่อแยกสิ่งสกปรกที่ปะปนอยู่ออก และใช้สำหรับตากสิ่งของ พืชพันธุ์ รวมไปถึงอาหารคาวหวาน อื่น ๆ อาทิ ปลาแห้งและมะม่วงกวนอีกด้วย

หนูรู้ว่าขั้นตอนต่อไปของมะม่วงกวน คือ ต้องใช้ทัพพีหรือกระบวยตักมะม่วงกวนในหม้อมาละเลงปาดเป็นแผ่นกลม ๆ บาง ๆ แล้วนำไปตากแดด จึงจัดแจงจะละเลงมะม่วงใส่กระด้ง

“ยายจ๋า หนูตักมะม่วงใส่กระด้งเลยนะ” หนูกำลังจะลุกขึ้นไปหยิบทัพพีที่อยู่ใกล้ตำแหน่งวางหม้อหุงข้าว แต่ยายพูดขัดขึ้นมาเสียก่อน

“เอ็งจะรีบไปไหน ต้องรอให้มะม่วงกวนเย็นลงก่อน ถึงค่อยตัก” จริงด้วยสิ หนูนึกตามคำพูดยาย ต้องรอให้มะม่วงเย็นก่อน ถึงจะตักได้

“อีกอย่างหนึ่ง...” ยายว่าต่อ

“เอ็งลืมแล้วรึว่าต้องคลุมด้วยผ้าขาวบาง ไม่ก็ผ้ากระสอบบนกระด้งก่อน ถึงค่อยตักมะม่วงกวนละเลงลงไป ขืนเอ็งตักมะม่วงราดลงไปบนกระด้งตรง ๆ คนกินอย่างเอ็ง ข้าและคนอื่น ๆ จะไม่ฝาดปากฝืดคอจากเศษแกลบ เศษรำของข้าวที่ฝัดเชียวหรือวะ”

ทีแรกหนูคิดว่าตนเองคงลืมเพียงหนึ่งอย่าง แต่ความจริงแล้วหนูลืมถึงสองอย่าง เหมือนที่แม่กับยายเคยพูดทุกครั้งที่มีโอกาสถึงความประมาท โดยมีใจความว่า ‘หมองูตายเพราะงู’ หมายถึงคนที่ชำนาญในศาสตร์นั้น ๆ ยังสามารถประสบอุบัติเหตุหรือตายได้เพราะความประมาทของตน หนูจึงนั่งนิ่ง ๆ ข้างยายที่กำลังสูบยานัตถุ์บนแคร่ไม้ไผ่ รอให้มะม่วงกวนพอเย็นลงบ้าง

เวลาผ่านไปพักใหญ่ มะม่วงกวนหายร้อนแล้ว ไฟในเตาถ่านก็มอดแล้วด้วย ยายจึงเดินไปหยิบผ้ากระสอบใกล้ทางออกประตูครัวมารองบนกระด้งที่เตรียมเอาไว้

ก่อนตักมะม่วงกวนด้วยทัพพีละเลงและปาดเป็นแผ่นกลม ๆ บาง ๆ จุดนั้นที จุดนี้ทีจนเต็มกระด้ง มะม่วงกวนในหม้อแกงยังเหลืออยู่ ยายจึงเดินเข้าครัวเป็นรอบที่สอง หยิบกระด้งอีกใบหนึ่ง ปูด้วยผ้ากระสอบ ตักมะม่วงละเลงเหมือนกระด้งใบแรกจนเต็ม จากนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหนูที่ต้องเดินแบกกระด้งเต็มไปด้วยมะม่วงกวนแผ่นกลมไป ตากแดดบนดาดฟ้าของบ้าน ด้วยความที่หนูเป็นเด็กตัวเตี้ย หนแรกที่แบกกระด้งใส่มะม่วงกวนแอบทุลักทุเลไม่น้อย เพราะแต่เดิมกระด้งมีน้ำหนักของมันอยู่ก่อนแล้ว ยิ่งมีน้ำหนักจากมะม่วงกวนเพิ่มขึ้น ทำให้หนูต้องทรงตัวมากขึ้น และค่อย ๆ ไต่บันไดไม้ในครัวขึ้นไปบนบ้าน เพื่อตากมะม่วงกวนบนดาดฟ้า พอเดินลงมาแบกกระด้งหนที่สองขึ้นไปตากจึงคล่องขึ้น เพราะรู้น้ำหนักของที่ตนเองแบกแล้ว

ระหว่างที่หนูเดินขึ้นลงบันได เพื่อเอามะม่วงกวนไปตากแดด ยายก็เก็บของที่ทำมะม่วงกวนจนหมดแล้ว ยายบอกว่าตากแดดไว้สักครึ่งวันหรือหนึ่งวัน วันต่อมาก็จะได้กินแล้ว ซึ่งวิธีการกินมะม่วงกวน ยายบอกว่าปกติตามท้องตลาดหรือที่ยายกับแม่ของยายเคยทำกันมา จะลอกแผ่นมะม่วงกวนออกจากผ้ากระสอบแล้วม้วนคล้ายทองม้วนเก็บใส่กล่องเอาไว้กินหรือแบ่งเพื่อนบ้าน แต่ถ้าคนไหนถนัดลอกออกมาแล้วกินเป็นแผ่นแบ ๆ ทั้งแบบนั้นก็ได้เหมือนกัน

หลังจากผ่านไปหนึ่งคืน มะม่วงกวนที่ทำกับยายก็แห้งสนิทดี หนูขนกระด้งทั้งสองใบลงมาวางบนโต๊ะกินข้าวในครัว ก่อนลอกเป็นแผ่นวางซ้อนกันตามคำสั่งยาย ยายจัดแจงม้วนแผ่นมะม่วงกวนจากกระด้งใบที่หนึ่ง วางเรียงเป็นสองชั้นใส่กล่องพลาสติกสามใบ ใบหนึ่งเก็บเอาไว้กินกันในครอบครัว ส่วนอีกสองใบเอาไปแบ่งเพื่อนบ้านใกล้เคียง มะม่วงกวนอีกหนึ่งกระด้งที่เหลือ หนูช่วยยายจัดแจงใส่กล่องของครอบครัวเรา พร้อมกินไปด้วยบางส่วน คงไม่ต้องบอกว่าหนูชอบกินแบบไหน หนูชอบกินทั้งแบบม้วนและแบ เพราะถือคติว่าอย่างไรเสียที่อยู่ตรงหน้านี้ก็คือมะม่วงกวน ไม่มีอะไรต่างกันทั้งนั้น

หนูนอนนึกถึงเรื่องราวในอดีตที่ตัวเองเกี่ยงงานจากยาย ทั้งที่ตอนแรกอยากช่วยยายกวนมะม่วงกวนแทบแย่ แต่พอถึงเวลาลงมือจริง ๆ ทั้งความร้อนจากเตาถ่าน ความร้อนจากการถูกมะม่วงกวนกระเด็นใส่ และความเมื่อยล้าจากการกวนมะม่วงเป็นระยะเวลานาน ๆ ก็ทำให้หนูยอมแพ้ และช่วยงานยายได้เล็กน้อย หากตอนนี้ยายลุกขึ้นมาทำมะม่วงกวนกินกับหนูและคนในครอบครัว หนูก็ยืนยันว่าจะช่วยยายกวนมะม่วงเหมือนเคย เพราะทำแล้วสนุกดี อีกประการหนึ่งคือหนูโตกว่าตนเองตอนนั้นถึงห้าปีได้ คิดว่าความร้อนจากเตาถ่าน ถูกมะม่วงกระเด็นใส่หรือแม้แต่ความเมื่อยล้าจากการกวนขนม

ก็คงลดลงบ้างแล้วตามช่วงอายุ เมื่อนึกถึงเรื่องราวในอดีตไปสักพัก ด้วยบรรยากาศร่มรื่นของบ้านสวน อากาศไม่ร้อนเพราะเริ่มเข้าสู่ฤดูฝนเต็มที ทำให้หนังตาของหนูเริ่มหนักอึ้งและเปิดลงช้า ๆ

หนูสะดุ้งตัวตื่นขึ้นมานอนมองเพดานบ้าน ก่อนขันตัวเองจากแหย่งไม้สักขยี้ตาเล็กน้อยเพื่อปรับสายตา พบว่าเป็นเวลาเย็นมากแล้ว เพราะได้ยินเสียงของแม่เปิดประตูมุ้งลวดเข้ามาในบ้าน แม่กลับจากที่ทำงาน ก่อนวางกระเป๋าลงที่เก้าอี้ไม้สักข้างแหย่งที่หนูนอน หนูนึกได้ทันทีว่าซื้อไอศรีมโบราณรสกะทิมาให้แม่ในช่วงเช้า ซึ่งแช่อยู่ในตู้เย็นและบอกแม่เป็นที่เรียบร้อย แม่ทำงานมาร้อน ๆ เหนื่อย ๆ จึงขอตัวไปอาบน้ำก่อน

หลังจากอาบน้ำเสร็จเรียบร้อย แม่กำลังจะเดินไปคุยสารทุกข์สุกดิบกับพี่สาวตัวเองหลังบ้าน หนูเดินเข้าครัวพอดี จึงเล่าเรื่องคุณลุงขายไอศกรีมโบราณให้แม่ฟัง เพราะไม่เห็นคนขายไอศกรีมโบราณมาสักพักใหญ่แล้ว แม่จึงเล่าให้หนูฟังเพิ่มเติมเรื่องคนขายไอศกรีมสมัยแม่ยังเป็นเด็ก

แม่เล่าว่าสมัยแม่ยังเป็นเด็กอายุเท่าหนู คุณลุงคนขายไอศรีมโบราณไม่ได้เข็นรถขายแค่ไอติมตัดโบราณ แต่จะเข็นรถขายไอศรีมหลอดหรือไอศกรีมถังด้วยการใส่น้ำอัดลมหลากสี น้ำเขียว น้ำแดง น้ำส้มลงแช่เย็นไปในหลอดสเตนเลสทรงกระบอก และยกขึ้นมาขายแยกจากตัวถังสเตนเลสทรงกลมได้ นอกจากเข็นรถไอศรีมหลอดขายแล้ว ยังเข็นรถไอศรีมใส่โคนและไอศรีมใส่ขนมปังขายอีกด้วย

แม่เล่าจบก็เดินไปเปิดตู้เย็น เปิดช่องแช่แข็งชั้นบนออก ก่อนหยิบไอติมตัดรสกะทิออกมาให้ตัวเองและหยิบรสนมเย็นออกมาให้หนู หนูยิ้มแล้วยื่นมือรับไอติมตัดรสนมเย็นมาจากแม่ ก่อนถามต่อ

“แม่รู้ได้อย่างไรจ๊ะว่าหนูจะกินรสนมเย็นก่อน” แม่กัดไอติมตัดรสกะทิหนึ่งคำ หลับตาพริ้มท่าทางดูสดชื่น ก่อนตอบ

“เพราะว่าหนูจะชอบเก็บของโปรดไว้กินทีหลัง เวลาไปกินอะไรกับใครที่ไหนระวังจะโดนแย่งเอานะลูก” หนูยิ้มรับ แม่กัดไอติมอีกคำหนึ่ง ก่อนเดินออกประตูครัวไปนั่งคุยกับป้ากล้วย หนูกัดไอติมสีชมพูคำหนึ่ง ก่อนหันไปหายายที่ลืมตาตื่นขึ้นมาดูรายการที่ฉายในโทรทัศน์

หนูลากเก้าอี้ที่สอดอยู่ข้างใต้โต๊ะกินข้าวไม้สักออกมา แล้วนั่งลงข้างยายเหมือนเมื่อเช้า หนูนั่งกินไอศรีมนมเย็นจนหมดแท่ง จึงเดินไปทิ้งไม้ลงถังขยะที่อยู่นอกประตูครัวก่อนเดินกลับเข้ามาหายายและนั่งลงข้างแกอีกครั้ง พอนึกถึงตอนตัวเองทำมะม่วงกวน

กับยายตอนเด็ก ๆ ก็นึกเรื่องลอดช่องที่ยายชอบทำให้กินอยู่บ่อย ๆ เมื่อตอนเด็ก ๆ ขึ้นมาได้อีกเรื่องหนึ่ง

ลอดช่อง คือ ขนมไทยโบราณ มีอีกชื่อเรียกหนึ่งคือนกปล่อย เพราะมีลักษณะคล้ายมูลนกตอนปล่อยลงมา ตัวขนมทำจากแป้งข้าวเจ้า ใส่ใบเตยสีเขียว ย้อมจนตัวขนมเป็นสีเขียว กดตัวขนมให้เป็นเส้นด้วยกระโปะลอดช่อง นิยมกินคู่กับน้ำกะทิและเติมน้ำแข็งให้สดชื่น นอกจากเติมกะทิและน้ำแข็ง คนไทยบางคนยังนิยมใส่แตงไทย เผือกนึ่ง ข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวขาวและลูกชิดลงไปด้วย

“ยายยังจำวิธีทำลอดช่องได้อยู่ไหม หนูอยากกินลอดช่อง อากาศร้อน ๆ ยายทำให้หนูกินหน่อยได้ไหมจ๊ะ” หนูพูดเย้ายาย ยายตอบกลับมาสั้น ๆ

“เอ็งจะกินก็ไปผ่ามะพร้าว คั้นหัวกะทิ หางกะทิแยกไว้สิ แล้วข้าจะทำให้กิน” หนูหัวเราะในลำคอกับตัวเองเบา ๆ ก่อนตอบยาย พลางคิดในใจไปว่า *‘เดี๋ยวนี้ใครเขานั่งคั้นหัวกะทิ หางกะทิอยู่กัน เขาใช้แบบกล่องกันหมดแล้ว’*

“ไม่อยากกินแล้ว อยากคุยกับยายมากกว่า” ยายใช้มือกระชับ ผ้าห่มบนตักขึ้นมาคลุมหน้าอกให้แน่นขึ้น คล้ายคนอ่อนเพลียใกล้จะหลับเต็มที

“ไม่คุยละ ข้าจะนอนแล้ว”

“โธ่ อะไรกัน จะหนีหลานไปนอนอีกแล้ว ตกลงจะทำลอดช่อง ให้หนูกินไหมนี่” หนูทดลองวนกลับมาถามเรื่องเดิมซ้ำอีกครั้ง อยากรู้เสียจริงว่ายายจะตอบกลับว่าอะไร

“เอ็งไปถามแม่กล้วยไปว่ากระโปะลอดช่องยังอยู่ไหม” หนูคิดว่ายายคงพูดเล่น เพราะแกลุกเดินเหินไปไหนมาไหนไม่คล่องเหมือนสมัยก่อนแล้ว ลุกมาทำลอดช่องให้หลานยิ่งแล้วใหญ่ เห็นทีถ้าทำได้ หนูคงต้องอุ้มยายในลักษณะคล้ายเชิดหุ่นกระบอกชักใยแน่ หนูกำลังจะเดินผ่านไปทางหลังบ้าน เพื่อเดินไปหาแม่กับป้ากล้วย ยายพูดเบา ๆ ตามหลังมา

“ถ้ายายทำไหว ยายจะทำให้กินนะลูก”

พอเห็นยายสนใจโทรทัศน์มากกว่าตอบคำถามของหนูแล้ว จึงปล่อยให้แกพักผ่อนตามสบายของแกดีกว่า

หนูกึ่งเดินกึ่งวิ่งกระโดดไปทางหลังบ้าน ยิ้มมุมปากก่อนฉีกยิ้มกว้าง รู้สึกอบอุ่นใจ พลางคิดว่าถึงแม้ยายจะแก่ลงทุกวัน ลุกเดิน หยับจับสิ่งของไม่ได้เหมือนสมัยก่อน แต่แกมีความคิดอยากจะทำอาหารมื้ออร่อย ขนมที่ถนัดให้ลูกให้หลานกินเหมือนวันวาน นับว่าแกยังรักและคิดถึงลูกหลานอยู่เสมอ พอยายพูดถึงกระโปะลอดช่อง

หนูก็อยากจะเห็นของจริงสักครั้งเหมือนกัน ถ้ายายพูดถึงขึ้นมา แสดงว่ายังมีเครื่องใช้ของจริงอยู่ในบ้านสวนของเรา หนูกึ่งเดินกึ่งกระโดดไปจนถึงโต๊ะไม้สักตัวยาว แต่ไม่เห็นแม่กับป้านั่งอยู่ จึงเดินต่อไปอีกสามสี่ก้าว เห็นแม่กับป้ากล้วยนั่งอยู่ที่โต๊ะม้าหินอ่อนทรงกลมหลังบ้าน ทั้งคู่กำลังสนทนาพาทีกันอยู่ หนูจึงขอเข้าร่วมวงสนทนาด้วยอีกคน

“ป้ากล้วย วันนี้หนูถามยายเล่น ๆ กะจะให้แกทำลอดช่องให้กิน” ป้ากล้วยพูดสวนขึ้นมาทันที

“โถ ยายทำไม่ไหวแล้วละลูก ไปซื้อกินเถอะ” หนูหัวเราะ ก่อนพูดต่อ

“ไม่ได้อยากกินจริง ๆ หรอกค่ะ แต่เห็นยายบอกให้หนูมาถาม ป้าว่ายังเก็บกระโปะลอดช่องไว้อยู่ไหม” ป้ากล้วยเกาหัวดังแกรก ๆ เพราะนึกไม่ออกว่าเก็บไว้ตรงไหน แม่จึงพูดเสริม

“โธ่พี่กล้วย กระโปะลอดช่องเก็บอยู่ในตู้กับข้าวก่อนออกประตูครัวไง” พูดจบ ป้ากล้วยทำหน้าเหมือนนึกออก จึงลุกขึ้นเดินไปหยิบเอามาให้ หนูนั่งคอยอย่างใจจดใจจ่อ อยากรู้ว่า ‘กระโปะลอดช่อง’ ที่ยายพูดถึงหน้าตาเป็นอย่างไร

ป้ากล้วยเดินกลับมาจากประตูครัว ถือหม้อสเตนเลสใบหนึ่งติดมือมาด้วย ก่อนยื่นให้หนูดู มันเป็นหม้อสเตนเลสเก่า ๆ ทรงกลมใบหนึ่ง เจาะรูกลม ๆ เล็ก ๆ หลายรูไว้ที่ก้นหม้อ แม่เห็นหนูหยิบพลิกไปพลิกมาเพราะความสงสัย จึงอธิบายให้ฟัง

“ที่หนูถืออยู่เรียกว่า กระโปะลอดช่อง มีชื่อเรียกอีกสามชื่อ คือ ที่ทำตัวลอดช่อง ที่เคาะลอดช่องและกะลาลอดช่อง กระโปะลอดช่องเป็นเครื่องมือทำเส้นลอดช่องตามชื่อเครื่องมือ แต่เดิมตัวฐานทำจากกะลามะพร้าว เจาะรูให้กลมคละขนาดเล็กและใหญ่ตามที่เราต้องการ ก่อนเอาตัวฐานไปผูกติดกับไม้ไผ่ผ่าสองซีกในลักษณะขนาบข้าง เพื่อวางกับปากหม้อสำหรับรองเส้นลอดช่องให้พอดี”

กระโปะลอดช่อง

แม่อธิบายให้หนูฟังอย่างกระชับ เมื่อนึกภาพตามถึงวิธีการทำเส้นลอดช่องก็เข้าใจได้ไม่ยาก เพราะมีเครื่องมือของจริงอยู่ตรงหน้าแล้ว เพียงแต่ดูเก่าไม้ไผ่ผ่าซีกติดด้านข้างก็หลุดร่อนจนหมดแล้วเท่านั้น

“เอ ว่าแต่แม่กับป้ายังจำวิธีทำลอดช่องได้อยู่ไหมคะ หนูจำได้ว่าเคยกินฝีมือยาย แต่ไม่เคยลงมือทำเอง”

ป้ากล้วยอธิบายวิธีการทำลอดช่องตามแบบฉบับของป้ากล้วยแกการันตีว่าหนูจะเข้าใจง่ายแน่นอน

“วิธีทำลอดช่องไม่ยากเลยลูกน้ำ สิ่งที่หนูต้องเตรียม คือ กระโปะลอดช่อง หม้อแกงหรือกระทะทองเหลืองสำหรับใส่ลอดช่องที่ถูกกดเป็นเส้นผ่านกระโปะ-ลอดช่อง ส่วนวัตถุดิบทำตัวลอดช่องจะมีแป้งข้าวเจ้า ใบเตย น้ำปูนใส น้ำผสมน้ำแข็ง วัตถุดิบทำน้ำกะทิจะมีหัวกะทิ น้ำตาลมะพร้าว ใบเตย เกลือป่น เทียนอบขนมสำหรับอบควันเทียนกลิ่นจะได้หอมน่ากิน แต่ถ้าไม่มีก็ไม่ต้องใส่ ก็จะเป็นแค่ลอดช่องน้ำกะทิไม่อบควันเทียน วิธีทำน้ำกะทิลองช่องก็ง่ายนิดเดียว หนูเตรียมหม้อแกงตั้งเตาแก๊ส ใส่หัวกะทิ น้ำตาลมะพร้าว ใบเตยมัด...”

ลอดช่องน้ำกะทิ

หนูฟังป้าอธิบายวิธีการทำลอดช่องตามแบบฉบับของแก ซึ่งป้ากล้วยรับประกันว่าหนูจะสามารถเข้าใจง่ายดายแน่นอน แต่เท่าที่หนูฟังมาทั้งหมดนี้หนูจำได้แค่เพียงเครื่องใช้ทำลอดช่องเท่านั้น

ป้ากล้วยเห็นหนูไม่ตอบแกมาสักพัก จึงถามต่อ

“หนูเข้าใจแล้วใช่ไหมลูก ง่ายนิดเดียว เห็นไหม” แกเน้นย้ำคำว่า ‘ง่ายนิดเดียว’ เป็นพิเศษ หนูยิ้มแห้งและตอบกลับสั้น ๆ

“ค่ะ” ป้ากล้วยสบโอกาสจึงพูดขึ้นมาอีกประโยคหนึ่ง ทำให้หนูรู้สึกเหมือนตัวเองกำลังนั่งฟังพระเทศก์ เพราะถึงแม้ว่าจะฟังดูเหมือนเข้าใจ แต่เนื้อแท้จริง ๆ แล้วก็ไม่ค่อยเข้าใจอยู่ดี

“ไว้วันหลังป้าจะอธิบายวิธีทำทับทิมกรอบให้หนูฟังละกันนะ” หนูมองหน้าแม่เพื่อขอความช่วยเหลือ แม่ยิ้มให้ ก่อนหันไปคุยกับป้ากล้วยเรื่องอื่นต่อ

“เออ พี่กล้วย ปรางเห็นว่าข้างโทรทัศน์มีมะม่วงกวนอยู่ในกล่องด้วย พี่เป็นคนซื้อเหรอ หรือมีใครมาเยี่ยมแม่”

“พี่ซื้อเอง จะมีใครมาเยี่ยมแม่ได้บ่อย ๆ เห็นทีคนที่ดูแลอยู่หลัก ๆ จะเป็นเราสองคนหัวกับท้ายนี่แหละ ไอ้บุ๋ม ไอ้เลื่อน...”

หนูสบโอกาสเห็นว่าป้ากล้วยคงคุยเรื่องพี่ ๆ น้อง ๆ ของตัวเองกับแม่อีกยาว เลยแอบย่องออกมา เดินกลับเข้าบ้านผ่านห้องครัวที่ยายนอนหลับปุ๋ยบนเก้าอี้โยกของตาไปแล้ว จึงเข้าไปลดเสียงโทรทัศน์และเดินไปหน้าบ้าน

วันนี้เป็นแค่วันว่าง ๆ สุดแสนจะธรรมดาวันหนึ่ง หนูเดินออกไปหน้าบ้านให้อาหารปลาคาร์ฟในบ่อปลา รดน้ำต้นไม้ ปิดประตูไม้ลงกลอน ปิดประตูมุ้งลวดหน้าบ้านอีกชั้นหนึ่ง แล้วล้มตัวลงนอนบนแหย่งไม้สักหน้าบ้าน มองเพดานบ้านแล้วนับจำนวนแผ่นเพดานที่ปูด้านบนที่มีอยู่สิบเอ็ดแผ่นช้า ๆ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า หก... ยังไม่ทันนับถึงเจ็ดดีหนูก็หาวหวอด ๆ ตัดสินใจเลิกนับเพดาน แล้วข่มตาหลับลงดีกว่า

บทที่ ๑๔
ม. ม้าคึกคัก ย. ยักษ์คือยาย

กริ๊ง กริ๊ง กริ๊ง กริ๊ง

หนูลืมตาโพลง ชันตัวเองขึ้นมาจากแหย่งไม้สักที่นอนอยู่ เพราะหูได้ยินเสียงเหมือนโลหะกระทบกับพื้นกระเบื้องในห้องครัว หนูแหงนหน้ามองนาฬิกาพังงาวงเดือนของตา จึงรู้ว่าเป็นเวลาตีหนึ่งกว่า ๆ แม่ที่นอนอยู่บนเสื่อข้าง ๆ ก็ชันตัวเองลุกมาเหมือนกัน ก่อนมุ่งหน้าเดินไปตามที่มาของเสียงด้วยความสงสัยระคนสนใจหนูกระเด้งตัวจากแหย่งไม้สักเดินตามหลังแม่ไปติด ๆ

สองคนแม่ลูกเดินเข้าครัวไปได้ไม่นาน กวาดสายตามองไปเกือบสุดปลายครัวพบหญิงชราสวมเสื้อคอกระเช้าและผ้าถุงสีพื้นกำลังยืนจังก้าต่อหน้างูเขียวหางไหม้ตัวหนึ่งหลังบานประตูออกครัวไปหลังบ้านหญิงชราที่อายุน้อยกว่าอีกคนหนึ่งกำลังยืนดูเหตุการณ์อยู่ หนูกับแม่เดินเข้าไปใกล้อีกนิดจึงเห็นว่าบนพื้นกระเบื้องสีเลือดหมูมีมีดพร้าสั้นและซากงูเขียวหางไหม้เคราะห์ร้ายอีกตัวหนึ่งถูกฟันขาดเป็นสองท่อน คาดการณ์ว่ายายคงเป็นคนฟันแน่นอน เพราะยายไม่ชอบให้มี ‘งูเงี้ยวเขี้ยวขอ’ และสัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ เข้ามาในตัวบ้าน

“มึงจะออกไปดี ๆ หรือจะให้กูฟันมึงขาดเป็นสองท่อนอีกตัว” ในขณะที่ยาย ป้ากล้วย แม่และหนูยืนจ้องอยู่กับงูเขียวหางไหม้ อีกตัวอยู่นานสองนาน ยายจึงตะเบ็งเสียงอย่างขุ่นเคือง ยายและคนอายุเท่าแกจะพูดคำหยาบเวลาหัวเสียทุกครั้งไป งูเขียวหางไหม้ตัวนั้นคงรักตัวกลัวตายหรือกลัวยายของหนูน่าดู มันเลือกที่จะเอาตัวรอด เลื้อยขดไปมาออกทางประตูครัวและเลื้อยหายไปในสวน โดยมีเราสี่คนเดินตามหลังมันไปด้วย เพื่อให้แน่ใจว่ามันจะไม่ย้อนกลับมาอีก

เมื่อเห็นว่างูตัวนั้นเลื้อยไปไกลมากแล้ว เราทั้งสี่คนจึงจัดแจงเดินเรียงแถวบนแผ่นคอนกรีตเล็ก ๆ เข้ามาในตัวบ้าน หนูเดินผ่านซากงูเขียวหางไหม้ที่ไร้ชีวิต ลำตัวขาดเป็นสองท่อน ส่วนหัวและลำตัวส่วนหนึ่งสีเขียวอื๋อนอนแน่นิ่งอยู่ใกล้กับเก้าอี้นั่งยองของตา ตั้งอยู่ข้างเตาแก๊สฝั่งซ้ายมือ ส่วนลำตัวสีเขียวอื๋อไปจนสุดโคนหางสีน้ำตาลเข้มอยู่ใกล้ชั้นวางหม้อหุงข้าวทางขวามือ คิดแล้วก็เวทนางูเขียวตัวนี้มันคงหิวและได้กลิ่นอาหาร จนพาเพื่อนมากินหนูที่วิ่งอยู่ตามชื่อบ้าน แต่โชคร้ายที่เลือกบ้านหลังนี้ เพราะเจ้าของบ้านอย่างยายเกลียดสัตว์เลื้อยคลานและไม่พอใจเป็นอย่างมาก หากวันใดวันหนึ่งสัตว์เลื้อยคลานเยื้องย่างเข้ามาในตัวบ้าน ยายที่พกมีดพร้าสั้นติดตัวไว้ตลอดจะฟันฉับให้ขาดเป็นสองท่อนทุกครั้ง และครั้งนี้ก็เหมือนกัน

แม่ดันหลังให้หนูกลับไปนอนพักผ่อน เมื่อเดินผ่านโต๊ะกินข้าวจะมีนาฬิกาแขวนผนังทรงกลมอยู่เรือนหนึ่ง จึงเห็นว่าเป็นเวลาตีหนึ่งสิบห้านาที เหตุการณ์ทั้งหมดผ่านไปเพียงสิบห้านาที แต่บรรยากาศความโกรธเคืองและขึงขังของยายยังคงกรุ่นอยู่ในสีหน้า แววตาและคำพูด หนูเห็นว่ายังไม่เช้าดีจึงตัดสินใจกลับไปนอนดีกว่า เพราะตัวเองง่วงจนตาจะปิด แต่เพราะความสงสัยแท้ ๆ จึงสามารถอยู่ได้โดยตายังเบิกกว้างอยู่เล็กน้อย ระหว่างเดินกลับไปนอนหนูก็ได้ยินยายกำชับแม่กับป้ากล้วยอยู่ในครัว

“แม่กล้วย เดี๋ยวเอ็งเอาซากงูไปทิ้งที่ท้ายสวนนะ กลบฝังดินให้มันด้วย ข้าไม่ได้อยากให้มันตายนักหรอก”

“จ้ะแม่”

“ส่วนเอ็ง แม่ปรางเช็ดเลือดเก็บมีดพร้าไปวางไว้ให้ข้าอย่างเก่าด้วย เวลาใช้งานจะได้สะดวก ข้าจะไปนอนแล้ว”

“ได้จ้ะแม่”

หนูล้มตัวลงบนแหย่งไม้สักตามเดิม ตานอนมองเพดานบ้าน ก่อนนึกถึงเหตุการณ์ที่คล้าย ๆ กันอยู่บ้างตอนตนเองอายุสิบปี เนื่องจากบ้านสวนของหนูตามชื่อเรียกคืออยู่ใกล้กับสวนผลไม้เชิงผสมผสาน ซึ่งสวนอยู่หลังบ้าน เป็นธรรมดาที่สัตว์เลื้อยคลานนานาชนิดจะแวะเวียนมาเยี่ยมเยียนโดยไม่ขออนุญาตจากเจ้าของบ้านก่อน หนูเคยอยู่ในเหตุการณ์ที่ยายไล่ตะเพิดและฟันงูขาดเป็นสองท่อนมาก่อน เท่าที่จำความได้ตอนนั้น งูหลามตัวใหญ่มีเกล็ดรูปสามเหลี่ยมสีน้ำตาลเข้มตัวหนึ่ง เลื้อยผ่านรูกำแพงบ้านข้างห้องน้ำใกล้บันได

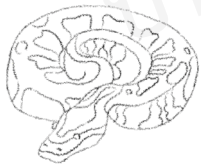
ขึ้นดาดฟ้าเข้ามาในช่วงเย็น แม่อาบน้ำเสร็จออกมาจากห้องน้ำ พี่ดื้อกำลังจะเดินเข้าไปอาบต่อ เห็นงูหลามเข้าจึงตะโกนเรียกยายที่นั่งดูโทรทัศน์กับตาและหนูอยู่ถัดจากโต๊ะกินข้าวในครัว

“ย่า งูหลามเข้าบ้าน งูหลามเข้าบ้าน”

ยายจึงคว้ามีดพร้าสั้นเล่มเดิมเดินดุ่ม ๆ มาที่ข้างห้องน้ำ หนูเดินตามมาดูด้วย เห็นยายดึงประตูไม้เข้ามาปิดกับตัวห้องน้ำ เพื่อให้เห็นตัวงูมากที่สุด พอเห็นว่างูหลามกำลังหันลำตัวกลับเพื่อออกจากตัวบ้านผ่านรูกำแพงไป ยายก็เงื้อมือเหนือหัวแก ก่อนใช้มีดพร้าสั้นฟันฉับลงกลางหลังงูหลามตัวนั้นเข้าหนึ่งที ด้วยความคมของใบมีดทำให้งูหลามที่กำลังเอี้ยวตัวกลับออกไปด้านนอกบ้านขาดเป็นสองท่อน งูหลามตัวนั้นจึงตายคาคมมีดของยายในทันที ในตอนนั้นพวกลุง ๆ อย่างลุงปราบ ลุงล้อ ลุงเลื่อนมาเยี่ยมยายกับตาพอดีจึงช่วยกันขนซากงูหลามใส่ถุงพลาสติกสีดำ พากันยกเดินออกไปในสวน ก่อนขุดหลุมฝังซากงูหลามไว้ที่ท้ายสวนยายม้อย

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่หนูพอจะนึกออก วันหนึ่งหนูกำลังเตรียมตัวอาบน้ำในช่วงเย็นที่ห้องน้ำใกล้กับบันไดขึ้นดาดฟ้าห้องเดิม ขณะที่กำลังเอื้อมมือดึงกลอนประตูห้องน้ำปิด หูก็ได้ยินเสียงของตกดังตุ้บ คาดว่าเป็นเสียงลูกบอลยางสีขาวดำที่เคยเล่นกับพี่โนชและพี่ดื้อตกลงมาหนูจึงถอยหลังเดินออกมาก่อนแง้มประตูดูจึงพบว่าคราวนี้เป็นงูเหลือมสีน้ำตาลตัวเขื่องตัวหนึ่ง มีลายข้าวหลามตัดบนลำตัวกำลังเลื้อยออกไปจากตัวบ้าน หนูคิดว่าตอนแรกมันคงเลื้อยเข้ามา พอเห็นหนูเปิดไฟ เตรียมอาบน้ำจึงหันลำตัวกลับออกไปผ่านรูกำแพงข้างห้องน้ำ หนูตกใจอยู่บ้างเพราะไม่เคยเห็นงูเหลือมใกล้ ๆ แบบนี้มาก่อนและนึกเวทนาขึ้นมา หากบอกยายงูเหลือมตัวนี้ต้องถูกยายฟันขาดเป็นสองท่อนเหมือนงูหลามและงูเขียวหางไหม้ตัวนั้นก็เป็นได้ หนูจึงตัดสินใจไม่บอกและปล่อยให้งูเหลือมตัวนี้เลื้อยออกไปจนพ้นรูกำแพง

หนูนึกถึงเหตุการณ์ฟันงูขาดเป็นสองท่อนของยายก็เกิดขนลุกขนพองขึ้นมา เพราะหนูรู้ว่าเวลายายโกรธเคืองแกจะน่ากลัวมาก แกจะใจดีก็เฉพาะกับพืชผักสวนครัว ต้นไม้และผลไม้ในสวนยายม้อยเท่านั้น ยายเกลียดสัตว์เลื้อยคลาน โดยเฉพาะงู เพราะยายเคยบอกหนูอยู่บ่อยครั้ง

“งูเป็นสัตว์ที่ชอบฉวยโอกาสเข้ามาลักกินขโมยกินหมูเห็ดเป็ดไก่ของยาย

กับคนละแวกบ้าน ยายเกลียดมันนัก ถึงแม้มันจะช่วยจับหนูบ้าน หนูนา กระรอก ที่มากินผลผลิตในสวนจะเป็นเรื่องที่ดี แต่มาลักกินสัตว์ในบ้านถือเป็นขโมย”

ยายเคยบอกหนูแบบนั้นเป็นเพราะว่าส่วนหนึ่งแกกลัวว่านอกจากสัตว์เลี้ยงในบ้านจะได้รับบาดเจ็บแล้ว คนในบ้านที่เป็นลูกเป็นหลานก็จะได้รับบาดเจ็บหรือความเดือดร้อนจากงูหลากหลายสายพันธุ์ด้วย เมื่ออยู่ถูกที่งูก็จะทำหน้าที่ของมันได้ดีเฉกเช่นเพชฌฆาตสัตว์ฟันแทะที่เที่ยวกินผลผลิตในสวน หากอยู่ผิดที่จากเพชฌฆาตที่แสนดีก็กลับกลายเป็นหัวขโมยลักกินขโมยกินของชาวบ้านจนถูกเจ้าของบ้านแพ่นกบาลหรือฟันหลังแบะและมีจุดจบเหมือนงูเขียวหางไหม้ตัวนั้น

พอนึกถึงเหตุการณ์ฟันงูของยายก็นึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ยาย ดูเหมือน ‘ยักษ์’ ในสายตาของหนูขึ้นมาได้อีกหลายเรื่องด้วยกัน

หนูหลับตาลงพลางนึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในห้วงความคิด เหตุการณ์หนึ่งที่หนูนึกขึ้นมาได้ เห็นทีจะเป็นเหตุการณ์ที่หนูทะเลาะกับยาย เหตุเกิดจากความน้อยเนื้อต่ำใจที่หนูต้องรับหน้าที่งานบ้านแทบทุกอย่าง โดยที่ลูกพี่ลูกน้องของหนูที่มีอายุไล่เลี่ยกันไม่ต้องทำอะไรสักอย่าง ยายสอนให้หนูหัดล้างจานชาม ทำกับข้าวกับปลา กวาดบ้าน ถูบ้าน นำอาหารและน้ำใส่ถาดถวายพระในบ้านห้าจุด คือ ห้องพระด้านบนบ้านสองห้อง ซ้ายและขวา ศาลตายาย ศาลพระภูมิ และห้องนอนชั้นล่างห้องแรก ซึ่งทำเวียนไปทุกวัน โดยที่พี่ตื้อไม่เห็นต้องทำ หนูจึงเกิดน้อยใจขึ้นมา ขณะกำลังนั่งวาดรูปในกระดาษอยู่ที่ห้องนั่งเล่นหน้าบ้าน ยายสั่งให้หนูขึ้นไปลาข้าวพระเพราะเป็นเวลาเย็นมากแล้ว หนูที่น้อยใจเป็นทุนเดิมจึงลุกขึ้นยืนแสดงท่าทีไม่พอใจ จนยายที่นั่งอยู่บนแหย่งไม้สักข้างตาพูดขึ้นมา

“เออเว้ย แค่ลาข้าวพระ ไม่อยากทำก็ไม่ต้องทำ”

“หนูบอกเมื่อไรว่าไม่อยากทำ หนูเป็นคนทำทุกที”

หนูมองหน้ายายค้อน ทำหน้ามุ่ย เบะปากใส่ เดินลงส้นเท้าขึ้นไปบนบ้านเพื่อลาข้าวพระในห้องพระ

“เสสัง มังคะลา ยาจามิ” หนูตะโกนสุดเสียงให้ยายรู้ว่าหนูลาข้าวพระอย่างตั้งอกตั้งใจ พอลาข้าวพระห้องทางขวามือเสร็จ จึงลาห้องทางซ้ายมือต่อ

“เสสัง มังคะลา ยาจามิ”

หนูวางถาดข้าวพระลงในถาดโลหะลายดอกไม้หลากสีก่อนยกถาด เดินลงส้นไปทางศาลพระภูมิและศาลตายาย หนูรู้ว่ายายไม่ได้ยินที่หนูบอกลาข้าวพระ แต่หนูไม่สนใจและเลือกที่จะตะโกนลาเสียงดังอยู่ดี

จนหนูลงมาชั้นล่างของตัวบ้านและลาข้าวพระที่ห้องนอนชั้นล่างเป็นห้องสุดท้าย

“เสสัง มังคะลา ยาจามิ” พูดจบ หนูก็ได้ยินเสียงยายตะโกนมาจากห้องนั่งเล่น

“เออดี เอาข้าวไปให้หมาแล้วล้างถ้วยข้าวพระ ล้างถาดตากให้ดีด้วย พรุ่งนี้เอ็งต้องถวายต่อ”

หนูไม่อยากเชื่อหูตัวเอง ราวกับว่ายายไม่ได้สนใจในสิ่งที่หนูประชดประชันแกสักกระติ๊ดเดียว หนูอ่อนใจระคนน้อยใจกว่าเก่า แต่ก็ยอมเดินเข้าครัวล้างถ้วยข้าวพระ ล้างถาดและตากไว้ใกล้ ๆ ชั้นวางถ้วยโถโอชามใกล้อ่างล้างมือ

พอเดินกลับมาส่วนกลางบ้านก็เห็นว่าพี่ดื้อกลับมาจากโรงเรียนแล้ว หูเจ้ากรรมของเด็กขี้น้อยใจก็ได้ยินบทสนทนาของยายกับหลานชายสุดที่รักของยาย (คำว่า สุดที่รัก มักเป็นคำเปรียบเปรยที่คนในบ้านใช้กับคนใดคนหนึ่งเป็นที่โปรดปราน)

“หนูกลับมาแล้ว วันนี้มีอะไรกินเหรอย่า”

“วันนี้มีไข่เจียวหมูสับใส่หอมซอยกับฟักทองทอดของโปรดเอ็ง ไปคดข้าวกินเอา”

หนูคิดในใจอย่างขุ่นเคือง ฟักทองทอดไม่ได้มีแต่พี่ดื้อที่โปรดปรานสักหน่อย ด้วยบทสนทนาที่มีความสุขตรงหน้า เด็กหญิงตัวอ้วนที่น้อยใจเต็มประดาจึงเดินเข้าไปในห้องนั่งเล่นและพูดในสิ่งที่ตนเองต้องการจะพูด

“เพราะหนูเป็นน้องคนเล็กของบ้านและเป็นเด็กผู้หญิงใช่ไหม หนูถึงต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างแบบนี้”

ตากับยายและพี่ดื้อหันมามองหนูเป็นสายตาเดียวกัน คำพูดที่ไม่คาดคิดจากเด็กที่มีอายุเพียงสิบปี ทำให้ทั้งสามนิ่งเงียบอยู่พักหนึ่ง พี่ดื้อถอดกระเป๋านักเรียนวางลงบนโต๊ะกระจกตัวยาวในห้องนั่งเล่น ตาขยับตัวเล็กน้อย ส่วนยายขมวดคิ้วจนติดกันลักษณะดูคล้ายเวลาคนเราผูกโบ ก่อนเอี้ยวตัวมาตอบหนู

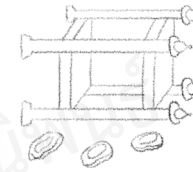
“ถ้าเอ็งโกรธที่ข้าสอนให้เอ็งทำเป็นทุกอย่างก็โกรธไป มีทักษะงานบ้านงานเรือนติดตัวไว้ดีกว่าทำอะไรไม่เป็น“

“พอเถิดแม่ หลานแค่น้อยใจ คงเห็นว่าไอ้ดื้อมันไม่ค่อยได้ทำอะไร ไอ้น้ำมันทำอยู่คนเดียว มันก็นึกโกรธน้อยใจเป็นธรรมดา”

ตาพูดปลอบหนู ก่อนหันมายิ้มให้หนูอย่างอ่อนโยน ว่าแล้วหลานชายสุดที่รักที่ยืนอยู่ในชุดนักเรียนเสื้อเชิ้ตขาว กางเกงขาสั้นสีดำก็เดินมาหาหนู

“ยายเขาก็สอนพี่เหมือนกัน ไม่ใช่แค่หนูหรอก”

พี่ดื้อยื่นมือมาจับแขนหนู แต่หนูสะบัดออก ด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจและบันดาลโทสะจึงหันหลังกลับ บริเวณประตูส่วนกลางของบ้านมีชั้นวางรองเท้าไม้สักสีน้ำตาลเข้มเตี้ย ๆ ตัวหนึ่งตั้งอยู่ หนูตัดสินใจใช้มือผลักชั้นวางรองเท้าให้คว่ำลงจนเสียงล้มดังโครม รองเท้าเล็ก ๆ หลายคู่ของหนูทั้งสีชมพู สีดำ สีแดงกระจัดกระจายไปตามแรงล้มของชั้นวาง หนูหยิบรองเท้าสีแดงขึ้นมาก่อนปาลงพื้นกระเบื้องโล่ง ๆ ในห้องนั่งเล่น ตาส่ายหัวเล็กน้อยพลางคิดไปว่าการกระทำของหนูเมื่อครู่ อาจก่อให้เกิดการปะทะคารมระหว่างยายกับหลานสาวได้ ตาจึงเสนอให้ยายเดินเข้าครัวไปพร้อมกับแก ตาจูงมือยายและพยายามพูดเกลี้ยกล่อมให้ยายใจเย็น ตลอดทางเดินผ่านชั้นวางรองเท้าที่ล้มระเนระนาดและตัวของหนูที่ยืนตัวแข็งทื่อด้วยความโกรธ มือสองข้างก็กำไว้แน่ ลูกพี่ลูกน้องที่ไม่รู้จะทำอย่างไรก็เดินผ่านหนูเข้าไปเหมือนกัน

พอเห็นว่าตากับยายและพี่ดื้อเดินเข้าไปในครัวเรียบร้อย หนูตัดสินใจเดินออกจากบ้าน คว้าขันน้ำสเตนเลสที่วางอยู่บนโอ่งลายมังกรหน้าบ้าน เดินข้ามสะพานข้ามคลองขึ้นถนนคอนกรีตและทิ้งตนเองนั่งลงในท่าขัดสมาธิบริเวณหน้าบ้านของเพื่อนบ้านฝั่งตรงกันข้าม หน้าบ้านหลังนี้เป็นบ้านของป้าเจ๊ก (ญาติฝั่งตา) หญิงชราอาศัยอยู่ตัวคนเดียวและขณะนี้ไม่อยู่บ้าน เพราะไฟในบ้านดับสนิท คาดว่าป้าเจ๊กคงไปตลาดเย็นแถวบ้าน หนูจึงถือโอกาสแสดงบทบาทของวนิพกหรือขอทานร้องเพลงให้ชาวบ้านในละแวกวัดฝางที่เดินทางผ่านไปมาหยอดเงินลงในขันสีเงินใบนี้

“ม. ม้าคึกคัก ย. ยักษ์คือยาย ของโปรดมากมาย หลานชายได้ไปหมด”

เวลาผ่านไปสักพักใหญ่หนูร้องเพลงไปเคาะขันน้ำไปพี่ดื้อเดินข้ามสะพานข้ามคลองขึ้นมาบนถนนคอนกรีต ก่อนเดินตรงเข้ามาหาหนู จากนั้นค่อย ๆ นั่งยอง ๆ แล้วตัดสินใจนั่งขัดสมาธิตรงหน้า

“ไปหนู เข้าไปกินข้าวกัน มานั่งทำอะไรคนเดียวตรงนี้” หนูสะบัดหน้าหนีแล้วร้องเพลงท่อนเดิมต่อไป

“ม. ม้าคึกคัก ย. ยักษ์คือยาย ของโปรดมากมาย หลานชายได้ไปหมด” หนูร้องเพลง

พร้อมเคาะขันไปพร้อมกัน

ก๊อง ก๊อง ก๊อง

เสียงขันน้ำสเตนเลสสีเงินกระทบกับพื้นคอนกรีตสีเทา พี่ดื้อถอนหายใจและตัดสินใจยึดขันน้ำไปจากมือของหนู หนูจึงหันมากอดอกและขยับตัวหนีแทน ลูกพี่ลูกน้องผู้ชายที่หนูตั้งฉายาให้ว่าหลานชายสุดที่รักของยายก็พูดขึ้น

“หนูจะโกรธพี่ก็ไม่แปลกนะ เพราะพี่ดื้อก็ไม่ค่อยได้ทำอะไรให้หนูเห็นเป็นชิ้นเป็นอันจริง ๆ แต่อย่าไปโกรธยายเขาเลยนะ ยายของหนูหรือย่าของพี่เขาสอนพี่ดื้อเหมือนกับที่สอนหนูนั่นแหละ”

เด็กหญิงตัวอ้วนจ้ำม่ำยังคงหันหน้าไปทางอื่น ไม่ยอมสบตากับลูกพี่ลูกน้องที่นั่งข้าง ๆ พี่ดื้อจึงอธิบายต่อ

“พี่พูดจริง ๆ นะ ย่าเขาสอนพี่เหมือนกับที่สอนหนูทุกอย่าง แต่พี่เกกมะเหรกเกเร เกียจคร้าน หาทางบิดพลิ้วที่แกสอนทุกอย่าง แกเลยเบื่อที่จะสอน พี่เลยดูเหมือนไม่ต้องทำอะไร หน้าที่ต่าง ๆ ในบ้านเลยไปตกอยู่ที่หนูแทน พี่ขอโทษ หลังจากนี้พี่จะปรับปรุงตัว จะช่วยงานบ้านน้องทุกอย่าง ดีไหม”

หนูหันหน้ามาสบตากับพี่ชายตัวดี เห็นว่าพี่ดื้อยื่นนิ้วก้อยออกมาพร้อมเกี่ยวทำสัญญาเหมือนที่เด็ก ๆ ชอบสัญญากัน หนูไม่รู้ว่าจะโกรธเคืองหรือน้อยใจไปอีกทำไมในเมื่อลูกพี่ลูกน้องที่หนูสนิทยอมปรับปรุงตัว ทั้งยังสัญญาว่าจะช่วยงานบ้านอีก หนูจึงยกนิ้วก้อยขึ้นไปเกี่ยวกับพี่ดื้อเป็นการทำสัญญาระหว่างกัน

“สัญญาแล้วนะ ห้ามคืนคำ ช่วยงานบ้านน้องเลย”

“สัญญาต้องเป็นสัญญาอยู่แล้วสิ ไปกินข้าวเย็นกัน มานั่งขอทานอยู่ตรงนี้เดี๋ยวโดนยายตีหลายทีพี่ไม่ช่วยนะ”

พี่ดื้อพูดจบก็ลุกขึ้นและพยุงตัวหนูให้เดินตามกลับเข้าไปในบ้าน วางขันน้ำบนโอ่งลายมังกรตามเดิม ก่อนช่วยหนูพลิกชั้นวางรองเท้าและจัดรองเท้าให้เข้าที่เหมือนเดิม หลังจากนั้นเราสองคนพี่น้องจึงค่อยเดินเข้าครัว

พอก้าวเท้าเข้าครัวก็เห็นตากับยายนั่งรออยู่ที่โต๊ะกินข้าวไม้สักตำแหน่งหัวโต๊ะท้ายโต๊ะเหมือนเดิม บนโต๊ะกินข้าวมีจานใส่ไข่เจียวหอมสับ ฟักทองทอดและข้าวสวยวางอยู่ หนูกับพี่ดื้อนั่งลงบนเก้าอี้ใกล้กับตา ตาเหลือบมามองหนูก่อนยิ้มให้และตักไข่เจียวหอมสับใส่ลงในจานข้าวสวยของหนู ก่อนตักกับอย่างเดียวกันลงในจาน

ของแก พี่ดื้อกับยายก็เริ่มตักกินเหมือนกัน บรรยากาศบนโต๊ะกินข้าวค่อนข้างเงียบฉี่ ได้ยินเพียงเสียงพัดลมที่ตั้งอยู่ข้างโต๊ะวางโทรทัศน์ดังฉิ่ง ๆ และได้กลิ่นของข้าวสวยร้อน ๆ หอมอ่อน ๆ กับไข่เจียวหอมสับและฟักทองทอดติดกลิ่นเค็มจากน้ำปลาและน้ำมันเท่านั้น เราสี่คนกินมื้อเย็นกันไปได้สักพัก ยายก็เป็นคนเริ่มทำลายบรรยากาศเงียบชวนวังเวงขึ้นมา

“เอ็งจะโกรธข้า ข้าไม่ว่าเอ็งหรอกนะ แต่ข้าอยากให้เอ็งรู้เอาไว้ว่าข้าอยากให้เอ็งมีทักษะและความรู้ติดตัว เวลาไปไหนมาไหนจะได้ไม่อดตาย ไม่อายชาวบ้านชาวเมืองเขา อีกอย่างหนึ่งข้าไม่ได้สอนแค่เอ็งคนเดียวเสียเมื่อไร ไอ้ลูกลิงที่โตกว่าเอ็งข้าก็สอนมาแล้ว”

“ใครเหรอย่า ลูกลิงที่ย่าว่า”

“ก็เอ็งนั่นแหละอย่ามาแชเชือน” ตากับพี่ดื้อหัวเราะอย่างขบขัน

“แต่เอ็งมันศรีธนญชัย น้องเอ็งมันซื่อ มันเลยเอาการเอางาน ไม่ขี้คร้านตัวเป็นขนเหมือนเอ็ง จนดูเหมือนเอ็งไม่ทำอะไร น้องมันเลยน้อยใจจนได้” ยายพูดจบ ทำท่าคล้ายจะแพ่นกบาลลูกพี่ลูกน้องตัวดีของหนู หนูก็ยิ้มออก

“โธ่ย่า หนูก็ขอโทษน้องแล้ว สัญญากับน้องเอาไว้แล้วด้วยว่าจะช่วยงานน้อง”

“สัญญาแล้ว ก็ต้องทำให้ได้ อย่าโกหกพกลมเข้าใจไหม” ยายกำชับ

“จ้า มา ๆ กินข้าวดีกว่านะย่านะ หนูป้อน อ้าปาก อ้ำ ๆ ” พี่ดื้อทำท่าจะป้อนข้าวยาย ยายจึงยกมือเขกหัวหลานชายตัวดีในที่สุด ทำให้หนูเลิกคิดน้อยใจและหัวเราะออกมาได้เต็มปอด

“ตาจ๋า ยายจ๋าหนูขอโทษที่ทำตัวไม่ดีใส่นะคะ” หนูยกมือไหว้ตากับยาย ตายกมือขึ้นลูบหัวหนูเบา ๆ ก่อนตอบ

“ไม่เป็นไรหรอกลูก ตากับยายเข้าใจ แล้วก็ไม่มีลูกหลานคนไหนเป็นคนโปรดสักคนนะลูก ทุกคนเท่าเทียมกันหมด ผิดก็ว่าไปตามผิด ถูกก็ว่าไปตามถูก สิ่งใดที่ทำแล้วดีก็จำแล้วนำไปปรับใช้เหมือนที่ยายสอน สิ่งใดที่ทำแล้วไม่ดีก็จำเอาไว้เพื่อหลีกหนีนะ”

หลังจากข้าวสวยร้อน ๆ และไข่เจียวหอมสับในจานหมดลง ก็ถึงตาของว่างหรือขนมอย่างง่ายประจำบ้านสวนหลังนี้ คือ ฟักทองทอดกรอบสีเหลืองทองกรอบนอกนุ่มใน รสชาติหวานมันกลมกล่อมรังสรรค์ด้วยฝีไม้ลายมือด้านอาหารคาวหวานของยาย ทุกคนในบ้านชื่นชอบกันทุกคน หนูกับพี่ดื้อและตาไม่รีรอคว้าหมับใส่ปากเคี้ยวอย่างเพลิดเพลิน โดยมียายคอยสมทบอยู่ห่าง ๆ ระหว่างกินฟักทองทอดอย่างเพลิดเพลิน พี่ดื้อก็นึกบางอย่างขึ้นมาได้ จึงเล่าให้หนูฟัง

“หนูอาจจะมองว่ายายดุเหมือนยักษ์ตามเพลงที่หนูร้องนะ”

พูดพลางใช้มือป้องใกล้หูของหนูแล้วว่าต่อ

“พี่ดื้อเองก็มองว่ายายดุเหมือนยักษ์เหมือนกัน พี่มีเรื่องจะเล่าให้ฟัง เขยิบเข้ามาใกล้ ๆ สิ”

หนูเขยิบตัวและเก้าอี้เข้าใกล้มากกว่าเดิม รอฟังเรื่องเล่า

ครั้งหนึ่งตอนพี่ดื้ออายุสิบปีเท่าหนู ลูกพี่ลูกน้องตัวดีคนนี้แอบหยิบเงินในกระปุกออมสินรูปศาลาไม้ของยายไปซื้อขนมที่ร้านโชห่วยหลังบ้านหลังเลิกเรียนทุกวัน วันละห้าบาท สิบบาท มากที่สุดคือวันละยี่สิบบาท วันหนึ่งเมื่อมีงานบุญ ผู้เฒ่าผู้แก่ละแวกบ้านรุ่นราวคราวเดียวกันกับยายก็ชักชวนยายทำบุญใส่ซอง ยายเดินขึ้นบ้านเปิดกระปุกออมสินรูปศาลาที่หัวเตียงของแกดู พบว่าเงินหายเกลี้ยงกระปุก จึงตามหาคนผิดในบ้านพร้อมก้านมะยมยายไล่ถามทุกคนในบ้านจนไล่มาถึงตัวของพี่ดื้อ หนแรกลูกพี่ลูกน้องปฏิเสธเพราะกลัวถูกตีที่ก้นหลายที จนยายต้องใช้กลอุบายพิเศษทำให้ยอมสารภาพผิด

“ถ้าหาตัวคนเอาเงินไปไม่ได้ ข้าจะเผาพริกเผาเกลือสาปแช่ง
แล้วบนตาขุนตาหลวงให้ช่วยหาคนผิด”

ครั้งนี้ยายใช้วิธีการบนตาขุนตาหลวงเหมือนเดิม พร้อมสาปแช่งด้วยการเผาพริกเผาเกลือเพิ่มเติมด้วย แต่ทำไปเพียงเพราะต้องการให้ลูกพี่ลูกน้องของหนูสารภาพผิด เพราะรู้ตัวคนทำเรียบร้อยแล้ว เนื่องจากกระปุกออมสินนี้ แต่เดิมเป็นของยาย แต่ยายยกให้พี่ดื้อ หากไม่ใช่คนอื่นที่แอบหยิบเงินในกระปุกไปก็ต้องเป็นเจ้าของกระปุกคนปัจจุบันแน่นอน ยายจึงทำทีหยิบเกลือหยิบพริกจากห้องครัวชั้นล่าง เดินขึ้นบันไดหน้าบ้านมาเผาบริเวณหน้าห้องพระชั้นบนของตัวบ้าน ยายหันหลังให้ หัวขโมยตัวดีจึงไม่เห็นว่ายายแกล้งเผาขี้เถ้าและธูปไปพลาง ทำปากขมุบขมิบคล้ายท่องมนต์ไปพลาง เมื่อเสร็จพิธีเผาพริกเผาเกลือแบบหลอกๆยายเดินผ่าส่วนกลางของบ้านชั้นบนไปทางดาดฟ้าในมือกำธูปไว้ห้าดอกจุดด้วยไฟแช็ก ปักลงกระถางธูปหน้าศาลพระภูมิ พนมมือสองข้างขึ้นจรดหน้าอก พูดเสียงดังฟังชัด

“ใครมันเป็นคนหยิบเงินจากกระปุกของข้าไป ตาขุนตาหลวงทำให้มันสารภาพด้วยเถิด”

ยายยกมือที่พนมขึ้นจรดหน้าผากแล้วเป่าลมผ่านเสียงดังฟู่ พร้อมพูดว่าเพี้ยง สิ้นเสียงเพี้ยงลงเพียงเสี้ยววินาที พี่ดื้อเดินตามยายด้านหลังตลอดการทำพิธีกรรมหลอก ๆ ก็ยอมรับสารภาพกับยายตามตรง

“หนูเป็นคนเอาเงินในกระปุกไปเอง ย่าอย่าแช่งหนูเลยนะ” ลูกพี่ลูกน้องยกมือไหว้ยายพร้อมน้ำตา ยายเดินเข้าไปหา แล้วค่อย ๆ ถาม

“เอาเงินไปซื้ออะไร”

“ขนมจ๊ะ หนูอยากกินขนม” พี่ดื้อตอบเสียงค่อย

“ทีหลังอยากได้อะไร เอ็งต้องบอก อย่าลักขโมยเข้าใจไหม” ยายบอก

“เอ็งไม่ต้องกลัวข้าไม่ได้ทำพิธีสาปแช่งบนบานศาลกล่าวจริง ๆ หรอก แค่จะจับคนทำผิด ในเมื่อเอ็งไม่ยอมรับสารภาพ มีแต่ต้องใช้วิธีนี้เท่านั้น” ยายว่า

“เอ้า ยืนกอดอกไว้ ข้าจะตีเอ็งทีเดียว แล้วจำเอาไว้ว่าเป็นเด็กเป็นเล็กอย่าโกหกพกลมอีก”

ลูกพี่ลูกน้องยืนกอดอกน้ำตาคลอเบ้าในชุดนักเรียน ยายเดินอ้อมไปด้านหลังหยิบก้านมะยมที่ถือติดตัวมาด้วยทุกที่ ง้างขึ้นสุดแขนและฟาดลงที่ก้นอย่างจังเป็นจำนวนหนึ่งที เสียงหวดก้านมะยมดังขวับ หลังจากนั้นเป็นต้นมาพี่ดื้อไม่เคยโกหกอีกเลย

หนูนึกถึงภาพเหตุการณ์ที่ตัวของหนูและลูกพี่ลูกน้องเห็นพ้องต้องกันว่ายายดูเหมือน ‘ยักษ์’ ในสายตาของเราทั้งคู่จนอมยิ้มออกมา กว่าจะรู้ตัวว่าตัวเองใช้ระยะเวลาคิดถึงภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตอยู่นาน ก็ตอนที่ได้ยินเสียงแม่ก้าวเท้ายาวดังฉับ ๆ มาล้มตัวลงนอนบนเสื่อตามเดิม

“ยังไม่นอนอีกหรือลูก เดี๋ยวนอนไม่พอ ขอบตาดำเป็นหมีแพนด้านะ”

“จ้าแม่ หนูคิดอะไรเพลินไปสักหน่อย”

“นอนได้แล้วลูก ยังไม่เช้าดีเลย”

หลังจากแม่บอกให้หนูข่มตาหลับเสียที เปลือกตาและร่างกายที่หนักอึ้งของหนูก็ทำงานรวดเร็วทันใจตามคำสั่งของแม่ และแล้วหนูก็ตกอยู่ในภวังค์ห้วงความฝันในที่สุด แต่น่าแปลกเสียจริง ชะรอยคืนนี้ดูท่าจะฝันร้าย คงเป็นเพราะหนูคิดถึงเหตุการณ์ที่ยายสั่งสอนตนเองและลูกพี่ลูกน้องมาแต่น้อย ทำให้เห็นภาพยายกลายเป็นยักษ์ตัวโตวิ่งไล่ไม่หยุดหย่อนและดูท่าว่าจะไม่เหน็ดเหนื่อยอีกด้วย

บทที่ ๑๕
ลูกหลานในบ้านสวน

วันหยุดปิดเทอมผ่านไปอย่างรวดเร็ว เหลือเวลาพักผ่อนหย่อนใจ เดินเล่น นั่งเล่น นอนเล่นในชุมชนวัดฝาง สวนยายม้อยและบ้านสวนของตนเองเพียงหนึ่งวันถ้วน หลังจากหมดวันนี้เป็นต้นไป เช้าวันรุ่งขึ้นหนูต้องเข้าเรียนปรับพื้นฐานเพราะได้เลื่อนชั้นเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่สี่อย่างเป็นทางการแล้ว

ตลอดระยะเวลาวันหยุดปิดเทอมที่หนูอาศัยอยู่ในบ้านสวนหลังนี้ สิ่งใดที่หนูไม่เคยได้สนใจมาเนิ่นนานหรือสิ่งใดที่หนูสนใจ แต่ไม่มีโอกาสให้ได้ศึกษา เพราะขะมักเขม้นอยู่กับการเล่าเรียน ทำงานกลุ่มและช่วยครูที่ปรึกษาทำสิ่งต่าง ๆ ในรั้วโรงเรียนมากกว่าในรั้วบ้าน พอสบโอกาสตั้งเป้าหมายกับตนเองว่าจะศึกษาเรื่องเครื่องใช้ทำสวน เครื่องใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้และเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานของตากับยาย นอกจากจะทำให้หนูได้พูดคุยกับคนในบ้านมากขึ้น การศึกษาเครื่องใช้ทั้งสามประเภทนี้ก็ทำให้หนูได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับบ้านสวนของตนเอง เรื่องตากับยาย เรื่องลูก ๆ หกคนของตากับยาย เรื่องราวในชุมชนวัดฝางจวบจนเรื่องราวภูมิหลังของตนเองว่ามีความเป็นมาอย่างไร นับตั้งแต่ถือกำเนิดและอาศัยอยู่ในบ้านสวนหลังนี้มาตั้งแต่เด็กจนโต

เช้านี้หนูตื่นแต่เช้าเพื่อลุกขึ้นมาสูดอากาศตอนเช้าตรู่ นั่งฟังเสียงนกกาที่บินผ่านไปมาจากหัวสวนยายม้อย ขณะนั่งรับลมอยู่ในศาลาไม้ริมคลอง ได้ยินเสียงนกกาเหว่า นกกระจิบ นกกระจาบบ้าน นกตีทองและอีกาส่งเสียงร้องแว่วผ่านไปมา เวลาบินข้ามชายคาบ้าน

เสียงน้ำในบ่อปลาคาร์ฟหน้าบ้านไหลเอื่อย ๆ สายลมเย็นพัด วูบไหวพาใบกระท้อนริมคลอง ดอกม่วงพวงครามที่ปลูกริมรั้วไหวลู่ตามลมเสียงดังแกรกกรากคล้ายคนหยิบกิ่งไม้ท่อนไม้มาสีกันจนเกิดเสียง สายลมพัดถูกกระดิ่งลมที่แหวนอยู่หน้าบ้านป้าตุ๊กติ๊กส่งเสียงดังกริ๊ง

จิ้งหรีด เรไร และจักจั่นยังคงร้องระงมอยู่บ้าง เพราะหน้าร้อนยังไม่จากบ้านสวน ไปไหนไกล

หนูลุกจากศาลาหน้าบ้านเดินกลับเข้าบ้านไปนั่งเล่นกับยายในครัว วันนี้ยายไม่ได้เปิดโทรทัศน์ดูเหมือนอย่างเคย แต่ยายเปิดวิทยุเครื่องเล็กสีดำของตาที่วางอยู่ข้างโทรทัศน์ขึ้นมาฟังเพลงแทน เสียงทำนองเพลงที่คุ้นหูดังเป็นจังหวะสนุกชวนคนฟังลุกมาขยับแข้งขยับขา ออกลีลาเต้นรำ

“ยามลมโชยมา พาใจหน่วงหนัก
คิดถึงรัก ครั้งก่อนนั้น เคยรัญจวน
ก่อนเราอยู่เคียงกัน
เคยสุขเคยสันต์ ชิดเชยชวน
ห่างกันสุดคร่ำครวญ
หนาวลมกลับหวนรักไกลกัน...”

เพลงวอนลมฝากรักของแม่ผึ้งหรือพุ่มพวง ดวงจันทร์ ราชินีเพลงลูกทุ่งลูกกรุงตลอดกาลของประเทศไทย ขับร้องผ่านวิทยุที่ยายกำลังเปิดฟัง พอถึงท่อนแม่ผึ้งฮัมเพลงดังลา ลา ลา ลั่นลา ลั่นลา ยายก็ฮัมเพลงตามด้วยร้องเพลงเบา ๆ คลอไปด้วย

“ลา ลา ลา ลั่นลา ลั่นลา อยู่แห่งไหนหรือลืมคู่ใจคนเก่าก่อน”

หนูทิ้งตัวนั่งลงบนพื้นครัวในท่าขัดสมาธิ สองมือบีบนวดต้นขาของยายขึ้นและลง ยายหันหน้ามามองก่อนฉีกยิ้มกว้างจนดวงตาคล้ายสระอิ ปากร้องเพลงคลอพร้อมกับมือที่วางอยู่บนที่พักแขนเก้าอี้โยกของตาก็แกว่งไกวเข้าออกเบา ๆ ตามจังหวะเพลงจนกระทั่งจบ เพลงอื่นที่ขับร้องด้วยเสียงของแม่ผึ้งก็บรรเลงต่อไปผ่านวิทยุ

“วันนี้ยายตื่นเช้าจัง อารมณ์ดีกว่าทุกวันด้วยนะ” หนูพูดพลางขยับมือนวดขายาย

“เอ็งก็ตื่นเช้า สงสัยวันนี้ฝนจะตก” หนูหัวเราะ ก่อนตอบโต้ยายกลับบ้าง

“ปกติหนูก็ตื่นเช้า แค่สายเป็นบางวันเอง” ยายยกมือเขกหัวหนูเบา ๆ ก่อนพูดต่อ

“เพลงเมื่อตะกี้นี้ ข้าเปิดฟังบ่อย ๆ ตอนตาเอ็งไปทำงานที่ต่างประเทศกับกรมอู่ทหารเรือ”

หนูตั้งใจฟังยายเล่า ยายบอกว่าเนื้อหาของเพลงวอนลมฝากรักเกี่ยวกับผู้หญิงคนหนึ่งที่คิดถึงชายคนรักอยู่เสมอ เมื่ออยู่ห่างไกลกันก็มักจะขอให้สายลมที่พัดผ่านมาพัดพาชายคู่รักของตนกลับมานอนกกนอนกอดและอยู่ด้วยกันอีกครั้ง พอหนูฟังจบจึงเข้าใจทันทีว่าทำไมยายถึงติดใจเพลงนี้ ภาพเหตุการณ์และความทรงจำที่ป้า ๆ กับแม่

และยายเล่าให้หนูฟังอยู่บ่อย ๆ ว่าตาไปทำงานกับกรมอู่ทหารเรือและอาสาเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศชั่วครั้งชั่วคราว พอตาเดินทางไปทำงานต่างประเทศก็ไปเป็นเดือน ๆ ระยะเวลาโดยรวมคือสองสามเดือนจึงจะกลับมาทำงานที่ประเทศไทย ยายที่แต่งงานกับตาและมีลูกถึงหกคน ภรรยาที่ต้องเลี้ยงลูกหกคนตามลำพังจึงคิดถึงสามีที่อยู่ห่างหูห่างตาเป็นธรรมดา เมื่อยายเปิดวิทยุของตาฟัง จึงอยากฝากให้สายลมหอบหิ้วความรักและความคิดถึงที่ยายมีไปฝากตา และหวังให้สายลมพาตากลับมาหายายให้ชื่นใจ

ตาประกอบอาชีพเป็นช่างไม้ ส่วนยายเป็นชาวสวน ตากับยายถือเป็นผู้มีพระคุณและเป็นพ่อแม่ลำดับที่สองของหนู รองจากพ่อมิตรและแม่ปราง ทั้งสองคนคอยเลี้ยงดูและสั่งสอนหนูกับพี่ชายอีกสองคนของหนู คือ พี่โนชกับพี่ดื้อ มาเป็นอย่างดี

ด้วยนิสัยที่มีคารมดี อารมณ์เย็นและมีเหตุผลในการทำสิ่งต่าง ๆ ของตา ตาจึงคอยสอนให้หนูเป็นคนอารมณ์เย็น มีสติและใช้เหตุผลเป็นที่ตั้งในการคิด พูดและปฏิบัติต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ยายจะเป็นขั้วตรงข้ามกับตา เพราะยายเป็นคนเด็ดเดี่ยว อารมณ์ร้อนและไม่ยอมใคร สิ่งที่ยายคอยพร่ำบอกและสอนหนูอยู่เสมอ คือ อย่ายอมให้ตนเองถูกกดขี่และเอารัดเอาเปรียบ

เมื่อมีเวลาอยู่กับตากับยายที่บ้านสวนหลังนี้มาตั้งแต่ยังเล็ก หนูจึงได้ซึมซับลักษณะท่าทาง ความคิดความอ่านและได้รับองค์ความรู้กับทักษะเฉพาะด้านที่เป็นเครื่องยืนยันความเป็นเด็กชาวสวน เป็นลูกหลานช่างไม้และชาวสวนไปโดยปริยาย ยกตัวอย่างให้เห็นภาพ เวลาตาให้หนูช่วยหยิบเครื่องมือช่างไม้ชิ้นไหนให้แก ตาจะขานชื่อเรียกให้หนูส่งให้ ซึ่งหนูก็ไม่เคยส่งผิดเลยสักครั้ง คงเป็นเพราะตั้งแต่เล็ก หนูจะคอยเดินตามท้ายตากับยายอยู่ตลอด เวลาตากับยายทำอะไร หนูก็จะได้ทดลองทำด้วย เวลาตากับยายไปไหนหนูก็จะได้ไปด้วย เราสามคนตัวติดกันมาตลอดทำให้ทักษะทางด้านการจดจำเครื่องมือช่างไม้ของตาเครื่องมือทำสวนและเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานของยายได้เป็นอย่างดี

หลายเหตุการณ์ที่หนูใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับตาและยายในบ้านสวนหลังนี้ ทำให้หนูกลายเป็นคนเข้าใจเรื่องเครื่องใช้ทั้งสามประเภทนี้และได้รับทักษะจากการใช้งานเครื่องมือเหล่านี้มาโดยไม่รู้ตัว

ครั้งหนึ่งหนูเคยช่วยตาวัดขนาดและตัดแบบชิ้นงานไม้ที่ตาจะนำมาประกอบเข้าด้วยกันเป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้สักชิ้นหนึ่ง ตาจะสอนตั้งแต่วิธีการใช้เครื่องมือง่าย ๆ เช่น ดินสอขีดไม้ ตลับเมตร ไล่ระดับไปใช้สิ่วปากบาง ค้อนหงอน กบไสไม้ สว่านไฟฟ้า เลื่อนลันดาและ

เลื่อยฉลุ เผื่อเวลาตาเรียกใช้ให้ช่วยหยิบอุปกรณ์ชิ้นนั้นชิ้นนี้ หนูจะจำได้เพราะตาเคยชี้ให้ดูและสอนวิธีการใช้งานมาก่อน แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่หนูได้ช่วยเหลืองานของตาในฐานะช่างไม้ฝึกหัดตัวน้อย เพราะส่วนมากหนูจะได้ทำสวน เก็บผลไม้และทำขนมแบ่งปันเพื่อนบ้านกับยาย

ยายมีวิธีการสอนต่างกับตา ในขณะที่ตาเรียกหนูไปดูเครื่องมือประจำตัวของช่างไม้ สอนให้ดูลักษณะและทดลองใช้งาน ยายจะสอนให้หนูได้หยิบจับและลงมือทำทันที เพราะยายถือคติประจำตัวอยู่เสมอว่า

“ถ้าไม่ทดลองทำ แล้วเมื่อไรจะทำได้”

หนูจึงต้องทดลองทันทีตามที่ยายสอน ทว่าการสอนของยายกลับเป็นสาเหตุให้หนูสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้วิธีการใช้งานเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวสวนได้รวดเร็วกว่าวิธีการสอนของตา เพราะไม่ต้องคอยจดจำลักษณะ แค่ต้องหัดใช้งานเครื่องใช้จนคุ้นชินมือ ตัวของหนูจึงเข้าใจได้ง่ายกว่า ทักษะในการทำสวนของหนูจึงมีมากกว่าทักษะด้านช่างไม้ นอกจากหนูมีทักษะทำสวนติดตัว ยังมีทักษะการทำขนมไทยหรือขนมพื้นบ้านคือ มะม่วงกวน ที่ได้รับการถ่ายทอดวิธีทำมากจากยายอีกทีหนึ่งด้วย

เมื่อเห็นว่าหลานสาวนั่งเหม่อลอยอยู่พักใหญ่ สีหน้าและแววตาดูละม้ายคล้ายคนเพ้อฝัน ขบคิดสิ่งต่าง ๆ ในหัวตอนกลางวัน จึงตัดสินใจเรียกให้สติกลับมา

“อีหนีด”

“จ๋ายาย” หนูสะดุ้งตัวโหยงหลังยายเรียก หดมือที่บีบนวดยายกลับมาหาตัวเอง

“คิดอะไรอยู่ตั้งนานสองนาน”

“คิดถึงเรื่องตากับยายจ้ะ หนูจำได้ว่าตากับยายรักกันกระหนุง กระหนิงดี พอคิดถึงเรื่องนี้ขึ้นมาชอบนึกอยู่นานจ๊ะ”

หนูบ่ายเบี่ยงคำตอบกับยาย เพราะรู้ว่าหากพูดว่ากำลังนึกถึงตอนตัวเองทำมะม่วงกวนกับยายขึ้นมา ชะรอยวันนี้ยายเกิดจะลุกขึ้นมาทำมะม่วงกวนคงไม่พ้นฝีมือเตรียมวัตถุดิบจาก ‘อีหนีด’ ของยายคนนี้แน่นอน

อีหนีดเป็นฉายาที่ยายตั้งให้หนูตั้งแต่ยังแบเบาะ เพราะหนูเป็นทารกคลอดก่อนกำหนด เนื่องจากครรภ์ของแม่มีภาวะเป็นพิษ หนูเกิดมาพร้อม

น้ำหนักที่ต่ำกว่าเกณฑ์ของเด็กทารกตามปกติ คือ สองพันห้าร้อยถึงสี่พันกรัม แต่หนูมีน้ำหนักเพียงหนึ่งพันสี่ร้อยห้าสิบกรัม ลุงหมอและพยาบาลจึงตัดสินใจนำหนูเข้าตู้อบเป็นเวลายี่สิบสองวัน ก่อนส่งกลับคืนสู่อ้อมอกของแม่

สาเหตุที่ครรภ์ของแม่เป็นพิษมาจากการประสบอุบัติเหตุทางรถจักรยานยนต์คืนหนึ่งขณะที่พ่อขับรถมอเตอร์ไซค์พาแม่กับพี่โนช กลับมาเยี่ยมตากับยายตากับยายที่บ้าน ระหว่างทางบนถนนใกล้ชานเมืองจากบ้านของพ่อที่ซื้อที่อยู่จังหวัดปทุมธานี ขับเข้ามานนทบุรี มีรถตู้คันหนึ่งขับมาด้วยความเร็ว จนตัวรถเบียดชนกับรถมอเตอร์ไซค์ที่พ่อขับ ซึ่งมีแม่ หนูที่อยู่ในท้องของแม่และพี่โนชนั่งซ้อนท้ายมาด้วย รถเสียหลักจนทั้งสามคนทิ้งตัวกระเด็นกระดอนไปตามแรงเหวี่ยงของรถที่ล้ม แม่บอกว่ารถตู้คันนั้นชนแล้วหนี ไม่แม้แต่จะหันมาสนใจและเรียกรถพยาบาลให้ด้วยซ้ำ รถตู้คันนั้นขับออกจากถนนอย่างรวดเร็ว พอดีมีพลเมืองดีขับรถกระบะผ่านทางมา จึงพาตัวทั้งสามคนส่งโรงพยาบาล

คืนนั้นทั้งสามคนถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลใกล้ ๆ ตัวจังหวัด สภาพร่างกายได้รับบาดเจ็บไม่ต่างกัน แม่บอกว่าพ่อสลบไปทันทีหลังเกิดอุบัติเหตุ แม่มีบาดแผลสามที่ คือ บริเวณหางคิ้วฝั่งซ้าย ใต้คางและหัวเข่าที่เป็นแผลเป็นมาจนถึงทุกวันนี้ ส่วนพี่โนช พี่ชายของหนูได้รับบาดเจ็บสี่จุด คือ บริเวณหัวแตก ใต้คางแตก เข่าแตกและเนื้อบริเวณฝ่ามือด้านขวาหลุดลอกออกทั้งหมด

จากผลกระทบของอุบัติเหตุทางรถจักรยานยนต์ ครรภ์ของแม่จึงเป็นพิษ หนูคลอดออกมาเป็นเด็กทารกตัวเล็ก พอยายไปเยี่ยมที่โรงพยาบาลเห็นขนาดตัวของหนูเลยตั้งฉายาให้ว่า อีหนีด มาจากฉายาเต็ม ๆ ว่า ‘นิดหนีด’ หรือ ‘น้อยหนีด’ หนูเคยถามยายว่าความหมายของฉายาที่ยายตั้งให้หนูคืออะไร ยายบอกว่าฉายาที่ตั้งให้มีความหมายว่าตัวเล็ก เพราะหนูตัวเล็กมากจนน่าใจหาย สมาชิกในบ้านที่ไปเยี่ยมหนู ในโรงพยาบาลต่างกังวลว่าหนูจะมีชีวิตรอดอยู่ไปได้อีกนานแค่ไหน ถึงกระนั้นพ่อกับแม่ก็เลี้ยงหนูมาด้วยกันจนกระทั่งพ่อกับแม่หย่าร้างตอนหนูอายุได้เจ็ดปี ส่วนพี่ชายหนูอายุได้สิบหกปี นอกจากพี่กับแม่ที่เลี้ยงดูปูเสื่อหนูมากับมือ ตากับยายก็เป็นหนึ่งในกำลังหลัก กำลังสำคัญที่คอยสนับสนุนทุกการเติบโตและสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่ตากับยายรู้ให้หนูเก็บเป็นมรดกความรู้ประดับตัว

นอกจากตากับยายจะสอนให้หนูรู้จักชื่อเรียก ลักษณะ วิธีการใช้งานเครื่องมือทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ ทำสวนและทำขนม ตากับยายยังเผยแพร่คติความเชื่อในบ้านสวนหลังนี้ให้กับหนูอีกด้วย คติความเชื่อของตากับยายที่บอกเล่าหนูฟังอยู่เสมอ คือ ในบ้านตากับยายและพวกลุง ๆ จะเลี้ยง กุมารทองเอาไว้ช่วยดูแลบ้านดูแลสวนร่วมกับเจ้าที่ที่ศาลพระภูมิและศาลตายาย ถ้าวันใดวันหนึ่งหนูเกิดเห็นเด็กหรือเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันวิ่งเล่นอยู่รอบบ้าน ตาบอกไม่ต้องตกใจ กุมารทองประจำบ้านเพียงแค่ต้องการออกมาทักทายเท่านั้น

ตากับยายเคยเล่าให้หนูฟังต่ออีกว่า นอกจากในบ้านสวนของเราจะมีกุมารทองช่วยเดินตรวจตราความเรียบร้อยในบ้านและบริเวณสวนแล้ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยคนในบ้านเฉพาะเรื่องก็อาศัยอยู่ในบ้านสวนหลังนี้เหมือนกัน คือ ตาขุนตาหลวง

คติความเชื่อในบ้านสวนที่ตากับยายเผยแพร่มาสู่รุ่นลูกรุ่นหลานมีเพียงเท่านี้ ทว่าความเชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทย คติความเชื่อและการพบเจอเรื่องราวลี้ลับของชาวบ้านในชุมชนวัดฝางก็มีให้พบเห็นต่างกันไปตามเหตุการณ์

ช่วงวันหยุดปิดเทอมที่ผ่านมาไม่นานนี้ หนูมีโอกาสเดินทางไปวัดกับยายและพี่เดื้อในช่วงหัวค่ำ เพื่อเข้าไปล้อมวงฟังเรื่องเล่าชวนหัวขนลุก เมื่อใกล้ถึงวันพระชาวบ้านที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ของชุมชนจะออกจากบ้านมานั่งล้อมวงเล่าเรื่องผีให้ลูกหลานในชุมชนฟังกัน ชาวบ้านและเด็ก ๆ ที่สนใจจะเดินตามกันไปจนถึงลานวัด กลางลานวัดจะมีเก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงินวางเรียงเป็นวงกลมเจ็ดตัว มีเก้าอี้สำหรับพระภิกษุหนึ่งตัว สำหรับชาวบ้านห้าตัว สำหรับเด็ก ๆ ผลัดกันเล่าหนึ่งตัวและเก้าอี้พิเศษสำหรับดวงวิญญาณหนึ่งตัว ชาวบ้านที่เข้าร่วมงานจับจองที่นั่งตามเข็มนาฬิกา โดยเว้นที่นั่งแรกและท้ายตามลำดับ เมื่อชาวบ้านที่ทำหน้าที่เป็นคนเล่าเรื่องจับจองที่นั่งจนเต็มแล้ว ชาวบ้านที่ทำหน้าที่เป็นคนฟังจะนั่งบนลานวัดล้อมรอบคนเล่าเรื่องอีกทีหนึ่ง เรื่องชวนขนหัวลุกที่ชาวบ้านเล่าส่วนมากก็จะมีลักษณะคล้ายเรื่องเล่าผีพื้นบ้านในแต่ละภูมิภาค จะมีแค่เรื่องเข้าใจผิดคิดเข้าข้างตนเองว่าเป็นเรื่องขนหัวลุกก็มีให้พบเห็นอยู่บ้าง การล้อมวงเล่าเรื่องขนหัวลุกก็พอให้คนได้กระชุ่มกระชวยหัวจิตหัวใจตอบรับความบันเทิงและความเชื่อส่วนบุคคลเท่านั้น

ตึง ตึง ตึง ตึง

พี่ดื้อเดินลงบันไดชั้นบนของบ้านลงมาเปิดตู้เย็น ดื่มน้ำเสียงดังอึกอยู่หลายหน คล้ายคนกระหายน้ำ หนูกับยายชำเลืองหางตาและหันหน้าไปจ้องพี่ดื้อ เมื่อพี่ชายตัวดีของหนูรู้สึกถึงรังสีอำมหิตจากการจับจ้อง จึงวางกระบอกน้ำในมือที่ช่องว่างริมประตูก่อนปิดตู้เย็นและหันมาทางหนูกับยาย หนูขยับปากเป็นประโยคแต่ไม่ออกเสียง

"พี่ดื้อตายแน่"

และแล้วยายก็เริ่มตำหนิไปตามระเบียบ โทษฐานที่พี่ดื้อเดินลงส้นเท้าเสียงดังและเปิดประตูตู้เย็นค้างเอาไว้

"เอ็งเดินลงส้นลงบันไดทุกวัน เจ้าที่เจ้าทางตกใจหนีหายไปหมด เสียงดังลั่นราวยักษ์เดินลงบันไดก็ไม่ปาน" ยายว่า

"เจ้าที่เจ้าทางเขาไม่ตกอกตกใจง่าย ๆ หรอกย่า อีกอย่างบันไดบ้านก็แข็งแรงดี ดื้อทดสอบเดินเสียงดังโครมครามทุกวันยังไม่เป็นอะไรเลย เห็นไหม" ยายขยับจมูกไปทางซ้ายที ขวาทีคล้ายคนเกิดอาการฉุนขึ้นจมูกโดยฉับพลัน

"เรื่องตู้เย็นอีก เอ็งรู้ไหมว่าค่าน้ำค่าไฟทุกวันนี้มันมีรายจ่ายเยอะ ขืนเปิดประตูค้างไว้ทุกครั้งเวลาดื่มน้ำ คนจ่ายกระเป๋าแฟบพอดี"

"ขอโทษครับ ทีหน้าทีหลัง..." พี่ดื้อเว้นวรรคอยู่นานเพื่อเย้ายาย ก่อนพูดต่อ "ทีหน้าทีหลังก็ทำอีก" ริมฝีปากบนและล่างของยายสัมผัสกัน จนส่งเสียงดัง

จิ๊

ยายคว้าเสื้อม่อฮ่อมที่วางคลุมพนักพิงโยนใส่พี่ดื้อ ลุกขึ้นยืนทำท่าจะไล่กวดพี่ชายตัวดีวิ่งกระโดดโหยงไปมา ทำท่าล้อเลียนยาย ยายด่าสาดเสียเทเสียอยู่สักพัก แม่กับป้ากล้วยที่นั่งคุยอยู่ในร้านอาหารหลังบ้านเดินมาดูว่าเกิดสงครามอะไรในครัวขึ้น

หนูนั่งกอดเข่าชำเลืองมองดูพี่ดื้อแหย่ยายไปพลางอมยิ้มไปพลาง พี่ดื้อใช้มือจิ้มเอวและหัวไหล่ยายหลายที ยายโมโหเดินตามพี่ชายตัวดีที่กระโดดหนี คว้าเอาส้มสุกลูกไม้บนชั้นวางของข้างตู้กับข้าวมาปาใส่ ป้ากล้วยกับแม่จึงเข้ามาห้ามทั้งสองคน ก่อนจะเกิดสงครามขึ้นจริง ๆ

"มาทำสัญญาสงบศึกกันยายริน" พี่ดื้อหยุดกระโดดโหยง ยืนนิ่ง ๆ ยื่นมือขวาไปหายาย

ยายมองค้อน ก่อนตกลงจับมือทำสัญญาสงบศึก พี่ดื้อจึงลดมือลง เดินผ่านยายไป

“ไปกินข้าวหลังบ้านดีกว่า เบื่อแกล้งคนแก่”

“เอ็งไม่แก่ก็ให้มันรู้ไป” ยายพูดตามหลังพี่ชายตัวดีที่เดินพ้นประตูครัวออกไปนั่งเล่นกินข้าวร้านป้ากล้วย

แม่เดินพยุงยายมานั่งที่เก้าอี้โยกของตาเหมือนเดิม ก่อนเดินย้อนกลับพ้นประตูครัว หนูนั่งมองยายที่เหนื่อยหอบจากการโดนหลานชายตัวดีแกล้ง หนูลุกขึ้นเดินไปที่ตู้เย็นหยิบน้ำดื่มในกระบอกที่กรอกแช่เย็นเอาไว้ เทใส่ฝากระบอกแล้วยื่นให้ยายดื่ม

“ขอบใจลูก” พอยายดื่มน้ำเย็น ๆ เข้าไปก็ส่งเสียงออกมาอย่างสดชื่น

หนูเดินไปกดปุ่มเปิดโทรทัศน์ให้ยาย บนหน้าจอมีรายการประกวดร้องเพลงพอดี ซึ่งเป็นรายการที่ยายชอบนั่งดูกับตา ยายนั่งผ่อนคลายมากขึ้น สายตาจ้องโทรทัศน์ หนูเอื้อมมือไปปิดวิทยุ ชำเลืองสายตามองแก เห็นแกยิ้มหัวเราะกับสิ่งที่ดูตรงหน้า หนูก็พลอยมีความสุขไปด้วย พลางคิดไปว่าถ้าตานั่งดูรายการเพลงข้างยายอยู่ตอนนี้ คงแสดงสีหน้ามีความสุขออกมาเหมือนกับยาย

หนูเดินก้าวพ้นธรณีประตูครัวไป เห็นแม่กำลังนั่งรับลมเย็นที่พัดมาเอื่อย ๆ อยู่บนแคร่ไม้ไผ่ หนูเอนตัวลง เอาหัวนอนหนุนที่ตักแม่ แม่ก้มหน้าลงมองหนูเผยยิ้มจนริมฝีปากเหยียดตรง

“มีอะไรหรือลูก ทำไมวันนี้มาอ้อนแม่ได้ละ” แม่ถาม

“เปล่าจ๊ะ แค่อยากมองหน้าแม่แบบนี้ไปนาน ๆ”

“หนูมีอะไรหรือเปล่าลูก” แม่ถามย้ำ

“ดวงตาของแม่เหมือนกับตาเลย เวลาหนูคุยกับแม่เหมือนได้คุยกับตาไปด้วย”

“คิดถึงตาเหรอลูก” หนูพยักหน้า

“แม่ก็คิดถึง แต่หนูรู้อะไรไหม ตอนนี้ตาคงจะมองเราอยู่จากบนฟ้า” แม่แหงนหน้ามองท้องฟ้า หนูกรอกสายตามองตามขึ้นไปด้วย

“ป่านนี้แบล็ก บราวน์ โบ้ก็คงเคล้าแข้งเคล้าขาตาน่าดู”

แม่หัวเราะ พยักหน้า เอามือลูบหัวหนูเบา ๆ

หนูนอนมองท้องฟ้าบนตักของแม่ เราสองคนแม่ลูกนั่งอยู่ในบ้านสวน กระแสลมพัดผ่าน พาใบไม้จากท้ายสวนยายม้อยปลิวว่อนมาตามแรงลม หนูหลับตาลง พลางฟังเสียงอีกาตะโกนคุยกันไปมา นกกระจิบและกระจาบบ้านพูดคุยเสียงเล็ก ๆ

ดังเจื้อยแจ้ว นกตีทองร้องเพลงขับขาน ส่งเสียงเป็นจังหวะสอดรับกับจักจั่น จิ้งหรีด และเรไรที่ท้ายสวน

ปุ๊ก ปุ๊ก ปุ๊ก
หรีดหริ่ง หรีดหริ่ง
หริ่ง ๆ หริ่ง ๆ
จั๊ก จั๊ก จั๊ก จั๊ก

หนูหลับตานึกภาพตนเองที่ได้อยู่กับยาย ป้ากล้วย พี่โนช พี่ดื้อและเพื่อนบ้าน เราได้ทำหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันในช่วงปิดเทอม แม่กับป้ากล้วยคอยค้นหาเครื่องใช้ของตากับยายมาให้หนูดูอีกครั้ง หนูจึงได้รู้เรื่องเครื่องมือทำสวน เครื่องมือช่างไม้ และเครื่องครัวประกอบอาหารคาวหวานหลายชิ้นมากยิ่งขึ้น และเครื่องใช้แต่ละชิ้นก็นำพาให้หนูหวนนึกถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและคนในครอบครัวทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันมา โดยเฉพาะตากับยาย ชีวิตในบ้านสวนที่หนูอาศัยอยู่และดำเนินไปแบบเรียบง่าย หลายคนอาจมองว่าชีวิตแบบนี้น่าเบื่อหน่าย แต่หากสังเกตและมองลึกเข้าไปเรื่องราวการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายในฐานะลูกหลานชาวสวนก็มีเสน่ห์ในตัวของมันเหมือนกัน

“ขอบคุณนะคะแม่”

“ขอบคุณเรื่องอะไรหรือลูก”

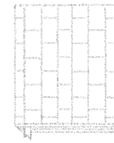
“ขอบคุณที่เลี้ยงดูหนูมา ขอบคุณที่ทำให้หนูรู้จักบ้านสวนหลังนี้ดีกว่าเดิมค่ะ”

หนูชันตัวลุกขึ้นนั่งเพื่อกอดแม่ แม่ก็กอดตอบ เราสองคนกอดกันตัวกลมในเช้าวันนี้ ในอ้อมกอดอุ่นของแม่ที่คอยโอบอุ้มและให้ความอบอุ่นกับหนู หนูดีใจจริง ๆ ที่เกิดมาเป็นลูกแม่ และดีใจจริง ๆ ที่เกิดมาเป็นหลานของตากับยายในบ้านสวนหลังนี้

ต้นฉบับ
วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2567

คำขอบคุณแด่ทุกคนที่หนูรัก

หนูขอพื้นที่เล็ก ๆ บนหน้ากระดาษเพื่อกล่าวคำขอบคุณและอุทิศหนังสือเล่มนี้แด่ทุกคนที่หนูรัก ซึ่งได้เปิดอ่านและร่วมสนุกไปกับเรื่องราว เช่นเดียวกับหนูที่ได้อ่านบันทึกของตา

เรื่อง *คุณตาช่างไม้กับคุณยายชาวสวน* เล่มนี้ไม่มีทางเกิดขึ้นหากไม่มี 'ตาเพ็ชร์กับยายริน' ตากับยายสุดที่รักของหนู ผู้เป็นต้นแบบส่งต่อแนวความคิด วิถีชีวิตและแรงบันดาลใจในการเขียนวรรณกรรมเรื่องนี้ หนูขอกราบขอบพระคุณสำหรับคำสอน ความเอาใจใส่และช่วงเวลาที่ตากับยายมีให้หนูตลอด ๑๕ ปีในโลกหนังสือ และ ๒๓ ปีในโลกความเป็นจริง

ตลอดระยะเวลาที่หนูเขียนวรรณกรรมเรื่องนี้ ไม่มีวันไหนเลยที่หนูไม่คิดถึงตากับยาย บางวันหนูก็โศกเศร้า บางวันหนูก็สุขสันต์ สลับกันไปในแต่ละวันตลอดการเดินทางบอกเล่าเรื่องราวในบ้านของพวกเรา ขอบคุณกำลังใจดี ๆ และการสนับสนุนทุกด้านของแม่ที่ใจดี พี่ชายที่จุ้นจ้านและลูกพี่ลูกน้องที่วุ่นวายอยู่รอบ ๆ ตัวหนู เสมือนเสกท้องฟ้าที่ขมุกขมัว ให้กลับมาสดใสได้อีกครั้ง

ขอบคุณมิตรภาพจากเพื่อน ๆ ที่น่ารัก ได้แก่ พรีม โฟร์ท อัญญาและทุกคนที่รอมอบความช่วยเหลือในเรื่องที่ต้องการคำปรึกษาและส่งกำลังใจมาให้สม่ำเสมอ

กล่าวถึงผู้ที่ควรค่าแก่การขอบพระคุณอย่างสูงสุดและสุดซึ้งไม่แพ้ครอบครัวและเพื่อน ๆ หนูขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านจากสาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์อัจฉรา ประดิษฐ์ ที่ปรึกษาผลงานชิ้นนี้ ขอบพระคุณอาจารย์สำหรับคำแนะนำและกำลังใจที่คอยมอบให้เสมอมา จนหนูสามารถเขียนหนังสือเล่มนี้ได้สำเร็จ

หนูอยากให้เรื่องราวของคุณตาช่างไม้และคุณยายชาวสวน ชักชวนผู้อ่านทุกท่าน มาทำความรู้จักเครื่องใช้สำหรับทำงานไม้ ทำสวนและอาหารคาวหวาน รวมถึง

แวะมาพักจากสังคมหรือโลกที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ด้วยการเดินทางมาสัมผัสวิถีชีวิตที่เรียบง่าย รายล้อมด้วยผลไม้ ท้องร่องและสัตว์นานาชนิดตามแบบฉบับของลูกหลานบ้านสวนผ่านหนังสือเล่มนี้

สุดท้ายนี้หนูขออุทิศวรรณกรรมัเยาวชนเรื่อง *คุณตาช่างไม้กับคุณยายชาวสวน* แด่บุคคลสำคัญในชีวิตของหนู คือ “ตาเพ็ชร์และยายริน” ตากับยายผู้เชื่อมดวงใจของหนูคนในครอบครัวและทุกคนเอาไว้ร่วมกัน หากวันนี้เป็นอีกหนึ่งวัน ขอแค่ได้พบหน้ากันก็ดีถมแล้ว

รักและคิดถึงตากับยายเสมอ

นิดหนึดของตากับยาย

ต้นฉบับ วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์ ปีการศึกษา 2567

ประวัติผู้เขียน

ชีวาพร เพ็งเลีย (ลูกน้ำ) เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม ปัจจุบันกำลังจะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากสาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชื่นชอบการอ่านหนังสือ งานฝีมือและร้องเพลง วรรณกรรมเยาวชนเรื่องโปรดที่หยิบขึ้นมาอ่านได้ไม่มีเบื่อ คือ *คอรัลไลน์* โดย นีล เกแมน, *ชาร์ล็อตต์ แมงมุมเพื่อนรัก* โดย อี. บี. ไวท์, *หลุม* โดย หลุย ซัคเกอร์ สุขใจทุกครั้งยามได้ดูภาพยนตร์แอนิเมชันสต็อปโมชันของค่ายไลก้า ความฝันในอนาคต คือ การได้ทำงานเป็นนักเขียน นักแปล นักสร้างสรรค์สื่อผ้าเสริมพัฒนาการหรือของเล่นสื่อผ้าสำหรับเด็ก สำหรับทุกเพศและทุกช่วงวัย

ต้นฉบับ
วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2567

หากวันนี้เป็นอีกหนึ่งวัน
ขอแค่ได้พบหน้ากันก็ดีถมแล้ว

